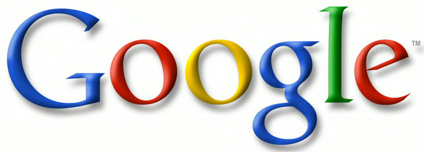
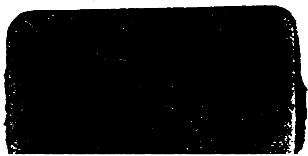

UNIVERSITY of MICHIGAN
GENERAL LIBRARY
OCTAVIA WILLIAMS BATES
BEQUEST

UNIVERSITY of MICHIGAN
GENERAL LIBRARY
OCTAVIA WILLIAMS BATES
BEQUEST

Philes, Manuel

MANVELIS PHILAE
CARMINA GRÆCA,

MAXIMAM PARTEM

E CODICIBVS AVGVSTANIS ET OXONIENSIBVS NVNC PRIMVM IN LVCEM PRODVCTA, ALIQVA ETIAM ITERVM PVBLICATA; OMNIA NVNC IN VNVM, EXCEPTO POEMATE DE ANIMALIBVS, COLLECTA, EMENDATA, LATINE INTERPRETATA, ET ANNOTATIONIBVS ILLVSTRATA:

ACCEDIT

IGNOTI POETAE ANTIQVIORIS CARMEN

IN

S. THEODORVM

EX

AVGVSTANO CODICE

NVNC PRIMVM EDITVM:

PRAEMITTITVR

DISSERTATIO

DE PHILAE VITA, AETATE ET SCRIPTIS,

CVRA

GOTTLIEB WERNSDORFII.

LIPSIAE,

APVD B. C. BREITKOPF. ET FIL.

A. MDCCLXVIII.

VIRO DOCTRINA

EXCELLENTISSIMO, EXPERIENTISSIMO

ET

AMPLISSIMO

ANTONIO ASKEW,

M. D.

COLLEG. MEDIC. LONDINENSIS SOCIET. REGIAE ET ANTIQVARIAE SOCIO, ACADEMIAE LITERARVM POLITIORVM APVD PARISIENSES SODALI

L. M. Q. D. D.

G. WERNSDORFIVS.

Si quem noſſem, qui magis, quam TU, doctiſſime ASKEW, graecarum literarum ſtudio et veterum ſcriptorum codicibus delectaretur, non iuberem vltra mare hunc ἀνέκδοτον Philen in Britannos proficiſci. At mirificus TVVS antiquitatum graecarum amor, omniumque graecarum literarum, quae latiſſime patent, ſumma peritia, qua otium TVVM oblectas et quam cum naturae omnis cognitione ac ſalutaris artis tractatione ſolertiſſime coniungis, itemque inſignis bibliothecae graecae TVAE apparatus et membranarum veterum opulentia, quam ex itineribus ἱστορίας ἕνεκα per Graeciam, Aegyptum, Aſiam Italiamque confectis, non minore, credo, felicitate et iudicio et rerum ſcientia, quam diuitiarum TVARVM praeſidiis et ingentibus pretiis comparatam et vndecunque comportatam retuliſti, adeo vt codicum manu exaratorum copia principum theſauros aequare videaris; praeterea officioſiſſimae humanitatis TVAE magnitudo, quam et

meis ſtudiis impendiſti, ab literatiſſimo et incomparabilis humanitatis mercatore Kenwortheio ſaepe mihi praedicatam, facile me ad admirationem TVI et communitate ſtudiorum nutritam beneuolentiam prouocant, vt neutiquam dubitem, Philen hunc, e britannicis bibliothecis maxima ſui parte productum, ad Britanniae decus mittere nominique TVO inſcriptum codicibus graecis TVIS appendiculam addere. Accipies vero TV hoc, non munus, ſed obſeruantiae meae pignus exporrecta fronte, idque nec ſcriptoris ipſius aut vetuſtate aut praeſtantia, quae mediocris eſt, nec ſtudiorum, quae in eum ornandum contuli, elegantia, quae nulla eſt, ſed animi TIBI addictiſſimi voluntate metieris. Sic laetus interſis rebus humanis quam diutiſſime, patriam et literas porro ornes virtutibus, meritis, operis, et famae TVAE fructum capias fortunae omnis tranquillitatisque et meritae auctoritatis ſtabilitatem. Vale! Scr. Gedani in Pruſſis a. d. IV. Kal. April. A. MDCCLXVIII.

PRAE-

PRAEFATIO.

Facturusne operae pretium ſim, ſi MANVELIS PHILAE carmina ediderim, nec ſatis ſcio, nec, ſi ſciam, dicere auſim. Iis certe quidem lectoribus, qui conſueſcere cum Heſiodis, Theocritis, Libaniis et Platonibus malunt, ſordere facile poterunt carmina multo diſſimilis ſcriptoris, ſiue aetatis auctoritatem ſpectes, ſiue ingenii acumen, ſiue argumentorum dignitatem, ſiue etiam ſtili et modorum formam. Tamen eiusdem hominis longum carmen *de animalibus*, ſcio, variis temporibus et a multis eruditis curatum ac decies editum, reperiſſe lectores nec prorſus iacuiſſe contemtum. Ioachimum Camerarium, elegantiarum graecarum arbitrum, ſcio, in eodem libro exornando elaboraſſe. Io. Alb. Fabricium, ſummum virum et qui naſum atticum ha-

beret, ſcio, dignum habuiſſe hunc Philam, cuius et integraret carmen de animalibus et ederet primus noua carmina. Etiam Leonem Allatium et Doruillium et Cotelerium, ſcio, non refugiſſe a legendis et edendis huius poëtae ſcriptis; vt prorſus habeam inſtituti mei auctores non ſordidos. Praeterea non ſunt omnis ingenii leporisque expertes aetatis citerioris ſcriptores: non ſunt plane infructuoſi aut inutiles, cum ad cognoſcendam hiſtoriam Byzantinam et ſaepe ad hiſtoriam literariam videantur neceſſarii: non ſunt contemnendi denique, vt communes Europae vniverſae magiſtri, quorum ſtudiis conſeruatae quondam eruditae diſciplinae fuerunt et poſthac etiam in Occidentis partibus reſtauratae. Denique fuit iſte Philes, ſua ſaltim aetate, doctiſſimus homo et uaria tinctus bonarum artium cognitione: vnde etiam τȣ σοφωτατȣ cognomen paſſim tulit. Quod ſuperſtitionibus aliquantulum deditus videtur, fabuloſis prodigiis temere credendis, imaginum cultu probando, viros ſanctos diis adaequando, id non tam deſipienti ingenio, quam ſaeculi corruptelis et eius coetus, cuius ſacris addictus fuit, communibus erroribus tribuerim.

II. Huius igitur ſcriptoris carmina, quaecunque indagare et conquirere potui, omnia

con-

coniunctim edere constitui, excepto libro de animalibus toties iam publicato. Eorum nonnulla dudum lucem viderunt, de quibus non aliter, quam ea emendando et interpretando, mereri potui. Alia, hucdum ἀνέκδοτα et magna ex parte prorsus ignorata, primus publici iuris facio. Duo eorum, (namque primum omnium carmen est vetustioris poëtae,) produco ex *codice Augustano*, qui ad ipsius Philae aetatem quam proxime videtur accedere et ex quo etiam Aeneae Gazaei dialogum et Himerii Sophistae tres declamationes descripsi. Haec duo, nostrae editionis secundum ac tertium, ab omnibus eruditis, qui Philaë mentionem fecerunt, video, fuisse ignorata, quod nempe codex ille bibliothecae Augustanae in paucorum notitiam venerat. Etiam Io. Henr. Maius in bibliotheca Vffenbachiana p. 587. qui eadem ex apographo Steinheiliano nactus fuerat, nesciit, Manuelis Philae ea esse. Ex ipso autem codice, qui vnus eadem ab interitu seruauit, ea, qua potui, diligentia et accuratione descripsi, vt fidem omnium lectionum et syllabarum ipsarum praestare ausim. Alia duo, nempe quartum et quintum, pariter ἀνέκδοτα, tamen eruditis viris bene cognita, profero ex apographo Reimariano. Ea videlicet seruata sunt ab Oxoniensi *codice Bodleiano* CCCLXIV. qui in Catalogo MSS. bibl.

Bodleianae p. 436. memoratur, et quem Ill. Thomas Roë, Eques auratus et Britannorum apud Turcos legatus, Cpoli in Angliam asportatum isti bibliothecae intulit et quem Io. Christoph. Wolfius optimum codicem nominare non dubitat. Is maius opus *de animalibus* continet et minora, quae nunc a me eduntur, aut a Fabricio edita fuere, fere omnia. At turbari lector eo poterit, quod legitur apud Auctorem Miscellanearum Obseruationum to. VI. p. 158. nempe in codice Bodleiano 3078. quem Angelus Vergerius scripsit, praeter edita *extare quaedam non edita*, sed codicem Roëi, *qui maximam partem cum priore illo consentiat, nihil eorum habere, quae in eodem praeter edita leguntur*. Quae recte sunt intelligenda; nempe sermo est non de carminibus Philae, sed de particulis libri de animalibus, quas in antiquioribus editionibus omissas primus vulgauit Fabricius et posthac editioni suae inseruit Io. Cornelius Pauo: has, non editas, particulas ait ille extare in codice 3078. Vergeriano, non extare in codice 364. Roëano. Sed alia carmina Philae, praeter librum de animalibus, in hocce Roëano reperiri, non Wolfio solum testi credo, sed ipsi quoque illi Obseruationum auctori, qui se ait *Carmen de Bombyce ex codice Roëi descripsisse*. Ex hoc igitur codice Bodleiano Roëi laudatus Wolfius, immortale

mortale Hamburgi decus et meus quondam amicus, cum in Britannia peregrinaretur, ſibi deſcripſit ἀνέκδοτα Philae carmina, vt aliquando ederet. Redux apographum ſuum communicauit cum Fabricio, qui ex eo nonnulla diuulgauit in Bibliotheca Graeca, imo omnia, quae Wolfianum ectypum contineret, praeter duo maiora carmina, nempe quartum et quintum, noſtrae editioni reſeruata. Indidem, ſiue ex Wolfiano, ſiue e Fabriciano, eadem plane ἀνέκδοτα ſibi olim deſcripſit Celeberrimus Humaniſſimusque vir HERMANVS SAMVEL REIMARVS, Fabricii gener, qui, vt ſolet mihi meisque ſtudiis fauere, ſuum apographum beneuole mihi conceſſit. Inde igitur nunc primus foras do carmina duo Philae. His quatuor ἀνεκδότοις Philae carminibus adiicio aliud ἀνέκδοτον prorſusque ignoratum carmen, noſtrae editionis primum, in ſupra laudato codice Auguſtano repertum, quod centum annis antiquius eo tempore ſcriptum eſt ab ignoto poëta, quo Cpolis adhuc a Latinis tenebatur. Caetera carmina, nempe ſextum vsque ad tertium et decimum, a Phila auctore profecta, a variis editoribus dudum vulgata, ſed per multos libros diſperſa, eo conſilio illis ſubieci, vt et emendatiora prodirent, cum neque Fabricius neque alius vllus lectionum emendationem tentauerint,

et vno volumine comprehensa minus ignorarentur.

III. Prius autem, quam Philam ipsum exhibeam, de eius vita et scriptis pauca praefabor. Alii iique *varii* memorantur Philae; quosdam quoque eorum iam nominauit Fabricius, (in Bibl. Graeca to. VII. p. 695.) nempe: 1) EVMOLPVM PHILAM. At verisimilis mihi videtur Casimiri Oudini (de scriptoribus ecclesiasticis to. III. p. 842.) coniectura, id non pronomen, sed poëtae ἐυμόλπȣ et canori elogium esse, adeo vt, quae de Eumolpo Phila commemorata leguntur, ad nostrum Manuëlem referri debeant. Proferunt etiam 2) THEODORVM PHILAM seu Philam Theodorum, circiter anno 1261. legationibus functum sub Michaële Palaeologo, (Conf. Hanckium de scriptoribus Byzant. Pr. cap. 33. pag. 552.) postea ab Zagoromita Georgio oculis priuatum, teste Georgio Logotheta. (Chron. Constantinop. pag. 51.) 3) Fuit quoque MICHAEL PHILE saeculo XII. sub Comnenis clarus, cui postea nonnulla carmina vindicaturus sum. 4) IOANNEM PHILAM claro genere prognatum laudat Ioannes Cantacuzenus, (Hist. Rom. lib. IV, 32. p. 669.) hominem pium ac tum ab omnibus remotum negotiis domique vitam quietam secutum, eumque ait cum aliis amicis An.

1357. adhibitum ad conciliandum Ioannem Palaeologum cum Matthaeo Cantacuzeno; Huic otioso homini Lambecius tribuit varia carmina, forte, quod Manuelem ignorabat et Ioannem Philam ex Cantacuzeni scriptis norat. 5) Fuit etiam sub Andronico seniore circ. A. 1390. fortissimus belli dux Turcorumque pestis PHILE PALAEOLOGVS, teste Nicephoro Gregora hist. Byz. lib. VII. p. 184. seu cap. 10. p. 163. 6) Noster denique poëta MANVEL PHILES ab illis omnibus differt, de cuius vita et scriptis nonnihil referunt Conr. Gesnerus in Bibliotheca pag. 688. Guil. Caue hist. litterar. eccles. saec. XIII. pag. 655. Oudinus de scriptor. eccles. tom. III. p. 841. et qui omnes alios doctrina et accuratione vicit Fabricius bibl. Graecae tom. VII. pag. 695. Postremus autem libri de animalibus editor Io. Cornel. Pauw de vita eius quicquam afferre dignatus non fuit, siue quod nil sciret, siue quod Philam suum antiquum scriptorem et Nicandro aut Anacreonti parem existimari cuperet.

IV. Fuit autem MANVEL PHILES domo Ephesius, (teste codice Scorialensi apud Cotelerium monument. eccles. Gr. tom. III. pag. 675.) eruditus tamen Constantinopoli a Georgio Pachymere, quem *magistrum* nominat. De familia eius nihil reperio; non

non ignobilem tamen fuisse, ex eo colligo, quod τȣ Κυρȣ appellationem eius nomini video adiici. Captauit tamen opulentiorum et potentium gratiam iisque adulatus humiliter est. Ab Ioanne Cantacuzeno, tum Magno Domestico, quem insanis effert laudibus, beneficium et pro carmine mercedem variis vocibus extorquere laborat, saepe manifestis, vt v. 956. saepe obscurioribus, vt v. 584. Pariter carmine IV, 86. ab Imperatore poscit alimenta, quamuis nolit videri ea poscere. Item carmine IX. finiente queritur de veste trita et nuditate corporis, poscitque vestimentum; et in Carm. VIII, 15. non negat se, tanquam canem fidelem, ex herili mensa Imperatoris micam aliquam panis exspectare: quibus verbis aut famelicus poëta aut pusilli ingenii homo proditur. Neque tamen multum adulando placuit satis: namque Imperator, quem Andronicum seniorem fuisse puto, verbis nonnullis, quae ille in Chronographia de ipsius laudibus scripserat, offensus in vincula eum coniecit. Captiuitatem suam ipse memorat Carmine X, 1. Fabricius (bibl. Graec. tom. VI. pag. 618. f.) in exilium scribit actum fuisse, male intelligens Carminis VII. inscriptionem. Cum vero in libertatem vindicari cuperet, iureiurando confirmare debuit, nil contumeliosum in

Augustum a se fuisse unquam scriptum; quod iusiurandum Carmine VII. continetur. Amico Philes usus fuit Phacrasa Logotheta et Maximo Planude, qui tum maxime eruditionis fama clarebat, patrono etiam Io. Cantacuzeno. Constantinopoli, in ipsa regia vrbe aetatem eum triuisse, ex carminibus eius satis intelligitur. Quod vitae institutum secutus fuerit, mihi incertum est. Non tamen aut sacerdos aut monachus fuisse videtur, sed aut priuatus nobilis, qui ex carminibus suis victum quaereret, aut aulicus homo, in officio minore ac parum honorato constitutus.

V Quibus potissimum annis floruerit, non tam obscurum est, quam ob discrepantes eruditorum sententias incertum videri potest. Alii enim paullo antiquiorem faciunt, Doruillius nimis nouum. Caueus et Oudinus ad finem saeculi XIII. referunt, obseruantes, librum de animalibus inscriptum esse Michaëli Imp. quem existimant esse illum Michaëlem VIII. Palaeologum, qui anno 1262. Cpolin recuperauit atque in ea vrbe vsque ad Ann. 1282. imperauit. At ille, cui Philes librum dicauit, ab ipso *πατρος αυσοναρχε φιλτατος αναξ* nuncupatur, neque solum a suis, sed etiam a magni patris virtutibus meritisque commendatur. Quae profecto in istum Michaëlem senio-

feniorem non conueniunt, quippe qui primus auguftam dignitatem in domum familiamque fuam intulit, impia factione primus e nobili Palaeologorum gente Auguftus appellatus, Lafcarum familia, quae tum regnabat, violenter ac perfide oppreffa. Itaque αὐτοναρχην patrem non habuit. Praeterea is Michael nimis remotus ab aetate Io. Cantacuzeni eft, quem iam Magni Domeftici honore fulgentem Philes Carmine V. celebrauit. At vero Cantacuzenus non ante annum 1328. quo Andronicus iunior Cantacuzeni amicus imperare coepit, eius officii dignitate inclaruit: et multa iam fortiter ab eo contra barbaros facta eo carmine memorantur, vt poft annum certe quidem 1330. id carmen editum videatur, quo tempore poëta, fiquidem iam fub ifto Michaele floruiffet aetate, octoagenarius fenex fuiffet.

VI. Longe aliter calculos fubducit Phil. Iac. Doruillius in Obferuationibus Mifcellan. Amftelod. to. II. p. 425. vbi Pauonem, gloriofum et indoctum Philae editorem, caftigat. Credit enim, Manuelem Philam circiter anno 1320. natum, iuuenemque innotuiffe Maximo Planudi iam fenefcenti, quem anno 1353. diem fupremum obiiffe ait, ac proinde Philam floruiffe fub Io. Cantacuzeno Imp. et Manuele Palaeologo, qui

anno 1419. imperium amiſerit, quin eidem Imperatori Manueli carmen de animalibus dedicaſſe. Quod poſtremum quale ſit, vix capio. Affirmat Doruillius (pag. 428.) poëma illud inſcriptum eſſe Manuëli *et in membranis hoc opuſculum dedicatum conſpici Cptano imperatori Manuëli Palaeologo iuniori his verbis:* τȣ φιλη κυρȣ Μανȣηλ ςιχοι ἰαμβικοι περι ζωων ἰδιοτητος, εις τον βασιλεα Κυρον Μανȣηλ παλαιολογον τον νεον. Neglexit obſeruare vir ſummus, in editionibus legi aliter, nempe βασιλεα Κυρον Μιχαηλ· eaque lectio vera putanda eſt, ſiquidem verum eſt, quod Doruillius (p. 444.) aſſumit, primum illius libri editorem Arſenium Monembaſienſem *unum et quidem archetypon exemplar Philae penes ſe habuiſſe:* quod poſtremum tamen verum non eſt, cum Bodleianus codex Vergerii longe locupletior ſit, vt ex eo Arſenii editio integrari potuerit. Cum igitur Doruillius id, quod maxime monendum fuiſſet, praetermiſerit, quin etiam cum apud Fabricium (B. Gr. to. VII. pag. 696.) ſeu potius apud Cotelerium, (monument. eccl. Gr. to. III. p. 675.) vnde illud *membranarum* teſtimonium petitum eſt, nomen Michaëlis Imp. pariter extet, non crediderim, hac in parte *membranas* diſcrepare ab editionibus, potius ipſum magnum virum humano errore in lectione

b eius

eius nominis alucinatum, Manuëlem pro Michaële scripsisse. Idem animaduerto accidisse Oudino, (p. 841.) bis ponenti nomen Manuëlis Palaeologi, qui an. 1282. vitam et imperium reliquerit, intelligenti tamen Michaëlem seniorem. Ex ista tamen Dorvillii ἀβλεψία prorsus pendet, quicquid de aetate nostri Philae assertur. Neque omnino verum est, quod Doruillius (p. 428.) perhibet, Manuëlem hunc an. 1384. imperare coepisse: nam an. 1392. demum coepit. Praeterea appositum epitheton, τὸν νέον, Manuëli Palaeologo minime conuenit, cum nullus vnquam fuerit Manuel Palaeologus senior. Namque Manuel ille superior, qui medio saeculo XII. regnauit, ex Comnenorum fuit gente. Denique ista temporum computatio non poterit conciliari cum aetate Georgii Pachymerae, cuius magistri sui funus Philes iambis condecorauit. Pachymeram enim vix vltra annum 1310. vitam produxisse, docet Fabricius, (B. Gr. to. VI. p. 458.) quippe natum anno 1242. vt volunt Du Pin (biblioth. des auteurs eccl. tom. X, p. 95.) et Hanckius. (de scriptor. Byzant. cap. 34. p. 566.) Vt taceam, obstare aetatem Phacrasae, vt post dicetur, ipsiusque Cantacuzeni, quem non potuisset videre Magnum Domesticum, si demum A. 1320. natus fuisset. Vnde prorsus nego, fieri potuisse

potuiſſe, vt Philes imperium Manuëlis Palaeologi viuendo attigerit.

VII. Inter haſce potius ſententias ego medius, Philam ineunte ſaeculo XIV. floruiſſe exiſtimo ſub Andronicis Palaeologis, natum circiter A. 1275. et circiter A. 1340. fato functum. In hocce enim temporis ſpatium conſentiunt omnia, quae de eo relata legimus. Magiſtro Pachymere uſus fuit Cpoli, finiente Saec. XIII. Carmen de animalibus ſcripſerit forſan An. 1310. idque dedicauit, vt rectiſſime vidit Du Cangius (notis ad Nicephorum Gregoram lib. VII. p. 735.) et Fabricius, (to. VII. pag. 696.) Michaëli iuniori Palaeologo· ἐις κυρον Μιχαηλ παλαιολογον τον νεον, qui et ipſe ἀυσοναρχης et πατρος ἀυσοναρχȣ φιλτατος ἀναξ fuit, quod in carmine legitur. Eſt hic MICHAEL iis modo notus, qui ex fontibus ipſis hiſtoriam haurire didicerunt, vt proinde mirandum non ſit, ob eius imperatoris ignorationem, ignoratam fuiſſe veram Philae aetatem et carmen illud ad Michaëlem ſeniorem, eius auum, a plerisque perperam relatum. Fuit uero hic Michaël ὁ νεος, filius natu maior Andronici ſenioris ex Anna Hungarica atque a patre iam A. 1295. in imperii ſocietatem aſcitus, pugnauitque aliquoties cum Turcis, ſed mor-

tuus ante patrem fuit anno 1321. ſeu anno graeco 6829. Theſſalonicae relicto Andronico filio, qui poſtea auo Andronico ſeniori ſucceſſit. Vide Du Fresne familias Byzantin. cap. 40. p. 236. Eum conſtanter βασιλεα et αὐτοκρατορα ſcriptores vocant, Pachymeres et Gregoras lib. VII. et Cantacuzenus lib. I, 1. p. 11. Βασιλευς Μιχαηλ συμβασιλευων Ἀνδρονικῳ τῳ βασιλει και πατρι. Quidam etiam MICHAELEM PALAEOLOGVM TERTIVM appellant, vt Nicephorus in chronographia iambica. Parente autem viuo eum imperaſſe, ſatis perſpicue praefatio libri ſeu dedicatio oſtendit Porro meam temporum deſignationem id egregie firmat, quod caetera Philae carmina intra annum 1300. et 1336. confecta eſſe, apparet. Carmen in Mich. Glabam primum eius opus videtur eſſe et vtinam iam vulgatum legi poſſet! Eo exponit de rebus geſtis Glabae, quem fortiſſimum virum ſub Andronico ſuperiore Magnum Conoſtablum et Protoſtratorem fuiſſe, docet Nicephorus Gregoras lib X. p. 341. et lib. VI. p. 113. Eodem fere tempore, ni fallor, epitaphium ſcripſit in Phacraſem. Hunc, caue, putes eſſe illum Georgium Phacraſen, qui imperante Cantacuzeno circ. 1344. Protoſtratoris dignitate functus fuit, teſte Niceph. Gregora lib. XII. 16. p. 391. et ipſo Cantacuzeno lib.

III, 95.

III, 95. p. 681. lib. IV, 26. p. 814. Namque in iambis Philae Protoſtrator non vocatur. Intelligitur potius Ioannes Phacraſes, logotheta, ad quem Planudes et Gregorius Cyprius, homines ſub Andronico ſeniore clari, epiſtolas ſcripſiſſe commemorantur, (apud Fabricium B. G. to. X. pag. 542.) et quem Michaël ſuperior, ingeniorum intelligendorum probe gnarus, Magnum Logothetam creauit, filius autem eius, παις βασιλευς πατροθεν ευρημενον, Andronicus nempe ſenior, in eadem ſtatione reliquit, vt in carmine XII. dicitur. Cum non alius filius hiſce temporibus ſucceſſerit patri, quam Andronicus ſenior Michaëli, patet, ſub hoc Andronico iſtum Logothetam floruiſſe. Denique, quaecunque Philae carmina IMPERATORI inſcribuntur, conuenire Andronico ſeniori, facile doceri poteſt et ſuo loco in prologis carminis III. et VII. et VIII. docebitur. Cum rationibus meis conſpirat etiam carmen V. in Cantacuzenum, adhuc Magni Domeſtici poteſtate conſpicuum. Eo anno, quo Michaël iunior diem ſupremum obibat, Cantacuzenus adhuc παρακοιμωμενος ſeu praefectus cubiculo Andronici iunioris erat, eoque ſe adhuc nomine nuncupat ipſe lib. I, 2. p. 13. adeo, vt ante A. 1322. id carmen non poſſit eſſe confectum. Paullo tamen poſt ad Domeſtici officium admouebatur,

 anno

anno forsan 1324. incipiente iam inter auum et nepotem discordia; teste Niceph. Gregora lib. VIII. pag. 208. et ipso Cantacuzeno l. c. pag. 14. Ipse semper a partibus nepotis stetit, plurimumque momenti consilio industriaque sua rebus eius attulit, ac tam familiariter cum eo conuixit, vt iuuenis Imperator eum collegam asciscere vellet, teste ipso Cantacuzeno lib. II, 9, p. 223. ac tandem, imperii societatem constanter recusantem, filiorum impuberum tutorem regnique administratorem constitueret, quod ipse narrat lib. II, 14. p. 241. Quam gratiosus vero erat apud nepotem, tam exosus ipsum erat imperator senior, qui eum una cum rebelle nepote hostem patriae declarabat. Vnde vix credibile est, ante annum 1328. quo nepos auum captum imperatoria purpura exuit et Cantacuzenus sub eo unus imperatoriam auctoritatem, quamuis sine nomine, tenere coepit, Philam ausum fuisse, Domesticum illum celebrare carmine. Quin ex ipso carmine intelligitur, iam regnante nepote id scriptum fuisse. Namque Cantacuzenus contenditur cum aquila Solem intuente, quia semper augustum iubar Imperatoris e propinquo comitetur et quia unus rerum summam habeat in manibus. Celebrantur quoque eius res gestae aduersus barbaros, auspiciis Andronici iunioris; vt prorsus ante

an. 1330, aut 1336. nequeat illa ἡ ἱστορία in Cantacuzenum esse scripta. Tandem conuenit etiam cum meis temporum rationibus aetas Maximi Planudae, cuius epistolam ad Philem Doruillius exhibet.

VIII. Aetatem Manuelis Philae iam tenemus. Videamus de *eius scriptis*. An quid soluta oratione scripserit, nescio: nam quae mihi innotuerunt, *poëmata* sunt, sed qualia ab eius aetate exspectaueris, *politico metro* confecta pleraque: quod quamuis iambicum appellatur, non tamen iambis pedibus currit, sed syllabarum numero dimensum est: de quo conferas If. Vossium de viribus rhythmi p. 21 sq. et Doruillium l. c. p. 432 sqq. Cum autem plura huic poëtae, seu versificatori potius, perperam adscribantur, germana eius carmina, de quibus saltim, an parentem habeant Manuelem, dubitandi causam non inuenio, haec fere ad notitiam meam peruenerunt, partim edita, partim perdita, partim in bibliothecis tinearum adhuc ludibrio obnoxia: quamuis nullus dubito, quin multo plura, quam ad meam notitiam peruenerunt, scripta supersint, cum in Montfauconii bibliotheca Manuscriptorum passim opuscula Philae notata videam. Primum eius edita aut nunc edenda poëmata haec sunt.

 1) Ἀδϋ-

ſcriptum, ſed mutilum ac forſan vix dimidium: quod lucem debet Allatio exercitat. adv. Creigtonum de concilio Florentino p. 702. iteratis typis excuſum a Fabricio B. G. tom. X. p. 542. atque ex eo tertium a nobis editum carm. XII.

11) Duae *inſcriptiones templi Seruatoris Euergetae*, memoratae ab Oudino ex Labbei bibliotheca noua Manuſcriptorum, et duobus codicibus regiis Pariſinis ſeruatae: quas ex Cangii Cpoli chriſtiana depromtas damus carmine XIII. ſed reconcinnatas et quaſi ex chao productas.

12) Praeter haec paullo maiora carmina etiam proſtant nonnulla poëmatia, nulla mole conſpicua, vt α) tetraſtichon *in thecam crucis*, β) duo epigrammata *in Ioannem Chryſoſtomum* γ) *preces ad Spiritum S.* δ) ſex tetraſticha *in martyres*, Theodorum, Demetrium, Georgium et Neſtorem, ε) epigramma *in fontem Peganum*, ϛ) epigramma *in Abrahamum* S. Triada hoſpitio excipientem: quae omnia, iam edita ab aliis, carmine VI. et X. denuo exhibemus.

IX. In perditorum carminum numero praeter finem epitaphii in Phacraſem collocare debemus *chronographiam*, cuius cauſſa poſthac in carmine noſtro VII. culpam iureiurando

iurando deprecari debuit. Aliorum, quae perierint, nullam memoriam accepimus.

X. Tertia classis est eorum, quae seruata quidem ad nostram aetatem peruenerunt, sed neglecta in bibliothecis iacent, nondum vulgata: cuius generis sunt:

1) In bibliotheca Scorialensi Hispaniae *iambica carmina* varia, teste Cotelerio monument. eccl. tom. III. p. 675. quae sic inscribuntur: Μανȣὴλ Φιλῆ τȣ̃ Ἐφεσίȣ στίχοι ἰαμβικοί.

2) In codice bodleiano Roëi carmen sepulcrale *in Asaninam*: cuius rei auctorem habeo vnum Wolfium, in cuius scheda haec reperi: „Ἠθοποιΐα· hoc carmen efficit no-„vem folia in Folio. Deinde alia eiusdem „Philes sequuntur, ex.gr. Funebre in foemi-„nam quandam, cui nomen erat Asaninae. „Varia ibidem eiusdem epigrammata lege-„bantur, sed non magni acuminis aut in-„genii.„

3) In bibliotheca Caesarea latent *tetrasticha in Psalterium*, teste Lambecio lib. V. cod. 246. p. 117. quae incipiunt: τȣ̃ κιθαρῳδȣ̃ μὴ παρόντος ἐνθάδε. Eadem memorantur a Caveo, Oudino ac Fabricio.

4) Ibidem sunt *nouem hypotheses* seu epigrammata *in Gregorii Nazianzeni orationes* I--

VIII.

VIII. et XVIII. ſic inſcripta: ϛιχοι ἰαμβικοι τȣ Φιλη ἐις τȣς λογȣς τȣ Θεολογȣ, teſte Lambecio lib. III. cod. 80. p. 184. Primum horum epigrammatum ex Lambecio repetimus carm. X.

5) *Canon in Nicolaum*, ex quo verſus nonnullos excitat Allatius libro contra Hottingerum p. 179. laudatus a Caveo.

6) Poëma hiſtoricum *de rebus geſtis Michaëlis Glabae*, Pariſino codice ſeruatum, quod edere voluit Io. Boivinus in tomo IV. operum Nicephori Gregorae, teſte Fabricio B. G. tom. VI. p. 322. et Oudino tom. III. p. 785. Nunc id adhuc, quod doleo, deſideratur.

7) Tetraſtichon *in S. Mariam* habetur Vindobonae, teſte Lambecio lib. VIII. cod. 50. p. 466. ſic inſcriptum: τȣ σοφωτατȣ Φιλη τετραϛιχον ἐις την ὑπεραγιαν θεοτοκον. Principium eius eſt: ἁγνη κορη ζης etc. Memorat Caveus p. 655. et Fabricius B. G. tom. VI. pag. 485.

XI. Sunt denique nonnulla, quae ſub Manuelis Philae nomine ambulant, tamen eius profecto opera non ſunt. Huc refero quaedam edita a Fabricio tom. VII. pag. 712. nempe 1) *Iambos epitaphios in Irenem Auguſtam*, quam ipſe autumat fuiſſe Io. Cantacuzeni coniugem: ſcilicet quia alius Ioannes

Irenes

Irenes maritus, viuente Phila, non regnauit. Aegre diſſentio ab I. A. Fabricio, cuius memoria mihi ſancta eſt, et cuius ingenium ac virtutes et illuſtriſſima in remp. literariam merita, ſi quisquam alius, ego certe quidem maxime veneror. At hac in re eum video nimis indulſiſſe praeconceptae opinioni, qua carmen id Philae adſcribebat, neque ſatis perpendiſſe, vtrum, quae in ipſo carmine legantur, Irenae Cantacuzenae conueniant. Taceo, incertum plane eſſe et mihi quidem vix veriſimile, Philam vsque ad mortem huius Irenae vixiſſe. Ea enim poſt abdicationem mariti an. 1357. in coenobium conceſſit ac diu poſt diem obiit ſupremum: quo tempore Philam prope nonagenarium fuiſſe neceſſe eſt. Obſtant grauiora. Haec enim carminis Irene dicitur ἐκ βασιλεων ἀρχης δυσμικης procreata: maritus eius vocatur Ioannes porphyrogenneta, Alexiades, qui ſtirpem ex Comnenis ac Ducis ducat: ipſa dicitur quatuor filios totidemque filias peperiſſe, et tandem in Bithynia, aſſumto coenobitarum cultu, mortua, ſed inde Cpolin translata. Horum nihil omnino in Cantacuzenum quadrat, quippe qui priuatus Irenem ſuam ex priuatis parentibus procreatam, Andronici Azanis protoveſtiarii filiam, duxit, (vide Cangium de famil. Byzant. c. 43. p. 258.) neque Alexii filius fuit neque vlla cognatione Comnenos

mnenos Ducasque attigit, nec porphyrogenneta appellari potest, ex priuatis hominibus natus: ipsa denique Irene non potuit in Bithynia, quae tum iam tota Turcis parebat, diem supremum obiisse. Potius, vt verbo dicam verum, carmen illud scriptum est saeculo XII. in Irenem, Vladislai Pannoniae regis, adeoque δυσμικης αρχης, filiam, teste Io. Cinnamo lib. I. p. 8. quae diem in Bithynia obiit an. 1124. nupta Ioanni Comneno, Alexii Imp. filio, porphyrogennetae, qui ab an. 1118. vsque ad 1143. feliciter regnauit, ex eaque, vt docet Nicetas Choniates lib. I, 5. p. 19. quatuor filios sustulit, quorum minimus natu Manuel patri successit. Conf. Cangium fam. byzant. p. 179.

2) Carmen *in Alexium ac Ioannem*, filios Isaaci porphyrogennetae τȣ σεβαςοκρατορος, in pueritia extinctos, ibidem Fabricius edidit. Sed nullus σεβαςοκρατωρ Isaacus temporibus Manuelis Philae occurrit, potius intelligitur Isaacus Comnenus, istius Ioannis Comneni frater, ab quo Trapezuntini imperatores stirpis suae originem repetebant et cuius memoria extat apud Nicetam Choniatem lib. I. p. 10. Recensens quidem prosapiam huius Isaaci Cangius (cap. 29. p. 190.) duo pueros istos praeterit; sed mirum non est, puellorum in infantia mortuorum memoriam nullam apud historicos reperiri. Ex

his

his poteſt ſatis tuto colligi, horum duorum carminum parentem non poſſe eſſe Manuelem Philam. Veruntamen Montfauconus in palaeographia graeca p. 303. ex codice quodam vetere ſubſcriptum producit nomen Μιχαηλ ἱερεως τȣ Φιλη, qui ſub imperio Ioannis Comneni vixerit. Vnde ſuſpicio oritur veriſimillima, hunc *Michaëlem Philam* iſtorum carminum verum auctorem eſſe.

XII. Diximus de Philae ſcriptis, ſiue germanis, ſiue ei ſubiectis. Reſtat, vt quid in faſciculo eius germanorum poëmatum hocce ſit a nobis praeſtitum, paucis exponamus. Primum collegi omnia, quae potui. Collecta exhibeo ea, qua decet, fide et accuratione, nil mutans in corpore ſcripturae, nil indulgens coniecturis, ſed, qualem reperi lectionem ſiue in codicibus et ſchedis manu exaratis, ſiue in libris editis, talem fideliter transſcribens. Nihilominus id omni egi ſtudio, vt caſtigarem et emendarem lectiones: quod aut in ora libri aut in ſubiectis annotationibus feci, emendandi quoque rationibus, ſicubi neceſſe eſſet, additis. Porro graecae ſcripturae iunxi interpretationem latinam vbique, non qua verbum verbo reddatur, ſed poëtae mens dilucidetur. Semel in paruo poëmate licuit translationem Cotelerii retinere: caetera omnia omnino non-

dum

dum erant latine reddita. Denique ſingulis carminibus ſubieci annotationes neque nimis multas nec nimis longas, quibus illuſtretur ſenſus ſcriptoris, quantum neceſſe ſit, ſaepe etiam explanentur verba, praecipue vera lectio conſtituatur a mendis repurgata. Philologicis commentationibus ſuperſedere potui in ſcriptore, quem nemo, opinor, graeci ſermonis cauſa lectitabit; ſingulares tamen eius locutiones, quas cum lexicis alii ſcriptores ignorant, et citerioris aetatis propria vocabula, qualia e Cangii gloſſario diſcenda ſunt, non neglexi ſubinde annotare et explanare. His fruere, vt lubet, amice lector, ſi paruum munus non ſpernis, quod iam a nobis habes. Scripſi Gedani in Pruſſis, a. d. VIII. Martii Anno cIↃIↃCCLXVIII.

I. CAR-

I.

CARMEN IGNOTI POETAE IN S. THEODORVM.

A

CARMEN IGNOTI POETAE IN S. THEODORVM.

INTRODUCTIO.

Manuelis Philae poëmatibus praemitto ἀνέκδοτον carmen ignoti poetae saeculi XII. ex Augustano codice depromtum. Id, quod inscriptio docet, S. THEODORO martyri devotum est. Fallitur enim Io. Henr. Majus, (in catalogo MSS. Uffenbach. P. I. p. 586.) qui non codicem ipsum, sed apographum modo Steinheilianum inspexerat, legens Θεοδοσιον et hunc monens non confundendum esse cum S. Theodoro Tirone, de quo videndus sit Cangius in glossario graeco v. κολυβον et cuius meminerit ipse hic poëta noster v. 161. Imo hic ipse Theodorus, cognomine ὁ στρατηλατης seu tiro intelligendus est. Graeci

 recen-

recentiores quidem hos veluti duo diverſos martyres diſtinguunt, ut fit et fieri iubetur in Manuelis Comneni novella 2. de feriis apud Bonefidium iuris Orientalis P. II. p. 84. in Codino Curopalata de officiis aulae p. 94. aliisque. Alteri cognomen τȣ ϛρατηλατȣ ſeu Ducis, alteri τȣ τηρωνὸς induunt: illum volunt Heracleae in Ponto ſub Licinio, hunc Amaſeae in Ponto ſub Galerio Imp. extremum ſupplicium pertuliſſe: utrumque tamen in Euchaitis eſſe ſepultum et miraculis portentisque cognitum: illius diem quotannis VI. Februarii obeunt religioſe, huius diem XVII. Febr. quamvis Latini memoriam tironis ad IX. Nouembris transtulerunt. At vero prorſus aſſentior Tillemontii rationibus, (hiſtoire ecclesiaſt. T. V. P. 2. p. 308. et p. 492.) qui unum eundemque hominem eſſe docet, qui graeco cognomine ϛρατηλατης, latino Tiro appelletur. Hic igitur Theodorus, natus in Orientis partibus, cum legione, in qua militabat et quam Nicephorus Calliſtus το τηρονικον ταγμα appellat, ipſumque ab ea τȣ Τηρωνος nomen traxiſſe autumat, venerat hiematum in Pontum, quo tempore Maximianus Galerius, ut Gregorius Nyſſenus habet, ſeu Maximinus, ut vult Nicephorus, Chriſtianos coetus divexabant. Iuſſus ſacrificare Theodorus, non ſolum

lium recusat, sed etiam templum Matris Deûm ad Irin fluvium Amaseae inflammat noctu idque palam. Rapitur ad praesidem Publium fustibusque caeditur, in equuleo distenditur, latera uncis ferreis, ut ossa paterent, fodiuntur: post vivus in furno comburitur: anima tamen in coelum, ut fulgur, visa est evehi. Id contigit secundum calculos Tillemontii anno 306. christiano. Corpus martyris Eusebia, religiosa femina, conditum aromatibus servavit, idque translatum fuit ad Euchaitas, vicum Amasenae ditionis, ubi fanum seu martyrion exstructum fuit magnificum: in pariete fani historia perpessionum eius picta erat, in eoque fano Gregorius Nyssenus panegyricum memoriae eius devotum recitavit, qui extat; quamvis nonnulli bonae existimationi eius consulturi negarunt, Gregorii esse, quorum dubitationibus respondent Du Pin biblioth. des auteurs ecclesf. T. 2. p. 232. et Oudinus T. 1. p. 607. Porro ad sepulcrum istud religiosae peregrinationes transvectionesque suscipiebantur, multique aegroti prodigialiter sanabantur: salutare erat, vel tetigisse martyris monimentum: osculis appetebantur eius λειψανα et pulvis e monimento egestus veluti thesaurus alio ferebatur: etiam calamitosis is locus asylum praebuit,

et Petrus Fullo, ecclesiae perturbator, cum sub Zenone Isaurico in exilium deportandus esset, ad hunc S. Theodorum in Euchaitis confugit, teste Cedreno p. 289. Quae vero ad supplicium eius pertinent, commemorant Gregorius Nyssenus panegyr. Theodori, OO. T. II. p. 1010. Nicephorus Callistus hist. eccl. X, 12. p. 31. Nectarius synaxario laudatus a Goaro euchologii p. 661. Acta martyrii varia recensitaque a Fabricio bibl. Gr. Tom. IX. p. 148. et copiose Tillemontius p. 307 - 320. Templa eius honori erecta fuerunt Romae, Cpoli, Hierosolymis et multis aliis urbibus: quin reipubl. Venetae ante divum Marcum is fuit tutelaris deus. Maxime illustre fuit Cpoli a Sphoracio Patricio ann. 412. conditum. Martyris λείψανα in variis Graeciae, Italiae Galliaeque coenobiis, tanquam pretiosa cimelia asservantur. Vide Descriptionem montis Atho in Montfauconi palaeographia pag. 464. et 474. ac Tillemontium p. 320. Illustris denique eius mortui virtus extitit, anno 971. in bello Ioannis Zimiscae cum Russis, cum vectus candido equo Romanos in hostes duceret et victores redderet: pro qua opera Zimisces eius fanum instaurauit et sepulcri locum pro Euchaitis Theodorupolin nominauit, ut narrant Leo diaconus apud

Pa-

Pagium criticae Baron. anno 973. §. 9. pag. 25. et Zonaras, Lib. XVII, 3. pag. 213. Eundem martyrem epitaphio epigrammate non uno condecoravit Manuel Philes, quae infra carm. VI. repetita ex Fabricio exhibebo.

Idem Theodorus non moriens modo portentum tolerantiae extitit, non mortuus solum hostes debellavit, acie victis Russis, sed etiam in ieiunio optimus coquus, tanquam Sanctorum Apicius, arte culinari Iulianum Apostatam superauit ac delusit: eaque materia huius carminis est. IVLIANVS ann. 364. ut aegre faceret Christianis, omnia cibaria, quae in foro veniebant, itemque aquarum fontes sanguine victimarum affuso profanauerat: ut religiosioribus Christianis, qui communione idolorum pollui nollent, neque comedendi nec bibendi facultas esset. Cum igitur aut fame moriendum aut profanati cibi capiendi essent, ecce, ipsa magna ieiunii paschalis die S. Theodorus Cpolitano episcopo Eudoxio conspicuum se offert, caverique iubet carnes venum expositas, ac docet lebetibus coquere panum genus ex frumento confectum, quod κολυβα vocant, atque ita famem restinguere. Ἐνεκελευετο, inquit Nicephorus Callistus, ἀπεχεσθαι

μεν τῶν ἐπ' ἀγορας τεθειμενῶν, σιτὸν δὲ λεβησιν ἑψοντας, ἁ ἐν ἐυχαΐταις κολυβα ἐιωθασι λεγειν, την ἐνδειαν παραμυθεισθαι. Tum ne pauperes cogerentur pollutis vesci cibis, ditiores sumtibus suis *colyba* largiter distribuerunt, quae pauperes, tanquam congiarium a S. Theodoro sibi datum, religiose sumserunt, idque per totam illam hebdomadem. Ita victae Iuliani fraudes. Exinde Graeci in Sanctorum commemorationibus et quadragesima initio his *colybis* vesci solent et primo ieiuniorum sabbato memoriam Theodori tironis repetunt. Vide Nicephorum l. c. p. 31. Allatium de dominicis graecorum §. 13. p. 1430. Baronium an. 362. §. 43. p. 30. Tillemontium l. cit. nota 4. p. 496. Ipsa commemoratio quam futilis sit et quam aliena a verosimili, accurate docet laudatus Tillemontius. Nostro tamen versificatori commentum id placet. Vt igitur Iulianum comparat cum serpente paradisi, primos parentes ad nefarium cibum inducente, et cum Antiocho Epiphane, suillas carnes Iudaeis apponente, ita S. Theodorum cum Habbacuco vate, esurientem Danielem cibante, cum Mose manna coeleste praebente, et cum Christo ieiunos hordaceis panibus nutriente, eumque antefert Triptolemo cerealis frugis repertori. Quaerit

fit autem, quo pacto ille heros, dudum coeli beatis sedibus receptus, episcopo potuerit conspicuus fieri, idque ad eundem modum autumat contigisse, quo beati genii coelestes, humana forma induti, interdum ab hominibus sint visi. In peroratione heroem suum obtestatur, ut Cpolin liberet a Latinis, sic panem azymum, ut Iulianus profanatum, in sacro epulo apponentibus.

Diximus de S. Theodoro et poëmatis argumento. Grauissima superest quaestio de *aetate et auctore.* Auctor quidem, cum inscriptio nullum prodat, difficulter explorabitur; et credibile mihi fit, ipsum contumeliose et admodum animose aduersus Latinos scribentem latere voluisse et nomen suum ignorari: monachum tamen Cpolitanum fuisse, apertum satis est. Sufficiet nobis, si aetatem carminis inuestigare poterimus. Legitur eius fine, vers. 247. acerba querela de Latinis, qui pane azymo in sacra coena utantur, et ieiuniorum ritus emolliant, et suas consuetudines sententiasque graecis per uim obtrudere conentur. Vbi haud scio, an ea verba possint commode intelligi vel de Michaëlis Palaeologi Imper. improbis conatibus, Graecos conciliandi cum Papa

atque obtrudendi illis romanos ritus, vel etiam de potentia nonnullorum Italorum in aula Andronici fenioris, uel denique de Io. Cantacuzeni ftudio reconciliandi gratiam cum romano Papa. Namque expendens poëtae verba curatius, plus illis fignificari puto, quam λατινοφρονων quorundam aut fraudes aut potentiam. Queritur enim ille de τυραννικη δυναμει et ἀνομω κρατει Latinorum in urbe regia Cptana. Κρατος dominium fummum imperiumque ipfum regni indicat; ac proinde refpicit ille ad regnum Balduinorum, qui capta anno 1204. Cpoli, everfoque Graecorum imperio, foli in urbe dominantes, violentia et vexatione quavis Graecos ad latinos ritus traducere annitebantur. Namque ftatim a Balduino priore Graecos fchismaticos, qui Papae romano fubeffe nollent, acerbiffime fuiffe templis eiectos, urbe exterminatos, poenis afflictos, ipfi narrant Leo Allatius de confenfione ecclefiae Orient. et Occident. lib. II, 13. p. 696. ac Du Pin biblioth. des auteurs eccleſ. T. X. p. 88. Conf. Criminationes Graecorum a Cotelerio monument. eccl. Graec. Tom. III. editas. Poftea cum nihil profici fuppliciis et vexationibus animadverfum effet, libere fuisque legibus vivere Graecos, permiffum fuit. Inhaefit tamen Graecis at-

que

que insedit perpetuum in Latinos odium ac perquam molestum iis fuit Latinorum iugum: eaque res ciuibus Cptanis ansam dedit, urbem postea Graecis prodendi, ut fatetur Niceph. Gregoras lib. IV, 2, 3. p. 49. Maxime autem animos Graecorum exacerbauit controversia de pane azymo, eaque etiam agitata vehementer fuit in concilio Nymphaeo an. 1233. Vnde noster etiam versificator in nullum errorem grauius inuehitur, quam v. 256. in azymos panes Latinorum. Quodsi igitur conjecturae uenia est, crediderim, hoc carmen regnante Balduino posteriore, Nicaeae imperante Ioanne Batatza, auctis jam Graecorum in Latinos odiis, anno forsan 1234. a Cptano quodam monacho esse confectum.

Porro debacchatur noster poëta v. 265. in alium tyrannum, qui Graecos luxuria ac voluptatibus corrumpere studeat, idque diebus ieiunio sacris. Is, ni fallor, patriarcha Cpolitanus latini ritus erat. Quem luxum introducere studuerit, multum quaerendum non est, siquis modo ieiunia Graecorum cum Latinis comparet. Graeci seuerissime obseruant tristissima ieiunia Quadragesimae, ut eo tempore non modo a quibuslibet carnibus quadrupedum, sed et

a pi-

a piscibus ἐναιμοις, a lacte, ovis, caseo, oleo, vino prorsus abstineant, et ξηροφαγουντες sincere, sicco pane et aqua oleribusque et pomis contenti sint; ac mori malint, quam istas ieiunii leges migrare. Vide Confessionem Orthodoxam III. quaest. 7. p. 268. Thom. Smith de statu hodierno eccles. Graecae p. 27. et Alexandrum Helladium in praesenti statu eccl. Graec. cap. 9. p. 166. Vix sabbathis ac diebus dominicis a quibusdam modicum vini et olei capitur. Vide Smith l. c. et Angelum enchiridio de statu Graec. c. 11. p. 154. c. 4. p. 74. c. 36. p. 616. Ob eam causam Graeci, ut ait Leo Allatius, (de dominicis graecorum §. 12. pag. 1428.) CHATZITZARIOS seu Armenios, *qui caseo ac ovis sabbatha et dominicos quadragesimales inquinabant, dicto et scripto maxime divexarunt.* Contra Latinorum ieiunium non ξηροφαγια, nedum abstinentia, est, sed quorundam cibariorum intermissio ac merum ludibrium, et ut Helladius (loc. cit. p. 169.) loquitur, *umbrae respectu corporum.* Tale ieiunium τρυφην appellat versificator, et ἐκτοπον quidem τρυφην, quia absonum et secum pugnans est ieiunium, quod usu delicati uini lascivaeque piscium carnis et placentarum oleo pinguium constare putatur, et quo cupiditatum libidinosarum aestus

non

non sedatur, sed inflammatur magis, animus autem non abstractus a rebus humanis ad diuina conuertitur, sed deliciis magis immersus stupet. Igitur ἡ ἔκτοπος τρυφη, quam ille σαταν ἀποστατης monachis Cpolitanis seuerioribus obtrudere uolebat, erat ratio ieiuniorum latinorum: ipseque *tyrannus* non poterat esse haereticus aliquis doctor aut privatus latinorum rituum defensor, quippe qui πικραν τυραννιδα exercere non potuisset, sed ipse Latinus patriarcha, qui, regnantibus in Graecia Latinis, summam sacrorum tenebat monachisque Cpolitanis imperabat, i. e. NICOLAVS SPOLETINVS, qui sub Balduino iuniore patriarchae dignitate splendebat. Vnde confirmatur, quod supra posui, carmen hoc circiter 1234. videri scriptum.

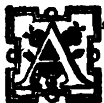

Εἰς

Εἰς τὸν ἅγιον Θεόδωρον
Ἐπὶ τῷ θαύματι τῶν κολύβων.

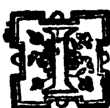
γνωμον οἶδα καὶ πλατὺν ὄφλον ψόγον,
Εἰ σὺ μὲν ἡμᾶς νοστιμῷ σίτῳ τρέφεις,
Ἄμφω καθηδύνοντι πνεῦμα καὶ στόμα,

Ὦ

Tit. θαυματι των κολυβων) Apud Euchaïtenses in Ponto id nomen ferculo a Theodoro reperto inditum fuisse, affirmat Nicephorus Callistus hist. eccl. lib. X, 12. p. 31. ἃ ἐν Εὐχαΐτοις κολυβα ειωθασι λεγειν. Neque tamen ab Euchaitensibus inuentum potius vocabulum crediderim, quam ex antiquo vocabulo κολλαβων corruptum. Κολλαβυς sane panis triticei genus, quadrata figura, leuiter coctum ideoque album fuisse, constat. Meminit eorum non Suidas solum (voce κολλαβυς,) sed etiam Pollux (onomastico lib. I, 12. 18. §. 248.) et Aristophanes in Tagenistis et Phylillius apud Athenaeum lib. III. p. 110. Conf. Casaubonum in Athenaeum III, 27. p. 214. Phylillii verba sunt: αυτος φερων παρειμι πυρων εκγονας τριμηνων, γαλακτοχρωτας κολλαβυς θερμυς. Vnde colligitur, eos ex nouo tritico confectos et lacteo candore nitentes comedi tepidos consueuisse. Obseruata autem cibi quadragesimalis cum collabis veteribus similitudine, illi inuento nomen κολυβων imposuisse Euchaïtenses videntur. Haec vero κολυβα quo modo et ex quibus rebus conficiantur, iam alii graecorum rituum explanatores docuerunt, nimirum Iacobus Goar ad euchologium p. 661. Beveregius ad canonem 4. apostolicum p. 462. Angelus enchiridii cap. 11. p. 154. Thomas Smith de statu hodierno Graec. p. 117. Gabriel Philadelphensis περι των κολυβων in opusculis a Rich. Simone Par. 1671. editis. Videlicet κολυβα cibarium est cum iusculo, ita vt illud pro carne sit, hoc pro potu. Tritici grana integra excoquuntur leuiter; postea asperguntur pro condimentis variae fruges, vt vuae Corinthiae, nuces, pisa, amygdala, malogranata, folia petroselini etc. Sic coctum lebete ferculum, in

lance

IN S. THEODORVM PRO COLYBIS MIRABILITER INVENTIS.

usulse ingratus in te essem maximique probri reus, o miles Christi et Christianorum praesidium diuinoque munere

lance apponitur. Dicas, idem prope esse, quod et nostri coqui conficiunt, ouis tamen et lacte adhibitis, ac anglico, ni fallor, nomine *potting* nominant. Haec igitur colyba Graeci in altari offerunt initio quadragesimae et in sanctorum et defunctorum memoriis: oblata sacerdos consecrat ea precum formula, quae in Euchologio Goari p. 658. legitur: postea idem acceptam lancem per aedem circumfert et vnicuique auditorum portionem ferculi distribuit. Multi etiam in propinquorum funeribus colyba cocta in sepulcris offerunt, et super sepulcro in coemeteriis consumunt. Gabriel Philadelphensis l. c. p. 23. ea colyba, ait, esse symbolum resurrectionis mortuorum, ideoque confici in festis sanctorum, quia scilicet ex granis frumenti conficiantur, quae apud Ioannem Euang. cap. 12. cum renascituris e terra corporibus comparentur: porro p. 28. illis καρυκευμασι seu condimentis, quae colybis aspergi et inseri diximus, significari ait diuersas animorum corporisque virtutes, quibus se deo homines sancti commendant. Nugae! Ista igitur κολυβα a S. Theodoro prodigialiter inuenta celebrat etiam noster poëta.

V. 1. ὀφλον ψογον) *deberem vituperium.* Sic γελωτα ὀφλειν, ἀμαθιαν ὀφλησομεν etc. apud Euripidem Hecubae v. 326. aliosque bonos scriptores. Vide Andr. Schotti obseruat. hum. II, 23. p. 62. Spanhemium ad Aristophanis nubes 1031. Perizonium ad Aelianum var. hist. II. 38. p. 138. Reizium ad Lucianum to. III. p. 107.

V. 2. νοσιμῳ σιτῳ) Hesychius: νοσιμος, σωτηριος, ἀνακομιστικος. Eustathius in Odyss. A. pag. 1383, 40. οἱ μεθ' Ομηρον και βρωμα φασι νοσιμον, και νοσον δε την ἡδυτητα,

δια

Ὦ δειπνοποιὲ καρυκεύματος νέου,
Ἀθλῆτα Χριστοῦ, χριστεπωνύμων φύλαξ,
Δῶρον θεοῦ τέλειον ἡμῖν ὑψόθεν,
Καὶ γὰρ ἄνωθεν καὶ πρὸς ἡμᾶς ὁ χρόνος
Ῥέων καθέλκει τῶν κολύβων τὴν χάριν,
Καὶ συντρυφῶμεν τοῖς πάλαι συμφυλίταις· †
Εἰ σὺ μὲν οὕτω καὶ διπλῆν τέρψιν νέμεις,
Ἡμεῖς δὲ συγκλείσωμεν ἐντρυφῶν στόμα
Εἰς ὕμνον, εἰς τράνωσιν εὐχαριστίας·
Ἀγνωμοσύνης τοῦτό μοι τῆς ἐσχάτης.
Οὐκ οὖν σιγήσω, μὴ γραφῶ σκαιῷ τρόπῳ,
Ἀλλὰ πλατυνῶ καὶ στόμα καὶ καρδίαν
Ἐρεύξομαί τε †† σοὺς ἐφυμνίους λόγους
Πανηγυρίζων, ῥυθμικοὺς πλέκων κρότους,
††† Ἔνσιτα καλλίφωρα φορμίζων μέλη

Ἐν

† leg. συμφυλέταις. †† f. σοι. ††† f. συσσιτα καλλιχορα.

δια το ηδυ τα ομηρικα νοει· οθεν και Ευνεος, θεος ιατρικο-λιος, δεκαεα εφορει το μετρον των αλευρων. Idem iterum Od. Λ. p. 1675, 2. ει δε μελιηδης ο νοστος, εικοτως και το κατα τρυφην ηδυ, νοστιμον λεγεται. Conf. Ezech. Spanhemium ad Callimachum in Cererem 134. p. 744.

V. 4. καρυκευματος νεα) Secundum Suidam et Hesychium καρυκευμα est ηδυσμα, αρτυμα, τραγημα, omne condimentorum et bellariorum genus. Conf. Io. Clericum ad Menandri reliquias p. 176. Noster autem colyba sic vocat siue metonymia quadam, quia esurientibus etiam cocta grana sunt dulcia bellaria, siue ob asperfa ηδυσματων varia genera. Νεα vero appellat, quod Theodorum eorum inuentorem existimat.

V. 9. τοις παλαι συμφυλιταις) Se hominem saeculi XIII. ait non minus delectari colybis, quam priscos saeculi IV. Byzantios, quibus Theodorus primis id ferculum parauerit. Scribitur autem praue συμφυλιταις pro συμφυλεταις *tribulibus*.

V. 15. Πλατυνω στομα) Locutio frequens in LXX. virorum interpretatione.

V. 16.

re consummatissimo ad nos de coelo demisse, (ad nostra enim vsque tempora inde dimanat donatorum colyborum gratus fructus, nosque ipsi illis colybis recreamur vna cum priscis istis conuiuis sodalibusque tuis,) si ego, cum tu nos salutari nutrias cibo, qui aeque animum ac palatum dulcedine opplet, o bellariorum nouorum apparator, cum tu hoc pacto, inquam, geminam voluptatem impertias, meum tamen os ita oblectatum occluderem, nullos edendo hymnos ad grati animi declarationem. Hoc sane extrema foret ingratae rusticitatis labes. Quare ne peruersitatis accusationem subeam, tacebo minime, potius pleniore ore effusoque pectore modulatos sermones de tuis eiaculabor laudibus, meditansque plausus numeris clausos, et conuiuialia

V. 16. Ἐξερεύξομαι) Locutio ex Psalm. XIX, 2. Matth. XIII, 35. etc. Conf. Elsneri obseruat. ad Act. II, 13. p. 368. Phile de animalibus p. 50. de luscinia ait: *μελων ἀγαθων ἐξερευγεται κλυτας.*

ibid. Σας ἐφυμνιας) Legendum puto: *σοι*. Sunt vero *ἐφυμνιοι λογοι modulati sermones*. Hesychius: *ἐφυμνια, ᾠδαι.*

V. 17. Ῥυθμικας πλεκων κροτας) Sic Anthologia lib. II, 47. p. 29. *ἀμμιγα βακχευτην ῥυθμον ἀνεπλεκομεν.* Et Phile de animal. p. 34. *κυκνος δε θανατων ἐμμελας φθογγας πλεκει.*

V. 18. Ἐνσιτα καλλιδωρα φ. μελη) Versus sine dubio corruptus, neque enim vel *ἐνσιτος* vel *καλλιδωρος* apud Graecos usitatae voces sunt, neque, si essent, hoc loco commodum sensum funderent. Esset forsan aliquid: *ἐνσιτα καλλιδωρε φ. μ. modulans tibi bono datori bene pasta carmina.* Aut hoc: *ἐν σοι τῳ καλλιδωρῳ φ. μελη. in te bonorum datorem modulans carmina.* Immodestus sane et arrogans foret versificator, si sua ipse *καλλιδωρα* vocaret carmina. Minore cum invidia dixisset *συσσιτα conuiualia*

Ἐν ἑξαχόρδῳ κιθάρᾳ στιχουργίαις
Τοῖς ἐξελιγμοῖς ἀστατῶν τῶν ἀσμάτων,
Ὀρχούμενός τε ταῖς στροφαῖς ταῖς τῶν λόγων
Ἐν πνευματικῷ σωφρόνως σισσιτίῳ.
Τὸ φροίμιον γοῦν τοῦτο τῶν μελισμάτων·
Μελίσματα δὲ μέλψομαι παραυτίκα.
Σὺ καὶ πάλαι ζῶν καὶ πατῶν, μάρτυς, χθόνα,
Κἂν οὐρανοφρὼν ἦσθα καὶ γῆς ἠρμένος,
Τυραννικῆς ἔθραυσας ὀφρύος θράσος,
Ὡς ὑπεραθλῶν εὐσεβῶν θεσπισμάτων·
Καὶ νῦν ἐπαρθεὶς λῆξιν εἰς ὑπερτέραν
Ζωήφορον θάνατον ὡς θανὼν μάκαρ
Τυραννικῆς ἔπαυσας ἀνοίας δόλον·
Ὑπερμαχῶν δὲ πάλιν εὐσεβῶν νομῶν
Ταῖς νυκτεριναῖς καὶ μόναις ἐποψίαις

Ἰσχὺν

uinalia et κυλλιχορα *tripudiantia* ac dextras choreas saltantia. Poterit etiam sic scribi: ἐν σιτῳ κυλλιδωρῳ φ. μ. *fidibus modulans carmina in copia cibi bene donati.*

V. 19. Ἑξαχορδῳ κιθ. στιχ.) Lyram suam ἑξαχορδον vocat, quia senariis iambis ludit. Στιχουργιαν vero rectius, quam poësin, appellat, cum στιχους numeratos adhibeat, non metro poëtico mensos: ac praeterea iamborum poëtas potissimum στιχουργους dictos fuisse, ex Thoma Magistro p. 463. intelligitur. Alludit simul ad ψαλτηριον δεκαχορδον in Psalm. XXXIII, 2. et XCII, 3.

V. 20. Ἐξελιγμοις) Proprium hoc vocabulum est partim militum signa conuertentium et in aliam partem gradus flectentium, partim saltantium chorosque ducentium, vbi non in gyrum modo atque in orbem circumeunt, sed etiam retro aguntur et in obliquam partem inflectunt gressus. Id πολυκαμπεα μετρα χορειης nominat Nonnus Dionys. lib. XIX, 219. De iisdem Himerius Orat. XIV, 37. ait: αἱ Μουσαι καθ' Ἑλικωνα ἁμα Ἀπολλωνι τον χορον ἐξελιττετε, γλυκυ τι και θειον μελος ἐπηχουσαι τῃ φορμιγγι. Cum his igitur chorearum flexionibus poëtaster graecus claudicantes suos, κυλλιχορους dicere debebam, versus comparat.

lia carmina fidibus canens, ac per ſenos citharae verſificae neruos perque verſatilium cantuum flexiones vagans, ſobrie in hoc ſpirituali conuiuio, meorum verborum gyris ductis, tripudiabo. Hoc igitur exordium ſit modulationum: modulationes vero ipſas canam illico.

Tu etiam cum adhuc in viuis eſſes, beate martyr, ac terrae ſolum pedibus calcares, tamen coeleſtium rerum cogitatione ſublatus humo, frangebas ſupercilii tyrannici inſolentiam ac pro diuinis edictis propugnabas. Nunc vero iam ad ſublimiorem ſortem euectus, quippe vitali morte beate defunctus, dementis tyranni fraudes rurſus contudiſti; Iterum enim pro ſacris decertans legibus, ſola eaque nocturna apparitione, tantarum

parat. Simili metaphora vocem vſurpat S. Ioannes Chryſoſtomus in Ioh. XVI. f. Tom. 2. p. 888. μακρων λογων ἀνελιττοντες διαυλους.

V. 21. Στροφαις τ. τ. λογων) Heſychius: στροφαι, ἀντιλογιαι, διαστροφαι και αἱ καταδιαιρεσεις των μελων. Metaphora pariter a flexionibus ac reflexionibus chorearum ducta videtur.

V. 23. Φροιμιων) Heſychius: Φροιμια, προοιμια, προῤῥησεις. Idem: μελισματα, ᾀσματα.

V. 28. θεσπισματων) Suidae et Heſychio θεσπισματα ſunt θεια δογματα· Intelligit igitur poëta religionis Chriſtianae decreta, pro quibus mortem perpeſſus ſit Theodorus, et quae contra tyrannicum furorem Galerii Imp. aſſeruerit.

V. 31. τυραννικης ἀνοιας) Iulianum intelligit.

V. 33. μοναις ἐποψιαις) i. e. non armis, neque, vt olim, ſanguine tuo viciſti tyrannum, ſed ſola apparitione eaque nocturna. Viſitaſti terram, tanquam ἐποπτης aliquis deus, videndum te praebuiſti epiſcopo Eudoxio, colyba eum docuiſti, atque ita fraudes Iuliani deluſiſti. Verbo, tu martyr veniſti, vidiſti, viciſti.

Ἰσχὺν τοσούτων καθελὼν φρυαγμάτων,
Καὶ τὸν δράκοντα τὸν σκολιὸν, τὸν μέγαν,
Ἰουλιανὸν τὴν ὀφιώδη † πλάσιν
Λόχμαις κρυβέντα τῶν σκοτεινῶν σκεμμάτων
Ἐτρώσας αὖθις εἰς κεφαλὴν ἀγρίαν,
Ἐξ ἧς τὰ λοξὰ βλαστάνει βουλεύματα,
Ὡς ἐξελέγξας ταῦτα νηπίων μύθους.
Τάχα γὰρ ὑπνοῦντα σὲ καὶ νῦν, ὁπλῖτα,
Ὕπνον μαλακὸν μαρτυρικοῦ θανάτου
Ἡ συμπαθὴς πρόνοια κινεῖ πρὸς μάχην,
Οὐκ ἀπὸ γῆς γύναιον ἔντρομον φρίκῃ,
Εἰς χηραμοὺς τε τοῦ δράκοντος εὐθύνει
Ῥύσην τε πέμπει κινδυνεύοντος λάχους
Ἐκ τῶν δράκοντος ἀκορέστων χασμάτων·
Κἂν ἰὸν εἰσέπτυσεν ὡς εἰς καρδίαν
Τῶν εὐσεβούντων, τὰ σῖτα καταχρήνας·

Στήριγ-

† γρ. φυσιν.

V. 35. *δρακοντα τον σκολιον*) ex Iesa. XXVII, 1. *ἐπι τον δρακοντα ὀφιν σκολιον.* Solent haec ad malum daemonem trahi: nihil sane frequentius est apud Patres Christianos de daemone loquentes, ista appellatione. Vt apud Prudentium cathemer. VI, 141. *O tortuose serpens, qui mille per Maeandros fraudesque flexuosas agitas quieta corda, discede, Christus hic est*, etc.: Noster vero poëtaster Iulianum *tortuosum* appellat ob mutabilitatem ingenii varietatemque fraudum.

V. 36. *ὀφιωδη πλασιν*) In codice postrema vox, veluti mendosa, adscripto *γρ. φυσιν*, correcta deprehenditur. Sed recte illa se habet, *πλασις* pro *πλασμα*, et saepe inuenitur in Philae carminibus, vt carm. II, 35.

V. 39. *λοξα*) *obliqua, ambigua, obscura.* Eunapius in Porphyrio p. 19. de Plotini stilo ait: *τῳ τε της ψυχης ἐρανιῳ και τῳ λοξῳ και αἰνιγματωδει των λογων βαρυς ἐδοκει και δυσηκοος.* Apollinis oracula propter perplexam obscuritatem *λοξα*, ipsum inde cognomine *του Λοξιου* vocatum fuisse, notum est. Sic v. c. Lucianus (dialogo Iunonis

rum importunitatum vim ſuſtuliſti, ac tortuoſum illum grandemque ſerpentem, Iulianum, viperinum genus, tenebricoſarum machinationum latebris abſconditum, rurſus in ferociſſimo vulneraſti capite, vnde perplexa illa fruticant conſilia, eaque tanquam pueriles nugas refutaſti.

Fortaſſe etiam nunc te, ſacer miles, molli martyricae mortis ſomno ſoporatum, prouidentia diuina, miſericordiae in nos affectu ſtimulata, non ſane horrore tremens muliercula terreſtris, ad pugnam excitat teque recta ducit ad draconis ſpeluncam et te ad liberandum ex inſatiabilibus hiantis draconis faucibus ſuum peculium jam nimis periclitatum huc demittit. Vbi enim ille ſaniem veneni in mentes piorum inſpuebat, cibaria conſpur-

et Latonae p. 153. b.) de Apolline ſcribit: ἐξαπατᾳ τους χρωμενους αὐτῳ, λοξα και ἐπαμφοτεριζοντα προς ἑκατερον της ἐρωτησεως ἀποκρινομενος.

V. 44. ἀπο γης γυναιων) Negans poëta, Prouidentiam eſſe humanam quandam ac meticuloſam feminam, alludere videtur ad imaginem quandam biblicam; et neſcio; an reſpiciat ad illam haemorrhouſam a Chriſto ſanatam, quam Marcus cap. V, 33. ait φοβηθεισαν και τρεμουσαν cum diuino medico collocutam, an vero ad apocalypticam cap. 12, 6. in deſerta loca profugientem draconis metu.

V. 46. κινδυνευοντος λαχους) Coetum Chriſtianorum intelligit, ſub Iuliano de integritate fidei periclitantium.

V. 49. σιτα καταχραινας) Id vere factum eſſe ab Iuliano, ſed Antiochiae, confirmat Theodoretus hiſt. eccl. III; 15. p. 137. ἐπειτα δε και τα κατα την ἀγοραν προκειμενα ἐκ μιασματος ἐνεπιμπλα· περιεῤῥαινοντο γαρ και ἀρτοι και κρεα και ὀπωραι και λαχανα και ὁσα ἀλλα ἐδωδιμα. Sed idem addit, Antiochenos id ſua nihil referre exiſtimaſſe, memores praecepti apoſtolici, 1 Cor. X, 25. Contra vero Nicephorus Calliſtus lib. X, 12. eandem rem ex Theo-

 doreto

Στήριγμα καὶ γὰρ ἄρτος ἐστὶ καρδίας·
Ἀλλ' αὐτὸς ἀντέπραξας ἀντιφάρμακα
Πρὸς καρδιακὴν, ψυχικὴν μᾶλλον, λύμην,
Ἢ καὶ προφυλάγματι τῷ καθαρσίῳ
Ἐξαπεκρέσω τὴν προσέρπυσαν βλάβην
Ὡς ψυχικὸς κράτιστος ἀκέστωρ μόνος.
Καὶ πρὶν μὲν ἐντὸς τῆς παραδείσου χλόης
Τὴν πρωτόπλαστον ἐγχορεύουσαν φύσιν
Φυτοῦ τε νηστεύουσαν ἐξ ὀλεθρίου
Ὄφις παρέλκει πρὸς τροφὴν ψυχοκτόνον
Σατὰν ὁ κρυπτὸς ψιθυρίσας τὴν πλάνην.
Καὶ νῦν δὲ πάλιν εἰς παράδεισον νέον·
Ἡ κλῆσις † ὑπέγγραψε τὴν ἐκκλησίαν;
Ἥνπερ φυτουργὸς ὁ θεάνθρωπος λόγος·
Νηστείαν ἐξασκοῦντας εὐσεβῶν λάχος
Ὄφις δόλιος ἐξαπατᾶν ἑρπύσας,
Ἀποστάτης τε καὶ πεσὼν ἑωσφόρος
Ἀρνησίχριστος καὶ θρασὺς ἀντιστάτης,
Ἐπὶ τροφὴν καθεῖλκεν ἠλισγημένην
Ἀπηγορευμένην τε τοῦ φυτοῦ πλέον.
Ἀλλ' εἰς μάτην ἔχανεν ὁ στρεβλὸς δράκων.
Πιστοὺς φαγεῖν μάλιστα, κἂν δοκῇ τρέφειν,

Καὶ

† ὑπεγγράφει aut ὑπέγραψε.

doreto commemorans, meticulosos ait fuisse Christianos nec ausos cibaria contaminata attingere, atque tum contigisse illam S. Theodori apparitionem et colyborum inuentionem.

V. 50. στήριγμα - καρδίας). Ex Psalmo CIV, 15. καὶ ἄρτος καρδίαν ἀνθρώπου στηρίζει.

V. 54. προσέρπυσαν) Poëtica licentia ponitur pro προσερπυσάσαν.

V. 61. εἰς παράδεισον νέον) *in ecclesia Christiana*, quae paradisi appellatione ornari videtur in Apocal. II, 7. et Luc. XX, 9.

V. 64.

ſpurcando, (namque cordis corroboramentum panis eſt,) tu uiciſſim praebebas antidota contra illam mentis, uel animae potius ipſius, luem, ac praeſeruatiuo medicamento, quo illa elueretur, arrepentem noxam extrudebas, tanquam unus et optimus animarum ſanator.

Primaevos olim parentes in paradiſi uiriditate laetos choros ducentes et a perniciofa arbore adhuc ieiunos, ſerpens ille, occultus Satan, errorem inſuſurrando inſpirans, ad peſtiferum cibum ſeduxit. Sic iterum nunc in nouo paradiſo, (quae appellatio ſubinnuit eccleſiam,) cuius plantator eſt Verbum Homo-deus, doloſus ſerpens, decipiendi cauſa arrepens, ille apoſtata, Lucifer lapſus, Chriſti negator procaxque aduerſarius, pios ieiunia exercentes ad cibum trahebat pollutum et magis, quam illa arbor fuerat, prohibitum. Sed fruſtra hiabat ſinuoſus draco, ut deuoraret tunc maxime fideles, cum eos uidebatur nutrire. Namque armatura martyris rumpitur humumque proſtra-

V. 64. νηστειαν ἐξασκουντας) Tempore quadrageſimae, cum Chriſtiani ieiunia celebrarent, eas fraudes a Iuliano tentatas fuiſſe, perhibet noſter; quod Theodoretus non dicit.

V. 66. πεσων. ἑωσφορος). Alludit poëta ad Ieſa. XIV, 12. πως ἐξεπεσεν ἐκ του οὐρανου ὁ Ἑωσφορος ὁ πρωϊ ἀνατελλων, quem Luciferi caſum veteres Chriſtiani communiter de lapſu mali daemonis intelligunt.

V. 69. ἀπηγορευμενην) Innuitur ſanctio illa apoſtolorum Actor. XV, 20. ἀπεχεσθαι ἀπο των ἀλισγηματων των εἰδωλων.

 V. 72.

Καὶ μαρτυρικῇ ῥήγνυται παντευχίᾳ
Καὶ βάλλεται χαμάζε καὶ χοῦν ἐσθίει,
Τροφὰς γεηρὰς καὶ μυσαρὰς ἐκτόπως
Αὐτὸς τὰς αὐτοῦ, δαιμόνων πανδαισίαν,
Πιστοὶ δ' ἐπεντρυφῶσι τοῖς θεοσδότοις.
Ἔτι λεόντων εἰς βαθὺν λάκκον πάλαι
Τὸν Δανιὴλ πρὸς βρῶσιν ἀπερριμμένον
Ἄσιτον αὐτὸν Ἀββακοὺμ φακῷ τρέφει,
Καὶ τῶν λεόντων ἐκφυγόντα τὰς γνάθους,
Ἀρθεὶς ἐναέριος ὁ ξενοτρόφος
Ἐκ τῶν Σολύμων εἰς Βαβυλῶνος χθόνα.
Καὶ νῦν βόθρῳ λέοντος ἐγκεκλεισμένους
Καταπιεῖν μέλλοντος αὐτοὺς αὐτίκα
Τοὺς εὐσεβεῖς πεινῶντας ἀθλητὰς τρέφει.
Πλὴν ἀντὶ φακοῦ σῖτον ἑφθὸν προσφέρει·
Ὡς πτηνὸς ἥκων † ἄπτερός τις μακρόθεν

† f. ἀπτέρως.

Καὶ

V. 72. ῥήγνυται) Scilicet *frigidus in pratis cantando rumpitur anguis*, vt ita ludam cum Marone eclog. VIII, 71. quidni magis τῃ παντευχιᾳ seu πανοπλιᾳ S. Theodori. Alluditur autem ad Daniel. XIV, 27. και φαγων διεῤῥαγη ὁ δρακων.

V. 73. βαλλεται χαμαζε) Ex Apocal. XII, 9. και ἐβληθη ὁ δρακων ὁ μεγας, — — ἐβληθη εἰς την γην.

Ibid. χουν ἐσθιει) Ex Genes. III, 14. ἐπι τῳ στηθει σου και τῃ κοιλιᾳ πορευσῃ· και γην φαγῃ πασας τας ἡμερας της ζωης σου.

V. 74. γεηρας και μυσαρας) Carnes victimarias, quibus Iulianus vesci solebat, intelligit, easque *puluerulentas* appellat, quod propriae sint draconis ad puluerem vorandum damnati, et *abominandas*, quippe idolis contaminatas,

V. 76. θεοσδοτοις) Diuinitus data cibaria vocat colyba, quia monitu diuini martyris inuenta. Verbum ἐπεντρυφᾳν legitur etiam apud Procopium Gazaeum in epistolis Graecanicis ep. 31. p. 438.

V. 77. εἰς βαθυν λακκον) Ex Daniel. VI, 16. et cap. XIV, 31.

V. 79.

proſtratus ipſe uorat puluerem, cibum terreum ac mirifice foedum, ſed ipſi conuenientem, tanquam daemonum ferculum: contra fideles deliciantur diuinitus datis cibis.

Danielem quondam in profundam leonum foueam, ut devoraretur, dejectum ciboque carentem, cum tandem jam belluarum maxillas effugiſſet, lentibus aluit hoſpitalis Habbacucus, Hieroſolymis in Babyloniam per aërem ſublimis raptus. Ita nunc quoque in ſpelunca leonis concluſos jamque a bellua deuorandos ac praeterea eſurientes pios ſacer is luctator nutrit; niſi quod pro lente coctum affert ferculum, tanquam ex longinquo aduolans loco celerrime; atque ita ſeruat

V. 79. Ἀββακουμ φακῳ τρεφει) In hiſtoria Belis et Draconis ſeu Danielis cap. XIV, 33. nil aliud legitur, quam haec: και Ἀμβακουμ ἡψησεν ἑψημα και ενεθρυψεν αρτους εις σκαφην. Poëtaſter autem hic φακον ſeu lentem coctam fuiſſe id ferculum docet, opinione, vt videtur, accepta ex Geneſ. XXV, 29, vbi iisdem primum verbis legitur; ἡψησε δε Ἰακωβ ἑψημα. Sed poſtea v. 34. explicatius ſcribitur: Ἰακωβ δε ἐδωκε τῳ Ἠσαυ ἀρτον και ἑψημα φακου. Caeterum de φακῳ ſeu lentium cibo conf. Seberum ad Pollucem I, 12, 17. et Spanhemium ad Ariſtophanis Plutum v. 192. et Apicium lib. V, 2. p. 145. et Thomae Mag. interpretes p. 882.

V. 81. ἀρθεις ἐναεριος) De raptu Habbacuci per aërem extat in Daniel. XIV, 36.

V. 86. σιτον ἑφθον) Sic enim colyba definit Suidas: κολυβα, σιτος ἑψητος.

V. 87. πτηνος ἠ. ἀπτερος) Forſan commodius ſcribes; ἀπτερως. Comparat vero poëta cum Habbacuco per aërem rapto, hunc martyrem ex Euchaïtenſibus Cpolin aduectum velociſſime. Heſychius: ἀπτερος, αἰφνιδιος, προσηνης ἠ ταχυς.

Καὶ ῥύεται τοὺς ἄνδρας ἐκ θηρῶν δύων,
Λιμοῦ τε καὶ λέοντος, ἀνθρωποφθόρων.
Ὡς δ' ἂν ὁ χριστὸς ὁ τροφὴν πᾶσι βρύων
Χιλιάδας ἔθρεψεν ἀσίτους τότε
Αὐτοσχεδίοις πέμμασι καὶ κριθίνοις.
Καὶ Χριστόμαρτυς † ὧδε μυριοστύας
Δείπνοις κολλύβων αὐθετοίμοις ἐκτρέφει,
Ὡς ἐκ πυροῦ στέατος αὐτοὺς ψωμίσας·
Καθηδύνει γὰρ τὴν τροφὴν ταῦτα τρία,
Ἑστιάτωρ, ἔνδεια, μύσους ἀγνότης.
Καὶ πῶς ὁ μάρτυς, ἀπορῶ πρὸς τὸ ξένον,
Ἐξ Εὐχαΐτων ἄστυ τῆς Βυζαντίδος
Ἐν ἀκαρεῖ πέφθακεν αἰθεροδρόμος,
Ἐξ οὐρανοῦ δε μᾶλλον εις τὸ γῆς βάθος;

† f. ὅδε.

Ἐν

V. 88. θηρων δυων) Vltima vox ita euanuerat in codice, vt non nisi initiale δ. superesset; tamen non dubito, veram lectionem esse restitutam.

V. 91. χιλιαδας ἐθρεψεν) Ex Luc. IX, 13. Matth. XIV, 17. XV, 34. Marc. VI, 39. VIII, 4 sq.

V. 92. αὐτοσχεδιοις) *Subitaneos* vocat panes, quia non parati fuerunt ad quinquies millia hominum cibanda, sed a Christo recens facti et inter distribuendum multiplicati. Πεμματα quidem alias placentarum genus sunt, vt praeter Athenaeum docet Eustathius iliad. Σ. p. 448. sed etiam genere quidlibet coctum significant et cuncta cibaria. Hesychius: πεμμα, ἐιδος πλακουντος και παν πεπτομενον. πεμματα, ποικιλα ἐδεσματα. Hoc loco vt κριθινων nomine hordeacei panes, sic πεμματων voce τα ἰχθυδια Christi intelliguntur.

93. ὧδε μυριοστυας) Nonne melius ὅδε. Apertum vero est, hic miraculum S. Theodori anteferri miraculo Christi. Dicas etiam hic cum 1 Sam. XVIII, 8. Τῳ Δαυιδ ἐδωκαν τας μυριαδας και ἐμοι ἐδωκαν τας χιλιαδας. Neque tamen falsum est, decies millena hominum colybis nutriri, cum totus Graecorum coetus tot saeculis eo victu quadragesimali vtatur.

V. 95.

uat pios homines a feris duabus aeque lethiferis, fame ac leone.

Sicut denique Christus, qui cunctis alimenta larga parit, ieiunos quondam cibauit millenos paratis subito obsoniis, hordeaceisque panibus; ita et hic Christi martyr decies millenos coena colyborum suis manibus parata enutrit, quippe pulpamento triticeo eos saturans. Tria enim haec simul cibum illum reddunt dulcem, nutritor, fames, mundities a polluto.

At quomodo tandem martyr ex Euchaitensibus ad urbem Byzantium, stupeo enim admirabilitatem rei, puncto temporis aduolauit per aërem uectus, aut de coelo potius in terram inferiorem dela-

V. 95. ὡς ἐκ πυρῶν σιτευτος) *quippe pinguedine tritici saturans.* i. e. non hordeaceis panibus, sed massa pinguissimi tritici.

V. 97. ἑστιάτωρ) Congiarii largitor Theodorus erat. De ipsa voce confer Cl. Albertium ad Hesychium p. 1470. et Spanhemium de Vesta et Prytanibus §. 22. p. 695.

V. 99. ἐξ Εὐχαΐτων) Τὰ Εὐχάϊτα locus erat Helenoponti prouinciae Asiaticae, in finibus Amasenorum, vbi sepultus iacebat S. Theodorus, et qui postea in honorem huius martyris non solum episcopi sede condecoratus fuit, sed etiam, vti supra diximus, nomen *Theodorupoleos* accepit. Clariorem eum reddidit saeculo XI. *Ioannes Mauropus*, monachus et metropolita Euchaïtensis, multorum carminum conditor.

V. 100. ἐν ἀκαρεῖ) *puncto temporis, momento.* Vide Suidam v. ἀκαρῆ et Obseruat. miscellan. Amstel. to. V. p. 62.

πεφθακεν). Insolita, credo, locutio est: φθάνειν πόλιν. *celeriter ad vrbem peruenire*, facile tamen huic poëtastro condonanda.

V. 105.

Ἐν σώματι μῶν; ἀλλὰ σαρκὸς ἐξέβη
Καὶ τῆς ὕλης λέλυτο τῶν προσαμμάτων·
Ἄλλως τε παχὺ καὶ καθολκὸν τὸ βρῖθος
Καὶ σὰρξ ἀμαθής ἐστι τῶν πετασμάτων.
Ψυχῇ δὲ γυμνῇ; καὶ τοῦτο φρικτὸν πάλιν
†Ὅπως ὁρατὴ τῶν αὔλων λεπτότης
Τῷ Πατριάρχῃ τῷ θεατῇ τῶν ξένων·
Καὶ πῶς τυποῦται πρὸς θέαν τοῦ μάρτυρος;
Ὡς ἄγγελος φαίημεν εἰς θνητὴν θέαν

† f. ἢ πῶς. Ἀνθρω-

V. 105. πετασματων) Non ſatis capio elegantiam verbi. Πετασματα ſunt expanſa vela et extenſiones. Num igitur id dicere voluit, corpus carneum *non capax eſſe extenſionis* et proinde eum, qui Euchaïtis verſaretur corpore, non potuiſſe ſimul eſſe Cpoli? An vero vocabulum ex ἱπταμαι ſeu πετομαι ductum finxit, vt ſignificaret, corpus indocile eſſe volandi et martyrem corporeum non potuiſſe volatu Cpolin venire. Sed ipſe viderit Theodorus ac πετασμα hoc locutioni praetentum tollat.

V. 107. Ὁπως ὁρατη) Incommode poni videtur ὁπως, niſi ita explicare velis: id rurſus terribile dictu eſſet, quomodo tenuitas incorporeae naturae conſpici potuerit. Rectius poſitum eſſet, πως γαρ ὁρατη aut ἢ πως ὁρατη.

V. 108. τῳ πατριαρχῃ) Epiſcopum Cptanum intelligit, cui noctu apparuerit S. Theodorus. Credit enim poëta εἰς ἀςυ της Βυζαντιδος eum tranſuolaſſe, idque ratum habet Baronius an. 362. §. 43. p. 30 Is epiſcopus ab Nicephoro Calliſto, pag. 31. *Eudoxius* vocatur, et recte quidem, cum Eudoxium, ſectae Eunomianae hominem, regnante Iuliano, ſedem Cptanam tenuiſſe conſtet. At in latina Nicephori interpretatione Langiana idem *Euzoïus* nominatur, neque id ſine cauſa. Notat Langius, iſtos dolos in polluendis cibariis ab Iuliano tentatos fuiſſe Antiochiae, ubi Eudoxius quidem arripuerat epiſcopatum, ſed eiectus iam fuerat a Conſtantio Imp. teſtibus Theodoreto hiſt. eccl. II, 25. pag, 108. et Philoſtorgio lib. IV. p. 493. Regnante Iuliano, Antiochenus praeſul erat Euzoius, pariter Arrianus homo, una cum Meletio partis orthodoxae epiſcopo, quibus tandem Lucifer Caralitanus

delapsus fuit? Num in corpore erat? Imo exierat e carne, copulis corporeae materiae solutus: praeterea densa corporis grauitas uergit humum et corporea caro inhabilis extensioni est. An uero merâ animâ aderat? At hoc non minus tremendum fuisset. Quomodo enim incorporeae naturae subtilitas conspicua fuisset patriarchae, qui miraculum illud spectabat, et quomodo conspectus martyr in eius oculos influxisset? Dicamus igitur, haben-

ralitanus tertium addidit Paulinum. Et quidem cum Iulianus Imp. Antiochiae versaretur, Euzoium vere obtinuisse sedem Antiochiae, conceptis verbis docent Socrates hist. eccl. III, 9. pag. 181. Sozomenus H. E. V, 12. p. 613. et Theodoretus III, 12. p. 135. Quare si quid veri omnino est in illa apparitione, Euzoio eam contigisse oportuit. At fabulosa Acta Theodori nosterque poëta rem Cpoli gestam arbitrantur: quo admisso, πατριαρχῃ ille non alius fuerit, quam Eudoxius. Sed quam gloriosum sit colybis colyborumque amatoribus, Ariano homini eorum inuentionem deberi, ipsi fabulae defensores viderint.

V. 109. πως τυγχανει) *quomodo afficitur*? seu quam animi motionem ipsi excitauit conspectus martyris? territus an laetus fuit? deum an hominem se videre putauit? libens an inuitus conspectum admisit? Τυγχανειν significat, ut docet Gatakerus ad Antoninum lib. VI. 16, pag. 179. impressionem quandam admittere in se ab externis obiectis, idque cum de exterioribus sensibus, tum de interioribus dicitur.

V. 110. ὡς ἀγγελος φαινομην) Sic tandem nodum Gordium dissoluit poëtaster, ut S. Theodorum assumto corpore parastatico aduenisse affirmet, quali angelos in se corpore liberos interdum apparuisse credimus.

τῃ γραφῃ πεπεισμενοι) Saepe enim sacri coelestesque genii, assumta hominis forma, piis hominibus obuiam se tulerunt, ut Manohae Simsonis patri, Iudic. XIII, 3. ut Zachariae Luc. I, 11. ut Cornelio, Act. X, 3.

V. 115.

† Ἀνθρωπόμορφον, τῇ γραφῇ πεπεισμένοις,
Ἄϋλος ὢν, ἄσαρκος, εἰς ὕλης πάχος.
Φανταστικὸν δὲ τῆς ψυχῆς αὖθις μέρος
Εἰς ἀντίληψιν πῶς ἐγείρει τῆς θέας;
Ἀφαῖς ἀΰλοις ἀΰλου δεδραγμένος
Καὶ συγγενεῖ πως τῇ λαβῇ, διϋπνίσας
Ἀδιϋπνίστως, ἀπαθῶς ἂν τις φράσῃ·
Ἐνζωγραφηθεὶς ταῖς ἀσωμάτοις κόραις
Ὡς ἐντυποῦται καὶ πρόσωπα σαρκικαῖς
Καὶ τῷ κατόπτρῳ δίχα κινοῦνται πάθους·
Πάθος δὲ καὶ κίνησιν ἐκτροπὴν λέγω.
Πλὴν ἀπὸ γῆς δίδωμι τούτους τοὺς λόγους·
Θεὸς γὰρ οἶδε καὶ θεοῦ μάρτυς μόνος,
Ἀποστολικὴν ὡς μιμήσωμαι φράσιν,
Εἰ σωματικῶς, εἴτε σώματος δίχα
Εἶτ' αὖθις ἄλλως ἐκτελεῖται τὸ ξένον,
Μεταέρσιός τε πτῆσις ἀελλόδρομος.
Ὁ δ' ἀπορίαν τῆς τροφῆς στεῤῥὰν λύσας
Ἐδέσματος τάχιστα τῇ παρευρέσει,
Ἐκεῖνος ἐκλύσαιτο καὶ ταύτην δέει

Ἴσον

† ἀνθρωπομορφεῖς.

V. 115. ἀΰλου δεδραγμενος) Δραξασθαι τινος est κρατησαι τι και ἐπιλαβεσθαι τινος. Hesychio interprete. Ait ergo poëtaster, Patriarcham vi imaginatiua adeoque immateriali et oculis incorporalibus, vigilantem tamen, comprehendisse spectaculum illud.

V. 116. συγγενει λαβη) Λαβη est quoduis instrumentum, quo quid comprehendi ac tangi potest: atque ita vocatur manubrium ensis, et ansa vasorum, et occasiones rerum gerendarum, et disciplinae instrumentales, ut docent Suidas, Hesychius, Casaubonus ad Aristophanis Equites, v. 837. aliique. Hic vero denotatur illud sensuum instrumentum, quo Patriarcha comprehenderit et exceperit spectrum, nempe vis phantastica animae: eaque

συγγενης

habentes fidem scripturae, sic affuisse eum, uti angelus adesse potest, qui materiae corporeae expers et carne pariter destitutus, tamen humana forma induitur, et in crassam corpoream que materiam immigrat, atque ita conspectum mortalium subit. At uicissim ille suam facultatem imaginandi ad comprehendendum spectaculum quomodo tandem erexit? Nempe ut capesseret immateriali contactu immaterialem angeli personam consentanea quadam comprehendendi vi, expergefactus erat: nam non expergefactum etiam non affectum diceres. Igitur pictura spectaculi illius incorporalibus recipitur pupillis oculorum, ut hominum vultus imprimuntur corporalibus oculis et in speculo quouis absque affectione sui mouentur: (inflexionem vero oculorum etiam affectionem et motionem voco.) Veruntamen humo petita haec profero verba. Deus enim et diuinus martyr scit solus, vt locutionem apostoli faciam meam, corporaliter, an sine corpore, an alio quodam modo expletum fuerit id miraculum, et sublimis ille volatus vento pernicior. Qui duram alimentorum

συγγενης dicitur, quia eiusdem naturae cum viso spectaculo erat: namque et qui conspiciebatur ἀϋλος erat, et oculus phantasiae, quo conspiciebatur, talis erat.

V. 120. διχα κινειται παθους) i. e. Martyr conspiciebatur, nec tamen afficiebatur aut mutabatur aut patiebatur quid, ut immissae speculo imagines repraesentantur absque passione et mutatione suae naturae.

V. 121. εκτροπην) Hesychius: εκτροπη, προφασις, χωρισμος και οφθαλμων τι παθος. Scilicet straborum oculorum affectio intelligi videtur, qua contorquentur in obliquum fulgure luminis alio versi.

V. 124. ἀποστολικην) Ex 2 Cor. XII, 3.

V. 135.

Ἶσον δ' ἀράχνης ὥσπερ ἐκ λεπτῶν μίτων,
Ἂν ἐμφανισθῇ καὶ πάλιν τοῖς ἀξίοις.
Ἀλλ' ἵνα θαυμάσαιμι τὴν τροφὴν πλέον
Καὶ γλῶσσα καὶ νοῦς ἐντρυφᾷ γὰρ τοῖς λόγοις,
Ζιζάνια μὲν τοῖς καθαρείοις σίτοις
Ἀνὴρ πονηρὸς ἐμφυτεύει λανθάνων·
Μάρτυς δ' ἀγαθὸς ὑπὲρ ἄνδρας τοὺς κάτω
Ὑπεκκαθαίρει τὰς ἀκάνθας τῶν σίτων
Εἰς βρῶσιν εὐπρόσιτον εὐσεβεστέροις.
Εἰς ἄρτον ἐμβάλωμεν αὐτοῦ τὸ ξύλον·
Ἰουλιανοῦ τάχα πατέρων λόγος.
Καὶ νῦν τὸ τέκνον πατρομιμήτως λέγει·
Βαλῶ † μόλισμα τμητικὸν ὑπὲρ ξύλον,
Ὑπὲρ μάχαιραν, ὑπὲρ ἀκίδος βέλος
Ψυχὰς ἀναιροῦν, οὐχὶ σώματα θλίβον,
Εἰς Χριστιανῶν ἄρτον, ὡς κατακτείνω·
Ἀγκιστρον εὗρον τὸν μιασμὸν καμπύλον,
Δέλος περιπείραιμι τούτῳ τὸν σῖτον,
Ὡς ἂν ἀγρεύσω καὶ ψυχὰς καὶ τὰς γνάθους
Τὰς ἐκ λιμοῦ χαινούσας ὡς πρὸς τὴν πάγην.
Θεόδωρος δὲ καὶ δέλος καὶ τὸ ξύλον
Καὶ σύμπαν ἁπλῶς ἐξανασπᾷ τὸ τρύχον,
Καὶ ῥύεται ποθοῦντας ἐκ τοῦ κινδύνου,
Λύκου τε λύσσαν ἐξελὼν τοῦ ποιμνίου.

Ἀλλ-

† l. μόλυσμα.

V. 135. Ζιζάνια) Alluditur ad Matth. XIII, 25.

V. 140. εἰς ἄρτον) Vox Iudaeorum apud Ierem. XI, 19. Δευτε και ἐμβαλωμεν ξυλὸν εἰς τον ἀρτον αὐτου, και ἐκτριψωμεν αὐτον ἀπο γης ζωντων.

V. 148. δελος) Obsoletum neque in lexicis reperiendum vocabulum pro δελεαρ. Mentionem tamen eius facit Eustathius ad Iliad. B. p. 235.

V. 151.

rum inopiam, celerrima cibariorum inuentione, ſuſtulit, idem et hunc nodum tanquam araneae telam tenuibus textam filis, ſoluere poterit, ſi iterum aliquando dignis viris apparuerit.

Veruntamen vt magis iſtud admirer alimentum, (nam et lingua et mens oratione luxuriatur,) zizania puro tritico prauus homo clanculum inſerebat: bonus autem martyr atque his mortalibus hominibus ſuperior, euellit clam e tritico ſpinas, vt id cibus fiat piis hominibus exoptandus. Iniiciamus, inquiebant forte Iuliani patres, lignum in panem eius. Filius autem patriſſans nunc ait: iniiciam in panem Chriſtianorum, vt eos totos perimam, piaculum foedum, non tam corpora affligens, quam animas necans, quod magis, quam lignum, quam gladius, quam teli cuſpis concidat: reperi tanquam aduncum hamum illud piaculum, eique cibum tanquam eſcam appendam; vt praeda mihi fiant et animae et famelicae laqueoque inhiantes fauces. Theodorus vero tam eſcam, quam lignum et quicquid pungebat, omnino euellit, adeoque e periculo liberat cupidos libertatis, lupique rabiem ex ouili extrudit. Tum ex leone in aſtutam vulpem et ex Imperatore in ſpurium caupo-

V. 151. Θεοδωρος) I. H. Maius Catal. Vffenb. p. 587. iterum hic legit, Θεοδοσιος δε, repugnante et codice et metro.

V. 152. το τρυχον) *id quod urebat et male habebat*. Heſychius: τρυχει, φθειρει, τηκει, καταπονει, κακοπαθει.

V. 154. ἐξελῶν) Sic legendum, utut codex habeat ἐξελῶ.

Ἀλώπεκα δ᾽ ἂυ ἐκ λέοντος κρυψινȣ̃ν
Τὸν ἐξ ἄνακτος σιτοκάπηλον νόθον
Ἐπατταλευσεν, ἐξελέγξας τὸν δόλον,
Ὄνον δ᾽ ἂυ ἐκ λέοντος ἄνȣν δεικνύει
Δόλȣ τινάξας τὴν καλύπτȣσαν σκέπην·
Ὡς πρᾶγμα καὶ γὰρ πλάσμα τȣ̃ μυθȣ̃ βλέπω.
Αἵματος ἀνὴρ καὶ δόλιος εὑρέθη
Ὡς καὶ φονευτὴς ἅμα καὶ δολοπλόκος,
Θεῷ βδελυκτὸς προσδὲ καὶ † Θεοδώρῳ
Ποτὲ κρεȣργῶν, πάγας ἄλλοτε πλέκων
Σίτȣ τε κόκκον τῇ παγίδι συνδέων,
Ἄνδρας ἀγρεύσων ȣ̓ πτέρυγας ὀρνίθων.
Ἀλλ᾽ ἡ παγὶς μὲν ψαλμικῶς συνετρίβη
Τῆς μαρτυρικῆς δεξιᾶς τῇ συντάσει,
Πτηνὰ δ᾽ ἐλύθη τῆς παγῆς καὶ τῆς πλάνης
Πτερὸν φορȣ̃ντα τȣ̃ νοὸς διηρμένον.

Κώνειον

† f. Θεομαχος.

V. 155. ἀλωπεκα - κρυψινȣν) Hesychius: κρυψινȣς, δολιος, πανȣργος. Vtitur v. c. Eunapius, p. 91. κρυψινȣς δ᾽ ἠν ἀγαν και βαθυγνωμος. Senſus eſt, Iulianum tum non potentia aut vi ſua oppugnaſſe Chriſtianos, ſed fraudibus.

V. 156. σιτοκαπηλον) Caupo frumentarius qualis ſit, docet Pollux onomaſt. VII, 4. §. 18. et Salmaſius de uſuris cap. 12.

V. 157. ἐπατταλευσεν) Verbum proprie ſignificat *paxillis* figere, legiturque ſaepe apud Aeſchylum in Prometheo vincto, ut v. 57. Conf. Caſaubonum ad Ariſtophanis equites v. 370. Hic autem notat Iulianum quaſi vinculis conſtrictum et facultate quicquam peragendi exutum.

V. 158. ὀνον δ᾽ ἀυ λεοντος) Reſpicit non illepide ad aſinum Cumanum, quem fabula fert aliquando leonina pelle indutum incolas diu terruiſſe pro leone, tandem a peregrino ex auribus agnitum detracta pelle ad aſini formam redire coactum. Vide Lucianum in pſeudologiſta

cauponem transformatum, reuelato eius dolo, exposuit ludibrio, et pariter leonis pelle detracta vecordem asinum esse ostendit, excusso illo, quo dolum abscondebat, tegmine, (commentum enim illud fabulae nunc verum factum esse video.) Sanguinarius enim simul fraudulentus, et homicida simul nunc insidiator dolosus et abominabilis deo, nunc etiam Theodoro inuisus patuit: vt qui mox carnificinam exerceret, mox laqueos necteret, grano tritici laqueis alligato, vt non tam volucres aues, quam viros, irretiret. Veruntamen laqueus, vti est in Psalmo, heroicae dextrae nisu diruptus est, et auiculae tam a laqueo quam ab errore liberatae, quaecunque alam mentis expansam gerebant.

Cicutam

gista §. 3. tom. III. p. 164. et in fugitivis §. 13. p. 372. et Erasmum chiliad. I, 3, 66. p. 122.

V. 161. *Αἱματος ἀνηρ*) Frequens locutio biblica, ut Psalm. XXVI, 9. et Ps. V, 6. *ἀνδρα αἱματων και δολιον βδελυσσεται κυριος.*

V. 163. *προσδε· και Θεοδωρος ποτε*) Locus sine dubio male distinctus et vitiosus. Lego ita: *βδελυκτος, προσδε και Θεοδωρῳ· abominabilis deo, nunc etiam Theodoro.* Atque ita etiam habet Maius bibl. Vffenb. p. 587. Obstare metrum dices et in fine versus requiri iambum. Esset hoc aliquid, si hic poëtaster esset poëta. Posses etiam legere: *προσδε και θεοστυγος* aut *θεομαχος.*

V. 164. *ποτε κρεουργων*) i. e. ut leo lanians et sanguinarius aperta vi agebat olim: nunc clandestinis dolis. *Κρεουργειν* enim est concidere carnes, ut fit in visceratione.

V. 165. *σιτου κοκκον - συνδεων*) Vide supra v. 148.

V. 167. *ψαλμικως*) Ex Psal. CXXIV, 7. *ἡ παγις συνετριβη και ἡμεις ἐρρυσθημεν.*

Κώνειον εἴπῃς ταῖς τροφαῖς ἐμμιγνύει
Ἐιδωλοθύτων κνίσσαν αὐτό τε ςέαρ
Ἐις ψυχικὸν θάνατον ἐχὶ σαρκὶυ.
Ἀντίδοτον δὲ δραςικὴν ἀντεισφέρει
Καὶ θηριακῆς ὥσπερ ἀρτίσκυς νέας
Σοφῶς ὁ μάρτυς, καὶ φονεύει τὸν φόνον,
Καὶ παττάλῳ πάτταλον ἐκκρύει φθάσας.
Ἡ μὲν τύραννος καὶ θρασύδειλος φύσις
Ὡς ἐξ ἐνέδρας νυκτομαχεῖν ἐσκόπει·
Καὶ μὴν ὁ κομψὸς οἶδεν ἐκ συγγραμμάτων,
Ὀυ βασιλικὸν τὴν κλοπὴν τὴν τῆς νίκης.
Ἀντιςρατηγεῖται δὲ τῷ ςρατηγέτῃ
Ἐν νυκτεριναῖς, πλὴν σοφαις, ἐυτολμίαις
Τηρῶν τε τὸν τύραννον ἐς κράτος τρέπει.
Τάχα, σοφιςὰ, προσκυνητὰ τῶν μύθων,
Ἑρμῦ θεῦ σῦ τὰς κλοπὰς ἐκμανθάνεις,
Καὶ τῦ Διός σῦ τὰς νόθυς μεταπλάσεις·

Ἀμεί-

V. 171. *κωνειον ἐιπης*) De *κωνειῳ* feu cicuta vide Nicandri alexipharmaca p. 140. f. Theophrasti hist. plantarum lib. IX. p. 15. p. 188. aliosque. Parum vero mihi placet hoc *ἐιπης*· et libentius legerem: *κωνειον ἱκανος τροφαις ἐμ*. aut *κωνειον ἐι πως τοιις τ. ἐ.*

V. 172. *κνισσαν ἀυτο τε στεαρ*) Nempe feuo et adipe victimarum ipfo, quo dii quam maxime delectari et quod crematum naribus attrahere feruntur, illeuerat cibaria Iulianus. *Κνισσα* igitur hoc loco non tam *ἀτμος και καπνος των θυσιων* eft, non fuauis ille nidor, quem Lucianeus Iupiter naribus captat, quam potius *το λιπος τα ἱερεια*, interprete Hefychio. Nominans autem poëta *το στεαρ*, nefcio, anne alludat ad Pfalm. XVII, 10. *το στεαρ ἀυτων συνεκλεισαν*.

V. 175. *θηριακης ἀρτισκυς*) Venuste refpicit ad hiftoriam Beli ac draconis Daniel. XIV, 27. ubi babylonius draco placentis ex adipe, capillis et pice compofitis coctisque necatus narratur; quam artem theriaci medicamenti

Cicutam, dicas, nutrimentis illum admiſcere, dum idolothytorum aruinam ipſumque adipem, in mortem non carnis, ſed animae, admiſcet. Sed efficaciſſimum remedium, veluti nouae theriacae paſtillos, ſapienter obiicit martyr, et letho dat rem lethiferam, cuneumque cuneo citiſſime extrudit. Tyrannus ille, illa audax timidaque ſimul beſtia, cum velut per inſidias nocturnam pugnam moliretur, licet bellus ille ex hiſtoria furtiuam victoriam parum regiam eſſe didiciſſet; huic imperatori alio ſtrategemate noſter miles occurrit, nocturna quidem, ſapientiore tamen, expeditione audaciſſime ſuſcepta: obſeruat tyrannum eumque maxima affectum clade fugat.

Forſan tu, Sophiſta adoratorque fabularum, Mercurii tui furta edidiceras, aut tui Iouis adulterinas transformationes. Is enim vt virgines corrumperet

menti adhibendi imitatus Theodorus Iuliano, peſtifero draconi, obiecerit colyba atque ita fraudes eius repreſſerit.

V. 177. παντακλῳ παντακλον) Ad uerba quaedam biblica alluditur.

V. 180. ὁ κομψος) i. e. λαλος, σκωπτικος, auctore Heſychio: quod elogium apprime conuenit Iuliani ingenio, qui totus ex loquacitate et irriſione et arrogantia compoſitus erat, ac praeterea eruditus ſapiensque videri volebat. Verba illa, quae ſcriptor noſter innuit, nempe *non decere regem furtiuam victoriam*, in vetuſto quodam hiſtorico me legere memini; nunc requirere non vacat.

V. 186. Ἑρμας κλοπας) Mercurii furta nota, *callidi, quicquid placuit, iocoſo condere furto.* Vide Ouidium metam. II, 686. Sunt et Iouis furta nota, cum in Ledae gratiam cygnum, propter Europam taurum, et ob Danaën aureum imbrem mentitur.

Ἀμείβεται γὰρ, ὡς φθερεῖ τὰς παρθένους,
Εἰς κύκνον ἢ καὶ ταῦρον ἢ χρυσοῦ χρόαν.
Σὺ δ' ὡς φθερεῖς, φεῦ! ἀγνοτάτας καρδίας,
Ὁ βασιλεὺς ἤμειψας εἰς σιτοπράτην
Τοῖς σκηνικοῖς ἔμπαλιν ὡς ὑβριστέος.
Ἀλλ' ἐκδύει σε τὸ προσωπεῖον τάλαν
Εἷς στρατιώτης τὸν πολὺν βασιλέα.
Καὶ ποῦ στρατεύματά σου καὶ πυκνὰ ξίφη;
Δορυφορία ποῦ περιτρέχουσά σε;
Πῶς οὐκ ἐδυνήθησαν ἀντισχεῖν, φράσον,
Ὅπλα τοσαῦτα πρὸς γαληνὸν ὁπλίτην
Καὶ σῆς τίναξαι τοῦτον ἀρχῆς μακρόθι;
Γνῶθι τὸ καινὸν, κἂν μόλις, ἀποστάτα,
Ὡς παμβασιλεὺς Ἰησοῦς, ὃν ὕβρισας,
Ὑπὲρ βασιλεῖς καὶ στρατιὰς ἰσχύει·
Αὐτοῦ μαχητὴς καὶ γὰρ ὁ στρατηγέτης.
Φλήναφε, δεῖξον τοὺς νομεῖς σου τῶν σίτων
Καὶ τοὺς σπορεῖς σου τῶν μύθων καὶ πλασμάτων
Πτηνοὺς

V. 192. *τοις σκηνικοις*) i. e. quasi et de transformatione Iuliani in cauponem comoediae fingendae essent, vt de transformationibus Iouis, quippe cuius amores theatra et pulpita satis fatigarunt multisque tragoediis materiam praebuerunt. Vel Amphitruo Plauti pueris notus est. Οἱ σκηνικοὶ autem sunt mimi et histriones, qui, quas poetae docent fabulas, in theatris agunt.

V. 194. *τον πολυν*) i. e. *μεγαν*. Vide nostrum Aeneam Gazaeum §. 142.

V. 199. *τιναξαι*) Sic Terentius Eunuch. II, 3. v. 66. *homo quatietur cum dono foras.*

V. 200. *ὑβρισας*) Sic legendum, quamuis scriptum sit *ὑβρισαις*.

V. 203. *αὐτου μαχητης κ. γ. ὁ σ.*) Sic intelligo: namque etiam hic Theodorus dux sub signo Christi militat et

se

rumperet, vertebat se in cygnum, taurum, fuluumque aurum. Tu vero ad corrumpenda heu! castissima pectora, imperator cum sis, mutaris in cauponem frumentarium, tanquam pariter theatris ludibrium deberes. Sed exuit tibi, tanto imperatori, miseram personam vnus miles. Vbi nunc tuae legiones, vbi multitudo armorum tuorum, vbi satellites, qui te stipabant? Cur non valuerunt tot arma vni quieto resistere militi, dic mihi? cur non eum proiecerunt procul a regno tuo? Agnosce tandem, Apostata, licet nolis, admirabilitatem rei: agnosce, omnipotentem regem esse Iesum, quem contumeliis petis, et plus valere, quam omnes reges omnesque exercitus: namque eius miles etiam hic martyr erat.

Ostende, nugator, tuos frumenti diribitores, tuos fabularum et commentorum seminatores, alatos

se nil amplius, quam gregarium militem, sub imperatore summo Christo, esse profitetur. Theodorum cognomine τον στρατηλατην vocatum fuisse diximus supra: quod idem ac στρατηγετης est.

V. 204. φληναφε) Hesychius hanc vocem per φλυαρον, ληρον, μωρολογον interpretatur. φληναφαν, *blaterare, nugas agere* habent Alexis apud Athenaeum lib. VIII. p. 336. et Aristophanes nubibus 1477. Conf. Casaubonum ad Aristoph. Equites 661.

νομεας σιτων) Distribuisse enim *Ceres* cum *Triptolemo* frumenta per orbem dicitur et prima conseuisse agros mitioribus frugibus: sed quia haec distributio ac satio fabulis conspersa a poëtis fuit, lepide noster Cererem fabularum frugumque simul satorem vocat.

 V. 206.

Πτηνοὺς δράκοντας, Κελεοὺς, Τριπτολέμους,
Δήμητραν αὐτὴν τὴν φίλην σιτοβρύτιν,
Μυστήριά σου δεῖξον ἐσκοτισμένα,
Τροφονίου τε νυκτέρους καταδύσεις,
Ὡς ἂν γελασθῇς ἐκ σοφῶν σου παιγνίων.
Δείξω δὲ κἀγὼ τοῦ σίτου μοι τὸν δότην
Καὶ νύχιον μύησιν αὐτοῦ φωσφορὸν,
Ὡς ἂν καταισχύνω σε τοῖς ἐναντίοις
Καὶ μῦσος ἀγγότητι καὶ πράξει πλάνην.
Ἔτι τρυφήσω τοῖς κολύβοις ἐν λόγῳ.
Ὁ σῖτος ἔτος, ἄρτος, ὁ ψάλλων λέγει,
Καὶ ψυχικὸν στήριγμα καὶ τῆς καρδίας,
Εἰς πίστιν ὀρθὴν, εἰς καθαίρεσιν πλάνης
Καὶ θανατούσης ἔκλυσιν λιμαγχόνης·
Ὦ καλὲ μάρτυς, δειπνοποιὲ χαριεὶς,

Ἐκεῖθεν

V. 206. πτηνους δρακοντας) Nempe *Cereris* currus, quo vecta orbem terrarum obibat, alatis draconibus iunctus erat. *Geminos dea fertilis angues curribus admouit*, inquit Ouidius metam. V, 642. Neque minus *Triptolemus* disseminauit fruges, ἀναβιβασης αὐτον ἐπι πτερωτων δρακοντων ὀχημα της Δημητρος, vt ait Phurnutus de nat. deorum c. 28. p. 209.

Κελεους) *Celeus* Eleusinis vrbis rex erat, quo tempore Ceres in Atticam veniens fruges afferebat. Vide Nonnum Dionys. XIX, v. 84. Statium Thebaid. XII, 619. Hyginum fab. 147. Seruium ad Virgil. Georg. lib. I, 164. Meursium de regibus Atticis lib. II, 3. p. 89.

Τριπτολεμους) De Triptolemo frugum consitore narrant Apollodorus lib. I, 5, 2. Phurnutus l. c. Hyginus l. c. Nonnus Dionys. lib. XIII, 192. Ouidius Metam. V. 645. Aristides in Panathenaica p. 181. aliique. Conf. Spanhemium ad Callimachum p. 680.

Δημητραν) Sic scribi a nonnullis pro την Δημητρα, sed minus graece id fieri, docet Munckerus ad Hyginum fab.

147.

tos dracones, Celeos, Triptolemos, ipſamque almam Cererem, frumentorum ſcaturiginem: oſtende tenebricoſa tua myſteria, Trophoniique nocturnas latebras, vt cum eruditis tuis ineptiis deridearis. Oſtendam viciſſim tibi meum cibi datorem et nocturnam eius initiationem luminis genitricem, vt contrariis omnibus te pudefaciam, foeditatem tuam munditie, et fraudes fictas veris factis.

Pergat vero deliciari colybis oratio. Cibarium hoc ſeu panis, uti pſalmiſta ait, et animi ſtabilimentum et cordis eſt, pertinetque ad rectam fidem, ad euerſionem erroris et ad mortiferae famis depulſionem. O praeſtantiſſime martyr, ô gratioſe

147. p. 217. De Cereris autem erratione per orbem et frugum inuentione vide noſtrum Himerium Orat. II, 5.

V. 207. φιλην σιτοβρυτιν) Ad poëtae alicuius veteris locum hoc poëtico vocabulo alludi patet, ſed locum non inuenio.

V. 208. μυστηρια - ἐσκοτισμενα) Reſpicitur ſine dubio ad *Eleuſinia* myſteria, quae non ſolum ſumma cum religione ſilebantur, ſed et ipſa maximam partem in tenebris peragebantur. Vide Meurſii Eleuſinia cap. XI. p. 135.

V. 209. Τροφονια) Oraculum *Trophonii* in ſpecu ſub terram erat, idque conſulere cupientes per anguſtum foramen in ſpecum prorepere debebant. Vide Bulengerum de oraculis et vatibus cap. 127. p. 43. in Gronouii theſauro Graec. ant. to. VII. et noſtrum Himerium Orat. XXIII, 23.

V. 212. νυχιαν μυησιν) Noctu enim S. Theodorus Eudoxio epiſcopo apparuiſſe dicitur eumque veluti ſacro epulo colyborum initiaſſe, quo lumen felicitatis ac ſatietatis accenderetur miſeris atque in famelica caligine ſqualentibus Chriſtianis.

V. 216. ὁ ψαλλων λεγει) Vide ſupra v. 59.

Ἐκεῖθεν ἴσως ἐξ ἑαυτȣ̃ μανθάνεις
Τὸν σῖτον ἕψειν ἐν φλογὶ τῶν ἀνθράκων
Εἰς βρῶσιν, εἰς ἥδυσμα τῶν δαιτυμόνων
Ὅθεν † κατοπτȣ̃σί σε πυρὸς ἐν μέσῳ,
Ὡς ἄρτον ἡδὺν, ὡς σῖτον τῷ δεσπότῃ
Οἱ σιτοποιοὶ μαρτυρικῶν σαρκίων.
Ναὶ καὶ χάρις σοι δεξιῶν σιτισμάτων.
Ὡς εἰς ἔρημον καὶ τροφῆς ἀκαρπίαν
Μάννα γλυκάζον ἦτος ὁ τροφεὺς σῖτος
Ἰσραηλίταις φυγάσιν αἰγυπτίȣ
Νέȣ Φαραὼ καὶ διώκτȣ προσφάτȣ,
Ὡς ἀγγέλων τὸν ἄρτον ἐξ ἰσαγγέλȣ
Τȣ̃ μάρτυρος, δειπνȣ̃σιν αὐτοὶ τὸν σῖτον.
Φθανεῖ γεωργεῖν εἰς ἑκατὸν, ὡς γράφει,

Τὸν

† f. κατοπτῶσι.

V. 221. ἐκεῖθεν ἐξ ἑαυτȣ) i. e. ex tui ipsius corporis exemplo, cocti ac tosti a carnificibus, didicisti colyba coquere. Gnome est saeculo XIII. digna.

ἥδυσμα) i. e. ἄρτυμα. Namque quicquid ad saporem et gustum suaviorem conciliandum pertinet, id graecis ἥδυσμα dicitur. Conf. Salmasium exercitat. ad Solinum cap. 32. pag. 330.

V. 224. κατοπτȣσι) Ita scriptum pro κατοπτωσι. namque ab ὀπταω ducitur. Fuit autem S. Theodorus Amaseae combustus, et Gregorius Nyssenus pag. 1016. d. ac p. 1011. d. την φλογοτροφον ἐκεινην καμινον diserte nominat, qua ille fuerit consumtus. Vide infra Carmen VI, 6.

V. 225. ὡς ἀρτον· τῳ δέσποτῃ) Eadem imagine utitur S. Ignatius Antiochenus epist. ad Romanos §. 4. p. 27. σιτος ἐιμι τȣ θεȣ, δι' ὀδοντων θηριων ἀληθωμαι, ἱνα καθαρος ἀρτος ἑυρεθω τȣ Χριςȣ. Eandemque vocem sanctissimus vir, iam in amphitheatro bestiis obiectus Romae, repetiisse narratur ab Hieronymo de scriptor. eccles. cap. 16. *Cumque iam damnatus esset ad bestias, ardore patiendi, cum rugientes audiret leones*, ait,

frumen-

gratiose conuiuii apparator, tu forsan illic, ubi te, tanquam dulcem panem, tanquam triticum domino gratum, in medio igne torrebant carnium martyricarum tostores, ex te ipso didicisti coquere panem aestu carbonum, ad cibandos ac delectandos conuiuas. Ita! gratias habe pro fausta hac cibatione. Vti in deserto manna dulcissimum, sic hic nutritius cibus est in alimenti inopia, fugientibus nouum Pharaonem recentemque persecutorem Israëlitis, comedentibus eum tanquam angelorum panem e manu martyris angelorum simillimi acceptum. Centuplo sane fructu, ut scriptum est, salutarem vereque auream

frumentum Christi sum, dentibus bestiarum molar, ut panis mundus inueniar. Credibile est, poëtastrum nostrum imitando exprimere studuisse istam Ignatii sententiam, quippe notam et multorum ore tritam, quam praeterea imitati fuerunt B. Lutherus OO. Ienens. germ. to. I. fol. 374. et B. Scriuerus in zufälligen Andachten, cent. II, 32. p. 251.

V. 229. *μαννα γλυκαζον*) Exod. cap. XVI.

V. 231. *προσφατα*) Hesychius: *προσφατον, το αρτιως γενομενον, νεον, νεαρον.* Iulianum igitur nouum persecutorem mystici Israelis vocat, alludens ad Exod. XIV, 23.

V. 232. *αγγελων τον αρτον*) In Sapient. XVI, 20. *αγγελων τροφη* pariter appellatur, sed a nostro ad Psalm. LXXVIII, 25. sine dubio respicitur: *Και εβρεξεν αυτοις μαννα φαγειν και αρτον ουρανου εδωκεν αυτοις· αρτον αγγελων εφαγεν ανθρωπος* etc.

V. 234. *ως γραφει*) *ut scribit*, nempe ille sacer scriptor. Ita enim malo explicare, quam mutare in *ως γραφη* aut in *ως γραφεν*. Respicitur autem ad Genes. XXVI, 12. aut potius ad Luc. VIII, 8. *και φυεν εποιησε καρπον εκατονταπλασιονα.*

V. 235.

Τὸν σωςικόν τε καὶ χρυσῦν ὄντως ςάχυν
Ὁ σῖτος ὗτος ὁ γλυκὺς οἷον σπόρος
Τῦ μάρτυρος σπείραντος ἐις ζῶσαν χθόνα.
Τὲς ἐκφύγοντας ἄρτον ἐβδελυγμένον,
Δρεψαμένες τε πίςεως ἐυκαρπίαν.
Ὡς τὴν τράπεζαν τῦ Ναυεχοδονόσορ,
Ὡς Ἀντιόχε τὰ συώδη τε κρέα,
Ὀυχ ἑπτὰ καὶ τρεῖς, ἀλλ᾽ ὑπὲρ τρισμυρίες
Παραβάτε φεύγεσι δειπνοποιΐαν,
Παραβάτιν καὶ τήνδε τῶν ἐιθισμένων,
Δαιτύμονες κληθέντες ἀνελευθέρως,
Σῦ, μάρτυς, ἐξαγόντος αὐτὲς τῆς λύμης.
Ἀλλ᾽, ὦ τροφεῦ καὶ ῥῦςα καὶ πιςῶν σκέπη,
Ἐισὶ παρ᾽ ἡμῖν καὶ πάλιν ἄνδρες φθορέοι
Ἐν βασιλίδι τῇ πόλει Βυζαντίδι
Τυραννικὴ δύναμις, ἄνομον κράτος·
Ἰελιανὲς Ιταλὲς τέτες λέγω,

Τὸ

V. 235. χρυσεν - ςαχυν) Quorsum spectet aureum illud epitheton, nescio, nisi forsan ad *flauam* spicam Cereris aut flauae Cereris pulcritudinem. Alioqui omnia bella et pulcra constat appellata fuisse *aurea*. Conf. Theod. Marcilium in aurea carmina p. 328.

V. 240. τραπεζαν τε Ναυεχοδονοσορ) Ex Daniel 1, 8. Caeterum huius regis nomen alias Ναβεχοδ. scribitur: at literas αυ et αβ apud Graecos esse easdem, exemplis plurimis ostendimus in Himerio nostro Eccl. XXXVI, 4.

V. 241. συωδη κρεα) Ex. II. Maccab. VII, 1.

V. 242. ὑπερ τρισμυριες) Vide supra v. 93.

V. 245. ἀνελευθερως) i. e. qui non regali coena excipiebantur, imo ne pura quidem, sed dolosa et foeda, quae non liberum ingenuumque hominem decebat, nedum regem, et quae non munifice aut gratis praebebatur, sed maxima mercede religionis.

V. 247.

auream ſpicam reddit dulce illud triticum, quod martyr veluti ſemen in viuam tellurem ſpargit, nempe in eos, qui deteſtabilem fugientes panem, fidei metunt foecunditatem. Vt menſam Nebucadnezaris, utque Antiochi ſuillas carnes, ſed non ſepteni aut terni, potius plusquam tricies milleni conuiuae, illiberaliter inuitati, effugiunt Transgreſſoris coenam, quae pariter ipſa mores omnes transgrediebatur. Tu enim, martyr ſanctiſſime, eos ex peſte illa eripiebas.

Sed o nutritor, o liberator, praeſidiumque fidelium, ſunt etiam rurſus apud nos peſtiferi homines in regia vrbe Cptana, tyrannica praediti potentia imperioque nefario, nempe Latini illi vere Iuliani, qui gentem noſtram ad Apoſtatam

V. 247. *ῥυςα*) Heſychius: *ῥυςης, σωτηρ, λυτρωτης.* Iam enim ad S. Theodorum preces applicat poëtaſter, ab eoque tanquam ſervatore quodam ac tutelari deo petit liberationem Cpoleos et deſtructionem imperii Latinorum.

V. 248. *ἀνδρες φϑοροι*) *pernicioſi.* Vide Spanhemium ad Callimachum p. 119.

V. 250. *κρατος*) i. e. *dominus.* Sane pro imperatore vocem ponit Lucianus fine Philopatris §. 29. *τοιουτου κρατους ὑπηκοος*, *tam excellenti principi ſubiectus*: ubi plura dabit Cl. Io. Matth. Geſnerus to. III. p. 618. itemque Cl. Kypkius obſeruat. ſacr. I. Tim. VI, 16. pag. 369. Non immerito autem *ἀνομον* vocat, *non legitimos dominos*, quia Latini urbem manu ceperant armisque libertatem Graecorum oppreſſerant, legitimis dominis eiectis.

V. 252.

Τὸ φῦλον ἀναγόντας ἐις ἀποστάτην,
Μιαροτρώκτας, πνικτοφάγους, ἐμμύσους,
Χραίνοντας ἂυ τὸν ἄρτον, οὐχὶ τὸν κάτω,
Ἀλλὰ τὸν οὐράνιον ἄχραντον φύσει,
Ἄζυμον αὐτὸν ἐμφυρῶντας ἀλφίτοις,
Ἄψυχον ἔιπουν τὸν μόνον ζωοβρύτην.
Οὗτοι δὲ καὶ διψῶσιν ὑπὲρ διψάδας
Ἡμᾶς ἑαυτοῖς συμμολύνειν ἐις βάθος,

Ἐιδ'

V. 252. ἐις ἀποστατην) Vix dubito, quin Romanus Papa innuatur, quem Graeci tanquam desertorem fidei Christianae tyrannumque ecclesiae infamabant, et ad cuius obedientiam Graecos reducere Latini tentabant.

V. 253. πνικτοφαγους) Exprobrat Latinis Graeculus, quod sanguine animalium et suffocatis vescantur. Fuit quidem in prima ecclesia aeque latina ac graeca inde ab apostolorum aetate mos ille obseruatus, ut Christiani sollicite sibi ab esu carnium morticinarum et sanguine cauerent; quod leges veteres et Patrum loca, magno numero a Christ. Kortholto in pagano obtrectatore lib. III, 9. §. 41. p. 598. producta, satis declarant. Tamen cum non amplius metuendum esset, ne istis cibis Iudaeorum animi offenderentur, quorum causa iste mos ab apostolis sancitus esse videbatur, Christiani Latini non amplius causam superesse putabant, qua sibi talis abstinentia imperaretur. Quare iam S. Augustinus contra Faustum lib. XXXII, 13. to. VI. p. 484. asserit, istud praeceptum *a nullo Christiano* amplius obseruari et *qui forte pauci adhuc* tangere formident turdos aut minutiores auiculas, quarum sanguis effusus non sit, *eos a caeteris irrideri*. Atque inde inter Latinos nemo sibi religioni ducit aut cruorem animalium aut suffocatum animal comedere. Inter Graecos vero tenacius inhaeretur priscis moribus et proinde in Constantini Harmenopoli epitome Canonum sect. V. tit. 5, 14. p. 65. Gangrensis illa sanctio de abstinentia istarum carnium repetita legitur, quin et sub poena ciuili cibus ex sanguine,

veluti

tam seducunt, polluta edentes, suffocata vorantes, spurci homines, qui iterum panem contaminant, non quidem hunc vulgarem, sed coelestem illum natura mundissimum, dum eum non fermentatum pinsunt eoque inanimatum faciunt eum, qui solus vitam sustentat. Iidem magis sitienter, quam dipsades, contendunt nos secum fundi-

veluti scelus, prohibetur ab Imp. Leone novell. constit. 58. Hinc inter crimina a Graeculis obiecta Latinae ecclesiae, etiam hoc crebro exprobratur, quod Latini vescantur suffocatis, morticinis, impuris et spurcis animantibus; ut in Criminationibus ecclesf. Lat. §. 47. in Cotelerii monum. ecclesf. Graecae tom. III. pag. 505. et pag. 668.

V. 256. ἀζυμον) De pane fermentato magnopere litigatum fuisse inter Graecos ac Latinos, et innumera scripta de hoc argumento ab utraque parte emissa prostare, neminem fugit. Hodierni Graeci, ut testatur Thomas Smith in statu hodierno eccl. Gr. p. 103. mordicus retinent ἐνζυμον et negant ἀζυμον esse verum panem; namque et noster την ζυμην veluti animam vitamque panis esse arbitratur. In Confessione Orthodoxa quaest. 107. p. 166. idonea materia sacramenti postulatur ἀρτος σιτινος, ἐνζυμος, ὁσον δυνατον καθαρος, itemque in Confessione Metrophanis cap. 9. pag. 90. et Criminationibus lat. eccl. l. c. p. 507. Conf. Gust. Georg Zeltneri breviarium controuerf. cum Graecis cap. 10. p. 241.

ἀλφιτοις) Το ἀλφιτον est farinae massa iam aqua subacta et in panis formam compacta, nondum tamen igne cocta. Conf. Eustathium Odys. B. p. 37. et Salmasium exercit. Plinianis cap. 27. p. 231.

V. 258. διψαδας) De his vide Carmen III. in Imperatorem v. 8.

V. 259. ἐις βαθος) *penitus, totaliter.* Vide Spanhemium ad Callimachum p. 717. Gatakerum ad Antoninum

Εἰδ᾽ ἐν λιμαγχονεῖν τε καὶ τέμνειν ξίφει.
Πρόφθασον αὖθις, σῶζε τῆς κακουργίας,
Διπλῆν χορηγῶν τὴν τροφὴν τοῖς συνθέτοις
Εἰλικρινῆ τε καὶ ψιλὴν μιασμάτων
Τὴν πνευματικὴν, τοῦ λιμοῦ τε τὴν σβέσιν.
Ἐστὶ παρ᾽ ἡμῖν καὶ σατὰν ἀποστάτης,
Τύραννος ἄλλος καὶ θρασύτερον κράτος,
Ἐν ἡμέραις, καὶ ταῦτά γε ταῖς νησίμοις,
Σπεύδων μιαίνειν ταῖς τρυφαῖς ταῖς ἐκτόποις
Ταῖς ἐγγόνοις τε τῆς τρυφῆς ἁμαρτίαις.
Καὶ τοῦδε θραύσαις τὴν πικρὰν τυραννίδα
Καὶ τὰς ἐνέδρας καὶ λόχους ἀποκρύφους,
Καὶ τὰς προφανεῖς καὶ πρὸ ὀμμάτων μάχας·
Ἀμφίστροφος γὰρ ἐστὶ πρὸς πᾶσαν πάλην.
Καὶ δὸς καθαρὸν ψυχικῶν μολυσμάτων
Τὸν νήσιμον σύμπαντα παρελθεῖν χρόνον.

Τὰς

toninum lib. III, 4. p. 70. et I. F. Reizium ad Lucianum tom. I. pag. 609.

V. 260. *ἰιδ᾽ ἐν λιμαγχονειν*) Nonne potius *ἢ δ᾽ ἐν* aut *ἐντεῦν*. Verbum *λιμαγχονειν* est *famis angina afficere.* Gatakerus diss. de stilo N. T. cap. 4. p. 32. dicit esse verbum insolens a LXX. interpretibus nouiter effictum ad exprimendum Hiphil וירעבך Deut. VIII, 3. Prov. X, 3. apud Symmachum. Supra v. 218. nomen *λιμαγχονη* legebatur, quod cruciatum famis notat.

V. 261. *προφθασον*) Nescio, an poetaster praua imitatione forsan exprimere voluerit illud Psalmi XVII, 13. *ἀναστηθι κυριε, προφθασον αὐτους και ὑποσκελισον αὐτους.*

V. 264. *του λιμου*) Latini Cpoli rerum potiti pertinacioribus graecis et Papae parere recusantibus adimebant templa

funditus contaminare aut fame necare gladioue secare. Iterum opprime eos, serua nos ab eorum maleficio, ac geminum tuis foederatis suppedita nutrimentum, et spirituale illud sincerum vacuumque pollutione, et praeterea restinctionem famis.

Est etiam apud nos Satan apostata, alius tyrannus, cum ferociore imperio, qui contendit vel interdiu et esurialibus quidem his diebus polluere nos absurdis deliciis et ex deliciis nasci solitis peccatis. Etiam huius frangere velis acerbam tyrannidem insidiasque, et cum occultos impetus, tum apertas ac oculis expositas oppugnationes: est enim ad quoduis pugnae genus ancipiti vi versatilis. Efficias quaeso, vt totum ieiuniorum tempus possimus spirituali pollutione liberi transigere, qui tibi plaudi-

templa, honores, coenobia, reditus, patrium denique solum ipsum. Quo tempore monachos quosdam reditibus suis spoliatos vere famim perpessos fuisse, verisimile est.

V. 265. σατὰν ἀποστάτης) Iam supra declaraui, vix alium hic intelligi posse, quam Patriarcham latini ritus, Cpoli dominantem.

V. 268. τρυφαῖς ἐκτόποις) Latina ieiunia significantur, quae ventre pleno cibisque et vino distento celebrantur. Vide v. c. Criminationes lat. eccl. l. c. p. 505. 506. 509.

V. 273. ἀμφιστρόφος) Lexica hanc vocem ignorant, intelligitur tamen, significari eum, qui in omnes partes aequa agilitate versatur et ad quaeuis suscipienda aptus est.

Τὲς σὲ κροτȣ̃ντας, ὡς κροτήσωμεν πάλιν·
Ἀκȣ̃σον, Θύτα, τὲς λόγȣς ἐπευλόγει.

plaudimus, vt porro plaudamus. Audi quaeſo, ſancte vates, meaque verba rata habe.

V. 276. *σε κροτȣντας*) Sic Anacreon p. 88. ſ. *μεγα τον θεον κροτȣντες ἐπιληνιοισιν ὕμνοις.*

V. 277. *ἀρκȣσον*) Sic ſcribitur, non credo tamen id recte fieri, etiamſi explanetur per *iuua*, *fer opem.* Heſychius: *ἀρκει, προσαρκει, βοηθει.* namque et tum ſcribendum eſſet: *ἀρκησον.* Potius exiſtimo, legendum eſſe: *ἀκȣσον. audi.*

II. CAR-

II.

CARMEN
ΈΙΣ ΜΟΝΑΧΟΝ ΛΩΒΟΝ.

INTRODUCTIO.

Secundum carmen, quod edimus, auctorem habet MANVELEM PHILEN, idque inſcriptio ipſa declarat. Io. Henr. Maius biblioth. Vffenbach. pag. 587. qui unus, quantum ſcio, ex apographo Steinheiliano copiam notitiamque eius habuit, neque auctoris nomen, nec carminis argumentum neque inſcriptionem intellexit. Ita enim ſcribit: „ Aliud carmen, ſenariis LXIV. conſtans, cui titulus praefigitur: Τȣ φιλοϑεȣ (ſic enim puto legendam ſcribendi notam compendiariam φιλS in MSC. adhibitam) ἐις „ τον κακιςα παϑοντα μοναχον λωβον,

„ *τον κειμενον ἐπι τῃ πανηγυρει. Philo-*
„ *thei in monachum pessime tractatum et con-*
„ *tumeliose adfectum, publico omnium con-*
„ *spectui expositum.* Historia est martyris,
„ cuius nomen haud indicatur, misere a
„ tyranno quodam, quem pariter poëta non
„ nominat, interfecti membrisque crudelis-
„ sime mutilati. Incipit: Το σωμα τȣτο
„ κ. τ. λ. Mors generosa monachi sic de-
„ scribitur, v. 38. Ἐμπνȣς ἐκεινος κ. τ. λ. "
Haec b. Maius. At primum meis oculis fidem habeo, distincte legi in codice τȣ φιλῆ, terminali η supra lineam sublato. Praeterea si nota quoque illa S. adesset, non sane ius ullum esset, eam legendi ὀθεȣ, cum tale compendium plane ignotum Graecis sit. Porro nulla martyris historia adest, sed scriptum carmen est in monachum quendam illius aetatis, lepra corrosum exesumque, qui ad miserum corpus sanandum, ut Naaman Syrus in Iordane, sic in fonte suburbii Cptani lauarat, atque a B. virgine Maria, cui ille fons multis inclytus miraculis sacer erat,

sani-

ſanitatem exſpectarat, ſed cum fortior vis morbi fontana aqua eſſet, miſer ibidem iuxta illum fontem mortuus fuerat. Huius igitur monachi, cuius nomen ignoramus, fortitudinem, qua grauiſſimi morbi dolores ſuſtinuerit, celebrat poëta, tum eius felicitatem canit, qua depoſuerit et atteri conſumique paulatim paſſus fuerit corpus, ut peccati radix periret et ſeruaretur ſpiritus, denique eius memorat pietatem, quod inter ſummos dolores laudaverit deum.

Τοῦ Φιλῆ εἰς τὸν κακοπαθῆ μοναχὸν λωβὸν τὸν κείμενον ἐν τῇ Πηγῇ,

Τὸ σῶμα τοῦτο, κλῆμα, τοῦ θνητοῦ γένους, Ὁ

τον κακοπαθῆ) Sic legendum videtur, quamuis vox in codice minutis literis picta speciem habeat trisyllabicae *κτακαθη*. Vnde libentissime legerem *κατακαθη*, si id vocabulum in usu esset. Forsan in obscuritate huius male pictae uocis nomen monachi latet, *Ctapathis* alicuius aut Stapathis. Id tamen asseuerare possum, I. H. Maii scripturam *κακιστα παθοντα* prorsus esse falsam et a literarum ductibus nimis abhorrere. Mea autem lectio verisimilis sane est, cum quod vox *κακοπαθης* usitata est, tum quod argumento poëmatis consentanea: significat enim *miserum calamitatibusque afflictum*.

λωβον) Maius vertit: *contumeliose affectum*. Ἡ *λωβη* quidem *contumeliam* et *ignominiam* notat, Hesychio et Eustathio ad iliad. A. p. 91. auctoribus, ut apud Himerium Orat. IV, 6. *ἐι δε ἀλλην τινα λωβην τε και λοιδοριαν προσαπτοντες*. Sed praeterea, et maxime apud recentiores Graecos foedissimum *leprae morbum* significat. Suidas: *λωβη, ἐιδος νοσου· και λωβος, ὁ ταυτης μετεχων*. Vide Fresnii glossar. graecum p. 834. et nostrum Aeneam Gazaeum §. 84. Hunc vero significatum satis confirmat uniuersum poëma, quippe quo lepra, veluti gangraena proserpens, cuncta hominis membra corrosisse narratur.

ἐν τῃ πηγῃ) Miror, unde excogitata sit Maii lectio *ἐπι τῃ πανηγυρει*, cuius nec vola nec vestigium in codice extat, et quae praeterea cum poëmatis argumento minime conspirat. *Κειμενος* non *expositum*, sed sepultum ac prostratum notat. Ἡ *πηγη* autem coenobium *Peganum* est. Nomen et celebritatem habebat a fonte, quem in campo amoenissimo situm ac limpidissimam aquam large effundentem Leo Thrax, qui postea imperauit, tum adhuc priuatus erat, diuina uoce monitus reperit,

MANVELIS PHILAE CARMEN IN MONACHVM LEPROSVM, GRAVISSIME AFFECTVM AC IN PEGA SEPVLTVM.

Hocce corpus, mortalis generis surculus fuit, qui

reperit, ac medicam eius vim, cum caecus homo, quem eo adduxerat, undis lotus visum recepisset, agnouit; ut narrat Nicephorus Callistus hist. eccl. lib. XV, 25. p. 626. Addit idem, prodigiales fontis vires postea pluribus miraculis perspectas fuisse, ac seipsum peculiari libello, quem intercidisse minime dolemus, de prodigiis illis exposuisse. Και θεια χαρις τῳ ὑδατι ἐπιρρευσασα ἐνεργες αὐτικα ἐδεικνυ καὶ προς γονας θαυματων ἐρρωμενεστερον. Vnde Ioannes Cantacuzenus hist. lib. II, 20. p. 261. magnificentissimo eum elogio mactat ac non solum πηγην ἀφθονων ἰαματων vocat, sed etiam την ζωοδοχον πηγην. την μαλλον ἰαματα ἡ ναματα βρυουσαν. Narratur a Nicephoro Gregora lib. IX. p. 310. et Cantacuzeno lib. II, 17. p. 250. Andronicus iunior lethali morbo in Bithynia affectus, huius fontis θειον ναμα postulasse, allatoque eo caput perfudisse ac statim conualuisse. In illum fontem extat epigramma nostri Philae non illepidum, quod ex Du Cangii Cpoli Christiana lib. IV. c. 15. repetitum exhibebo infra carmine X. Fuit autem mirabilis iste fons in medio templo B. Virginis, tanquam formae quadratae puteus atque in eum viginti quinque gradibus marmoreis descensus patuit. Aedificiis postea destructis, fons tamen mansit atque adhuc sub Turcis manet, ut affirmat Gyllius topographia Cpoleos lib. IV, 8. p. 419. Du Cangius l. c. p. 184. et Iac. Gretserus notis ad Cantacuzenum p. 919. Situm eius si quaeris, erat in prato amoenissimo ante muros Cpoleos in suburbio Blachernarum iuxta Aureas portas, ut praeter Nicephorum Callistum, pag. 626. Procopium de aedificiis Iustiniani lib. I, 3. pag. 12. aliosque veteres docet Du Cangius, p. 183. Repertus autem a Leone Magno fons statim fuit repurgatus et super eo aedificium exstructum et templum B. Virgini dicatum, teste Nicephoro Callisto.

 Postea

Ὁ βλαςὸν ἐξήνεγκεν ἐυχαριςίας,
Ῥιζῶν ἀγαθῶν ἐυτυχῆσαν ἰκμάδας.
Εκτέμνεται γὰρ τῶν μελῶν τὰς ἀκρίδας
Ἀκμαῖς ὀδυνῶν τμητικῆς λώβης ξένε,
Καὶ ταῖς ὀρυγαῖς ἐνσκαφέντων τραυμάτων.,
Καὶ κατασαπὲν τῆς νομῆς τῇ κοπρίᾳ

Καὶ

Poſtea, eodem teſte, Iuſtinianus Imp. addidit maximum et ſplendidiſſimum templum, quo aedificium Leonis obſcurabatur, et quod copioſius deſcribit laudatus Procopius. Vnde Anonymus antiquitatum Cptanarum auctor lib. III. pag. 56. non veretur ſcribere: την Πηγην ἐκτισεν Ἰυςινιανος. Inſtaurauit hoc templum Baſilius Macedo, teſte eius nepote Conſtantino Prophyrog. in vita Baſilii cap. 54. pag. 140. Και τον ἐν τῃ Πηγῃ της Θεομητορος θειον ναον διαπτωθεντα και το ἀρχαιον ἀποβαλοντα καλλος ἀνανεωσατο τε και ὑπερλαμποντα μαλλον, ἡπερ το προτερον ἐδειξεν. Etiam poſtea aliquoties renouatum fuit, vt diligentiſſimus Du Cangius p. 184. monet. Huius autem Pegani templi mentionem plurimam reperimus apud ſcriptores omnes Byzantinos, ſimulque intelligimus ipſam B. Virginem inde *Pegam* ſeu Fontem appellari conſueuiſſe. Non ſolum Nicephorus Gregoras lib. VIII. p. 252. et lib. IV. p. 60. nominat τον ναον της θεομητορος της Πηγης, ſed etiam Cantacuzenus lib. II, 20. p. 261. narrat Andronicum iuniorem, ſanitati reſtitutum, Cpolin profectum eſſe ad gratias agendas τῃ Μητρι τȣ θεȣ τῃ ζωοδοχῳ πηγῃ. Porro cum templo coniunctum erat coenobium, quod Du Cangius p. 184. a viris habitatum fuiſſe, ex Anna Comnena probat, idque huius leproſi monachi exemplo comprobatur. Nihilominus et Virginum coenobium ibidem quondam fuiſſe, ſaltim Zenonis Iſaurici temporibus, abunde cognoſcitur ex Suida, voce λογγινος. Praeterea in vicinia erat palatium *Peganum* ſeu *Philopatium*, a Baſilio Macedone conditum, quo imperatores cum venationis ſtudio, tum ob ſummam loci amoenitatem crebro commigrare ex vrbe ſolebant: de eoque inter caetera ſuburbana palatia tam copioſe et accurate expoſitum video a laudato Du Cangio in Cpoli Chriſtiana lib. IV, 12. p. 172.

qui germen protruſerat diuinarum laudum, cum eius radicibus boni humores contigiſſent. Exſcindebantur quidem ei membrorum ſumma mirum in modum acutis leprae id corrodentis doloribus et impreſſorum vulnerum ſulcis; tamen, utut foetore corruptionis putreſceret, obſcureque iam

p. 172. vt quicquam addi nequeat. In hoc igitur Pegano monaſterio ſepultus fuit noſter monachus, qui eo veluti ad ſtagnum Betheſdae conceſſerat, vt a B. Virgine vitalibus eius fontis vndis ſanaretur atque a lepra purgaretur: atque hanc ob cauſam v. 30. cum natante piſciculo comparari videtur.

V. 2. βλαςον ἐυχαριςιας) i.e. mortale hoc corpus ad gloriam laudemque ſui conditoris vixerat; maxime cum doctrinas Chriſti praeceptaque virtutum, tanquam ſalutares humores, imbibiſſet.

V. 4. μελων τας ἀκριδας) Haec vox omnibus lexicis et gloſſariis, quae quidem conſulere potuerim, ignota eſt. Namque ἀκριδες *locuſtae* huc plane non pertinent. Vnde aliquando ſuſpicabar, legendum eſſe, τας ἀκιδας, *cuſpides membrorum*, ſicuti v. c. in Anthologia lib. VII. p. 590. ſcribitur: ὀνυχων ἀμφιτεμων ἀκιδας. At nihil equidem mutandum cenſeo: intelligitur enim vocabulum et Philae ſaltem vſitatum eſt. Namque infra carm. VIII, 169. ſummos palmarum ramos vocat ἀκριδας· et carmine IV, 150. ſarmentorum in vite extremas cuſpides appellat ἀκριδας. Eodem modo membrorum extremos articulos, qui ſolent a lepra erodi, hic nominat ἀκριδας et paullo poſt v. 33. ἀκρωτηρια, i. e. τα ἀκρα των μελων.

V. 5. ξενε) Alloqui potuit poeta hoſpitem ac viatorem, vt fieri ſolet in ſepulcralibus monumentis; tamen commodius legi putauerim ξενως, *mirabiliter*.

V. 6. ὀρυγαις) pro ὀρυχαις aut ὀρυξεσι. Διορυγας appellat Chryſoſtomus orat. V. ſtatuarum p. 491, 38. to. VI. illa laterum vulnera, quae Iobo inflicta fuerint.

Καὶ ζῶν ἀμυδρῶς καὶ ψυχῆς ἴσχον ζέσιν,
Καθ' ἧς ὁ χειμὼν ἐν. ἐπῆλθε τῆς νόσου,
Εἰς τὴν ἀληθῆ κατέμεινεν ἄμπελον,
Τῇ γῇ δὲ χωσθὲν ὑπερανθήσει πάλιν,
Ὡς ἂν ὁ καρπὸς ἐκφυῇ τῆς ἐλπίδος.
Ἦ φυτὸν ἦν ἔνικμον εἰς ὥρας ἔαρ
Καὶ φυλλομανοῦν τῇ χλιδῇ τῶν πραγμάτων,
Οὗ τοὺς περιττοὺς ἐξεκάθηρε κλάδους
Τὴν ῥίζαν ἀφεὶς τῆς ψυχῆς ὁ δεσπότης·
Καὶ νῦν μαλακὴν ἐνδιδύσκεται σκέπην,
Μεταφυτευθὲν ὅπερ ἀνθοῦν οὐ φθίνει.
Ὦ πύργος ἑστὼς πρὸς τὰ ῥεῖθρα τῆς νόσου
Καὶ μὴ κλονηθεὶς ταῖς πνοαῖς τοῦ κινδύνου!
Ὦ πέτρα μὴ θρυβεῖσα τὴν ἔνδον βάσιν,
Καθάπερ ἀδροῖς † ἐγκοπεῦσαι τοῖς πόνοις!
Ὦ νοῦς πλατυνθεὶς ἐν στενῷ τοῦ σαρκίου,
Καὶ μὴ χαλασθεὶς μηδ' ἀμείψας τὸν τόνον!
Οἷος μαχητὴς ὑπὸ τύμβον ἐκρύβη
Κτείνας τὸν ἐχθρὸν τῆς νόσου τῇ μάστιγι!
Νῦν οὗτος ἀνήρ· τὸν γὰρ ἔμπροσθεν χρόνον

Ἄσημον

† l. ἐγκοπεῖσα.

V. 7. νομης τῃ κοπριᾳ) *squalore destructionis suae.* Namque νομη h. l. est διαιρεσις, μερισμος, κοινη, vt Hesychius habet, seu ipsa vis morbi, qua absumebantur et mutilabantur computrescentia membra, vti apud Chrysostomum orat. VI. statuarum p. 508, 3. ἡ σηπεδων και ἡ νομη των ἑλκων coniunguntur. Κοπριαν vero nominans poeta sine dubio respicit ad calamitates Iobi ἐπι της κοπριας sub vrbe sedentis, Iob. II, 8.

V. 10. εἰς την ἀμπελον) Locutio ex Ioh. XV, 4.

V. 14. τῃ χλιδῃ των πραγματων) i. e. vt vites interdum sarmentorum multitudine ac spissitate damnum accipiunt, foecunditate impedita, sic corpus hominis valetu-

dinis

iam vitam retineret, ſeruato tamen valido animae ardore, in quam tempeſtas morbi haud irruerat, verae inſertum viti manſit: unde iam obrutum terra aliquando ſuper ea refloreſcet, ut ſpei bonae fructus enaſcatur. Fuerat ſane planta haec in flore ſuae iuuentutis ſucci plena, et tanquam foliorum denſitate, ſic negotiorum humanorum affluentia luxuriabatur: ex ea autem vineae dominus, relicta animae radice, ſuperflua recidebat ſarmenta. Nunc ea molle ſubiit tugurium, quo transplantata floret, et nunquam marcet.

Tu tanquam turris fluctibus morbi reſiſtebas, nec ventis periculi ullius concutiebaris. Tu petra eras, quippe validis infixa laboribus, cuius interius fundamentum non labefiebat. Tua mens in anguſta carne dilatabatur, non relaxabatur aut contentionis ſuae ullam remiſſionem patiebatur. O quantus bellator ſub hoc latet tumulo, qui hoſtem flagro morbi occidit! Nunc tandem vere vir eſt: prius enim informe erat ſpectrum

dinis ſuperfluae robore et rerum humanarum amore et negotiorum multitudine praepeditur, ut animus ſapere et coeleſtia cogitare parum queat. Quare ſalutaris ὁ ὀλεθρος της σαρκος, ἱνα το πνευμα σωθῃ, ſecundum Paulum 1. Cor. V, 5.

V. 22. ἐγκοπευσι) Hoc quidem nihil eſt. Sine dubio legendum: ἐγκοπεισα, *in fundamentum impacta ac intruſa.* Namque ἐγκοπτειν τι eſt *vi infigere et immittere quid tundendo*, ut palum in terram, clavum in parietem, etc.

V. 26. τον ἐχθρον) Hoſtem intelligit peccatum et ad peccata propenſionem mortalium.

V. 28.

Ἄσημον ἦν δήπουθεν ἐμπνέον τέρας.
Πῶς; ἵνα φανῇ πνευματικὸς ὀκτάπους
Ἐν τοῖς θεοῦ κρίμασι τὴν νῆξιν φέρων,
Προὔθηκεν πᾶν ἕτοιμον εἰς λώβην μέλος,
Μὴ παρασυρῇ τῶν παθῶν τῇ προσχύσει.
Πῶς ἐν περιτμήμασιν ἀκρωτηρίων
Ἀνεῖλε λαβὼν τὸν σατὰν τὸν αὐθάδη;
Μᾶλλον δὲ πῶς ἔθυσε τὴν ζῶσαν πλάσιν;
Τῷ † δημιουργῷ τὸν δριμὺν πείσας πόνον,
Μὴ χοῖρος ἐλθὼν συμπατήσῃ μαργάρους.
Ἔμπνους ἐκεῖνος οὗτος ἀρετῆς τύπος

Καί

† l. δημιουργῷ.

V. 28. ἄσημον - τερας) Sic intelligo: nunc ille demum verus homo euasit, postquam mortalitatis exuuias gloriosa morte exuit; antea non homo, sed magis vmbra hominis erat, membris et carnibus trunca, et spirans quoddam simulacrum atque informe spectrum.

V. 29. ὀκταπους) Du Cangio teste in glossario graeco, ὀκταποδη seu ὀκταπόδιον est ostrei genus, piscis sanguine carens, seu polypi species, qui in cibum Graecis frequenter apponebatur. Eustathius ad Odyss. E. p. 1541, 8. ὁ πολυπους ὀκταπους καλειται κοινοτερον. Atqui ita etiam ab hodiernis graecis vocatur, propter octenos cirros seu pedes. Vnde in epigrammate Antiphili Byzantii Anthologiae lib. I, c. 40, 2. polypus ὀκτατονους ἕλικας dicitur habere. Mihi vero vix dubium est, quin Phile octapodis nomine innuat hic illud polypi genus, quod alias *nautilus* vocari solet, et de quo praeter Aristotelem atque Aelianum consuli potest Athenaeus deipnosoph. lib. VII. p. 318. et Fortunius Licetus hieroglyphicis cap. 169. p. 403. sq. ipseque Phile carmine in nautilum, quod praeterquam in recentiore editione Pauwiana p. 341. etiam in Obseruat. miscellan. Amstel. to. II. p. 385. editum est. Cur autem mutilum monachum cum octapode comparet poetaster, non satis apparet. Narratur polypus esuriens suos ipsius cirros seu pedes circumrodere, sed mox reparare damnum, alimento aliunde sumto. Ita circumrosa sua membra

sensit

ſpectrum, quamuis ſpirans. Vt enim eſſet ſpiritualis quidam polypus piſcis, atque ut in dei iudicio natandi facultatem haberet, neque unquam alluentium perturbationum impetu abriperetur, quoduis membrum ſuum promte porrexit leprae depaſcendum. O quomodo tum, cum extrema eius membra circumquaque circumciderentur, prehendit et ex medio ſuſtulit Satanem illum faſtuoſum! Immo quomodo is immolauit ſe totum viuumque ſuum corpus opifici deo, acutiſſimos dolores perpeſſus, ne accedens forſan porcus conculcaret

ſenſit monachus, quae in reſurrectione mortuorum renaſcentur. Narratur vero nautilus teſta inuerſa in dorſo natare et pedes ſuos ſupra aquam protendere, duobus modo pedibus ad remigandum adhibitis. Sic etiam monachus, vt in iudicio dei corpus ſuſtinere ac natare poſſit, non merſus irae diuinae procellis, exerit protenditque membra ſua, tanquam ad natationem ſalutemque inutilia, eademque depaſci a lepra ſinit.

V. 36. πειθεις πονον) Interpungendum ſic eſt: πλασαν τῳ δημιεργῳ; τον δ. κ. π. Alludere ſane poeta videtur ad verba Paulli Rom. XII, 1. παραστησαι τα σωματα ὑμων, θυσιαν ζωσαν, ἁγιαν, ευαρεστον τῳ θεῳ. Igitur dicit, monachum pium immolaſſe corpus ſuum conditori deo et dolores laboresque ſuos vni conſecraſſe deo, ac minime ſancta membra proieciſſe profano mundo ac Satanae et peccatis, tanquam porcis, eadem conculcaturis.

V. 37. μη χοιροις) Ex Matth. VII, 6.

V. 38. αρετης τυπος) Eodem modo de Procopio rhetore ait Choricius in Fabricii biblioth. Gr. to. VIII. pag. 844. ἔφης δ' αν Δημοσθενους τυπον εις ανθρωπους ελθειν. Et Iſidori philoſophi faciem Damaſcius apud Photium cod. 242. p. 1029. appellat Ἑρμου λογιου τυπον ἱερον, eodemque prorſus elogio Prohaereſium rhetorem mactat Eunapius p. 115.

V. 40.

Καὶ μαρτυρικὸς ἀνδρείας, ὁ γεννάδας
Ἀχεὶρ παλαιστὴς καὶ στεφανίτης ἄπους,
Ὀφθαλμὸς ὀξύτατος, ὀμμάτων δίχα,
Νεκρός τε καὶ ζῶν καὶ ῥινότμητος γίγας,
Καὶ νυμφίος κάλλιστος, οὐκ ἐκ παστάδος
Ἀλλὰ χθαμαλῆς καὶ στενῆς τινος κλίνης,
Ἰχῶρσι καὶ μώλωψι καὶ σήψει βρύων.
Ἵνα δὲ σαφῶς ὀργανώσω τὸν μέγαν,
Λείψανον ἦν σώματος ἢ ζῶν τι κρέας,
Ὃ δὴ καταλέλοιπεν ἡ νόσος. μόλις,
Κόρον τρυφῆς λαβοῦσα, μὴ καμῇ πλέον,
Ἢ † σπόγγος ἀργὸς τοῖς ὀπαῖς παραπνέων.
Ἀλλ᾽ εἶχε λαλεῖν τὴν Θεοῦ δόξαν μέλος,
Σοφῶς ἐπαινῶν τοῖς παροῦσι τοὺς πόνους·

Ὡς

† f. ἦν.

V. 40. στεφανιτης) Hoc vocabulo quidem plerumque certamen coronarium designatur, tamen et victor in tali certamine, qui stadium currendo coronam reportauit, connotatur interdum, vt apud Suidam v. Ἰωβ, et apud Io. Chrysostomum Orat. I. statuarum to. VI. p. 456, 2. Atque Dux Cantacuzenus, victoriis bellicis clarissimus a nostro in Carmine V. saepe στεφανιτης seu *triumphalis imperator* vocatur.

V. 42. ῥινοτμητος γιγας) Male haec componuntur, non oxymoro, sed moria quadam: nam procerae gigantis staturae, praecisis naribus, nihil decedit. Infra Carmine V. ὁ γιγας saepe *fortem heroëm* denotat.

V. 45. ἰχωρσι) Vt Iobus cap. II, 8.

σηψει βρυων) Ita datiuo verbum iungitur etiam apud Suidam v. βρυει. Δεδοικα μη βρυων ἑλκεσιν ἱστακγεις το ἀνιατρευτον. Plura exempla dat Spanhemius ad Aristophanis nubes v. 46. Addo vnum Himerium Orat. XXXIV, 7. ἡδυς και λειμων παντοιοις βρυων τοις ἀνθεσι.

V. 49. κορον τρυφης) Τρυφην idem esse ac libidinem et petulantiam cum iniuriis et insultibus coniunctam, docemus

culcaret uniones! Spirans virtutis ſimulacrum hic heros erat, inter martyres columna, luctator manibus priuus, ſtadii victor ſine pedibus, acerrimus absque oculis oculus, mortuus ſimulque vivus, naribus truncatus heros ſponſusque pulcerrimus, non quidem ex thalamo, ſed in depreſſo anguſtoque lectulo ſcatens ſanie, vibicibus ac tabo. Vt vero clarius effingam magni illius viri formam, cadaver is magis erat, quam viva caro, idque morbus, petulantia ſua tandem ſatiatus, ne amplius fatigaretur, aegre reliquerat: erat potius iners ſpongia ex poris ſuis undique exſpirans. Veruntamen habebat membrum de dei gloria vocale, ſapienterque praedicabat adſtantibus amicis aerumnas

cenmus in Himerio noſtro Ecl. XII, 2. Confer etiam Aeneam Gazaeum §. 88. Quod autem hic ſequitur, μη καμην πλειν, ſic intelligo, morbi vim patientia monachi fuiſſe fatigatam adeoque taedio laſſitudinis et moleſtiarum ſponte remiſiſſe, quia morbus plus laborauerit, quam aegrotus.

V. 50. ὅπως πνευματων) i. e. ſicuti vetus et lacera ſpongia ventum continere nequit, ſed ex omnibus foraminibus ſuis ſpiritum, ſed tenuem, efflat; ita miſer ille non corpus, ſed ſpongia eſſe videbatur, dum pulmones putreſcentes officium non faciebant, ſpiritumque vitalem vndique efflabant, ipſa etiam caro ſpongioſa et vlceroſa infinitis fiſtulis penetrari et permeari cernebatur.

V. 51. λαλων-μελος) I. H. Maius hunc verſum tranſcribit ita: λαλων την θ. δόξαν ἐντὸς. *eloquebatur gloriam dei intra ſe ipſum*, quam ego non vituperarem lectionem, ſi in codice extaret. At perſpicua eſt codicis ſcriptura et recta, qua monachi illius *lingua* deum voce laudaſſe et praeſentibus amicis, τοις παρουσι, dolores ſuos praedicaſſe ſcribitur.

V. 55.

Ὡς ἂν μάθης, ἄνθρωπε, τὰς λύπας φέρειν,
Καὶ μὴ ῥαθυμεῖν ἀγνοῶν τὸ συμφέρον,
Κἂν μακρὸς † ἐκτρίβησε τοῖς πόνοις χρόνος.
Νυνὶ γὰρ αὐτὸς ἐκδραμὼν τοῦ λειψάνου,
Μετὰ χρόνον δή τινα συχνὸν τῆς νόσου
Τοῖς ἀγγέλοις σύνεςι, φῶς ἄλλο βλέπων,
Ἐις τὴν ἁπαλὴν καὶ διάβροχον πόαν,
Ἔνθα τρυγᾷ τὰ δένδρα τῆς ἀφθαρσίας.
Ἴσως τι καινὸν καὶ γραφῆς περὶ λέγεις·
Ἀλλ᾽ ἰσχνοφωνεῖς ὑπὸ τῆς λώβης πάλιν,
Πλὴν εὐχαριςεῖς· εἰ δὲ σιγᾷς, οὐ ξένον,
Τοὺς γὰρ πόνους ἔμαθες εὐψύχως φέρειν.

† f. ἐκτρίβη σε.

V. 55. ἐκτρίβησε). Diſtincte ſcribendum: ἐκτριβη σε τοις πονοις, *quamuis diuturnum tempus te aerumnis exerceat.*

V. 59. εἰς την ἁπαλον κ. δ. π.) i. e. in paradiſo coeleſti. Conf. Carmen I. v. 56. Fortaſſe ſimul alludit poëta ad amoeniſſimum et irriguum pratum Peganum.

V. 61. τι καινον) Videtur reſpicere poeta ad την ᾠδην καινην in Apocal. V, 9. et XIV, 3.

aerumnas ſuas, ut diſceres, mi homo, triſtia quaeque ferre, neque inſcitia eorum, quae tibi conducant, indignari, quamvis diu aerumnoſis laboribus exagiteris. Nunc enim ipſe poſt diuturnam morbi moram ex cadavere evolauit et inter angelos receptus lumen aliud in molli et irriguo prato conſpicit, unde poma perennis vitae decerpit. Sine dubio et nouum quid ibi de ſcriptura ſacra commentaris: veruntamen iterum ob lepram tenuiter vagis: imo gratias dicis. Si tamen ſileres, mirandum non foret: aerumnas enim aequo animo ferre didiciſti.

V. 62. ἰσχνοφωνεις) Moſes ſe ἰσχνοφωνον vocat in Exod. IV, 10. VI, 30. atque etiam Procopius de aedificiis Iuſtiniani p. 1. vſurpat γλωσσαν ἰσχνοφωνον και τραυλιζουσαν. Etiam legitur v. c. apud Georgium Piſidem de mundi opificio v. 1839. de Sergio patriarcha dictum: κἂν ἐστιν ἰσχνοφωνος ἐξ ἀσιτιας.

V. 63. πλην ἐυχαριστεις) i. e. Nihilominus ob ipſos dolores deo gratias agis, non murmuras.

III.

CARMEN IN IMPERATOREM.

INTRODVCTIO.

Tertium carmen plurimis obnoxium difficultatibus eſt, quia et, cui ſcriptum ſit, ignorari videtur, et proïnde quoque, an a noſtro Phile ſcriptum ſit. Proſcriptum in codice eſt: *τȣ ἀυτȣ ἐις τὸν ἀυτοκρατορα βασιλ.* Truncata peſſimo graeculorum more extrema vox ancipitem relinquit lectionem, vt merito dubitetur, *βασιλέα* legendum ſit, an *βασίλειον*. Peruerſus is compendiorum amor multas turbas dedit. Simillimum ego exemplum notaui in Sophiſta Himerio, cuius tertiae declamationis inſcriptio *ἐις βασιλ* ſic lecta fuit a Fabricio, Maio, Langbainio, Heiſingero

ſingero caeteriſque eruditis, vt eam in Imperatorem, quem Iulianum Apoſtatam credebant, ſcriptam putarent. At eam ἐις Βασιλειον, in Proconſulem Achaiae Baſilium dictam eſſe, argumentis omni exceptione maioribus demonſtraui. Inueſtigandum igitur erit, utra ſcriptura noſtri loci verior ſit, et utrum carmen in Baſilium Aug. ſcriptum ſit, an in alium quendam, cuius nomen ignoretur, imperatorem. Vtriusque ſuſpicionis rationes expendamus.

II. Primo quidem, BASILIVM hoc carmine celebrari, ex his forſan colligas. Inſcriptio non uno honoris nomine contenta, aut προς τον ἀυτοκρατορα ponit, ut ſit in carmine ſeptimo, aut ἐις τον βασιλεα, ut ſit in carmine octauo, ſed coniunctim ea exhibet ἐις τον ἀυτοκρατορα βασιλ. Vt omnino poſterius nomen viri, non dignitatis, eſſe videatur. Deinde quaecunque in hocce carmine de Imperatore dicta reperiuntur, conueniunt perſonae Baſilii Porphyrogenetae, nec verbum ullum extat, quin huius aetati ac perſonae accommodari queat. Cum enim duo imperauerint Baſilii, de ſeniore Baſilio Macedone plane non poteſt hic cogitari, partim quod id genus verſuum politicorum, quo verſi-

 ficator

ficator hic utitur, illius aetate inauditum fuisse constat, partim quod mentio celebrium προπατορων, quae v. 73. extat, ei non conuenit, quandoquidem Basilius parentibus obscuris in Macedonia prognatus et in captiuitate apud Bulgaros educatus fuerat, teste Zonara lib. XVI, 6. pag. 163. partim quod hic Basilius non unum habuit παρεδρον, qui v. 90. nostro Imperatori tribuitur, sed tres collegas filios, neque ex illo παρεδρω nepotes vidit. Vide Du Cangium famil. Byzant. cap. 19. p. 138. Relinquitur Basilius alter, Romani iuuenis filius, Constantini Porphyr. nepos, Leonis Sapientis pronepos, Basilii superioris abnepos, qui cognomine Porphyrogenetae vocari solet, atque a Niceta Choniata in Isaacio lib. I, 6. pag. 404. et a Niceph. Gregora lib. I, 2. §. 2. p. 15. etiam ὁ βελγαροκτονος appellatur, ac post Ioannem Zimiscem inde ab anno 976. secundum Pagium, (in crit. Baron. 975. §. 13. p. 37.) usque ad annum 1025. una cum fratre Constantino VIII. regnauit. Huic igitur Basilio apprime conueniunt, quae in carmine de laudibus τε αυτοκρατορος memorantur. Non enim solum illa summa prudentiae, solertiae industriaeque in administratione reip. laus, quae per totum carmen sparsa reperitur, a Mich. Psello

apud

apud Pagium (an. 976. §. 5. p. 39.) et Zonara lib. XVII, 7. p. 222. aliisque confirmatur, ſed etiam, quod v. 64. abſtinentia a pretioſo ſumtuoſoque veſtitu commendatur, totidem fere verbis Zonaras l. c. atteſtatur: της βασιλικης αβροτητος κατεφρονησε και των λαμπρων επιβληματων απεχετο. Quod praeterea de domitis rebellibus v. 52. canitur, id de Selero Barda et Barda Phoca, quorum uterque diuerſis temporibus purpuram ſumſerat, intelligi poteſt. Vide Zonaram et Cedrenum p. 566. et p. 574. Hoſtes profligati ab eo, intelligi poſſunt Bulgari, quos ad internecionem caecidit Baſilius ὁ βουλγαροκτονος, capta etiam Achrida, capite gentis, regumque familiis extinctis. Religioſa veneratio B. Virginis, quam fine poëmatis celebrari videmus, etiam Baſilio non male conuenit, quem Cedrenus p. 591. f. narrat, Athenis τα της νικης ευχαριστηρια τη Θεοτοκω perſolviſſe, e Bulgaris victorem reuerſum. Denique quod v. 73. Imperator dicitur ſuum προπατορα ciuibus reddere, egregie locum inuenit in Baſilio, quippe Conſtantini Prophyr. eruditiſſimi et optimi principis nepote. Poſtremo, quod v. 90. poëta optat, vt Imperator ex collega videat alios collegas ſerosque poſteros, id quoque per-

ſonae Baſilii aptum eſt: quippe qui collegam imperii habebat Conſtantinum fratrem, cui tamen praeter nomen dignitatis nihil reliquerat, ex eoque exſpectare poterat ſucceſſores, cum ipſe uxorem liberosque non haberet: ſaltim ſcriptores de eius nuptiis et uxore ſilent. Hactenus vidimus, quaenam argumenta nos inducere poſſint ad carmen Baſilio Porphyrog. tribuendum. Nunc porro conſideremus, quid huic ſententiae obſtet.

III. Primum codex Auguſtanus perſpicue tribuit hoc carmen Philae; eiusque auctoritas, quippe antiqui et unici et a temporibus poëtae ipſius parum remoti, ſanctiſſima eſſe debet, nec repudiari unquam, niſi grauiſſima ratio afferatur: praeſertim cum codicis teſtimonium ſtili conditione abunde confirmetur. Quodſi Philae carmen eſt, ſcriptum in Baſilium eſſe non poteſt. Deinde, ſi Baſilius imperator ſignificandus fuiſſet, haud ſcio, anne linguae graecae indoles aliam verborum collocationem in inſcriptione popoſciſſet: ἐις Βασιλειον τον ἀυτοκρατορα. Porro iſtum Baſilium affirmat Zonoras l. c. *nullam doctorum virorum habuiſſe rationem ipſamque doctrinam rem inutilem et ſuperuacaneam iudicaſſe.* Idem

Idem confirmans Mich Pfellus apud Pagium l. c. pag. 39. *Mirari fubit*, inquit, *quod cum imperator fic humaniores litteras omnemque in iis diligentiam flocci faceret, haud exiguus per illius tempora philofophorum ac oratorum extiterit prouentus.* Quodfi igitur Bafilius tanta contemtione bonas artes neglexit, verifimile plane non eft, poëtam vllum voluiffe eum fuis carminibus celebrare, aut carmen, quod neglectum iri praeuidebat, eius nomini infcribere. Caeterum iftas fimilitudines, quas fupra expofui et quarum refpectu Bafilium Porphyrog. cum hocce imperatore carminis comparari poffe oftendi, quilibet videt, minime tales effe, quin et ad multos alios imperatores transferri queant: adeo ut iftis rationibus a mutanda fententia reuocari debeat nemo. Eft igitur hoc carmen et a Phila profectum et non pertinet ad Bafilium.

IV. Ad quem ergo tandem alium, inquis, imperatorem? Facilis inueftigatio erit. Cum enim Phile, quod fupra praefulciebamus, non nifi fub ἈNDRONICIS floruerit, in alterutrum eorum fcriptum carmen fuiffe oportet, in eum nempe, cuius perfonae ea, quae in carmine leguntur, conueniunt. Atqui nepos Andronicus col-

legam non habuit, neque posteros nepotes vidit. Relinquitur in *auum Andronicum* esse scriptum, cui etiam carmen quartum et octauum et septimum dicatum esse existimo. Huic enim egregie consentanea sunt, quae in *αυτοκρατορα βασιλεα* hic scribuntur. Primum illae prudentiae, sapientiae, facundiae, fortitudinis, curae publicorum negotiorum, ipsius etiam pulcritudinis laudes Andronico seniori pariter tribuuntur a Nic. Gregora lib. VIII, 9. p. 228. et lib. X, 1. pag. 327. ut postea locis eius transscriptis ostendetur, qui scriptor in eius aula vixit, principemque illum penitius cognouit. Aptum etiam Andronico huic est, quod v. 73. extat, eius virtutibus reddi et auum, et qui ipsum sceptro impertierit. Auus eius fuerat Andronicus Palaeologus, egregiis inclytus vir virtutibus, affinitate cum Lascaribus et Comnenis coniunctus. Vide Cangium famil. Byzant. cap. 40. p. 231. Sceptri maiestate ornatus fuerat a Michaele patre, adhuc viuo. Aptum denique est, quod v. 90. de collega et natis e collega nepotibus memoratur. Habebat enim collegam Michaelem iuniorem, filium, ex eoque duo adultos nepotes, quorum alter auo successit: idque nulli, qui quidem aeuo Philae regnasset, contigit. Praetereo iam, superstitiosam B. Virginis

Virginis venerationem non minus quadrare in hunc Andronicum feniorem, vt ad verfum 99. commentantes oftendemus. Ex quibus omnibus conficitur, hocce carmen et fcriptum a Phila effe, et fcriptum in *Andronicum feniorem*, et quidem circa annum 1316. viuente adhuc Michaële Palaeologo iuniore iamque adolefcente Andronico iuniore. Carmen ipfum panegyricum eft et encomiafticum, nihilque continet aliud, quam laudes Andronici.

Τῦ αὐτῦ εἰς τὸν αὐτοκράτορα βασιλέα.

Ἀσύγκριτος εἶ, Βασιλεῦ, σιγάτωσαν οἱ λόγοι·
Ἀνείκαστος τὴν φρόνησιν, ἐῤῥέτωσαν οἱ κρότοι.
Σὺ μὲν γὰρ φῶς ἀπὸ φωτὸς τῦ πρώτυ χρηματίσας,
Τῷ δραστικῷ σῦ τῆς ψύχης τὰ φῶτα προσλαμβάνεις.
Ἡμεῖς δὲ τὰς ἐλλάμψεις σῦ κυκλῦμεν καὶ βομβῦμεν,
Ὥσπερ ἐμπίδες ἀδρανεῖς καὶ κώνωπες καὶ κνίπες,
Καὶ καταβαπτιζόμεθα τῶν ἔργων σῦ τῇ χύσει.
Ὡς βυθοδρόμοι καὶ δειλαὶ καὶ φίλυδροι, διψάδες.

Πῦ

V. 3. Φως - χρηματισας) χρηματιζειν pro ειναι και υπαρχειν poni, etiam ex Codino docet Du Cangius in gloſſar. graeco, et ante eum Thomas Mag. p. 919. *Lumen* appellat Imperatorem poëta quoque in carmine VIII, 337. *ω φως εναργως εξελεγχον τας φυσεις. O lumen, qui manifeſte omnium ingenia ſuperas.* Hic vero diuinam originem maieſtatis imperatoriae videtur indicare velle, repetitam απο τε πρωτε φωτος ſeu απο τε πατρος των φωτων ſecundum Iacob. I, 17. Namque ut canit Callimachus hymno in Iouem v. 79. Ἐκ δε Διος βασιληες, επει Διος ουδεν ανακτων θειοτερον. Neque tamen ſolum dignitatis regiae rationem habet Phile noſter, ſed lumen ingenii diuini, praeſtantiſſimaeque, ſapientiae et perſpicientiae ſimul deſignat, indidem ex deo repetitum. Vnde ſtatim de προσλαμβανομενοις φωσι ſubiicit, vt ſignificet, Andronicum ex deo quidem excellentiſſimam ſapientiae vim conſecutum eſſe, tamen eandem actuoſiſſimo animi vigore et exercendo ingenium acuendoque plurimum auxiſſe.

V. 6. ωσπερ εμπιδες) In carmine VIII. v. 344. ſq. ſimilibus imaginibus ingenii ſui tenuitatem deprimit poëta, comparans ſe cum ſcarabaeis, vulturem timentibus, cum ſimiis leonem, cum maenula piſce balaenam. Et iterum v. 362. ita ſe numen Auguſti vereri ac tremere

ait

EIVSDEM PHILAE CARMEN IN AVGVSTVM.

Incomparabilis es, imperator. Taceat oratio. Inaestimabili es prudentia. Valeant plausus. Tu enim, quamuis lumen es a primo lumine, tamen actuosa animi tui vi lumen tuum adauges. Nos vero fulgorem tuum susurrando circumuolitamus, tanquam imbelles culices et muliones ac muscae, et factorum tuorum magnitudine obruti deorsum vergimus, vti desides in imo fundo miseraeque dipsades aquaticae. Quaelibet enim intensiones et

ait, vti volucres, aquila conspecta: ἡμεις δε πεπτηγαμεν ὡσπερ ἀγελαι πτηνων.

ἐμπιδες) Empis genus culicum est. Vide Suidam v. ἐμπις, et Lamb. Bos obseruat. cap. 12. pag. 64. qui a κωνωψι empidas discerni docet. Appono unum Aristidis Sophistae locum (ex Platonica secunda p. 514. c.) qui occultos calumniatores conferendos ait esse non aeri Dodonaeo, sed ταις ἐμπισι ταις ἐν τῳ σκοτῳ βομβουσαις.

κνιπες) Hesychius: κνιπες, ζωΰφια των ξυλοφαγων. Imo non ad reptilia pertinent aut in lignis nidulantur, sed muscarum genus sunt atque in aëre volitant. Aristoteles (histor. animal. lib. IV, 8. p. 280. c.) eas perinde ac apes appetere mel ait. Latine eas dici *muliones*, quod mulos aestate vexent, recte docet Harduinus ad Plinium lib. XI, 18. p. 601.

V. 8. διψαδες) Dipsas serpentis aquaticae et in profundo puteorum residentis corporeque exiguae genus est, ut docent Suidas v. διψας, Aelianus animal. nat. lib. VI, 51. Nicander in theriacis pag. 24. Siticulositatis symbolum esse docet Pierius hieroglyph. XVI, 28. pag. 164.

Ποῦ γὰρ ἐντάσεις ϗ ῥυθμοὶ ϗ μέτρα ϗ συνθῆκαι;
Ποῦ δὲ κομψαὶ περιβολαὶ καὶ βάσεις καὶ δεινότης;
Ἡ κίνησις ἢ δύναμις ἢ πῆξις ἢ γοργότης,
Ταῦτά σοι πάντα καθαρῶς ὑποχωρεῖ καὶ τρέμει,
Καὶ φεύγει σοῦ τὸ μέγεθος ἡ θάλασσα τῶν λόγων,
Καὶ γίνεται παλίνδρομος ὁ ποταμὸς τῶν κρότων·
Τὴν γὰρ τῆς τέχνης ἐμβολὴν ἀμβλύνει σοῦ τὸ κράτος,
Ὅπερ ὡς πῦρ καὶ δαπανᾷ τὴν ὕλην τῶν ἐπαίνων.
Ἐγὼ δὲ φρίττω συσταλεὶς ὑπὸ τῆς ἀγωνίας.
Τίς γὰρ ἂν δύναιτο μετρεῖν τὰ πλήθη τῶν ἀστέρων;
Τὶς δὲ κυμάτων συνεχῶν † ἀλλ' ἐπ' ἀλλήλους χύσεις;
Τίς δὲ ϗ φύλλων μερισμοὺς, τῆς βλαστῆς ἐκκυψάσης
Μετὰ

† f. ἂν.

V. 9. ἐντασεις, ῥυθμοι) Ἐντασις, ni fallor, eſt intenſa et maſcula facundia, ſeu συντονος λογος, qui opponitur languidiori ac remiſſiori, ſeu τῳ ἀνειμενῳ. Ῥυθμος eſt numerus orationis ſiue oratorius, ſive poëticus. Συνθηκαι ſunt ornata orationis iunctura ſeu elocutionis aptitudo, quae componendis colligandisque periodis conſtat. Heſychius: συνθηκη, διαλεκτος· quae quamuis aut obſcurior aut imbellior eſt interpretatio, tamen vocem ad elocutionis rationem ſpectare docet. Περιβολη et copioſum accumulatumque dicendi genus et redundans aſiaticeque luxurians ſtilus eſt. *Amplificationem* latini vocant. Vide Voſſii inſtitutiones rhetor. lib. VI, 7. pag. 499. Βασεις (ſic enim legendum eſſe conſtat, quamuis ſcripſit codex βασι) ſunt numeroſi inceſſus orationis inſurgentis, qui ad ſublime genus dicendi pertinent. Heſychius: βασις, ὁ ῥυθμος, πορεια. Δεινοτης ipſa eloquentiae vis eſt. Πηξις videtur eſſe conſtans et aequalis dictio, quae inaequali, fluctuanti ac diſſolutae opponitur. Γοργοτης denique eſt vehementia orationis non languidae et quaedam concitatio. Vide Voſſium inſtitut. Orator. lib. VI, 6, 21. pag. 504. Verbo,

numeri modique, et compositio omnis et quaelibet magnificae amplificationes et incessus et dicendi grauitas et conuersio ac vis eloquentiae, quaelibet firmitas vigorque orationis vbique locorum tibi prorsus cedunt et trementes te verentur: ipsum facundiae pelagus tuam refugit magnitudinem, ipseque plausuum torrens labitur retro. Nostrae enim artis conatum nisumque tua maiestas hebetat, et ad instar ignis congestam laudum struem absumit. Ego vero moestus in tanti negotii discrimine contremisco. Quis enim stellarum numerum inire posset? quis continuorum fluctuum in se mutuas volutationes? quis foliorum, ex arbore

bo, omnem vim eloquentiae ac poëseos inferiorem esse iudicat magnitudine Augusti assequenda et celebranda.

V. 13. *θαλασσα των λογων*) Sic *ἀγαθων θαλασσα* legitur apud Suidam v. *ἀγαθων*. Et Theophyl. Simocatta quaest. physic. 19. ait: *καταλιπω Θεοφραστον, τὴν της γνωσεως θαλατταν.* Sic infra v. 37. *πραγματων θαλαττα.*

V. 14. *παλινδρομος*) *retrocedit*, vti in refluxu maris a littore. Forsan alludere noster voluit ad Maris rubri aut Iordanis recessum, cum Israelitae transire deberent.

V. 15. *τεχνης ἐμβολην*) *animosum artis impetum.* Hesychius: *ἐμβολη, πληθη, ὁρμη, ἐνθηκη.*

V. 17. *συσταλεις ὑπο της ἀγωνιας*) *Συστελλειν* est minuere, deprimere, animum alicuius abiectiorem facere ac tristiorem, vt apud Zosimum lib. IV, 50. *Τοις γενομενοις συνεσταλμενος, illis casibus moestior factus.* *Ἀγωνια* est negotii grauitas, vbi non leuis quaedam ac perfunctoria opera sufficit, sed intensio virium et cum difficultatibus quaedam lucta requiritur. Vide Himerium Orat. II, 13. et IV, 3.

V. 22.

Μετὰ χειμῶνα καὶ κρυμὸν ϗ γνόφον καὶ νεφέλας.
Ὅλος εἶ φῶς μετὰ σαρκὸς ϗ τέρψις ϗ φαιδρότης·
Ὅλος εἶ νοῦς βασιλικὸς καὶ γνῶσις καὶ πυκνότης
Καὶ θαυμαστή τις ἔκπληξις ϗ τέρας ἐν ἀνθρώποις.
Πάντα σοῦ γὰρ ὑπέρκειται, πάντα σοῦ πάντη ξένα·
Τὸ κάλλος ὑπὲρ ἄνθρωπον, ὁ λόγος ὑπὲρ λόγον,
Αἱ πράξεις ἀνυπέρβλητοι. Τίς ὁ τῆς γλώττης κτύπος!
Ἐι γὰρ ἐχρῆν ἐπὶ τῆς γῆς φύσιν ἐλθεῖν ἀγγέλου
Καὶ μετὰ σώματος ἡμῖν ὀφθῆναι τοῖς ἀνθρώποις,
Ὀυκ ἦν ἂν κρείττων, Βασιλεῦ, τοῦ παραστήματός σου.
Ἐι δέ τις βούλοιτο μαθεῖν ϗ τὸν Ἀδὰμ τὸν πρῶτον,
Ὁποῖος ἦν πρὸ τῆς ἀρᾶς, ἰδέτω σου τὴν φύσιν.
Ὥστε, κἂν ἦν σοι δύνατον συμβαίνειν τοὺς ἐπαίνους,
Πρᾶξις ἂν † σοι, Βασιλεῦ, τοῦτο τῆς γλώττης μόνης
Καὶ

† ἴ. ἂν ἦν σοι.

V. 22. τερψις και φαιδ.) Iterum carmine VIII, 330. Phile hanc communitatem Andronici praedicat: ὦ γλυκυτης ἀρρητε και θυμηδια, και τερπνοτης ἀφραστε. Poëtae testimonium egregie confirmat historicus Niceph. Gregoras lib. X, 1, 4. p. 290.

V. 23. ἐι νους) Eodem modo affatur Andronicum in carmine VIII, 322. ὦ νου καθαρε, των ψυχων ἐπιστατα.

V. 26. το καλλος) Etiam in carmine VIII, 334. laudat eius σωμα καινων δεκτικον χαρισματων. Adstipulans autem Gregoras lib. X, 1, 2. pag. 288. scribit: ἡ φυσις ἐυθυς βασιλικον τε και μεγαλοπρεπειας μεστον το ἐιδος ἀρχηθεν ἐνηρμοσε, καλλει τε και ἐμβριθειᾳ τῃ προσηκουσῃ ταυτην παραστησασα, κ. τ. λ. et rursus §. 4. pag. 290. ἠν την ἡλικιαν ἐυμηκης, το ἐιδος ἐυπρεπης και λιαν ἀιδεσιμος και ὥσπερ ἐκ φυσεως ἐχων το ἡγεμονικον τε και φοβερον.

V. 27. γλωττης κτυπος) Est sonoritas uocis, quam Graeci etiam κροτόν, ἦχον et ῥυθμον vocabant ac Sophistae maxime affectabant. Vide Lud. Cresollium theatro rhetorum lib. III, 27. pag. 357. Conf. etiam Himerium

Ecl.

bore post hiemem et frigus et turbines nubesque protrusorum infinitates? Totus es lumen carne vestitum, es deliciae nostrae, es ipsa hilaritas: totus es regia mens et intelligentia et sagacitas, et admirabilis quidam stupendusque heros ac portentum inter homines. Cunctae tuae dotes supereminent, cunctae tuae sunt omni modo mirandae: pulcritudo plus quam humana, rationis vis rationem superans, res gestae insuperabiles; et quanta tandem vocis tuae sonoritas! Quodsi enim angelus in terram venire nobisque mortalibus conspicuus cum corpore fieri deberet, non melior sane excellentiorque esset tua, Imperator, animi magnitudine: et si quis velit Adamum illum primum, qualis fuerit antea, quam execrationem dei subiret, cognoscere, intueatur tuum modo ingenium

Ecl. XXXVII, in Athenaeum §. 1. Hanc canoram splendideque sonantem Andronici linguam iterum laudat noster in carm. VIII, 333. και γλωττα λαμπρα και θεοφθογγε φραδη. Consentit Gregoras l. c. p. 290. et naturam ait effudisse λαμπραν επι τη γλωττη την τε ἠχες ἁρμονιαν. Atque alio loco §. 2. pag. 287. ἱκανος ἠν ἡ ἐυτροφος και μελιτος γεμεσα γλῶσσα, το πασης και παντοιας φρονησεως ὀργανον.

V. 30. παραστηματος) Παραστημα est animi fortitudo et constantia, quod copiosius declaramus in Himerio Orat. XXIII, 13.

V. 33. σοι συμβαινειν) Sic intelligo: vt laudatio excogitaretur tuae magnitudinis tuarumque virtutum aequalis, quae prorsus conueniret et conspiraret cum tua persona, neque ullo pacto infra meritum subsideret. Huc, inquit, requiritur summum ingenium summaque eloquentia. Meum id non est.

V. 34. πραξις ἀν σοι) Deesse voculam, sentitur. Scribendum sine dubio est: πραξις ἀν ἠν σοι.

V. 35.

Καὶ τῆς φωνῆς τῆς ὑψηλῆς καὶ τῆς μεγαλονοίας.
Καὶ γὰρ οὐκ ἔῤῥηξας ἡμῖν τῇ ῥάβδῳ τῆς ἰσχύος
Τὴν τῶν πραγμάτων θάλασσαν καὶ τὸν βυθὸν τοῦ
κράτους,
Ἵνα φυγὰς ἀνασωθῇ μὴ κυβιστήσας δῆμος;
Μὴ τῆς μεῤῥᾶς τῆς κοσμικῆς οὐκ ἤμειψας τὴν ῥύσιν,
Τὸν Ἰσραὴλ τὸν δεύτερον ἰθύνων καὶ λιπαίνων;
Μὴ τῶν ἐθνῶν τὸν ποταμὸν οὐκ ἔφθης ἐξικμάσας;
Τῆς τῶν φρενῶν σου μηλωτῆς † θαυματουργείος χύσιν.
Τίς σοῦ τὸ κράτος, Βασιλεῦ, τὸ μέγα μὴ θαυμάσει;
Τίς

† f. θαυματουργείᾳ χίσας;

V. 35. ἐῤῥηξας - θαλασσαν) Allegoriam repetit poëta a Mose, qui baculo ſuo mare rubrum, ut Iſraelitae ſeruarentur, perrupit ac diuiſit. Exod. XIV, 16. και ῥηξον αυτην.

V. 37. τον βυθαν) Sine mora ſcribe: τον βυθον. Alludit enim ad imum profundumque mare, quod nudatum aqua, pedibus Iſraelitarum tritum fuit.

V. 38. φυγας - δημος) Cum exulibus Hebraeis per Erythraeum mare tranſeuntibus comparat ſuos ciues Romanae ſeu Byzantinae ditionis, qui a Latinis pulſi, in pelagus calamitatum praecipitati, in deſerta loca relegati et vere in exilium eiecti fuerant: quos tamen, perrupto calamitatum pelago, et abyſſo praui imperii nudato, Imperator ſeruauit, neque paſſus fuit aquis mergi aut ſuffocari. Forſan etiam non tam ad calamitates ab Latinis illatas reſpicitur, quippe quae iam a parente eius Michaële Palaeologo ſanatae fuerant, quam potius ad tumultus Alanicos, Catalanicos, Turcicos. Haec enim bella longe funeſtiſſima fuerunt, iisque prima imperii Andronici tempora ita fuere conturbata, et continuis inuoluta cladibus, vt reſp. Romana nunquam in pari fuerit periculo. De bellis vero Alanicis et Turcicis exponunt Gregoras et Pachymeres.

κυβιστησας) *praecipitio ruens, in caput deiectus.* Sic enim vocabulum interpretantur Suidas v. κυβιστᾷν et Euſtathius illad. E. pag. 584. iliad. O. p. 1030. il. Π. p. 1083.

genium: adeoque, si fieri vnquam posset, vt laudes tibi satis accommodatae proferrentur, id foret solius linguae vocisque maxime sublimis et ingenii excellentissimi opus. Etenim nonne perrupisti baculo potentiae tuae pelagus negotiorum et profundum gurgitem praui imperii, vt populus tuus in fuga ne mergeretur, sed seruaretur? nonne mutasti vndam mundanae Marae, ducens et pascens Israelem secundum? nonne gentium barbararum torrentem cito exsiccasti, prodigiali vi amiculi tui, id est, mentis tuae, diuisum? Quis tuam

1083. f. idque legitur apud Libanium epistola 1057. Aristidem tom. I. p. 407. d. et Anacreontem ode 51. v. 811. χορος ἰχθυων κυβιςων ἐπι κυματων. Conf. Kusterum ad Suidam l. c. Potterum ad Lycophronem v. 296. p. 139. Olearium ad Philostratum vita Apollon. II, 28. not. 13.

V. 39. μερρας κοσμικης) Allusio est ad Exod. XV, 23. de amara aqua Marae, vbi Israelitae sitientes tumultuabantur: ἠλθον δε εις Μερρα και ὀυκ ἠδυναντο πιειν ἐκ Μερρας· πικρον γαρ ἠν. Igitur acerbitates illas deuastationum et depopulationum, quas perpessi Romani a Latinis, Alanis ac Turcis fuerant, comparat cum amara aqua Arabici fontis, et Andronicum Augustum cum Mose, dulcedinem aquae restituente.

V. 42. θαυματεργειος χυσιν) Ita mihi visus sum legere obscuriorem codicis scripturam; sed ea lectio prorsus vitiosa est. Reponendum puto, μηλωτης θαυματεργια σχισας· *amiculi miraculosa vi dissecans.* Quae verba continent allusionem ad pallium Eliae, fluuium diuellens eique transitum concilians in lib. II. Reg. II, 8. και ἐλαβεν Ἡλιας την μηλωτην ἀυτε και ἐιλησε και ἐπαταξε το ὑδωρ, και διηρεθη το ὑδωρ ἐνθα και ἐνθα. Cum hoc pelliceo Eliae pallio poëtaster prudentiam Andronici comparat, quae torrentes impetuosos gentium barbararum primum diuiserit, immissa in eos discordia, deinde prorsus deleuerit.

Τίς τὴν κρατίστην ϗ φρικτὴν ἀπὸ τῶν ἔργων φύσιν;
Οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι βασιλεῖς ἐκ τῶν προγεγονότων,
Σὺ δὲ σαυτὸν ἀπὸ σαυτοῦ σεμνύνεις ϗ λαμπρύνεις.
Οὐκ ἔστι πόρος οὐδαμοῦ τῶν κατὰ σὲ τοῖς λόγοις·
Ὦ ποταμὲ ϗ θάλασσα πραγμάτων ἀπορρήτων!
Οὐδὲ γὰρ τὸν ἱμάντα σου δύναταί νοῦς τις λύειν,
ᾧ τὰς λαβὰς τῶν τῆς ἀρχῆς πεδίλων ὑπανέχεις.
Ἀσύγκριτος εἶ, Βασιλεῦ, συγγίνωσκε τοῖς λόγοις.
Εἰς γὰρ τὴν ἅλω τῶν κοινῶν καὶ καθ᾽ ἡμᾶς πραγμάτων
Τὰς ἀχυρώδεις τῶν ἐχθρῶν ἀπολικμήσας † φύσιν,
Μόνους ἀφῆκας τοὺς καρποὺς τῆς αὐτοκρατορίας,
Εἰς τὸν σιτῶνα τῆς ψυχῆς ἐντεθησαυρισμένους·
Καὶ τοὺς ἀκάρπους καὶ τραχεῖς καὶ φαύλους καὶ δενδρώδεις,
Ὡς ἐν ἀξίνῃ καθαιρεῖς τῇ τοῦ μηροῦ σου σπάθῃ.

Ὦ

† φύσεις.

V. 45. Ὁι μαν ἄλλοι) Sic ſcriptum. Sed ſecure lego: οἱ μεν γαρ ἄλλοι.

V. 49. ἱμαντα σε-λυειν) Denuo frigidiſſimam alluſionem habemus ad Luc. III, 16. ἐρχεται ὁ ἰσχυροτερος μου, οὗ ἐκ εἰμι ἱκανος λυσαι τον ἱμαντα των ὑποδηματων αὐτου. Iſta, inquit, conſiliorum arcanorum lora iſtosque nodos gordios nullius hominis ingenium ſoluere valet, quibus tu corrigia regni et imperii tui calceamenta conſtringis. Lepide prorſus.

V. 52. την ἅλω των πραγματων) Reſpicitur ad eadem verba Ioannis Baptiſtae apud Lucam III, 17. οὗ το πτυον ἐν τῃ χειρι αὐτου και διακαθαριει την ἅλωνα αὐτου· και συναξει τον σιτον εις την ἀποθηκην αὐτου, το δε ἀχυρον κατακαυσει πυρι ἀσβεστῳ. Aream, inquit, reip. purgauit Imperator ventilabro armorum et paleam hoſtium euentilauit, triticum maieſtatis regiae condidit horreo ſecuritatis. Innuit poëtaſter, vt puto, potiſſimum rebellionem Philanthropeni, qui aduerſus Turcos in Aſiam ablegatus

legatus

tuam imperii maiestatem tantam, Imperator, non admiraretur? quis non fortissimam tuam et rebus gestis reuerendam naturam? Caeteri quidem reges ex progenitoribus, tu ex te ipso nobilitaris et exsplendescis. Non habet oratio vnquam satietatem rerum de te dicendarum. O fluuium et pelagus ineffabilium factorum! Neque enim lorum tuum, quo corrigias calceamentorum imperii tui contines, vllius ingenii perspicacia valet soluere. Incomparabilis es, Imperator, ignosce orationi. Namque in area communis reip. nostrae euentilasti hostium paleam, solasque reliquisti maiestatis regiae fruges, in animae tuae horreo reconditas: steriles vero calamos et asperos et putres et lignosos, vt securi, sic femoris tui acinace excidisti.

 O quo-

legatus, cum hostes quibusdam proeliis fudisset, victoria inflatus, purpuram arripuerat. Scribendum vero v. 53. est: την αχυρωδη των εχθρων αποληιμηνους φυσιν aut τας αχυρωδεις τ. ε. α. φυσεις.

V. 55. ακαρπους) scilicet σιτωνας. Intelligit autem malos ciues.

V. 57. ως εν αξινη) Spectare videtur locum Lucae III, 9.

μηρω σε σπαθη) Locutio haec non solum in scriptura saepe occurrit, vt Exod. XXXII, 27. θεσθε εκαστος την εαυτου ρομφαιαν επι τον μηρον, sed etiam in profanis; vt apud Homerum il. A. 190. ἢ ὅγε φασγανον ὀξὺ ἐρυσσαμενος παρα μηρου. Vocabulum autem σπαθη, vtut origine sit gallicum, tamen graeca aeque ac latina ciuitate donatum est. Menander in μισουμενῳ pag. 126. αφανεις γεγονασιν αι σπαθαι. A. Gellius noct. attic. X, 15. *sicae*, *machaerae*, *spatae*, *pugiones*, etc. In Byzantina aula *Protospatharii* dignitas illustris erat. Conf. Pollucem onomast. lib. X, 31. §. 146. Thysium ad Gellium l. c. p. 563.

Ὦ πῶς, ὁ μεγαλόνικος τὴν τύχην αὐτοκράτωρ,
Ἐπλήρωσας τὰς Φάρυγγας τῶν ὑποτεταγμένων,
Καὶ τοὺς βουνοὺς τῶν δυσμενῶν καθεῖλες ὑποσπάσας,
Καὶ τὰς ἐρήμους καὶ στυγνὰς καὶ παραβόλους χώρας
Ἀθερήσας, παρεσκεύασας ὑπὲρ ἀγροὺς εὐδρόσους!
Ὦ πῶς, ὁ μέγας βασιλεὺς, τῶν λόγων περιγίνῃ!
Μὴ γὰρ ἐσθῆτες Φεραυγεῖς τὸ κράτος σου κοσμοῦσι,
Μὴ λίθοι καὶ στρατεύματα καὶ χρήματα καὶ νίκαι·
Ναὶ μὲν καὶ ταῦτα περισσά· τίς γὰρ ὡς σὺ τὴν τύχην;
Ἀλλὰ χαρακτήριζε † τῶν Φαινομένων μᾶλλον
Ἡ Φρόνησις καὶ σύνεσις, ἡ τῆς ψυχῆς ἀνδρεία,
Ἡ θέμις, ἡ κατάστασις, τὸ χῦμα τῆς καρδίας.
Ἀσύγκριτος εἶ, Βασιλεῦ, μάτην ἴσχω τῶν λόγων.
Μόνος γὰρ ὤφθης ἀριστεὺς, μόνος ἐφάνης ἥρως

Καὶ

† f. χαρακτηρίζει σε των.

pag. 563. La Cerdam aduerſariis ſacris cap. 120, 141. pag. 236. Inde Itali enſem vocant *la ſpada*, Hiſpani *eſpada*, Sueci *Spadar:* quin et *l' epée* Gallorum indidem natum videtur.

V. 59. *ἐπληρωσας τ. Φαρ.*) Ex Ieſ. XL, 4. *πασα Φαραγξ πληρωθησεται και παν ὀρος και βουνος ταπεινωθησεται.*

V. 61. *παραβολους*) *abiectas, contemtas.* Conf. Wetſtenium ad N. T. Philip. II, 30. p. 273. et Wolfii Caſauboniana p. 83. et Suidam v. *παραβ.* Hanc vero Imperatoris laudem, qua culturae agrorum proſpexiſſe, regionesque incolis repleuiſſe dicitur, confirmat Niceph. Gregoras lib. X, 1. pag. 288. *ὦ πολλων πολεων οἰκιστα, κατα τε Ἀσιαν Φημι και Εὐρωπην, οὐκ ὀκνησω δ' εἰπειν και ταυτησι της βασιλιδος των πολεων.*

V. 63. *περιγινῃ*) *ſuperas.* Vide Scholiaſten Ariſtophanis Pluto v. 554.

V. 66. *περισσα*) *eximia.* Vide Rittershuſium ad Porphyrium pag. 18.

V. 67.

O quomodo, victor ac feliciſſime Auguſte, ſubiectorum tibi valles repleuiſti! et colles male animatorum depreſſiſti ac ſuſtuliſti! deſertas vero et triſtes contemtasque regiones, ſimulac eas contemplatus eras, reddidiſti aruis irriguis fortunatiores. O quantopere excedis, maxime imperator, orationis meae vires! Non enim veſtimenta auro fulgentia tuam maieſtatem ornant, non gemmae, non legiones, non opes, non victoriae, quamuis et haec eximia ſunt, quis enim alius aeque fortunatus eſt? ſed deſignant te magis, quam quae in oculos incurrunt, prudentia, intelligentia, animi fortitudo, iuſtitia, grauitas et pectoris amplitudo. Incomparabilis es, imperator, fruſtra orationi immoror. Solus enim repertus es heros, ſolus omnium fortiſſimus et gigas, cui oppugnando

 omnes

V. 67. *ἀλλα χαρακτηριζε*) Syllabam verſui deeſſe, ſentitur. Scribendum: *ἀλλα σε χαρακτηριζα* aut *ἀλλα χαρακτηριζα σε των Φ.*

V. 68. *ἡ Φρονησις* etc.) Illuſtrior prudentiae animique virtutum laus extat in carm. VIII, 341. *σε παντες ἁπλως ἀγνοεμεν την Φυσιν - το γαρ ἀκαταληπτον ἐςι σοι Φυσις θεεντι μικρον την κατ' ἀνθρωπον Φυσιν.*

V. 69. Ἡ *καταςασις*) pro *καταςημα*, ni fallor. Heſychius: *καταςασις, ἀποδοχη, ἡ κοσμος, ἡ ἠθος.*

χυμα της καρδιας) *effuſio cordis.* Vbi, neſcio, liberalitas ſignificetur in munificentiam effuſa, an amplitudo magni ac minime anguſti animi, an animi capaciſſima rerum intelligentia.

V. 71. *μονος γ. ὠ. ἀριςευς*) Vellem, idem doceret hiſtoria.

V. 72.

Καὶ γίγας ἀπροσμάχητος πρὸς τοὺς ὑπεναντίους,
Καὶ μόνος τὸν προπάτορα μετὰ τὸν χρίσαντά σε
Τοῖς οἰκόθεν χαρίσμασι λαμπρῶς † ἀν - - - - :
Ἀσύγκριτος εἶ, βασιλεῦ, τίς ὑποστήσεταί σε;
Χαιρέτω σύμπας οὐρανὸς, ὅτι σὲ †† κάτω πε - - -
Χαιρέτω γῆ καὶ θάλασσα· σὺ γὰρ αὐτῶν ἡγήσω.
Τί μὴ τὰ πάντα συλλαβὼν ἐν ἐπιτά - - - -
Ὡς λύχνος μέγας ἀναφθεὶς ἀπὸ τῶν πρώτων φώτων
Ἐξ οὐρανῶν ἐπὶ τὴν γῆν ‡ ἐπέμ. - - αὐτο - - - -
Καὶ πάντα γνόφον καὶ κρυμὸν ἐξαίρων τῶν πραγμάτων
Πάντας φωτίζεις δαψιλῶς καὶ θάλπεις καὶ ‡‡ φ - -
Καὶ φῶς ἀναβαλλόμενος ἀντὶ λαμπρᾶς ἐσθῆτος
*Ὅλην τὴν γῆν κατακοσμεῖς, ὅλην - - π - - - -

Ἀλλὰ

† ἀνταποδίδως. †† f. κατέπεμψε. ‡ ἐπέμφθης
* αὐτοκράτωρ. ‡‡ φαιδρύνεις.

V. 72. προς τους ὑπενα - - -) Malo fato, codicis extremae lineae, non omnes quidem, alternae tamen, bibliopegi incuria truncatae sunt. Hic non difficilis integratio. Scribo: ὑπεναντίους.

V. 73. προπατορα) Nempe Andronicum Palaeologum, qui priuatus obiit.

τον χρισαντα σε) Olim requirebam τον φυσαντα σε. Namque patrem eius *Michaëlem* intelligi patet. At nunc nil opus esse alio verbo, fateor, quandoquidem Imperator ab illo non vitam modo, ut a patre, acceperat, sed imperium etiam, ut ab auctore ac fonte dignitatis, ita, ut fuerit a Michaële *unctus*, i. e. regio diademate donatus.

V. 74. λαμπρως αν - - -) Suppleo ἀντικαθίστης aut ἀνταποδίδως.

V. 76. σε κατω - - -) Nonne legatur: κατω πεμ-

ψε

omnes aduerſarii non ſufficiunt, et ſolus poſt eum, qui te vnxit, domeſticis dotibus animi egregie nobis reddis proauum. Incomparabilis es, imperator, quis te ſuſtineat! Gaudeat vniuerſum coelum, quod te huc demiſit: gaudeat terra omnis et mare, quibus imperas. Et quidni ego, vniuerſa complexus ſimul, veluti colophonem imponam? tu, vti magna fax ex primis accenſa luminibus, ſic e coelo in terram miſſus es, imperator, et dum omnem caliginem et omnes turbines negotiorum diſpellis, omnes largiter illuminas et calefacis et exhilaras; et amictus lumine pro ſplendida veſte, vniuerſam ordinas terram vniuerſamque omnino fortunatam reddis. Sed imbuas, precor, Auguſte, et colluas cruore barbarorum

 conti-

ψε aut σε κατωρθωσε aut κατῴκισε, aut ſimpliciſſime, σε κατεπεμψε.

V. 78. ἐν ἐπιτά - - -) Num ſatis bene ſcribetur: ἐν ἐπιτασει φημι; complexus omnia, intenſius dicam?

V. 80. ἀπο τηγην ἐπεμ - - - αυτο) Facilis emendatio: ἐπι την γην ἐπεμφθης αὐτοκρατωρ. Nonne vero ineptiens noſter poëta ſimul reſpexerit ad illa duo luminaria coeleſtia Gen. I, 14. ingeniumque ſuo Caeſari dederit ſidereum?

V. 82. θαλπεις και φ - - - -) Legerim: και φαιδρυνεις. Heſychius: θαλπω, θερμαινω, παραμυθουμαι.

V. 83. φως ἀναβαλλομενος) Ἀναβαλλεσθαι eſt *amiciri, indui*. Vide Perizonium ad Aelianum Var. VII, 9. p. 352. Poëta autem manifeſte reſpicit ad Pſalm. CIV, 2. ἀναβαλλομενος φως ὡς ἱματιον.

V. 84. ὁλην - - - π - - - -) Poterit finis verſus ſic reſtitui: ὁλην συ πολιτευῃ· aut ὁλην ἁπλως διοικεις.

V. 85.

Ἀλλὰ βαπτίσαις, Βασιλεῦ, τῷ λύθρῳ τῶν βαρβάρων
Τὴν ἤπειρον, τὴν θάλασσαν, τὰς λόχμας, τὰ . . .
Τὸν νότον ἅμα τῷ βοῤῥᾷ, τὸν ὄρθρον, τὴν ἑσπέραν·
Πλατύναις τὰ χοινίσματα τῆς αὐτοκρατορίας,
Ἀυξήσαις χύδην τὸ χρυσοῦν ἐπὶ τοῦ θρόνου γένος,
Ἐκ τοῦ παρέδρου γέροντας ἄλλους παρέδρους - - - -
Καὶ πάλιν ἄλλους ἐξ αὐτῶν καὶ πάλιν ὁμοθρόνους,
Εἰς ἄπειρον, εἰς ἄμετρον προβεβηκότας † - - -
Καὶ ζώοις ὑπὲρ ἄνθρωπον καθάπερ ὁ Θισβίτης
Ἵν' ἅμα τούτῳ προσλαβὼν καὶ τὸν †† ἐκ. - - - -
Προσμαρτυρήσῃς τῷ Χριστῷ τὸ κατὰ πάντα κράτος.
Ναὶ

† χρόνον. †† ἐκείνου δίφρον.

V. 85. *βαπτισαις*) *Sangnine obruas.* Conf. Wetstenium ad N. T. Apocal. I, 5. p. 748.

τῳ λυθρῳ) Vocem interpretantur Hesychius, Suidas, Scholiastes Anthologiae pag. 7. et Eustathius ad Iliad. Z. p. 641, 43. et il. A. p. 838, 27. vt cruorem dicant esse sudore et puluere et sanie mistum. Vsurpant eam v. c. Homerus il. Z. 265. *αἵματι και λυθρῳ πεπαλαγμενον*, Callimachus lauacro Palladis v. 7. Anthologia lib. I, 3, 2. Iulianus Orat. I. p. 49. aliique. Conf. Berglerum ad Alciphronem lib. I, 8. p. 31. et Gatakerum ad Antoninum II, 2. p. 37.

V. 86. *τας λοχμας, τα - - -*) Addo: *τα χωρια.* i. e. inuia incultaque aeque loca ac culta et patentia. Hesychius: *λοχμη, ἐνεδρα, ἐπιβουλη, ἡ συμφυτος τοπος ἡ κρυφιμος δασειαν ὑλην ἐχων, ὡστε ἐλλοχισαι.*

V. 89. *χρυσουν γενος*) *auream prolem.* Ita familiam Palaeologorum laudat et cum primis iisque iustissimis et felicissimis aurei saeculi sub Saturno hominibus comparat poëta. De aurea sub Saturno aetate praeter Ouidium et Apollodorum videas Lucianum epist. saturnal. §. 20. pag. 390. et §. 7. p. 403. to. III. Aristidem panathen. to. I. p. 398.

continentem terram et mare et ſaltuoſa loca et campos apertos et aquiloni auſtroque ſubiectas et orientis occidentisque ſolis regiones: latius protendas imperii tui limites: large augeas auream ſuper ſolio regio prolem: ex collega tuo alios natos tibi collegas eosque ſenes videas et alios ex iis denuo et imperii denuo conſortes, in infinitum et immenſum tempus aetate prouectos: ipſeque viuas vltra vitae humanae terminum, ſicut Elias Thisbites, vt vna cum eo currum eius occupans, Chriſto potentiam imperiumque vniuerſi at-

398. ipſumque Heſiodum ἐργων v. 109. χρυσεον μεν πρωτιστα γενος μεροπων ανθρωπων αθανατοι ποιησαν. Conf. I. C. Wolfium ad Centur. epiſt. Libanii 17. p. 40.

V. 90. αλλας παρε - - -) Integratur facillime linea: αλλας παρεδρας βλεψαις. Andronicus παρεδρον habebat Michaëlem filium, ex eoque iam viderat nepotes; ſed poëta illud modo apprecatur, vt ſenes factos videat collegasque eos nepotes et porro collegas habeat pronepotes.

V. 92. προβεβηκοτ - - -) Sic ſupplendum: προβεβηκοτας χρονον. i. e. *aetate provectos in futura ſaecula multa*. Phraſin exemplis probat Thomas Reineſius epiſt. ad Vorſtium 20. p. 48.

V. 93. ὁ Θεσβιτης) Eliam Thisbitem tanquam inſtar μακροβιω non ſolum, ſed beatiſſima etiam morte defuncti ſiſtit poëta; quamquam ſcriptura nuſpiam docet, quot annos is viuendo attigerit.

V. 94. και τον ἐκ - - -) Difficulter verſum integrabo, tentabo tamen ita: τον ἐκεινα διφρον, i. e. vt curru igneo, ſicuti Elias, in coelum recipiaris inter Eliam caeterosque coelites. Alludi enim videtur ad 2. Reg. II, 11.

V. 95. προσμαρτυρησης - κρατος.) Imperatorem, ait poëta, inter coelites receptum, Chriſti maieſtatem adoraturum,

Ναὶ γένοιτο Παμβασιλεῦ, ναὶ γένοιτο - - -
Ὁδηγητρίας τῆς ἁγνῆς μεσιτευούσης κόρης·
Ἐφ᾽ ᾗ τυγχάνει πεποιθὼς, ἐφ᾽ ᾗ καὶ βασιλεύει

Καὶ

raturum, alludens, ni fallor, ad locum Apocal. V, 13. vbi coelites beati fausta acclamatione Christo τιμην, δοξαν και κρατος tribuunt.

V. 96. παμβασιλευ) Sic Romani his temporibus Augustos appellare solebant, v. c. Eustathius iliad. B, p. 202. f. Quin etiam τε βασιλεως nomen nudum difficulter Francicis Imperatoribus aliisue regibus Latini ritus tribuebant, potius ῥηγας eos vocantes: quod recte obseruat Montfauconus palaeograph. p. 388.

ναι γενοιτο - - -) Suppleuerim: γενοιτο σοι τετο· aut γενοιτο βεβαιως· aut simili modo.

V. 97. Ὁδηγητριας - κορης) Vel hoc illustre documentum est, quantopere Graeculi veneratione Sanctorum et Imaginum ineptiant. Nam imperii felicitatem omnem a B. Virgine vna exspectat poëtaster. Haec Christi mater tum aliis gaudebat cognominibus, tum etiam *Hodegetriae*, quod cognomen Du Cangius Cpoli Christiana lib. IV, 2. p. 88. docet ortum ex eo esse, quod, cum Deiparae quaedam imago a S. Luca picta apud Byzantios impense coleretur, imperatores ac duces nullam aduersum hostes susciperent expeditionem, quin prius eam salutassent ac quasi viae expeditionisque ducem expetiissent, Hanc notationem confirmat Thomas Smith statu hodierno Gr. p. 162. f. narrans, a Calogeris seu monachis in amicorum gratiam, vt iter, quod incepturi sint, feliciter succedat, peculiari caerimonia S. Mariam placari, ipsamque ideo την ὁδηγητριαν appellari. Istam vero imaginem Antiochia aduectam Pulcheria, Marciani imp. vxor, Cpoli summa religione colendam sanxit, in eiusque gratiam condidit monasterium ac templum των Ὁδηγων, vbi imago reponeretur, teste Theodoro Lectore et Nicephoro Callisto hist. eccl. XV, 14. p. 607. itemque Montfaucono palaeograph. VI, 1. p. 382. Sed Anonymus antiquitatum Cptanarum auctor lib. II. p. 25. affirmat τες Ὁδηγες exstructos

esse

testeris. Amen! Sic fiat, summe Imperator, fiat, mediante sancta Virgine Hodegetria; cui confidit, per quam regnat, in qua spem figit et repostam habet

esse a Michaele Theophili filio. Crediderim instauratos modo fuisse. Namque iam sub eodem Michaele, vt narrat Zonaras p. 133. Bardas Caesar, ad Deiparae aedem cognomento Hodegiam abiit, Dei genitrici salutem dicturus. Postea ad exemplar illius coenobii alia plura variis locis condita fuere ac της νεως Ὁδηγητριας seu νεωδηγητριας appellata, vt tradit Montfauconus palaeographiae p. 396. Hanc vero imaginem hisce potissimum Palaeologorum temporibus cultam fuisse, historia docet. Etenim per eam religiosissime iurabatur, eiusque rei exemplum extat apud Niceph. Gregoram lib. VIII. p. 207. Michael Palaeologus Cpolin captam primum ingrediens curabat sibi praeferri την θειαν εικονα της υπερευγνη θεομητορος της ὁδηγητριας, vt idem commemorat Gregoras lib. IV. p. 60. Quotannis hebdomade magna Pentecostes eadem inferebatur in palatium, ibidemque ad diem vsque paschatos permanebat, magna cum pompa ad portam palatii excepta et rursus ad gradus deducta ab Imperatore, vt narrat Codinus Curopalata de officialibus p. 145. Andronicus senior, quo tempore vrbs a nepote obsidebatur, istam imaginem ad se in palatium deferri iubebat ab eademque auxilium et salutem precabatur, και ἠν αυτῳ παραμυθιον ἀσφαλες, vt ait Gregoras lib. IX. p. 295. Denique idem, quem dixi, Andronicus moriturus in sinu ferebat imaginem Mariae et cum eam non aliter, ac diuinum epulum, in os suum immisisset, sic exspirabat, teste Gregora lib. IX. vlt. cap.

μεσιτευσης) *id procurantis et conciliantis.* Mediatoris officium diserte adscribunt Mariae etiam in publicis precibus Graeculi, vt satis intelligitur ex Euchologio Goari p. 442. et ex Confessione orthodoxa, quaest. 42. p. 81. et III. quaest. 52. p. 317.

V. 98. ἐφ ἡ τ. πεποιθως) Simillime in carmine VIII, 376. θεα - - και της ἀληθως θεα λοχευτριας, ἐφ' ἡν βεβαιοις της ψυχης τας ἐλπιδας.

V. 99.

Καὶ τὰς ἐλπίδας ὁ κρατῶν σαλεύει καὶ πηγνύει.
Ἀσύγκριτος εἶ, Βασιλεῦ, σιγάτωσαν οἱ λόγοι.

habet dominus. Incomparabilis es, imperator, taceat oratio.

V. 99. ἐλπιδας σαλευει) Locutionem explanat Suidas v. σαλευει et v. ἐσαλευε. σημαινει δε ἡ λεξις, το τας ἐλπιδας ἐπι τουτοις ἐιχεν· itemque Cotelerius monument. eccl. Gr. to. II. p. 684. Vtitur ea v. c. Nicephorus Basilaca in Allatii excerptis rhetorum p. 177. Zosimus hist. lib. III, 3, 8. μερος ου μικρον της ἐλπιδος ἐν αὐτοις ἐσαλευεν. Apostolius centur. IX, 42. ἐφ' ἑνι παιδι σαλευει.

V. 100. σιγατωσαν - - -) adde οἱ λογοι· vt finis carminis fiat epanalepsis principii.

IV. CAR-

IV.

CARMEN DE FLORIBVS.

INTRODUCTIO.

'Ανέκδοτον hoc quoque carmen est, primum ex laudato codice Bodleiano ab IO. CHRISTOPH. WOLFIO descriptum lucique destinatum, post amice communicatum cum I. A. Fabricio, et ex schedis Fabricianis beneficentia Hermanni Samuelis Reimari, V. C. ad me transmissum. In codice, cuius primas omnino paginas occupat, videtur sic inscriptum esse: ποιημα ἀναρχον τȣ Φιλῆ δια σιχων ἰαμβικων. Wolfius saltim, schedae suo principio recensens illos circiter sedecim libellos, qui isto contineantur codice, hancce inscriptionem ponit. Postea commemorans, quaenam tandem ex codice excerpserit, aliud nomen praefigere videtur. Sic enim scribit: „Ex hoc co„dice excerpsi 1) Philen de animalibus. „*Item de floribus*. Contuli varias lectiones „cum

„ cum codice impresso.“ (scilicet libri de animalibus.) „ 2) Philis ἠθοποιαν, cui „ titulus: ἠθοποια δραματικη etc. 3) Phi- „ lis epigrammata varia. 4) Officia Con- „ stantinopolitanae ecclesiae. 5) Quaedam „ ex Gregorio.“ Tamen in ipsis schedis Wolfius huic poëmati nullam prorsus inscriptionem praefigit, credo, quod repererat nullam in codice. Neque etiam id ἀναρχον est, cum allocutio ad Imperatorem, eumque, vt puto, Andronicum seniorem, constituat principium: vt verisimile sit, istam, quam supra recitabam, inscriptionem, qua carmen hoc capite mutilum esse dicitur, non vetusto scribae graeco deberi, sed alicui possessori codicis aut bibliothecario, qui, summam libellorum eo codice comprehensorum conficiens, hoc indicium huius carminis praemiserit. Non autem prorsus male Wolfius id *carmen de floribus* appellauit, argumenti respectu: quamquam melius *de plantis* inscripsisset, cum ibi non rosa modo, sed et spica et vitis describatur. Scias autem, Lector, id plane conturbatum misereque confusum ad meas manus peruenisse, demum laboriose reconcinnandum atque in ordinem redigendum. Cuius descriptoris culpa acciderit, nescio; accidit tamen, ut, quae Phila per columnas versuum scripserat, con-

tinen-

tinentibus verſibus deſcriberentur, atque ita verſum primum ſequeretur tertius, tertium quintus, hunc ſeptimus usque ad tricesimum quartum, porro ſeptuageſimum ſequeretur ſeptuageſimus ſecundus usque ad centeſimum ſecundum, eaque confuſio usque ad verſum 223. retenta mirifice turbaret. Quo errore animaduerſo, neque enim difficile erat, ſic lineas diuulſas ſedibus ſuis reſtitui, vt cum primo uerſu coniungeretur triceſimus quintus, cum ſeptuageſimo centeſimus quartus. Secundum poëma *de vua* inchoatur a verſu octuageſimo ac centeſimo decimo tertio ſic aequis greſſibus procurrente usque ad v. 196. verſus 137. cum 170. pergebat et tandem uerſus 204. cum 214. usque ad v. 223. vbi tandem et ipſe deſcriptor errorem animaduertiſſe videtur. Propter hanc mirabilem confuſionem, cum nuſpiam ſanus ſenſus appareret, Fabricius videtur hoc totum carmen neglexiſſe, ac nullam eius uſpiam, quamuis poſſideret ipſe, feciſſe mentionem. Idem fatum accidit carmini XIII. quod eodem modo fuit a me in ordinem redigendum.

Nuvi

Ἐις τὸν ϛαχὺν.

Νυνὶ πρὸς ἁδρὸν ὠργανώθημεν ϛαχὺν,
Κἀντεῦθεν ὡς ἂν μὴ ῥυῇ παρακμάσας, †
Θερίζεται μὲν τῇ δρεπάνῃ τῶν λόγων.
Κομίζεται δὲ πρὸς τὸ σὸν δεῦρο κράτος,
Ὦ Βασιλεῦ καὶ †† ὦ τροφεῦ τῶν Αὐσόνων,
Καινῆ ††† γεωργὲ μυϛικῆς εὐκαρπίας.
Τίς οὖν θεωρῶν ἢ κατάϛερον πόλον,
Ἢ γῆν κρεμαϛὴν εἰς ἀνέδραϛον * βάσιν,
Ἢ ῥεῦν θαλασσῶν εἰς παλίνϛροφον χύσιν,
Μὴ παρενεχθῇ καὶ καλύψῃ τὴν κτίσιν,
Ἢ πνεῦμα καὶ πῦρ καὶ ψυχῶν ζωσῶν γένη,
Τὸν δημιουργὸν τὸν σοφὸν μὴ θαυμάσῃ!
Ἐπεὶ ** δὲ πολλὰ μὴ πρὸς ὄγκον ἠρμένα
Δοκεῖ ταπεινὰ τῇ κατ' αἴσθησιν κρίσει,

Τῆς

† MSS. παρακμάσαι. †† MS. omit. ὦ. ††† f. καινῆς.
* f. ἀνέδρ. ** MSS. ἐκεῖ.

V. 1. πρὸς ἁδρὸν ὠργανώθημεν ϛάχυν) *ad maturam ſpicam formati ſumus.* Quid hoc ſibi velit, alius dicat. Suſpicor, ſcriptum affuiſſe: Νυν πυρα ἁδρος ὠργανωθη μεν ϛαχυς· *Iam frugis ſpica facta eſt matura,* Si ſcirem, eſſe bonam phraſin, ὀργανεν προς τι, legerem facilius: νυνι προς ἁδρον ὠργανωσαμεν ϛαχυν. Ipſum verbum ὀργανοω frequenter extat apud Noſtrum, vt ſupra Carm. II, 46. Σαφως ὀργανωσω τον μεγαν· *deſcribam heroëm.* Et Carmen IV, 146. καλως ὀργανεν τον κλαδον· *bene curare et informare vitem.* Ac vers. 201. ὀργανοις τας ἀμπελες τομαις, *vitem ſectionibus colis.* V. 227. ὀργανεται βοτρυς, *formatur uua.* Hoc autem loco deſcriptor, cum ſemel legiſſet leui vitio ὠργανώθημεν, facile addere grauius vitium potuit, ponendo accuſatiuum et propter hunc praepoſitionem προς.

V. 6.

IN SPICAM.

En, iam frumenti maturata ſtat ſpica:
Eademque ne prae maturitate decidat,
Nunc demetitur carminis falce
Atque tuae huc offertur maieſtati,
O Imperator et Nutritor Romanorum,
Et ſator myſticae nouaeque foecunditatis.
Ecquis aut coelum ſtellis praeſigne ſpectans,
Aut terram ſtabili fundamento nixam,
Aut marium fluxum viciſſitudine aeſtus temperatum,
Ne videlicet eadem exundantia res mundanas obruant,
Aut ventum, aut flammam, aut animantium genera,
Non admiretur conditoris ſapientiam!
Cum vero multae res granditate nulla tumentes
Senſuum arbitrio humiles iudicentur,

Quod

V. 6. *καινε γεωργε*) Sine dubio legendum: *καινης*. Quam uero ſpiritalem eamque nouam conſitionem, mira fecunditate beandam, innuat Phile, ex verſu 248. intelligitur, nempe temporum imperiique felicitatem.

V. 8. *κρεμαστην εις ἀνεδραστον βασιν*) Haec intelligi ſic poſſunt: *terram inſtabili fundamento ſuſpenſam*, ſeu pendentem in aëre et cum caeteris planetis circumrotatam currentemque, ut *ἀνεδραστος* ab *ἑδρα* ducatur. At vero vix veriſimile mihi ſit, Philam Copernici ſententiam ante Copernicum fouiſſe, nec potius cum Pſ. CII, 26. LXXXIX, 12. voluiſſe, terrae fundamenta valida ac ſtabilia tribuere, ſecundum Ptolemaei et Tychonis Brahei opinionem. Videndum igitur eſſet, anne illud *ἀνεδραστος* ſit ab *δρασω* *fugio* deductum, et proinde *ἀνεδραστος βασις* poſſit ſignificare *greſſum non fugacem*, atque ita tellus dicatur greſſu immobili pendens ſeu ſtabiliter fundata. An vero licebit credere, *ἐνεδραστον* affuiſſe, cum vſitatum ſit *ὁ ἐνεδρος*, *inſidens loco*.

V. 21.

Τῆς ἐμφύτȣ χάριτος ἀγνοȣμένης,
Ὅιον λίθοι, κώνωπες, ἐμπίδες, πόαι,
Τὰ σμικρὰ καὶ μέγιςα κατ᾽ ἄλλην κρίσιν,
Προὔθηκα δὴ τὸν σῖτον ἐξητασμένον,
Ὀυχ ἵνα λαβὴ προστεθῇ † σοι βελτίων,
Κἂν εἰς τὸ φαυλότατον πολλάκις βλέπῃς,
Τῷ †† σῷ βασιλεῖ συμπορίζων τὰς φύσεις·
Ὀυδὲ γὰρ ἰκμὰς καὶ ςαγὼν καὶ πομφόλυξ
Πρὸς τὰς ποταμὰς τῆς Ἐδὲμ τῆς ὀλβίας,
Ἀλλ᾽ ἵνα πᾶς ἄνθρωπος ἐντεῦθεν μάθῃ
Κἂν τοῖς ταπεινοῖς εὐλογεῖν τὸν Δεσπότην·
Ὡς μικρὸν ȣδὲν ἐςι τῶν παρηγμένων
Ἐκ τῶν δι᾽ ἡμᾶς ἐκφυέντων σπερμάτων.
Ὁ σῖτος ἐςὶν ὁ τροφεὺς τῶν ἐμψύχων,
Ὁ κόκκος αὐτὸς τῆς πνοῆς ὁ προςάτης,
Ὃς ††† ἀρκεῖ ἰσχὺν ἐνςεγάζων ὀςέοις,
Καὶ νεῦρα τιθεὶς καὶ φλέβων ὑποςάσεις,
Ὁ τῆς τελευτῆς εὐςαλὴς ὁδοςάτης,

Ὁ τὴν

† f. μοι. †† f. τόσῳ β. συμπορίζειν.
††† f. ὁ σαρκός.

V. 21. τῳ σῳ βασιλει συμποριζων τας φυσεις) Obſcurior hic locus, prouti nunc iacent verba, ſic foret interpretandus: *Offero tibi triticum, non eo conſilio, vt amplior tibi ſuppetat occaſio: quamuis tu quoque rationem habes viliorum rerum, cum tuo regi conquiris et comparas rerum naturas.* Quae videntur ſenſu vacare, cum et minus cohaereant, et res ea, cuius occaſio ſuppeditetur, lateat, et quis tamen Imperatoris rex innuatur, intelligi nequeat. Puto igitur mutanda eſſe nonnulla, nempe προστεθῃ μοι βελτιων et τοσῳ βασιλει συμποριζειν τας φυσεις. Quibus admiſſis, clara prodibit ſententia. *Offero tibi*, inquit, *triticum, non eo conſilio, ut ampliorem nanciſcar occaſionem, tibi tanto Imperatori afferendi res neceſſarias naturasque germinum menſae regiae inſeruituras; namque hocce triticum vix viliſſimae*

Quod innata illis gratia ignoratur,
Vtpote lapides, culices, mufcae, germina,
Quae paruae res, alio refpectu, profecto magnæ funt,
Igitur fpeciminis loco propofui defcriptionem tritici,
Non vt mihi melior occafio fubnafcatur, tibi
(Quanquam et tu faepe ad vilisfima refpicis,)
Tanto regi conferendi fpecies rerum neceffariarum,
(Namque mea haec, cum ifta tua Edenis beatisfima
affluentia fi conferantur,
Vix inftar vaporis aut guttae aut bullae funt:)
Sed vt quiuis homo inde difcat,
Etiam de humilibus rebus praedicare laudes Domini,
Ac nihil effe paruum omnium, quae producuntur
Ex feminibus ad vfus noftros procreatis.
Triticum eft nutritor rerum animatarum,
Granum ipfum eft patronus vitalis animae,
Offa carnium viribus operiens,
Et neruos venarumque fubftantias apponens:
Idem mortis viam expedite monftrat nobis,

vilisfimae rei locum fuppleret in tanta affluentia regalis menfae et ad inftar horti paradifiaci inftructisfimae: quamuis tu neque vilia haec mea contemnis et faepe rationem habes aliquam etiam contemtisfimarum rerum.

V. 30. *ὁς ἀρκει ἰσχυν*) Intelligere posses, fi legeretur *ἐνστηριζειν*, *qui panis unus fufficit ad confirmanda offa.* Sed manufcripto adiecta eft five a. b. Fabricio fiue a Celebr. Reimaro coniectura optima: *ὁ σαρκεσ ἰσχυν ἐνστηριζων ὀ.* Quamuis equidem lubentius pofuisfem, mutata fimul interpunctione: *ὁ σαρκι ἰσχυν ἐνσταλαζων, ὀστεοις και ν.* *inftillans carni vires, neruos venasque apponens osfibus.*

V. 32. *τελευτης ὁδοστατης*) Mortis enim et fepulcri imaginem habet terra obrutum femen, refurrectionis idem renafcens et reuirefcens ex terra.

Ὁ τὴν ξένην ἔγερσιν ἡμῶν δεικνύων
Ἐκ τῶν κατ' αὐτὸν ἀκριβῶς διδαγμάτων.
Ὃς ῥίπτεται μὲν κατὰ γῆς εἰργασμένης,
Ἐνθάπτεται δὲ τοῖς μυχοῖς τῶν αὐλόνων,
Καὶ σήπεται μὲν ἐκλυθεὶς ταῖς ἰκμάσιν,
Ὑφίσαται δὲ ὡς ὀπὸς πεπηγμένος,
Λευκαίνεται δὲ καὶ προκύπτει † μετρίως,
Λιπαίνεται δὲ καὶ χλοάζει καὶ βρύει
Τῆς ἡλιακῆς εἰσβαλλούσης λαμπάδος,
Καὶ γίνεται μὲν εὐφυοῦς βλάστης πόλ. ††
Σκεδάννυται δὲ καὶ πλατύνει τὴν βάσιν,
Καὶ ῥιζοποιεῖ μυστικὰς τὰς ἐκφύσεις,
Τὴν συνδετικὴν ἐμβολὴν ὑποτρέφων,
Ὡς ἂν τὸ βαρὺ τῆς χλιδῆς μὴ συμπέσῃ,
Τῶν ἀντιλαβῶν τῆς φυῆς ἡδρασμένων·
Στηρίζεται γοῦν καὶ προβάλλει τὴν κόμην
Ζωστῆρσί τισιν ἐνδεθεὶς περιστρόφοις,
Ἐπὰν τὸν αὖλον εὐδρομοῦντα δεικνύῃ,
Μήπου χαλασθεὶς εὑρεθῇ τετραυσμένος.
Οὕτω δὲ τῆς κρηπίδος ἡτοιμασμένης
Πρὸς τὰς ἐν ἀκμῇ τῆς φυῆς ὑπεκφύσεις,
Ἐγκυμονεῖ μὲν ἡ κάλυξ τὸν ἄσταχυν,
Ἐκρήγνυται δὲ καὶ προάγει τὸν τόκον,
Καὶ σπαργανοῖ τὸν τόκον, ὡς ††† λεχὼ βρέφος,
Μερίζεται δὲ τῆς χλιδῆς πᾶς ὁ σπόρος

Ἐξαι-

† f. προκόπτει. †† f. πόλος aut πόα.

††† MS. καὶ.

V. 39. προκυπτει) *prominet.* At nondum sermo est de resurgente grano, sed de putrescente et sub terra radices agente. Quid? si legamus: προκοπτει· *sensim augescit*, se dilatando in terra et radices agendo et sursum pullulando.

V. 42.

Ac, documento ſui dato, accurate
Docet mirabilem reſurrectionem noſtram.
Idem proiicitur in terram cultura praeparatam,
Vbi latebris ſulcorum ſepultum
Putreſcit, terrae vapore dilutum ac diſſolutum:
Mox ſpeciem habet concreti lactei humoris
Et albet ac parum procreſcit.
Porro id incraſſeſcit et vireſcit et herbam
Protrudit, ſolis ignibus calefactum,
Atque fit venuſtae plantae figura.
Tum diffundit ſe ac fulcra ſua dilatat,
Ac nixas radicibus ſpargit occultas propagines,
Intra ſe tamen nutriens niſum colligandi eas,
Ne luxuriei incommoda patiatur.
Cum igitur germinis ſtabilitae ſunt fibrae,
Exſurgit idem ac comam protrudit,
Ac vaginis quibusdam includitur circumiectis,
Simulac ſe caule erexerit ſuo,
Ne munimentis nudatum vulneretur vſpiam.
Ita ſi ab his initiis profectus, iam plenus
Adeſt floris vigor ad germina plantae fundenda,
Grauida calyx ſpicae frugem parturit,
Ac diffiſſa foetum edit,
Eumque, vt infantem puerpera, cunabulis fouet.
Secernitur vero quodque granum ab herbaſcente
luxurie,

V. 42. *βλαςης πολ - - - -*) Legi poterit *πολος*, *plantae apex* ſeu ſummum caput, dum e terra proſpectat primum herbaſcens, aut *βλαςης καλος*, *repletur venuſto germine*, aut planiſſime *ποα*, *fit venuſtae plantae herba.*

Ἐξαιρετοῖς χιτῶσιν ἐσπαρμένος †
Μὴ καὶ ψεκαδεὶς ἐκτραπῇ τῇ συνθέσει,
Ἁδρύνεται δὲ τοῦ κενοῦ πληρουμένου
Τῇ κατὰ μικρὸν τῶν δεόντων προσθέσει.
Ἀλλ᾽ ἵνα μηδὲν προσπεσὸν τῶν ὀρνέων
Τὸ σπέρμα γυμνὸν εὑρεθὲν διαρπάσῃ,
Στιχηδὸν ἀνθέρικας ὀξεῖς ἐκφύει,
Λεπταῖς ἀκανθῶν ἐκβολαῖς καθοπλίσας.
Αὖθις δὲ τοῦ δέοντος ἐξικμασμένου
Καὶ πρὸς παρακμὴν τῆς γονῆς ὑποστάσης,
Τὸ τοῦ θέρους δρέπανον ὡς ἂν προβλέπων
Εἰς γῆν ἑαυτὸν ὠχριῶν ἐπικλίνει
Σοβοῦντος αὐτὸν ἠρέμα τοῦ πνεύματος.
Καὶ τέμνεται μὲν τῷ προσήκοντι χρόνῳ,
Καθαίρεται δὲ τῆς καλάμης ἠρμένης,
Συντρίβεται δὲ ταῖς κυλιστραῖς τῶν λίθων
Καὶ δείκνυται σαῖς ἐκλεπισθεὶς ὁ στάχυς.
Συστέλλεται δ᾽ οὖν εἰς φυραθεῖσαν ζύμην,
Πυγμαῖς περιτταῖς ὡσανεὶ τετυμμένος,
Ἐκτείνεται δὲ προσλαβὼν τινα ζέσιν
Ἐκ τῶν ἐπ᾽ αὐτῷ συντεθέντων ἀμφίων.
Καὶ πλάττεται μὲν εἰς τὸν ἄρτον αὐτίκα,
Συντήκεται δὲ τῇ φλογὶ προσεγγίσας.
Καὶ τίς ἱκανὸς τὸν τοσοῦτον θαυμάσαι,
Ὅταν τὸ καμὸν ἐκ λίμου σῶμα τρέφῃ
Καὶ ζωγραφῇ τὴν ὥραν, ἐκ τῶν ἐγκάτων
Εἰς τὰς παρειὰς εὐπρεπῶς ἀνατρέχων.
Ἀλλ᾽ ὦ βασιλεῦ, τῇ πλοκῇ τῶν νῦν λόγων

ἠνιξα-

† ἐσπαρημένος.

V. 58. χιτῶσιν ἐσπαρμένος) Forsan, ἐσπειρημένος, *obuolutus*

Suis quodque tunicis circumuolutum,
Ne forsan rore madefactum diffluat et coagmentatum consistere desinat.
Porro grandescit ad maturitatem, cum, quod vacuum fuerat, impletur,
Et partes necessariae sensim accrescunt.
Vtne vero irruens aliqua auicula
Granum nudum diripiat,
Enascuntur acutae aristae ordine structae,
Tenuibusque spinarum armatae cuspidibus.
Vbi vero tandem humore, quantum par est, exsiccato,
Spica adoleuit et ad maturitatem peruenit plenam,
Tum, quasi messoris falcem praeuideret,
Pallescens versus terram declinat,
Afflatu venti leniter agitata.
Tum iusto tempore demetitur,
Ac purgatum stipula granum,
Tritumque saxorum volutatione,
Et putaminibus solutum, fit farina.
Haec vero in massam fermentatam compingitur
Validis pugnis subigendam:
Quae dilatat se, recepto quodam calore
Ex pannorum ipsi iniectorum fomentis.
Tum statim in panis figuram efformatur,
Qui admotus igni coquitur et coctus contrahit se.
Iam quis tandem eius vim satis admirari poterit,
Cum famie afflictum corpus enutrit,
Et faciei pulcritudinem pingit, sursum ex intestinis
In genas venuste exsurgens.
Veruntamen, o Imperator, horum verborum ambagibus

obuolutus, cum sermo fit de glumis seu folliculis, quibus quoduis granum peculiariter vestitur.

V. 86.

ἠνιξάμην τὸν σῖτον, ἐκ ᾐτησάμην·
Εὐμήχανον γὰρ εἰς τὸ λυπεῖν ἡ φύσις.
Σὺ δ', ὡς ἔθος, τολμῶντι συγγίνωσκέ μοι.

Εἰς τὸν βότρυν.

Μετὰ στάχυν, Κράτιστε, καὶ βότρυν δέχου.
Τοῦ γὰρ θέρους λυθέντος ἦλθεν ἡ τρύγη·
Κἀγὼ δεδοικὼς, μὴ ῥυῇ παρακμάσας
Πέπειρον αὐτὸν ἐκ τομῆς ἤνεγκά σοι.
Τῶν καρπίμων ἓν ἐστὶ † τὸ κλῆμα ξύλων·
Ὃ μέχρι τινος ἠγνοεῖτο λανθάνον,
Ἀφ' οὗπερ ἐκ γῆς ὁ σπορεὺς τῶν πραγμάτων
Ἀνῆκεν εἰς φῶς τὰς γονὰς τῶν σπερμάτων.
Ἀλλ' οἴχεται μὲν ὁ φθορεὺς πάντων, κλυδὼν,
Ὡς ἀπὸ νεύρας τοξικῆς ἀφυβρίσας,
Τό γε θεοῦ τόξον, ὁ γραφὴ λέγει,
Ῥίπτει κατ' αὐτοῦ τὴν βολὴν τῆς αἰθρίας,
Γνωρίζεται δὲ τοῖς παροῦσι τὸ ξύλον,
Ὡς ἂν ἔχῃ τὸν ὄλβον ἡ καινὴ κτίσις.
Ὁ πρύτανις δὲ τῆς γονῆς τῶν ἐμψύχων
Καὶ μὴ προειδὼς τὰς λαβὰς τῆς ἀμπέλου
Περιξέστην †† καθῆκεν εἰς γῆν τὸ ξύλον·
Οὐκ ἦν γὰρ εἰκὸς τῆς δορᾶς πεφρυγμένης

Εἰκῆ

† MS. ἔνεστι. †† MS. περιξίστην.

V. 86. ἠνιξαμην τον σιτον. Non frumentum, non triticum, quod nascitur, sed *annonam*, quae *e fisco praebetur*, intelligit, simulque se fame affici indigumque munificentia publica esse significat.

V. 93. ἐνεστι το κλημα) Scribendum: ἓν ἐστι.

V. 99. τογε θεου τοξον) Sic enim appellatur iridis phaenomenon in Gen. IX, 13. 16. Et statim post commemora-

memora,

Innuo quidem annonam, non efflagito.
Natura enim in aerumnis ingeniosa est.
Tu vero audaculo mihi, pro tua consuetudine, ignoscas.

IN VVAM.

Post spicam etiam vuam recipe, Inuicte.
Finita enim messe, adest vindemia.
Ego autem, quod illius metuo exoletae corruptionem,
Statim a falce affero tibi maturam mitemque.
Vitis inter frugiferas plantas numeratur.
Ea quondam satis diu ignorata latuerat,
Nempe inde ab eo tempore, quo sator omnium rerum
Genera seminum in lucem emiserat ex terra.
Sed simulac illuuio terrarum, pernicies vniuersi, praeteriisset,
Ac euibratis veluti sagittis desaeuiisset,
Verus autem dei arcus, vt ait scriptura,
Serenitatis radium in vitem demisisset,
Tum agnoscebatur is frutex a praesentibus,
Vt scilicet recens seruati homines eius copia fortunarentur.
Tum auctor sobolis omnium animatarum,
Qui vitis germen antea non norat,
Demisit eam plantam in terram emollitam.
Non enim verisimile erat, post dorsum terrae iam exsiccatum,

memorationem de eluvione terrarum vniuersali et de iride subiicitur narratio de inuenta vite Gen. IX, 21.

V. 103. ὁ φυτευτὴς) Noachum innuit, qui conseruandis in arca omnibus animantium generibus, verus extitit generationis auctor et animantium custos.

V. 111.

Εἰκῆ τὸ Φυτὸν ἐκτροφεῖν τὰς ἰκμάδας·
Τὸ δὲ ςενωθὲν εἰς ταφὴν τεθλιμμένην,
Ὡς ἂν τὸ θερμὸν τὰς νοτίδας ἁρπάσῃ,
Καὶ δίχα μοχλῶν ἐξανοίγει τοὺς πόρους·
Χαυνοῖ γὰρ αὐτοὺς ἡ τριβὴ τῆς ἀτμίδος
Καὶ τῆς ἐν αὐτῷ σπογγίας ἡ θερμότης
Ἑλικοειδεῖς ὀργανοῦσα τὰς βάσεις
Γόνασι πύκνοις τὰς τομὰς διαπλέκει.
Καὶ πήγνυται μὲν ἡ τοσαύτη χαυνότης,
Ὑφίςαται δὲ τῆς γονῆς ἡ πυκνότης,
Καὶ ζῇ τὸ νεκρὸν ἐκ ταφῆς παλιμβίου, †
Βλάςη δέ τις ἔνικμος ἐντεῦθεν βρύει,
Τεμοῦσα τὸν χοῦν μυςικῇ παραξέσει,
Καὶ συνάγει τὰ Φύλλα, καθάπερ κάλυξ·
Ὀκνεῖ γὰρ ὡς ἂν ἐκπλαγεῖσα τὴν κτίσιν·
Ἕως ἐποφθεὶς ὁ τροφεὺς ἑωσφόρος,
Καὶ τὴν περιςείλασαν ἐκθλίψας δρόσον
Χωρὶς ἀναχεῖν τὰς λαβὰς ἀναγκάσει.
Μερίζεται γὰρ εἰς τὰ Φύλλα τὸ ζέον,
Πρὸς τὴν †† ὑποσμήχουσαν ὁρμήσαν ζέσιν,
Καὶ ††† τις πιμελὴς δή τινος ὑγρᾶς ἁβρότης
Ἐν ὀργανῷ πρόεισιν εὐρώδους πάχους.
Μετὰ δὲ μικρὸν προσρυείσης τῆς δρόσου

Καὶ

† f. παλιμβίου. †† l. ὑποσμυχουσαν.
††† f. καὶ πιμελῆς δή.

V. 111. ἡ τριβη της ἀτμιδος) *laxantur*, inquit, *pori*, *quod vapor* permeans assidue *eos* affricat et *atterit* eoque laxat.

V. 117. παλιμβιε). Malim, παλιμβιον, vt ad νεκρον referatur.

V. 121. ἐκπλαγεισα την κτισιν) Haec possunt sic intelligi, ut vitis putetur vereri mundum ac homines et prae verecundia pampinos suos intra gemmam ac calycem

Illam plantam frustra exsorbere humores.
Haec igitur in angustae foueae sepulcrum depressa,
Vt calore suo attrahere succos posset,
Etiam remotis pessulis aperit sibi viam,
Meatibus vaporis continui reclusam,
Et calore virium suarum humores imbibentium
Sic formatur, vt flexuosis serpat radicibus,
Quarum articuli crebris geniculis colligentur.
Tum sistitur tanta radicum laxitas,
Fitque foetus solidus,
Ac mortua vitis renascitur e sepulcro,
Atque ex eo succi plena ea planta fruticat,
Postquam terram clam abradendo perrupit.
Frondes vero, ritu rosarum calycis, gerit clausas.
Nam veluti ad vitalem auram adstupescens procrescere cunctatur,
Donec Lucifer altor conspectus
Qui ambientem eam rorem detergit,
Sigillatim exsurgere palmites coëgerit.
Namque ita incalescens germen folia spargit,
Quasi prorumpens ad calorem sensim tepefacientem;
Et procrescens luxuriari incipit pinguis succus
Per spatiosam iam vmbrosamque vitis amplitudinem.
Paullo post si humor abundantior affluit,

Etiam

cem compressos continere. Possunt etiam sic, vt vitis noua suam ipsius structuram demirari et in noua terra caute procedere dicatur.

V. 126. ὑποσμηχχουσαν) *ad calorem subtergentem seu purgantem.* Haec profecto non est via Solis, vt purget et detergat vitem, sed vt suburat et calefaciat. Quare sine dubitatione scribo: ὑποσμυχχουσαν. Postea pro adiectiuo πιμελης ἀβροτης reponendus genitiuus πιμελης ὑγρας, ac delendum τις superfluum.

V. 134.

Καὶ παραφύλλις τῆς φυῆς ἀποτρέχοι,
Κηφὴν ἀτέχνως εὑρεθεῖσα πρὸς μέλι·
Καὶ γὰρ ὑποσπᾷ τὰς ὀπὰς ἀνηγμένας,
Καὶ δημιουργεῖν οὐκ ἐᾷ τὰς ἐκφύσεις,
Ἧς † δὴ συνελθεῖν τῆς γονῆς τὰς ἐμφάσεις·
Μαραίνεται δὲ κλαυσιῶν ὁ πρεσβύτης,
Πρὶν ἄν τις αὐτὴν ὡς περίττην ἐκσπάσῃ.
Τῆς θρύψεως δὲ προστεθείσης τῷ κλάδῳ,
Καὶ τοῦ βάρους εἴργοντος ἑξῆς τὸν δρόμον,
Ἀμφιστόμους ἁρπαγὰς ἡ βλαστὴ βρύει·
Καὶ δράττεται μὲν τῆς λαβῆς τῶν ἐγγύθεν·
Στηρίζεται γὰρ εὐχερῶς πᾶν †† τοῖς λίθοις·
Ἐκτείνεται δὲ καὶ * προσάγει τὴν κόμην·
Καὶ γὰρ τὸ πιστὸν ἐμπεδοῖ ταῖς ἀγκύραις,
Καὶ τοῖς ἐπιπνέουσιν ἀντέχει σάλοις,
Ὥσπερ τις ὁλκὰς ** ἐνταθεῖσα τοῖς κάλοις.
Ἐπὰν δὲ καλῶς ὀργανῶσι τὸν κλάδον,
Κινεῖ καθ' εἱρμὸν τὰς γονὰς ἡ θερμότης,
Ἐξ ὧν τι λεπτὸν εἰ προκύψει σπαρτίον,
Ἰδοὺ σταφυλὴ καὶ φυὴ καρποφόρος.
Καὶ τέμνεται μὲν ἡ χλιδὴ τῶν ἀκρίδων·

Οὐδεὶς

† f. ἢ δη †† f. κἂν. * f. προσαγει.
** f. ἐνταθεισα.

V. 134. ἧς δη συνελθειν) Lego: οὐδε συνελθειν.

V. 135. κλαυσιων ὁ πρεσβυτης) Mirabili ſchemate vitis κλαυσιῶν dicitur, quae damno affecta ſuccoque ſpoliata marceſcit; nec ſatis ſcio, an huic poëtae condonandum ſit, quod vix Nonno aut Lycophroni decorum putaretur.

V. 141. παν τοις λιθοις) Nullo ſenſu. Sed legas κἂν· facili intellectu. Vitis, inquit, amplectitur claviculis ſuis, quicquid eſt nacta, ſiue lapis ſit, ſive lignum,

Etiam racemus a planta excurrit,
Qui prorſus idem viti, quod fucus melli, eſſe deprehenditur:
Namque ſubducit ſuccos ſurſum tractos,
Neque patitur vel generari malleolos,
Vel vinaceos fructus manifeſtari.
Flaccescit igitur flebilis vitis ſenior,
Niſi ſuperfluus ille racemus euellatur,
Cum autem inſuper luxuries quaedam pampinorum in vite generatur,
Eoque onere deinceps palmites, ne ſurſum ſe attollant, impediuntur,
Planta protrudit ancipites clauiculos,
Et amplectitur proxima quaeque, quae nanciſci poteſt,
Quippe cum vel ad lapides facile annitatur,
Eoque modo extendit ſe et comam effundit:
Namque ſuam ſecuritatem ſeruat iſtis ancoris,
Et reſiſtit afflantibus tempeſtatibus,
Sicuti nauigium funibus valide nixum.
Cum vero bene curata vitis ſuccreuerit,
Calore eliciuntur foetus baccae ſuo tempore;
E quibus ſi prominebit tenuis cauliculus,
Iam adeſt vua et germen frugiferum.
Porro luxuries amputatur extremorum ſarmentorum,

Ne

gnum, ſiue ramus, quin vel duriſſimis et iunctisſimis lapidibus adhaereſcit. Sequenti verſu mallem προαγει.

V. 145. εντασθεισα τοις καλοις) Forſan ἐνστασθεισα.

V. 148. λεπτον σπαρτιον) Intelligi credo tenue ſarmentum, ex quo ſe oriens vua oſtendit. Etiam *ſcopam* hodie Graeculi σπαρτζιον vocant, quo conclauia verrunt.

V. 151.

Ὀυδεὶς † γὰρ ἀυτὴν προσλαβεῖν τὰς ἰκμάδας,
Ὑφ' ὧν δυνατὸν ἐκτραφῆναι τὰς ῥάγας·
Προέρχεται δὲ συγγενῦς ἀνθῦς χλοή.
Καὶ πάλιν ἀυτῆς ἐκρυείσης ἀυτόθεν
Ἡ κεχροειδὴς τῶν ὀπῶν †† πῆξιν βρύει.
Σφαιροῖ γὰρ ἀυτὴν τῆς πυρᾶς ἡ γοργότης·
Ἐκτείνεται δὲ καὶ τὸ τῶν φύλλων δέρας,
Καὶ ζῇ καθαρῶς καὶ προκόπτει τὰ βρέφη
Εἰς ἀυτοφυῆ σπαργανύμενα σκέπην.
Ἀνείργεται γῦν ἡ βολὶς τῦ φωσφόρυ·
Καὶ γὰρ ἀπειλεῖ ††† τὴν βολὴν, ὡς τοξότης,
Αἷμα ςαφυλῆς ἐκπιεῖν ἠπειγμένος·
Ἀνθίςαται δὲ τῆς χαλάζης τοῖς λίθοις
Ἡ τῦ ςέγυς σύμπηξις, ἀσπίδος δίκην,
Ὅταν ἐπαρθῇ τῶν νεφῶν ἡ σφενδόνη,
Τὺς ὄμφακας δὲ κατὰ μικρὸν ἀδρύνει,
Ψυχρῷ τὸ θερμὸν συγκεράων κατὰ χρόνον,
Θέρος * δὲ τηρεῖ συντεθείσας τὰς ῥάγας.
Τί γαρ τὰ ** πηγνὺς ἐυφυῶς ἀντ' ὀςέων
Δὶς *** ἐςιν ἡ σὰρξ ἐυπαθὴς, ἐι περκάσει.
Ὦ θαυ-

† f. ἐ δεῖ. †† f. πῆξις. ††† MS. ἀπαλει.
* f. θέρει. ** f. γίγαρτα. *** δις.

V. 151. ὀυδεις) Legas: ἐ δει γαρ.

V. 155. ἡ κεχροειδης των ὀπων πηξιν) Legendum: πηξις. Sermo autem est de gemma vinacea, quae, cum flos defluxerit, oriri solet, ex succo plantae compacta et succulentas vuas datura. Prius κεχροειδης non muto, quamuis apud Graecos κεγχρωδης aut κεγχροειδης vsitatum est. Namque recentiores Graeculi milium κεχρι appellant, Fresnio teste in Glossario pag. 643. pro antiquo κεγχρος.

V. 168. θερος δε τηρει) Aestas quomodo dici possit continere in vua baccas, non profecto capio. Esset
aliquid,

Ne subtrahant succum
Nutriendis baccis inferuiturum.
Tum viridis pariter flos emergit;
Qui si rursus inde deciderit,
Protruditur gemma milio similis e consolidatis succis
Ac vigore innati caloris corrotundata.
Etiam pampinorum ambitus se dilatat,
Ac foetus vuarum vere viuunt ac proficiunt
Sub tegmine connato, veluti fasciolis, inuoluti.
Atque ita iacula Luciferi arcentur,
Qui veluti sagittarius minatur iactus,
Vuae sanguinem exsorbere properans.
Resistit etiam grandinum lapidibus
Haec tegminis compages, tanquam clypeus,
Cum turbines nubium surgentes impendent.
Etiam paullatim roborat uvas adhuc immaturas,
Alterno frigore calorem temperans;
Et vindemiae seruat baccas rite constructas,
Dum duriusculos acinos loco ossium scite ingenerat,
Quibus caro mollis adhaeret, cum colorem duxerit vua.

O rem

aliquid, si δερος aut δερας, *externa cutis folliculorum*, eas coërcere circa acinos suos diceretur, aut si aestatis nomine intelligi posset internus calor plantae. Quin sequens participium πηγνυς longe aliud quid desiderat. Iam simplicissime scribetur θερει, seu *seruat* illaesas sanasque baccas *futurae vindemiae*, seu in messis tempus conseruat. Sequenti versu reponas absque haesitatione, γιγαρτα πηγνυς pro vitioso τι γαρ τα: namque γιγαρτον in bacca vuae vicem ossis sustinet.

V. 170. ἀις ἐσιν ἡ σαρξ ἐνωαθης) Male, cum prima vox ἀις neque ad γιγαρτα, neque ad ὀσεα respondeat, et verisimile sit, descriptorem, qui versum 168. cum 170. copulauit, ad praecedens vocabulum ρας ξαγας respicientem,

Ὢ θαῦμα! καὶ πῶς τῇ τοσαύτῃ συνθέσει
Θλιβεὶς ὁ χιτὼν ὐδαμῶς ἀποῤῥέει;
Καὶ τίς ἀραιοῖ τῇ συνέξει τὰς ῥάγας,
Ἥτις † πάλιν πήγνυσιν ἐις διαςάσεις;
Μᾶλλον δὲ πῶς κλήματος ἁπλή τις φύσις
Ποιεῖ μερισμὲς, ἂν μεριθῇ, βοτρύων,
Καὶ τὲς μὲν ὡς ὄνυχας ἢ †† ῥάμφη τρέφει,
Τὲς δὲ ςεγανὲς ἤ κυλίνδρες ἐξάγει,
Ἢ κωνοειδεῖς ἢ τριγώνες δεικνύει,
Καὶ τὲς μὲν ἐις ἔρευθος ἠρέμα γράφει,
Τὲς δὲ βρύει μέλαινας, ἢ τέτων μέσες;
Τὲς δ᾽ αὐτοφυεῖς ἀκναφεύτες ἀχρόες,
Ἐφ᾽ ὃις τὸ λευκὸν ἐγκρατέςερον μένει.

Πῶς

† f. ἢ τίς. †† ἢ.

ſpicientem, temere eam mutaſſe, cum adeſſet ὃις, ſcillicet γιγαρτοις. Sed quo tandem ſenſu dicetur carnea baccae ſubſtantia acino ἐυπαθης eſſe? Suſpicor ſcribendum eſſe, συμπαθης, quibus acinis *coniuncta caro adhaereſcit*, cum uva maturuerit, aut ἐυπαγης, quibus caro ſolidior et compacta eſt: niſi malis ἐυπαθη interpretari *teneram ac mollem*, et vocem ὅις referre ad remotius vocabulum τας ῥαγας.

V. 177. ἢ ῥαμφη τρεφει) Vocabulum ῥαμφη mihi prorſus ignotum eſſe fateor, neque forſan lexicographis cognitum. Vitis plantam innui patet, quae varia figura uvas proferat, alias conica, alias ungulata, alias cylindrica. Num igitur eam ῥαβδον appellauit Phile, an ῥεμβην, *vagationem*, ſeu plantam erraticis vagisque ſarmentis onuſtam? Sed forſan non opus eſt novo nominativo, cum praecedens κληματος φυσις ſufficiat. Quare lego ἢ ῥαμφη, *aut roſtra* ab το ῥαμφος. Nempe alias uvas, ait, ungulatas, alias roſtratas ſeu praeacutas, alias conicas videri. Hi ſunt βοτρυων μερισμοι. Quod autem ſequitur ςεγανες, *opertos*, *tectos*, id puto ſubſtantiue pro ἡ ςεγη aut τεγη poſitum, ſignificare

O rem admirabilem! et quomodo tunica folliculi,
A tam variis atque inter se iunctis rebus differta,
neutiquam diffluit?
Et quis coniunctas vicinasque baccas interuallis
disiungit,
Ac vicissim disiunctus compingit?
Imo vero ecquo pacto vitis simplex natura
In diuersas abit vuarum formas, si eaedem ab se
mutuo secernantur.
Namque alias earum nutrit ungulae similes, aut rostri,
Alias protrudit operculi aut cylindri specie,
Alias coni aut trianguli figura ornat:
Porro alias leni rubore purpurat,
Alias fundit nigras, alias mixto colore,
Et alias natiuas et absque fullonica arte coloris
omnis expertes,
In quibus maneat albor superior.

Quomo-

ficare *operculum*: poterit tamen quoque notare *solidas*, i. e. non intus cavas, non vacuas intus: aut *densas*, seu baccis non raris, sed consertis constantes. Aut mea pace! legas στεφανας *corollae aut serti forma praeditos.* Vide tamen de στεγανοις Salmasium exercitation. Plinian. pag. 479.

V. 187. κιβωτε ἐπιςατα) Noachum, vitis repertorem, alloquitur poëta.

V. 191. εις γονας πολυχροας) Non damno lectionem, qua dicitur ex vna vite Noachi multitudo vitium innumerabilis eaque variis coloribus tincta extitisse, neque tamen video, cur ex tot varietatibus uvarum aliis nominauerit unam *colorum* varietatem. Magis apposite longitudo temporis nominaretur, idque magis conueniret cum versu 188. τε καθ' ἡμας ἀμπελωνος. Quodsi ergo scriberetur πολυχρονας, pro usitatiore πολυχρονιας, quemadmodum συγχρονος dicitur, tunc mirabilior designaretur eventus, nempe proles unius vitis ad tot futura saecula propagata.

Πῶς γεῦσις αὐτοῖς πᾶσιν ἁπλῶς οὐ μία,
Ποικίλλεται γὰρ ἀκριβῶς πρὸς τὰς χρόας
Καὶ τὴν μεταλλεύουσαν ἀῤῥήτως θέσιν.
Ἀλλ' ὦ κιβωτοῦ σωστικῆς ἐπιστάτα
Καὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀμπελῶνος ἐργάτα,
(Ὁ γὰρ λόγος τὴν ὄψιν εἰς σὲ νῦν στρέφει,)
Σὺ μὲν φυτουργεῖς ἐν στενῷ γῆς τὸ ξύλον,
Τὸ δὲ προελθὸν εἰς γονὰς πολυχρόους †
Εἰς μακρὸν ἐξέτεινε τὰς κληματίδας.
Καὶ νῦν ἔχει τὸ κλῆμα τῆς σῆς ἀμπέλου
Πᾶσα κτίσις καὶ σύμπαν ἀνθρώπων γένος
Ἀναιρετικὸν συμφορῶν καρδιακῶν.
Τίς οὖν τοσοῦτον ὄλβον ἐγνώρισέ σοι;
Πῶς βότρυν ἰδὼν καὶ λαβὼν καὶ θαυμάσας
Τρυγᾷς εὐμαθῶς καὶ πατεῖς καὶ συνθλίβεις;
Ποιεῖς τὰς πηγὰς ἐκρεούσας τὰς ῥάγας,
Καὶ δημιουργεῖς τὸ ξενόβλυτον πόμα;
Πόθεν κινηθεὶς ὀργανοῖς τὰς ἀμπέλους
Τομαῖς, ὀρυγαῖς, ἐκτομαῖς αὖθις κλάδου,
Καὶ πᾶσιν ἁπλῶς τοῖς προσήκουσι τρόποις;
Ὦ πῶς ἀγαθὸν ἡ διδάσκαλος φύσις
Πρὸς τὰς μεταξὺ συντελοῦς †† εὑρέσεις;
Ἆρ' οὖν ὑποχὼν εἰς τὸ ῥεῦμα τὸ στόμα
Τὸ γλεῦκος αἰτεῖς, καὶ τὸν ἄκραον * πίνεις
Πρὸς τὴν ἀναψύχουσαν ὀργῶντα ζέσιν;
Ἢ πᾶν τὸ ῥυὲν ἐγκάθειρξεν ** τοῖς πίθοις,

Ἕως

† f. πολυχρόνους. †† f. συντελοῦσα.
* f. ἄκρατον. ** f. ἐγκαθεῖρξας.

V. 205. συντελοῦς) Omnino legendum συντελοῦσα. Postea vero v. 207. haesito, an reponendum sit ἄκρατον, *vinum merum*, cum et supra v. 167. συγκραων legatu per

Quomodo neutiquam omnibus illis vnus idemque sapor est?
Hic enim plane variat secundum colores
Et secundum situm in vite mirifice varium.
Sed o praefecte arcae salutaris
Et vineae, qua nunc fruimur, industrie cultor,
In te enim mea oratio nunc oculos conuertit;
Tu quidem plantas surculum in terrae angulo,
Hic vero progressus in sobolem multarum aetatum
Latissime extendit porrexitque palmites:
Et nunc omnis animans totaque hominum vniuersitas
Possidet vitem tuae vineae
Tanquam medicamentum, pectoribus valens eiicere aerumnas.
Ecquis igitur tantum bonum manifestauit tibi?
Quomodo tu vuam simul visam et acceptam et probatam
Scienter decerpis et calcas et comprimis,
Cogisque baccas ex acinis suis effundere riuos,
Conficisque tibi potum mirifice liquidum?
Cuius impulsu vineam colis
Mox insitione, fossione et rursus putatione palmitis,
Mox caeteris omnibus necessariis artibus?
O quam praeclarum est audire naturam magistram,
Quae ad sequentes interiecti temporis inventiones plurimum contulit!
Num tu igitur, supposito manantibus fluentis ore,
Mustum appetis et vinum statim bibis indomitum,
Quod nondum fermentatione vlla refriguit?
An potius omne, quod inde defluit, doliis condis,

pro συγκεραννυων, cumque incertus sim, anne recentiores graecculi merum pronuncient ἄκρακον.

V. 239.

Ἕως πεπανθεὶς ὁ θρασὺς ἀφυβρίσει,
Εἶτα πίνεις τὸν οἶνον; ἀγὲ δὴ φράσον.
Ναὶ, φησὶν, ἰδὼν ἀγνοούμενον ξύλον
Ἑλικοειδὲς ἐν φυῇ διαστρόφῳ,
Διδασκαλὸν τὴν πεῖραν εὑρεῖν ἠξίουν·
Ὡς μητρὶ γοῦν δίδωμι τῇ γῇ τὸ ξύλον.
Ἡ δ᾽ ὡς ἀγαθῷ προσπλακεῖσα τεκνίῳ
Παρῆκεν αὐτῷ τοὺς ὀπτοὺς † τοῦ πυθμένος.
Τὸ δὲ ψυχὴν ἐντεῦθεν ἀναλαμβάνει
Καὶ δείκνυται ζῶν τὸ σχεδὸν κεκαυμένον,
Βλαστοὺς δὲ ποιεῖ, καὶ δοκεῖ φεύγειν ταχὺ
Τὰς μητρικὰς ἀγκάλας ἐκ παροινίας.
Ἐγὼ δὲ νικῶ καὶ σπαράσσω τὴν κόμην,
Ὡς ἂν ὁ φυγὰς ἐκτραπεὶς ὑποστρέφῃ.
Βραχὺς ὁ καιρὸς καὶ σφριγᾷ πρὸς ἐκφύσεις·
Ἃς ὡς περιττὰς ἐκτεμὼν καταφλέγω·
Καὶ γίνεται τὰ φύλλα τῇ βλαστῇ σκέπη·
Καὶ βότρυς εὐθὺς ὀργανοῦται τῷ κλάδῳ,
Δριμὺς ἀτέχνως, ὀμφακίζων, ὀξίνης.
Εἶτα βλέπων πέπειρον εὐχρῷ τὸν τόκον
Καὶ τὴν σταφυλὴν εὐπρεπῆ πρὸς ἐκρύσεις,
Τρυγῶ τὸ πεφθὲν ἐκ πυρᾶς ἀποκρύφου·
Καὶ τὸ τρυγηθὲν τοῖς πόσιν ἀποθλίβω·
Καὶ λαμβάνων τὸν οἶνον εὐθὺς οὐ πίνω·
Πρός γε τὸ παχὺ τῆς ῥοῆς οὐκ ἀντέχω,
Κἂν ὁ γλυκασμὸς προσλαβεῖν ἀναγκάζῃ.
Πλὴν ἀλλ᾽ ὁρῶ γίγαντα θερμὸν ἐνθάδε,
Καὶ μὴ προειδὼς εὐλαβοῦμαι τὸ θράσος.
Ἐπὰν δὲ καμὼν ὁ σφριγῶν παρακμάζῃ,

Ῥοφῶ

† l. ὀπὰς.

Donec impetus meri decoctione deferbuerit,
Ac bibis postea demum vinum? dic age.
Profecto, inquit, conspecto, quem hacdum ignorabam, surculo,
Flexuosis ac contortis sarmentis generato,
Putaui asciscendam esse magistram experientiam.
Igitur velut matri reddo terrae surculum:
Quae veluti filiolum bonae frugis complexa
Praebuit ei succos ex suo fundo.
Ipse vero inde anima recepta
Viuens rursus existit, qui prope fuerat torrefactus,
Facitque germina, et videtur prae temulentia
Celeriter ex materno gremio in aërem fugere.
Ego autem subigo et comam vellico,
Vt fugitiuus retro deducatur.
Breui tempore post turget etiam propaginibus,
Quas, vt superfluas, exscindo et comburo:
Tum fiunt pampini, plantae tegmina,
Et vua statim in palmite formatur
Prorsus acerba gustatu, aspera et acetosa.
Deinde cum video foetum esse maturum et colore tinctum
Vuamque iam promptam ad nectar emittendum,
Decerpo quicquid occultis igniculis percoctum est
Et decerptum pedibus calco, vt succus dimanet.
Ita vero acceptum vinum non statim bibo,
Non enim sufficerem aduersus tam crassum liquorem,
Etiamsi dulcedo me inuitet ad eum hauriendum.
Veruntamen video intus habitare acrem gigantem,
Cuius furorem vereor, nondum expertus.
Cum vero pruritus eius aestu fatigatus consenuerit,

Ῥοφῶ τὸν ὁλκὸν ἐγκοπαῖς ἀνατρέπων·
Καὶ γὰρ ἔτι δέδοικα καὶ φυλάττομαι.
Βραχὺς δὲ ληφθεὶς εὐδρομεῖ πρὸς τὴν φλέβα·
Ὁ θερμὸς, ὁ πρόχειρος εἰς τὴν θυμηδίαν·
Χεθεὶς δὲ σύχνος πυρπολεῖ διατρέχων,
Τῷ δὲ πλατυσμῷ προσρυεὶς † τὴν καρδίαν
Καλλιγραφεῖ τὴν ὄψιν ἐμπύρῳ χροᾷ.
Ἐγὼ μὲν ἓν εἴρηκα, σὺ δ' ἔγνως πάλιν,
Ἤδη δὲ καὶ πρὸς ὕπνον ἐξ οἴνου βλέπω.
Ἀλλ' ὦ φυτουργὲ τῶν καλῶν, Αὐτοκράτωρ,
Καὶ ζῶν ἀτέχνως ἀμπελὼν πτωχοτρόφε,
Μένοις περιὼν καὶ πλατύνοις τὸ κράτος
Ἐκ τῶν λογικῶν τῆς γονῆς κληματίδων,
Ἕως ἂν ἡ γῆ κλῆμα καὶ βότρυν φέρει.
Τοὺς χάρακας γὰρ εὐτυχεῖς τῶν ἐλπίδων,
Οἷς φραγμὸν ὠργάνωσε Χριστὸς ὑψόθεν.

Εἰς τὸ ῥόδον.

Λειμὼν, Βασιλεῦ, τῶν Θεοῦ χαρισμάτων,
Δέχου μαρασμοῦ καὶ φθορᾶς κρεῖσσον ῥόδον,

Ὁ τῶν

† f. τῆς καρδίας.

V. 239. ἐγκοπαῖς ἀνατρέπων) *canalem intercisionibus reuertens*, i. e. cum quoque iam e musto factum est potabile vinum, non tamen statim audacter bibo continuis haustibus, sed timide bibo, pitissans, gustans, tentans, mox immittens canalem in dolium ad hauriendum, mox reducens canalem a dolio et ore, atque per intervalla bibens.

V. 244. πλατυσμῷ προσρυεὶς τὴν καρδίαν) Puto legendum τῇ καρδίᾳ. Sensum tamen adhuc ignoro. Posses sic

Sorbeo, ita tamen, vt canalem intercifis interuallis auertam:
Semper enim adhuc metuo et caveo.
Parce igitur fumtum vinum procurrit
Leniter in venas et me calefacit et excitat animi laetitiam:
Large autem infufum raptim transcurrit et inflammat,
Ac cum animi quadam dilatatione
Vultum colore rutilo pingit.
Dixi hactenus; tuque id iam nofti:
Quin iam a vino refpicio fomnum.
Sed, Imperator, plantator virtutum,
Qui viua prorfus fpiransque vinea es ad pauperes alendos,
Serus interfis rebus humanis et dilates imperium,
Regiae fobolis propaginibus auctum,
Dum terra vitem vuamque feret.
Nam felices fpes, veluti viviradicum foffas, poffides,
Quas Chriftus diuino fepimento praemuniuit.

IN ROSAM.

Recipe, Imperator, qui, vti pratum, diuinis dotibus abundas variis,
Recipe rofam, quae marcefcere et perire nequeat,

fic intelligere: fi vinum latius effufiusque dimanat in pectus, tum vultum rubicundo colore purpurat. Forfan tamen refpiciens poëta ad II. Cor. VI, 11. ἡ καρδια ἡμων πεπλατυνται, id potius dicere voluit, fi vinum, curas relaxans laetitiamque effufiorem animo infpirans loquacitatemque eliciens, illabatur in pectus, tunc genas rubore tingi. Tunc legas; της καρδιας.

V. 269.

Ὁ τῶν λόγων ὁ κῆπος ἐξήνεγκέ σοι,
Πρόωρον εἰς εὔρυθμον ἀνθῆσαν δρόσον,
Ἣν ὄρθρος ἡδὺς τεχνικῆς ὥρας χέει.
Ἔλλην μὲν οὖν εὔοσμον ἀθροίσας ῥόδον,
Ὅταν ὁ καιρὸς ὀργανῶν τὰς ἐκφύσεις
Κομᾶν ἀτέχνως ἀξιοῖ καὶ τὰς βάτους,
Καὶ μῦθον εὐθὺς ἡδονῆς ἀναπλάσας
Καὶ τῆς βαφῆς τὸ κάλλος αἰσχρῶς θαυμάσας
Τῆς Ἀφροδίτης, εἶπεν, ἰδοὺ πορφύρα·
Κναφεύεται γὰρ ἐκ πόδος καλλισφύρου,
Βολαῖς ἀκανθῶν εὐπρεπῶς ᾑμαγμένου,
Δι' ὧν τὸ συμβὰν ἡ κάλυξ αἰνίττεται,
Τὴν τῶν † ῥαςῶν σωφρονίζουσα τρύγην.
Ἐγὼ δὲ λαβὼν εἰς ἐμὰς χεῖρας ῥόδον
Ἄρτι τρυγηθὲν ἐξ ἀκάνθης ἐνδρόσου,
Τὸν δημιουργὸν τοῦ φυτοῦ κατεπλάγην, ††
Ὃς μετριαῖς ††† ἕλιξιν ἐγκεντρῶν βάτων
Ἀρωματικὴν ἐμφυτεύει πορφύραν.
Οὐκ ἦν γε εἰκὸς εἰς βυθὸν χαρισμάτων
Μὴ καὶ γεωργοῖς εὑρεθῆναι πορφύραν,

Ἣν

† f. ἐραςῶν. †† MS. κατεπλαγα.

††† μετριχαῖς.

V. 269. *των ῥαςων*) Syllabam deesse patet. Licet scribere, *των ῥαϊςων*, ab *ὁ ῥαιςης destructor*, *corruptor*, ex *ῥαιω*. Sententiam tamen poëtastri ne sic quidem satis capio, quae videtur talis esse: Rosa spinis armata monet quemuis, ne temere carpat ac destruat rosam, quippe laedendus eius aculeis, vti Veneris pes cruentatus fuit. Sed vere scripsisse puto Philen *των ἐραςων*: Nempe aculei spinosi rosae monent amatorem rosae, ut tangat caute. Praeterea quis ignorat, amatorios poëtas Veneri propriam dicasse rosam, et sertum roseum

In horto mei carminis tibi creatam,
Praecocem quidem, tamen poëtici roris beneficio
florentem,
Quem ſuauis aurora eruditi veris ſpargit.
Graecus forſan hic ſuaueolentem colligeret roſam,
Quando tempeſtas, protrudens germina,
Vel rubos iubet frondium coma ornari,
Et ſtatim fingeret fabulam admodum delicatam
Inepteque miratus coloris formoſitatem,
Exclamaret forſan: en tibi purpuram Veneris,
Tincta enim ea eſt pede Deae, pulcras plantas habentis,
Ictibus ſpinarum decore cruentato,
Eumque caſum ita ſignificat roſae calyx,
Vt cautos faciat carpentes eam amatores.
Ego vero, ſumta in manus meas roſa,
Ex ſpina roſcida modo decerpta,
Conditori huius floris adſtupeſco,
Qui aculeatorum ruborum maternae frutici
Inſeuit odoriferam hanc purpuram.
Etenim par erat, in tanta diuinorum munerum
abyſſo
Etiam agricolis non deeſſe ſuam purpuram,

ſeum fuiſſe amantium geſtamen. Vide Carol. Paſchalium de coronis lib. III. cap. 6. p. 151. ſq.

V. 273. μετρίοις ἕλιξιν) *modicis flexibus.* Non damno hanc lectionem, cum conſtet roſae fruticem non rectis ramuſculis ſuccreſcere, ſed contortis flexisque, Quia tamen non de vera rubo aut ſpina, quae a roſea planta diſtincta ſit, ſermo eſt, ſed de ſpinoſo roſarum frutice, in quo flos roſae, tanquam in matre, generetur, videndum eſt, anne legere praeſtet: μητρικοῖς ἕλιξιν.

Ἦν, ὡς κορὴν θάλαμος, ἡ κάλυξ φέρει
Καὶ κόχλον ὑγρᾶς ἐκμιμεῖται πορφύρας,
Ἣν κυνὸς ἡρμήνευσεν ἀγροίκου γένους †
Ἐρυθροβαφὴς εὑρεθεῖσα πρὸς βάθος.
Πῶς οὖν τὸ κλωσθὲν ἐξ ἀδήλου κερκίδος
Νοτίζεται μὲν ταῖς πρὸς ὄρθρον ἰκμάσι,
Πιέζεται δὲ τῇ φλογῇ τῶν ἀκτίνων,
Λεπτύνεται δὲ τῇ στροφῇ τῶν πνευμάτων,
Ὑφαίνεται δὲ τῇ μηάρσει †† τοῦ χρόνου
Καὶ πέπλος ἐστὶν ἐκ βαφῆς ἀνεκπλύτου
Τῇ βασιλίδι τάχα τῶν ὡρῶν πρέπων.
Ποία, βασιλεῦ, τεχνικὴ χεὶρ ζωγράφου
Τὴν ὥραν αὐτῷ δεξιῶς οὕτω γράφει;
Τίς ἄνθος ὠχρὸν ἀντὶ κέντρου πηγνύων
Τῆς πορφύρας τὸ σχῆμα φαιδρύνει πλέον
Τῇ πρὸς τὸ κιρρὸν τῆς βαφῆς παραθέσει;
Τίς κόμμι πεφθὲν ἐκ πυρᾶς ἀποκρύφου
Φοινικοβαφὲς εἰς τὰ φύλλα δεικνύει;
Τίς ἐμφάσεις δίδωσι τοῖς φύλλοις πόρων,

Ὡς

† l. γεννυς. †† f. μεταρσει.

V. 278. κοχλον ὑγρας ἐκμ. πορφ.) Purpuream rosam ait ostro similem et murici purpurae marinae, istamque sic agricolis in terra nasci, ut muricem piscatoribus in mari. Simul respicit ad originem inuentae purpurae, quae pastori et pastoritio cani debetur. Rem praeter Suidam (voce ηρακλης αεριον) ex instituto narrat Achilles Tatius ἐρωτικων lib. II. pag. 87. Ex quo simul emendare disces versum 279. ac pro ἀγροικου γενους reponere γεννυς, *rostrum* canis. Sic enim Tatius: τα δε κατα την γεννυν του κυνος ημασσετο· et paulo ante: και τῳ στοματι του κυνος περιρρει του ανθους το αιμα.

V. 281. Πως ἐν το κλωσθεν κ. τ. λ.) Comparat poëta minus ingeniose florem rosae cum peplo purpureo contexto

Quam calyx, ut thalamus maritam, contineat
Et quae adumbret marinae purpurae concham,
Quam agreſtis canis maxilla monſtrauit
Penitiſſime rubore tincta.
Quomodo igitur textile hoc opus ex inconſpicuo
fuſo ductum
Humectatur matutinis humoribus,
Tractumque radiorum ſolarium flamma,
Ventorumque agitatione tenuatum,
Temporum viciſſitudine texitur,
Fitque texta veſtis colore tincta nunquam eluendo,
Qualis reginam temporum anni deceat?
Eccuius pictoris, Imperator, artificioſa manus
Eius pulcritudinem tam ſcite pingit?
Quis floſculum pallentem pro umbilico infigit
Et coniunctione eius cum flammeo colore,
Figuram purpurei floris magis nitefacit?
Quis coccineum fucum occultis caloribus
Maturatum foliis eius inducit?
Quis folia diſtinguit conſpicuis interuallorum
meatibus,

Vt

contexto, et tempeſtatum effecta cum textoris arte. Poſt v. 285. praue ſcribit: τῃ μηαρσαι· in quo vocabulo neſcio anne lateat aliqua vox ex 'μηρυομαι, *intexere*, aut μηρυμα, *ſtamen agglomeratum*, forſan nouata vox μηρυσα *textura.* Sed, donec melior coniectura ſuccurrat, ſcribam μεταρσαι, *commutatione et ſucceſſione temporum.*

V. 293. κομμι) Gummim coccinei coloris nullam ſudant roſae, ſed dum ſucco roſae inhaerere lumen et colorem putat, hunc ſuccum comparat cum gummi aut myrrha aut thure aut opobalſamo, tanquam cum ſucco arborum.

V. 298.

Ὡς ἂν παχυνθῇ τῆς βαφῆς ἡ λεπτότης;
Τίς μύρον ἐγχεῖ συςαλεῖσι τοῖς πόροις,
Τὴν ἀῤῥαβικὴν ζωγραφῶν ἐυκοσμίαν; †
Τίς πῦρ σκαλευθὲν ἐις τὰ φύλλα μὴ σβέσας
Ψυχρὰν γεωργεῖ καὶ διάβροχον φλόγα;
Πῶς ἐςιν ὑγρὰ τῆς λαβῆς ἡ λεπτότης,
Ἐφ᾽ ἧς τὸ βαρὺ καὶ χλιδῶν ἄνθος βρύει;
Χιτὼν δὲ παχὺς τὴν φυὴν ἐνιδρύει
Νευραῖς ἰνωδῶν συντιθεὶς ὑφασμάτων·
Ὑφίςαται δὲ τὴν ὑπαίθριον βίαν,
Ἣν ὄμβρος ἡ χάλαζα καὶ πνοὴ φέρει,
Καὶ θραῦσις αὐτὴν ὁ κλονεῖ σπαραγμάτων,
Ταῖς ὑποταγαῖς ἐκδοθεῖσαν τῆς δίνης.
Καὶ τὶς φεραυγὴς, ὡς τὸ πῦρ, ἄνθραξ, λίθος
Ἡ λυχνίτυ φῶς ἐις ἀπόῤῥητον †† ςέαρ
Ουτω ψυχὴν ἔθελξεν ††† καὶ ἀνθῦν ῥόδον.
Ὀχύμενον γὰρ ἐις τὸ φῶς τῶν ὀμμάτων
Ἐμφιλοχωρεῖ δραςικῶς τῇ καρδίᾳ·
Κἀκεῖθεν ἐυθὺς ὡς ὁμόχρυν τὸ ζέον
Ὠθῦσα κινεῖ τῆς βαφῆς ἡ πορφύρα,
Καὶ τὰς ἀγωγὰς τῶν φλέβων διατρέχει

Θυμη-

† f. ἐυοσμίαν. †† f. σπέος. ††† f. ὡς.

V. 298. ζωγραφων ἐυκοσμιαν) Quamnam innuat noster *elegantiam arabicam*, quae in rosarum flore picta appareat, cum multis aliis ignoro. Ad opobalsamum arabicum respici patet, cuius planta an aliquo ornatu et decore commendabilis sit, exploratum non habeo: odore commendari, scio. Itaque reponere cupio: ἐυοσμιαν, atque sic interpretor, *dum odorem arabici balsami imitatur.*

V. 310.

Vt tenuis in se color euidentius enitescat?
Quis contractis meatibus instillat balsami odores,
Quasi Arabiae Nabathaeorumque nidorem vellet
eam spirare?
Quis est, qui acerrimos luminis igniculos in eius
foliis non extinguit
Et tamen hanc luminis flammam in eis nutrit fri-
gentem humidamque?
Ac tenuis caulis quam est tener,
In quo flos grauis foliisque luxurians crescit?
Amiculum vero crassum ambit tegitque florem,
Quod neruosis filis fibrarum validarum contex-
tum est,
Vt sub patente coelo perdurare queat flos
Et imbres grandinesque et ventos perferre,
Neque in frusta dilaceratus pereat,
Turbinum injuriis expositus.
Et quae lucida carbunculi gemma, ritu ignis ful-
gurans,
Et quodnam lychnitae lapidis lumen in specu obscura,
Sic recreare valet animam, vt florens rosa?
Haec enim in lucem oculorum illapsa,
Inde gnauiter in pectus animumque se insinuat.
Vnde statim purpureus color feruorem sanguinis,
Veluti concoloris, excitat commouetque.
Et venarum canales peruadens

Ineffa-

V. 310. *εις ἀποῤῥητον στεαρ*) *in occultum seuum.* Vix eredo haec verba sana esse, neque tamen emendationem habeo in promtu: nisi forsan *το στεαρ* putetur esse *opulentia*, aut scribatur *στεγος in operto loco*, aut *σπεος in opaca spelunca*, vbi gemma lucet, vel *κτεαρ opulentia.* Lychnites autem lapis creditur esse noster Rubinus, fulgida et rubicunda gemma.

V. 334.

Θυμηδίαν ἄῤῥητον ἐγχεαμένη.
Ὦ κάλλος ἀνθῦν, κἂν ἀπανθῦν αὐτίκα,
Σοφῶς καθαίρῃ τῆς ψυχῆς μου τὸν τύφον!
Ὦ κόσμος ἡδὺς, κἂν ἀποῤῥέῃ τάχα,
Καὶ πάλιν ἐκ γῆς εὐφυῶς ἀνατρέχει †
Θεσμοὺς φυσικοὺς αὐθαδῶς μὴ συγχέων.
Ἀλλ' ὦ Βασιλεῦ καὶ τροφεῦ τῶν Αὐσόνων,
Τὸ μὲν ῥόδον τέθηλε καὶ φθίνει πάλιν,
Ὡς ἄνθος ἀγροῦ καὶ παχυνθεῖσα δρόσος·
Τῆς γὰρ φυσικῆς ἐκρυείσης ἰκμάδος
Ἀμήχανον ζῆν τὴν ἐφήμερον χρόαν.
Σὺ δ' ὡς κραταιὸν καὶ θεόδροσον μόνον
Καὶ βασιλικὸν αὐτοπόρφυρον ῥόδον,
Τὸν τοῦ κράτους λειμῶνα φαιδρὸν δεικνύεις
Εἰς πάντα καιρὸν, εἰς ἀείζωον βίον,
Ὡς ἂν μένῃς ἄρευστον ἀνθρώποις ἔαρ,
Ἀναιρετικὸν συμφορῶν πολυτρόπων.

Εἰς τὴν ῥοιάν.

Τίς παρελθὼν τεχνικὸς †† γεωγράφος
Εἰς δέρμα ῥοιᾶς κυκλικῆς ††† ἐσφιγμένης

Καθῆκο

† f. ἀνατρέχει. †† f. ψιλῆς ζωγράφος.
††† f. κυκλικῶς.

V. 334 τις παρελθων) Non ſolum ſyllaba verſui deeſt, ſed etiam mutanda erunt plura, cum γεωγραφος in mendo cubare videatur. Neque enim Geographi aut Topographi eſt componere grana aut tunicas conſuere. Forſan σκηνοῤῥαφος aut ἐσθητοῤῥαφος, νηματοῤῥαφος aut νητοῤῥαφος, aut aliud huius generis requiretur. Etenim poëta videtur ſimilitudinem petere ab textore plumario, babylonicam veſtem pingente variosque colores acu inducente. Vnde ad ſenſum commodiſſime ſcripſero: Τις δε π. τ. φιλοβαφος· aut τις παρελθων τ. ψιλης ζωγραφος, vel μιτων

ζωγραφος

Ineffabilem animo laetitiam infundit.
O pulcritudo florens et deflorefcens ftatim,
Repurges quaefo fapientibus monitis animum meum
ab faftu!
O fuaue decus, cum pereas celeriter,
Tamen venufte ex terra velis redire et renafci.
Et naturae leges neutiquam faftidiofe perturbes.
Sed imperator nutritorque Romanorum,
Rofa quidem viret et marcefcit rurfus,
Cum fit agreftis flos et fuccus concretus.
Nam fi naturalis abiit humiditas,
Caducus color neutiquam poteft viuere.
Tu vero, qui folus es robufta et diuinitus irrorata
Et regia rofa ipfaque purpura,
Reddas imperii tui pratum fplendidum
In omne tempus et in omnem vitae humanae aeta-
tem,
Vt fuperfis hominibus tanquam ver fempiternum,
Quo variae calamitates difpellantur.

IN MALVM PVNICVM.

Quis praefens textor acu pingere doctus
In cutem mali punici corrotundatam
Immifit

ζωγραφος· *plumarius textor.* De his quidem vocabulis nihil docent lexica, tamen eadem egregie explanantur a Salmafio ad Vopifci Carinum c. 20. p. 850. feqq. vbi de illa textura copiofe et pererudite exponitur.

V. 335. κυκλικης) Non damno: libentius tamen legerem κυκλικως. Poftea v. 337. prorfus eft fic legendum: ἢ τισι λεπτοις ἐνταθεισας δακτυλοις χιτωνας. Ἐντεινειν χιτωνα eft, membranam feu tunicam, qua in malogranato interualla et cellulae quafi fecernuntur, valide intendere, ne pendula fluat, fed expanfa veluti clauis firmiter figatur.

V. 344.

Καθῆκε ῥυθμῷ συντεθείσας τὰς ῥάγας
Ἤ τισι λεπτοῖς ἐνταθεῖσι † δακτύλοις
Χιτῶνας ἁπλοῖ μυστικῶς ὑφασμένας
Εἰς τὰς μεταξὺ προσφυεῖς διαστάσεις,
Μὴ ῥὰξ πιεσθῇ καὶ ῥυῇ τῇ συνθέσει
Καὶ κατὰ μικρὸν ἐκλυθῇ τὸ σύνδεον.
Ἤ τίς γραφικὴ συμπαγείσας τὰς ῥάγας
Ἐρυθροβαφεῖς καὶ χλιδώσας δεικνύει;
Καὶ τίς †† ἐν ὑγρᾷ συμπλοκῆς ὑποστάσει
Τοὺς ὀστινοὺς ὥπλισε μικροὺς συμμάχους,
Εἴ τι στεγανὸν προσπεσὸν σῶμα θλίβει;
Καὶ τίς ἀραιοῖ τῆς καλύπτρας τοὺς πόρους
Ὡς ἂν τὸν ἄτμον ἐκδιώκῃ τῆς δρόσου,
Καὶ μὴ ῥυῇ τὸ σφῖγμα πεφθὲν εἰς ῥύσιν;
Πλὴν μή τις αὐτῇ βυρσοδέψης * λανθάνει
Ὥρας φυσικῆς ἐμφυτεύει πορφύραν.
Ὦ καρπὸς ἡδύς, ἂν πεπανθῇ τῷ χρόνῳ,
Καὶ θαῦμα νικῶν τῶν λόγων ** τῇ δυνάμει.

† f. ἢ τ. λ. ἐνταθεισαις. †† ἐνυγρᾷ. * λανθανων. ** f. την δυναμιν.

V. 344. τις ἐν ὑγρᾳ) Vna voce legendum puto ἐνυγρᾳ, vt ſit datiuus a verbo ὁπλιζειν requiſitus. Intelligitur aut liquor ille ſeu illa vuida maſſa, cui grana oſſea veluti innatant.

V. 350. βυρσοδεψης λανθανει) Cum copulâ inter hoc et ſequens verbum deſit, ſcribendum opinor, λανθανων

Immisit grana serie atque ordine constructa;
Aut quibusdam tenuibus digitis intensas
Expandit membranas, occulto intus textas
Atque mediis interuallis accommodatas;
Ne granum prematur, aut compressione elidatur,
Neue compages paullatim dissocietur.
Aut quaenam pictura efficit, vt grana consolidata
Coccineo colore tincta et nitore luxuriantia appareant?
Et quis liquido mollique vestimento
Sepsit quasi muniuitque osseos illos paruos sodales, ne, si forte durius quoddam
Corpus in eos incidat, nimis premantur?
Et quis aperit meatus corticis,
Vt succi quidem vapor exhalet,
Neque vinculum tamen grana coërcens, maturitate laxatum, pereat?
Praeterea numquis coriarius
Natiuae pulcritudinis purpuram ei pomo clanculum inseuit?
O dulce pomum, si maturatum tempore fuerit,
Et miraculum, quod vim dicendi superet.

θανων. Sermo autem est de duriore corio punicei coloris, quod malo granato circumdatum est corticemque constituit.

V. 353. των λογων τη δυναμει) Absque dubio legendum: των λογων την δυναμιν.

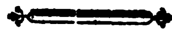

ΗΘΟΠΟΙΪΑ

SEV

CARMEN V. PHILAE.

INTRODUCTIO.

Hoc quoque carmen e ſchedis Fabricianis publico, quod honori memoriaeque IOANNIS CANTACUZENI, qui poſthac imperauit, tum vero Magni Domeſtici officium adminiſtrabat, dicatum eſt; exiguo ingenio ſcriptum et vix illo ſaeculo, quo Philes vixit, dignum. Quod proinde iis, qui antiquam Graecorum poëſin familiarem ſibi reddiderunt, minus arridere poterit; placiturum tamen forſan aliis, qui recentiorum graecorum verſibus delectantur, et qui forſan nonnihil, quod ad byzantinam hiſtoriam illuſtrandam pertineat, ex

hoc

hoc panegyrico, laudibus illustris vereque magni viri deuoto, hauriri posse sperabunt. De ipso Cantacuzeno tanto minus necesse erit aliquid praefari, quanto celebrior eius memoria est, vt nullus facile historiarum scriptor res ab eo gestas praeterierit. Cum vero euectus ad imperium fuerit anno 1341. apparet hocce carmen aliquanto ante, Andronico iuniore adhuc imperium tenente, et anno quidem circiter 1336. fuisse compositum. Ipsum dialogi ornatu indutum est et colloquuntur ὁ Νȣς atque Phile de virtutibus Cantacuzeni; aliquando ipsae quoque virtutes alternis fiunt loquentes, ac postremus ipse Cantacuzenus dialogum claudit.

Τὸ μὲν παρὸν σπέδασμα τῷ βίῳ πρέπον·
Προκείσεται γὰρ τοῖς ἀγαθοῖς τὴν φύσιν
Θαυμαστὸν ἀρχέτυπον ἀνδρὸς ὀλβίε.
Φιλῆς δὲ μετρεῖν ἐρανε πλάτος θέλων
Ἀρ᾽ ἐκ ἂν εἰς ἔγκλημα † λειφθείη θράσες;
Πλὴν εἰ σχέσις πέπεικε τολμηρὲς λόγες,
Σοφὸς δικαστὴς ἐ κρίνεῖ τέτο θράσες.

ΗΘΟΠΟΪΙΑ ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ

Ποιηθεῖσα τῷ Φιλῇ καὶ ἐγκωμίων ὑπόθεσιν ἔχεσα τῷ λαμπροτάτῳ μεγάλῳ δομεστικῷ, τῷ χαριτωνύμῳ φημὶ Καντακεζήνῳ. Εἰσὶ μέν τοι τὰ πρόσωπα Νᾶς καὶ Φιλῆς, προλογίζει δὲ Φιλῆς.

Φ. Παι-

† f. ληφθείη.

Prooem. Verf. 5. *εἰς ἔγκλημα λειφθειη*) Non credo, graece dici, *λειπεσθαι εἰς ἔγκλημα.* Sed graecum eſt : *λαμβανεσθαι κακιας.* Tutius ergo ſcribam hic : *ληφθειη.*

V. 6. *σχεσις πεπεικε*) Quam ſcilicet *σχεσιν* poëtae infra v. 959. agnoſcit Cantacuzenus : quamuis nollem negare,

PROOEMIVM OPERIS.

Haecce commentatio vitae communi vtilis est,
Cum veluti admirabile exemplar viri beatissimi
Hominibus bonis honestisque proposita sit.
At nonne Philes temeritatis opprobrium habebit,
Cum caeli latissimum spatium dimetiri tentet?
Veruntamen iudex sapiens temerariae audaciae notam non inuret,
Cum animi quaedam affectio sermonem meum animauerit.

Morale drama, a Phila elucubratum, continensque laudes illustrissimi viri, Ioannis Cantacuzeni, Magni Domestici. Personae dialogi sunt Mens ac Philes. Incipit Philes ac praefatur.

negare, veram poëticae venae scaturiginem in fami eius quaerendam fuisse.

χαριτωνυμῳ) Id est *Ioanni*, quo praenomine Cantacuzenus gaudebat. Nomen vero hebraicum Ioannis ab *gratia* duci, notum est.

Φ. Παιδευτὰ Νȣ̃, πρόελθε τῆς Βυζαντίδος·
Ὀξὺς γὰρ εἶ σὺ καὶ πτερῶν δίχα τρέχεις,
Καὶ ῥεῦμα νικᾷς καὶ πνοῆς κȣ́φην χύσιν
Καὶ πυρὸς ἀκμάζοντος ἐν χόρτῳ φλόγα.
Καὶ γνȣ̀ς ὅπȣ γῆς ὁ δρομεὺς ἐμὸς γίγας,
Ἐκεῖθεν ἡμῖν εὐςαλὴς παλινδρόμει·
Καὶ γὰρ ὅπως ἂν ὁ χρυσȣ̃ς ἔχοι, φράσεις.

N. Ἄνειμι, πλὴν πάρειμι, καὶ μὴ θαυμάζῃς,
Ἐι μὴ παρετρίβη τις ἐν μέσῳ χρόνος·
Πȣ̃ † γὰρ ἐςὶ πρόσθεσις εἰργȣ́σης ὕλης
Ἐις φύσιν ἁπλῆν καὶ χολῆς ὑπερτέραν.
Μᾶλλον δὲ καὶ φεύγω σε καὶ ξύνειμί σοι,
Δοκῶν ἐρευνᾷν καὶ τὰ Γαδείρων πέραν,
Τὸν αὐτὸν, ὃν πάρειμι, καὶ φεύγω χρόνον.

Φ. Ὀυκȣ̃ν ἄγε, γνώριζε, καὶ μή μοι φθόνει,
Σύνοικε φυγὰς, ἀξιȣ̃ντι μανθάνειν·
Ὁ γὰρ μεταξὺ τῆς ἀπȣσίας χρόνος
Ἤνεγκεν ἡμᾶς εἰς κενὰς ὑποψίας·
Καὶ σὺ †† δ' ἐπ' αὐτȣ̃ καθεύδειν ἐθ' ὅτε

Τὸν

† Ὀυ f. †† δ' ἐφ' ἑαυτȣ̃ aut δ' ἐν Ἀΐδȣ.

Carm. Verſ. 1. προέλθε τῆς Βυζαντίδος) Num urbe evocat Conſtantinopolitana Mentem Magiſtram? At Phile in ipſa ea vivebat, ſi modo, qui in graeco coenobio habitat, vrbis incola haberi poteſt: et v. 16. Mentem συνοικον, quaſi *contubernalem* ſuam, appellat. An vero ſic iungenda erunt verba, παιδευτα Βυζαντιδος, *Magiſtra Byzantii*, quae ciues animas et doces vrbis?.

V. 10.

PH. Prodi Byzantio, Mens magistra;
Es enim pernix et absque alis curris,
Et celeritate superas torrentem et leuissimae aurae flatum
Flammamque ignis in stipula validi:
Tum vbi cognoueris, vbi locorum nunc versetur heros meus oberrans,
Inde ad nos expedita reuertere,
Ac tum dices, quomodo se nunc habeat aureolus hic vir.

M. Redeo, quin iam adsum; neque tu mireris,
Absque temporis mora me adesse:
Non enim vlla corporeae materiae moles
Meae naturae simplicitatem grauat aut tarditatem imperat.
Potius simul fugio te et adsum tibi:
Dum videor res vltra Gades remotas scrutari,
Eodem tempore, quo adsum, etiam fugio.

PH. Ergo age, contubernalis peregrinator, absque inuidentia
Manifesta id mihi discendi cupido:
Nam interiectum tempus, quo ille abfuit,
Vanas suspiciones nobis excitauit;
Nam tu clare nobis pinxisti interdum,

V. 10. *πȣ γὰρ*) Imo vero: *ȣ̓ γὰρ· non est impediens materia meae spirituali naturae apposita.*

V. 19. *και συ δ' ἐπ' ἀυτȣ*) Et metro et mente laborat versus. Anceps tamen apparet emendandi via. Prior, si verba, intellecta de Cantacuzeno, sic refingantur: *και συ δ' ἐφ' ἑαυτȣ· et tu interdum illum singularem virum domi suae dormire, venuste narrasti,*

Τὸν παντοδαπὸν εὐφυῶς ἐζωγράφεις·
Ὅυσπερ τέως ἔτερπες, ἀλγύνων πάλιν.

Ν. Σύγχαιρέ μοι, βέλτιστε, διδάσκοντί σε·
Καὶ γὰρ ὁ λαμπρὸς καὶ μέγας δομέστικος
Νῦν ἱππότης ἥδιστος εἰς θήραν τρέχει,
Τομῶς προχωρῶν εἰς τὰ τῆς λόχμης βάθη·
Ἃ δ' ἂν ὑπεκκόπτοντα θηρία βλέποι
Βολαῖς ἀναιρεῖ τοξικαῖς παραυτίκα,
Πᾶν ἔγγυθεν δύσμαχον αἰχμῇ συμπνίγων.

Φ. Πόθεν δὲ τοῦτ' ἤσκηκεν ὁ πρέσβυς νέος,
Μήπω διδαχθεὶς, εἴπερ † οὐ ψαύει τόδε·
Ἔτι γὰρ ἐν μείρακος ἀκμάζει χρόνῳ,
Καὶ παιδαγωγὸν τοξικῆς ἐπιστάτην
Οὐκ ἔστιν εὑρεῖν, εἰς τὸ νῦν ἅπαν γένος.
Ἡ νεῦρα γὰρ πόῤῥωθεν ἡμῖν ἐῤῥάγη
Καὶ χρὴ καθ' ἡμῶν εὐστοχεῖν τοὺς κινδύνους.

Ν. Τὴν εὑρετικὴν τῶνδε τῶν ἔργων φύσιν
Κατ' οὐδὲν ἐλλείπουσαν ἐκ βρέφους ἔχων,

Εἰς

† εἰ περιψαύει.

eoque nos iterum moestos reddidisti, cum prius exhilarasses. Interim ex somno etiam diuturno Cantacuzeni vix magnum ἄλγος aut tristitia magna erat metuenda. Itaque prope incido in hanc coniecturam: καὶ σὺ δ' ἐπ' ἀΐδου καθεύδειν. *Namque tu perspicue depinxisti eum in Orco dormientem apud inferos.* Altera, si verba ad Mentem et ad memoratam suspicionem trahantur, atque ita reconcinnetur: καὶ σὲ δ' ἐνιαυτοὺς κ. ἑ. ὁ τ. π. ἑ. ἐζωγράφει· *et* diuturna mora seruusque reditus tuus, *eiusmodi imaginem tui meo animo informauit, quasi tu interdum totos annos sterteres, tu qui tamen es vbique: atque ita* diuturnitas temporis *mox me exhilarauit,*

Singularem illum virum iam in Orco dormientem.
Ita rursus moerore affecisti, quos antea recreaueras.

M. Gaudeas mecum, vir bone, nam docebo te.
Etenim illustris et magnus Domesticus
Nunc eques iucundissime ad venationem excurrit,
Acriter penetrans in saltuum latebras, et
Mox statim telis coniectis interficiens
Si quas viderit prosilientes feras,
Mox cuspide cominus strangulans, quicquid resistit.

PH. Vnde hoc exercitamenti genus callet vir iuuenis,
Nondum edoctus? an id complexus cura est?
Nam adolescentis adhuc aetate viget,
Neque licet vspiam inter omnes huius saeculi homines
Reperire peritum iaculandi magistrum.
Dudum iam nerui nostri disrupti sunt,
Ac maxima discrimina aduersus nos egregie succedere necesse est.

M. Ille cum inde a pueris haberet ingenium ad eiusmodi actiones
Inueniendas aptissimum, quod nulli non sufficeret,

uit, mox tristem fecit. Media emendatio mihi videtur cum contextu orationis melius conspirare. Namque quid agat Cantacuzenus, initio quaerebatur.

V. 30. εἴπερ ἐ' φάνει τοδε) Hoc nihil est. Scribere licebit: εἴπερ ἐ ψευδος τοδε· *nisi forsan is nuncius nos fallit.* Sed mollior et verisimilior est haec emendatio: μηπω διδαχθεις; ἐι περιφανει τοδε; *num prorsus id attigit studium? num comprehendit hoc exercitamentum, quod aetatulae eius vix consentaneum videtur.*

V. 34. ἡ νευρα) Videtur alludi ad Genes. 49, 23.

Ἐις ταῦτα δεινὸς αὐτομαθὴς εὑρέθη·
Καὶ τῦ χρόνυ, βέλτιςε, πολλῷ βελτίων·
Γυμνάζεται γὰρ ὥσπερ ἐν θήρᾳ σκύλαξ,
Καὶ δείκνυται παῖς πρεσβύτων παιδοτρίβης,
Σπόνδῃ † κατορθῦν ἐυγενῶς ἐιθισμένος.

Φ. Τὸ δὲ σθεναρὸν ἐις παλαμναίας μάχας
Πῶς ἐςὶν αὐτῷ καὶ πρὸ τῆς ἡλικίας;
Ἔχεις φυσικοῖς τῦτο δεικνύναι λόγοις,
Ἢ θαυματυργεῖν ἀξιοῖς καὶ τὴν φύσιν;
Σύναγε σαυτὸν, ἀγνοῦντά με βλέπων·
Ἥκιςα γὰρ ἂν ταῦτα δυναίμην κρίνειν,
Ἐι μὴ σὺ διδάσκεις με καὶ πεύσεις λύων.

N. Ὅταν ὁ πατὴρ ἐυσθενὴς ᾖ τὴν φύσιν,
Καὶ †† μηδὲ ἐις ἔκλυσιν ἡ μήτηρ φέροι,
Μηδ' ἀςέρος δύναμις ἀμφοῖν ἀντέχοι,
Τοιῦτον ἐυθὺς ὀργανοῖ καὶ τὸ βρέφος
Τῆς σπερματίδος ἐμβολῆς ἡ θερμότης.
Μάλιςα δ' ἐι πόῤῥωθεν ἡ φύσις τύχοι
Τὴν ἰσχὺν ἀθροίζυσα τῇ νέᾳ πλάσει.

Φ. Ἂν ἡ φύσις τέτευχε τῦθ', ὅπερ λέγεις,
Πῶς αὐτὸν ἐξήνεγκε τῷ χρόνῳ μόνον;
Ἐχρῆν γὰρ αὐτὴν δραςικὴν δεδειγμένην
Τοιῦτον ††† ἑσμὸν ἐξενεγκεῖν ἐμβρύων,

Νυνὶ

† f. σπυδῇ. †† f. μηδὲν. ††† f. τοιύτων.

V. 42. σπονδῃ) Sine dubio fcribendum: σπυδῃ κατορθυν.

V. 51. και μηδε) Forfan melius fuerit: και μηδεν εις ε. η. μ. φ.

V. 60.

Suopte Marte haec didicit et per ſe eorum peritus extitit,
Et multo ſuperior aetate ſua extitit, vir bone.
Sic enim exercetur, vt venando catulus,
Et iuuenis apparet ſenum magiſter,
Dum generoſe ſolet egregia facinora perpetrâre ſua induſtria.

PH. Fortitudo vero cruentis proeliis conſpicua
Quomodo ipſi ineſt vel ante aetatis maturitatem?
Num eius rei poteris naturales oſtendere rationes,
An putas id ſine miraculo non poſſe contingere?
Iam collige te, dum me vides rem ignorare,
Quam ego diiudicare neutiquam potero,
Niſi abs te docear, ad quaeſtiones meas reſponſura.

M. Vbi pater naturam robuſtam fortemque habuit,
Nec mater aliquam mollitiem attulit,
Neque ſiderum aliqua vis vtrique reſtitit,
Tum ſeminalis caloris vires ſtatim efformare
Solent infantem eiusmodi naturae:
Maxime ſi bona naturae fortuna inde a prima ſtirpe
Collectam cumulatamque virium fortitudinem nouo foetui contulerit.

PH. Si vero natura, vt ais, hoc perfecit,
Cur quaeſo unum hunc et ſingularem virum noſtro ſaeculo dedit?
Oportuiſſet enim eam, ſi tam actuoſam ſe praebet,
Cateruas edere talium foetuum.

Iam

V. 60. τοιουτον ἴσμεν) Non plane vitupero hanc lectionem, melius tamen ſcribetur: τοιουτων ἴσμεν ἐ. ἐμβρυων.

V. 63.

Νυνὶ δ' ἐπ' αὐτῷ φιλοτιμησαμένη
Καὶ χαρίτων ἄθροισμα συστησαμένη
Τὰς οὐρίους ἤλεγξε τοῦ χρόνου τόκους.

Ν. Ὀυ πολλάκις † Ἄιγυπτος, ἀλλ' ὅταν τέκοι,
Τὸ τεχθὲν ἐξίστησι, τὴν παροιμίαν.
Ποῖον γὰρ θαύματος †† οὐκ ἔχει κρότον
Τὸ μεχρὶς ἡμῶν ἐκ φυλῆς πρωτοσπόρου
Τοσοῦτο καλὸν ἀγνοεῖσθαι τῷ χρόνῳ;
Τοὺς γοῦν φυσικοὺς δεῦρο φαυλίσας λόγους
Ἡγοῦ τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐλθεῖν ὑψόθεν.

Φ. Νῦν δ' ἄρα τί δρᾷ; πῶς δὲ κοσμεῖ τὸν βίον;
Ὀυκ ††† ἠρέμα γὰρ οὐδὲ ῥαστώνην ἄγει,
Σπουδῇ καθιστῶν ἀσφαλῆ τὰ πρακτέα.
Ναὶ φράζε καὶ γνώριζε τὸν γίγαντά μοι
Κἂν τὴν στρατιὰν τακτικῶς διεξάγοι,
Κἂν ἱστοριῶν συγκομίζοι φροντίδα
Πρὸς βιβλίων πέλαγος ἐγκύψας μόνος.

Ν. Δημη-

† f. αἴγιθος. †† οὐκοῦν. ††† f. ἠρεμεῖ.

V. 63. τοὺς οὐρίους) Recte. Namque de vacuis et ventosis ouis vox adhibetur.

V. 64. οὐ πολλάκις Ἄιγυπτος) Nisi respiciatur ad vulgare illud, quo *Africa semper aliquid monstri alere* dicitur, nescio quale prouerbium scriptor significet. An vero poëtaster indigitat Aegithum aviculam, cuius oua solo asini rugitu perdi creduntur, vt ea rara conspiciatur: de qua narrant Aristoteles hist. anim. lib. IX, 1. p. 411.

Iam vero ea in isto uno, quid efficere posset, experta
Eumque unum Gratiarum omnium complexionem fabricata
Caeteros huius aetatis partus veluti ventosa oua pudefecit.

M. Non saepe Aegyptus, vt vult prouerbium, sed cum parit,
Admirabile quid parit.
Igitur tale miraculum nonne omnem meretur plausum,
Quod inde a prima hominum generatione usque ad nos
Tantum decus omnibus saeculis ignotum fuit?
Igitur repudiatis posthac naturalibus rationibus,
Crede hunc virum huc e coelo deuenisse.

PH. Nunc vero quid tandem agit? Quomodo vitam instituit?
Neque enim quietus sedet, neque otium iners agit,
Dum rebus nostris sua vigilantia securitatem conciliat.
Dic ergo et heroem meum mihi ostende,
Siue exercitum educat imperatoria arte instructum,
Siue historias scribendas meditetur,
Vnus inter librorum strues sepultus.

M. Fabro-

p. 411. et ex eo Plinius hist. natur. X, 74. Tunc rescribendum foret πολλακις Ἀιγιθος.

V. 66. ποιον γαρ θαυματος) Versus claudicat. Scribamus: ποια γαρ θαυματος ἀκαν. ἐχει κρ. aut ἐκ ἂν ἐχοι κρ.

V. 72. ἐκ ἠρεμα) Legerim: ἐκ ἠρεμει.

V. 78.

Ν. Δημηγορικῶς † δεξιοῦται τὰ ξίφη,
Καὶ τόξον ὀρθοῖ, μὴ νοτισθὲν συμπέσῃ,
Καὶ τοὺς ὀϊστοὺς τῶν φαρετρῶν ἐκχέει,
Μήπου τις ἰὸς εἰσφθαρεὶς τούτοις λάθῃ·
Σμήχει δὲ καὶ θώρακα, χαλκεύων δόρυ,
Σφίγγει δὲ τὰς μήνιγγας, ὀρθῶν τὸ κράνος.
Καὶ ταῖς περικνημῖσιν ὡραΐζεται.

Φ. Ἐκεῖνο τοῦθ᾽, ὅ φησιν ἡ παροιμία,
Οἱ †† γὰρ τόκοι σπεύδουσιν ἐχεφρόνων
Πρὸ τῶν τραπεζῶν τὴν ἐδωδὴν ἀρτύειν.
Τοῦτ᾽ αὐτὸ δὲ πράττοντα καὶ τόνδε βλέπων,
Ἆρ᾽ οὐκ ἀγαθὸν οὐδὲ γενναῖον κρινεῖς;
Ἐμοὶ δὲ καλεῖν καὶ Προμηθέα πρέπον
Τὸν τὴν μάχην βλέποντα καὶ πρὸ τῆς μάχης.

Ν. Ἰοὺ, κρύφα πρόσεισι τοῦ στρατηγίου
Καὶ τοὺς φίλους πένητας ἀφθόνως τρέφει,
Χρυσὸν χορηγῶν, ἀργυροῦς ὄμβρους χέων,
Στολὰς προτιθεὶς, καὶ καλινδήθρας νέμων,
Καὶ τοὺς σιτιστὰς δεξιῶς ἐποτρύνων·
Μήπου τις αὐχῶν ἠλογηκὼς γογγύσῃ
Καὶ λοιπὸν οὐκ ἔμμισθος ἡ πρᾶξις μένοι.

Φ. Τοῦτ᾽

† f. δημιουργικῶς. †† f. μαγείρων τόκοι.

V. 78. δημηγορικως) Stolida lectio, qua militaris vir, in pace cogitans de bello ac per otium arma sua praeparans expoliensque, id *concionatorio* ritu facere scribitur, cum id *fabrorum* more faciat. Quare scribatur sine haesitatione, δημιουργικως δεξιουται· et δημιουργου nomine intelligatur operarius et opifex manuarius quisque, qui armis conficiendis, purgandis, reficiendis occupatur.

V. 86.

M. Fabrorum more tractat gladios,
Et arcum corrigit, ne corrumpatur humiditate,
Et pharetrae sagittas excutit,
Ne qua forsan rubigo eas clam corrodat,
Loricam abstergit, hastae ferrum praefigit,
Adaptat lora, galeam componit,
Et tibialibus munitur decore.

PH. Hoc ipsum est, quod prouerbio dicitur,
Prudentium coquorum filios solere
Ante coenam condire cibos.
Idem cum ab hoc quoque viro fieri videas,
Nonne egregium menteque generosa virum iudicas?
Quin eum par est a me prouidum Promethea vocari,
Quippe cogitantem proelia ante proelia.

M. Ehem! clam prodit ex praetorio
Et pauperes amicos large nutrit,
Suppeditans aurum, imbres argenteos effundens,
Vestimenta donans, habitacula distribuens
Et alumnos dextre alliciens,
Ne quis miserorum neglectus murmuret
Eoque liberalitas eius iusta mercede priuetur.

PH. Ita

V. 86. *οἱ γαρ τοκοι*) et sensu et numero deficitur versus, cum *filii prudentum* dicuntur fercula ante tempus coenae parare; quod *prudentum coquorum* est. Quare scribas, licet: *μαγειρων τοκοι σπ.*

V. 90. *καλειν Προμηθεα*) Ad vocabuli graeci notationem respicit poëta, cum Promotheus sit *ὁ προμηθευομενος, ὀυκ ἐπιμηθευομενος*, qui mature ante rem peragendam consilia agitat, non rebus perditis demum, quid faciendum fuisset, expendit.

V. 99.

Φ. Τȣ̃τ' ἐςὶν αὐτῷ φυσικῶς † ἔχων πάθος
Καὶ τȣ̃δε †† χάρις ȣ̓δ' ἀναπνεῖν ἰσχύει
Μᾶλλον δὲ τὸ πνεῖν ȣ̓δ' ἀμυδρόν τι κρίνει.
Ζῇ γὰρ ἐν αὐτᾷ τὸ καλῶς δρᾷν τȣ̀ς ξένȣς,
Ὡς ἰχθὺς ἂν ὕδατος ἀφθόνως πίνοι·
Πλὴν ††† φιλονεικεῖν πανταχȣ̃ γῆς * λανθάνον,
Τὸν ἐξετάςην τῶν ἀποῤῥήτων βλέπων.

Ν. Ἀλλ' ἰατατᾶι νῦν ὁμιλεῖ τοῖς φίλοις
Καὶ δημιȣργεῖ τȣ̀ς ὑπὲρ φύσιν λόγȣς
Ὁ τῶν φυσικῶν συλλογιςὴς αἰτίων·
Σοφῶν δέ τις ὅμιλος ἑςῶτες πέριξ
Πρὸς τȣ̀ς λόγȣς χαίνȣσι τῶν ἄλλων πλέον·
Πεπήγασι δ' ȣ̓̃ν ὥσπερ εἰς λίθων φύσιν
Μετὰ φρίκης βλέποντες ἀλλήλȣς μόνον.

Φ. Ὢ τίς τοσȣ̃τον εἶδε ** γηγενὲς τέρας;
Ποῖος δὲ νȣ̃ς γόνιμος ἀρκέσει τάχα
Τοσȣ̃τον ἑσμὸν συλλαβεῖν χαρισμάτων;
Ὢ φύ-

† ἔχον aut αὐτὸς. †† l. χάριν. ††† φιλονεικεῖ. * λανθάνειν. ** f. γηγενής.

V. 99. *αὐτῳ φυσικως ἐχων*) Scribe: *αὐτος· ipſe natura habet hunc affectum*, aut *αὐτῳ φ. ἐχον π. hicce naturalis affectus ei ineſt.* In ſequenti linea corrige: *τȣδε χαριν·*

V. 104. *φιλονεικειν π. γ. λανθανον*) Senſus non ambiguus eſt. Beneficus heros id agere dicitur, vt ſua beneficia non phariſaico more publicentur, ſed in occulto perficiantur, ex praecepto Chriſti Matth. VI, 4. Sed verba ſic corrigenda ſunt, *φιλονεικει π. γ. λανθανειν.*

V. 106. *ἰατατᾶι*) Eſt comica vocula exclamantis *ἰαττατᾶι·* quae etiam apud Theodorum (de amoribus Rhodanthes lib. V. pag. 210.) ſimplici *τ* ſcribitur. Studet

PH. Ita ille natura affectus est,
Eaque gratia neque recreationem capere valet,
Imo vitam ipsam parui facit.
Etenim viuit in ipso studium bene faciendi hospitibus,
Vt piscis abunde haurire aquam possit.
Tamen id studiose agit, vt ipse vbique ignoretur,
Quia ad eum modo respicit, qui occulta explorata habet.

M. Sed atat nunc consuescens cum amicis
Sermones facit, naturae captum superantes,
Hic naturalium causarum inuestigator.
Corona vero sapientium, ipsum circumstans,
Magis adhuc, quam caeteri, hiante ore sermones eius captat,
Et veluti lapis obrigescunt stupidi,
Seque modo inuicem cum aliquo pauore intuentur.

PH. O quis unquam mortalis tale conspexit prodigium!
Ecqua mens foecunda ad tantam diuinorum donorum
Copiam capiendam suffectura videbitur!

O inge-

det poetaster παθος quoddam exprimere talibus exclamationibus, vt postea: ἆ ἆ, βαβαι, φευ etc.

V. 111. ὥσπερ ἐις λιθων φυσιν) Prouerbialem hanc locutionem, ad Niobes fatum respicientem, illustramus ad Himerium Eclog. XXXI, 10.

V. 113. ἐιδε γηγενες τερας) Non damnanda lectio: *ecquis vidit tale mundanum prodigium?* vti et ipse postea v. 715. iterum vocem usurpat. Sed tamen licet eam cum τις copulare ac scribere, γηγενης· *ecquis mortalis vidit tantum prodigium?*

Ὦ φύσις; ὢ] νῦς· ὠ μέγας Δομέστικος·
Ὀυ † μῶμος ὐδεὶς τῇ φυῇ προσετρίβη·
Μὴ τὴν ἀγαθὴν τῦ προπάτορος φύσιν,
Ἥτις ποτ᾽ ἦν, δείκνυσιν ἀνθρώπων μόνος;

N. Ἆ ἆ· πάλιν, βέλτιστε, μανθάνων κρότει·
Φήμης γὰρ ποθέν τινος ἐκφοιτησάσης,
Ὡς βαρβάρων στράτευμα κυκᾷ τὴν Θρᾴκην,
Ὅπλοις βρύων ἔξεισιν εἰς πράξεις νέας,
Μέσον δὲ τῆς φάλαγγος ἐσώς ἀτρέμως,
Ὡσεὶ λέων ἕτοιμος εἰς θήραν βρύχει
Καὶ τὺς ἐπιτρέχοντας αἱρεῖ τῇ σπάθῃ.

Φ. Ναὶ φράζε, καὶ πῶς τῶν βελῶν ἀπηλλάγη;
Μᾶλλον δὲ πῶς ἔπλησε τὴν χώραν σκύλων;
Λαβὼν ἀπ᾽ αὐτῶν ὐδὲ πυγμαῖον μέρος.
Τὺς γὰρ μαχητὰς ὀλβίων ἀφ᾽ ἑστίας
Κέρδυς νόθυ πρόσληψιν †† ὐ θέλων βλέπειν.

Δέδοικα

† f. ὐ. †† ὐ θέμις.

V. 117. *ὐ μωμος*) Poteſt ſententia poſitiue ſic exponi: *nullum vituperium eius naturae adhaeret*. Mallem tamen: *ὐ μωμος, cuius naturae*. Vnde ſtatim ſequitur: *in eo heroë conſpici ſtatum integri, nedum lapſi Adami*, vti ſupra in Carm. III, 31.

V. 122. *βαρβαρων ςρατευμα*) Intelligi videtur expeditio Michaëlis Bulgarorum regis in Thraciam, ſtatim primo anno Andronici iunioris, i. e. A. 1328. ſuſcepta, ſed non tam Cantacuzeni virtute, quam auro dato repreſſa; de qua exponit Nicephorus Gregoras lib IX, 22. p. 301. ipſeque Cantacuzenus hiſtor. lib. II, 3. pag. 199. Paullo felicior, ſaltim aliqua praeda potitus fuit Andronicus

O ingenium! o mens! o Magne Domeſtice,
Cuius indoles nullo prorſus vituperio contaminata eſt.
Nonne hic unus hominum oſtendit, qualis fuerit primi noſtri
Parentis optima quondam et ſanctiſſima natura?

M. Eho! nunc iterum, vir bone, cum didiceris, plaude.
Vbi rumor aliquis alicunde allatus fuerat,
Thraciam ab exercitu barbarorum vaſtari,
Is armis tectus ad mirabiles res gerendas exit,
Et impauidus in media ſtans phalange,
Vt leo, rugit ad venandum paratus,
Irruentesque hoſtes gladio trucidat.

PH. Dic age porro, quomodo ex telis euaſerit ſaluus,
Imo, quomodo prouinciam repleuerit manubiis,
Quorum tamen ipſe nullam omnino portionem ſibi ceperit.
Namque bellatores ex opulenta familia,
Spectare lucri alicuius acceſſionem, nefas eſt,

nicus iunior A. 1331. cum eum Alexander, Bulgarorum rex, ſponte inuaſiſſet: quod narrat laudatus Gregoras lib. X. p. 340. ſq. Eo tempore virtus Cantacuzeni maxime eminuit, eodem teſte, p. 342. Μαλιϛα δε παντων ὁ μεγας δομεϛικος ὁ Καντακȣζηνος· ὃς πολλὰ μεν δεξαμενος πολεμια ξιφη, πολλας δε δορατων βολας και ὠθησεις, αὐτος μεν πλειϛȣς των πολεμιων κατηνεγκεν· Ὁ δε μητ' ἀσπιδα, μητε ξιφος ἀποβαλων, ἀπαθης τον ἀγωνα διηνυσεν, ὥσπερ κεκολλημενος και ἀκλονητα ἡδρασμενος τῃ ἐπιβασει τȣ ἱππȣ.

V. 131. ȣ̓ θελων βλεπειν) Ludibrium ſcribae eſt. Poſuerat Phile, quod contextus arguit: ȣ̓ θεμις βλεπειν.

Δέδοικα δ' οὖν, μήπου τι γενναῖον βέλος
Τὴν τῶν ὅπλων ἤλεγξεν εὐαρμοστίαν.

Ν. Θάῤῥει. Τί γὰρ ὕποπτον εἰς τὸν γεννάδαν;
Τί δ' οὐκ ἀσινὲς πρὸς φορυτὸν κινδύνων;
Ὅταν ὁ κοινὸς τόνδε κοσμῇ † δεσπότην
Ὅπλοις νοητοῖς καὶ ψυχῆς †† εὐανδρίας
Καὶ τοὺς ἐπεισρέοντας ἔχθρους ἐκθλίβοι,
Πᾶν ἀχρόνως εὔθηκτον ἀμβλύνων βέλος,
Καὶ ††† τοῦτον ὡς πῦρ ἐκ νεφῶν ἐπιβρέχοι.

Φ. Πολλὰς ἐγὼ χάριτας εἰδὼς τυγχάνω
Καὶ τῶνδε σοὶ νῦν τῶν κατὰ γνώμην λόγων.
Βακχεύομαι γὰρ τῷ κατ' αὐτοὺς γαργάλῳ,
Παρόντα μικροῦ τὸν στεφανίτην βλέπων.
Ἀλλὰ * πάλιν μάνθανε καὶ γνώριζέ μοι,
Λόγος γὰρ ἡδὺς ἄχρις ὤτων εἰσρέων,
Ἀποκρύφων σβέννυσι καμίνους πόνων.

Ν. Βαβαὶ πάλιν ἔξεισιν εἰς ἄλλην μάχην
Καὶ, τῶν Τριβαλῶν εἰσπεσόντων ** ἀθρόοι,
Αὐτὸς

† δεσπότης. †† εὐανδρίᾳ. ††† τούτοις.
* Ἄλλα. ** ἄθροον.

V. 136. κοσμη δεσποτην) Leues maculae hos uerſus inſederunt. Primum, cum adiectiuum ὁ κοινος deficiatur ſubſtantiuo, ſcribendum eſt, δεσποτης, et intelligendus Deus, communis dominus, omniumque bonorum largitor et virtutis bellicae victoriaeque dator. Deinde ponendum, ψυχης ευανδριᾳ.

V. 140. και τουτον ὡς πυρ) Locutio videtur petita ex hoc Ezechielis XXXVIII, 22. και πυρ και θειον βρεξω ἐπ' αυτον. Sed noſtro loco pro, τουτον, commodius legetur, και τουτοις ὡς. Vix enim placere poteſt, quod
iam

Metuo igitur, ne validum aliquod telum
Eius armorum concinnitatem retuderit.

M. Ne timeas, Num quid enim ſuſpicionis in hunc heroëm cadit?
Nonne omnia eius ſunt illaeſa inter colluuies periculorum?
Cum communis rerum dominus eum ornauerit
Mentis ſapientis armis et animi fortitudine,
Etiam facile ipſe contuderit temere irrumpentes hoſtes,
Eorumque tela inde ab immenſo tempore fabrefacta acutaque hebetauerit,
Et ſuper eis veluti ignem e nubibus depluerit.

PH. Equidem maximas Tibi gratias habeo
Pro hacce tua narratione, quae plane meis optatis reſpondet.
Tanta enim abs te lætitia perfuſus geſtio exultoque,
Prope videns eum victorem mox hic affuturum.
Alia iterum explora et manifeſta mihi.
Nam dulcis narratio in aures influens
Exſtinguit aeſtum occultarum aerumnarum.

M. Eho! Rurſus ad aliam is pugnam exit,
Et cum Triballi confertim irruerint

 Aduer-

iam dicitur, *deus depluiſſe heroem*, vti Liuianus Iupiter ranas.

V. 145. ἀλλα παλιν μανθανε.) Ἄλλα *alia*, non ἀλλὰ *ſed* intelligo: μανθανε idem eſt cum πυνθανε. Philes enim rogat Mentem, poſt narrata bona nova, vt denuo exploret alia noua ſibique renunciet explorata.

V. 149. Τριβαλων εἰσπεσοντων ἀθροει) Haec aduerbii forma mihi ignota eſt, ac reponendum puto, ἀθροον. Quod poſtea legitur, ἐυαριθμητυς ἀγει, *facile numerabiles ducit*, credo recte ſe habere, cum ſit maxima et forti-

Αὐτὸς παρ' αὐτοὺς εὐαριθμήτους ἄγει.
Πρώτῃ δὲ τὰς φάλαγγας ὁρμῇ συγχέει,
Πρηστῆρος ὀφθεὶς αἰθεροδρόμου τρόπον.
Λύει δὲ τὰ σφίγματα τῆς ὁμαιχμίας,
Τὸ στεῤῥὸν εἰς σύναρσιν ἐντείνων δόρυ.

Φ. Ἡ δ' † ὄφις αὐτῷ πῶς ἐπανθεῖ καὶ βρύει;
Ναὶ ζωγράφει, βέλτιστε, τὸν γίγαντά μοι.
Γυμναστικὸς γάρ ἐστιν, ὧν εἶδον, πλέον
Καὶ τοῖς πόνοις ἔνεστιν ἄφαυλον δέος·
Ὅταν ὁ συχνὸς τοῖς ἀριστεῦσι χρόνος
Τῆς πιμελῆς τὸ πλεῖστον καὶ πῦρ ἐκθλίβοι,
Τὸ τῶν γνάθων ἔρευθος ἀμβλὺ δεικνύων.

Ν. Εἶδες χλιδῶν ἔαρος ἐν βάτῳ ῥόδον
Καὶ κρίνον ἀνθοῦν; Ταῦτα κἀνταῦθα σκόπει·
Τὸ γὰρ ἐρυθρὸν εἰς τὸ λευκὸν ἐῤῥύη
Καὶ πᾶν τὸ λευκὸν ἔσχεν ἀρκοῦν τὸ ζέον,
Καί τις πάλιν ἄφραστος ἱμέρου χρόα
Κεῖται παρ' ἀμφοῖν, καὶ δοκεῖ φῶς ἄλλο τι
Πρὸς ἀστραπῆς ἔλλαμψιν ἁμιλλώμενον.

Φ. Ἡ

† ὄψις,

fortitudo et felicitas, magnas hostium copias cum parua manu profligare, et istis temporibus fuerit ea Romani imperii conditio, iam exinaniti a barbaris, vt exercitus quatuor millium capitum haberetur bonus exercitus. Triballorum autem nomine *Seruii*, Bulgarorum vicini, videntur intelligi debere; quod saepe faciendum esse, monet Theodorus Dousa, notis ad Georgium Logothetam pag. 67.

V. 153.

Aduersum eos ipse ducit copias delectorum militum paruas,
Ac primo impetu cohortes eorum fundit,
Dum non aliter ac peruadens aërem fulgur irruit.
Ita conspirationis dissoluit globum,
Simulac solidam hastam ad opem ferendam intendit.

PH. Oris autem species eius quam viget et floret!
Pinge mihi quaeso, vir bone, heroem meum.
Est enim magis, quam caeteri, quos viderim, exercitationum cupidus; igitur
Ex laboribus eius subnascitur mihi non futilis timor,
Cum diuturnitas temporis maximam partem pinguedinis et igneum colorem
Ab egregiis bellatoribus abstergere soleat
Et genarum ruborem reddere obscuriorem.

M. Vidistine vernam luxuriantemque in frutice rosam
Et florens lilium? Eosdem colores et hic conspice.
Nam rubor candori permixtus est,
Et candido vbique adest sat feruidi coloris,
Ac vicissim ineffabilis quidam illecebrarum color
Vtrique adiunctus est ac videtur quasi aliud quoddam lumen
Cum fulguris splendore certare.

V. 153. *σφίγματα τῆς ὁμαιχμίας*) Scilicet Triballi adiunxerant sibi Scythas.

V. 155. *ἡ δ' ὄφις*) Lectio cane magis et angue vitanda. Scribatur, *ἡ δ' ὄψις vultus*: nam de pulcritudine faciei sermonem esse patet, ac veretur Philes, ne ea iam defloruerit ob assiduos viri labores.

Φ. Ἡ δέξις † αὐτῷ καὶ τὸ τῦ †† κράζει πρέπον
Πῶς ††† δ' ἔι ποτ' ἐισί; ταῦτα γὰρ μᾶλλον φίλα
Τοῖς εὐςόχως κρίνȣσι τὸν ςεφανίτην;
Γένοιτό μοι δὲ πάντα μανθάνειν τάδε,
Πρὸς ἡδονὴν καὶ τέρψιν ἐι φράζειν θέλεις.
Γένοιτο καὶ σοὶ δεξιῶς λέγειν τάδε
Καὶ μηδὲν ἀντίδοξον ἐις μέσον φέρειν.

N. Πάντ' ἐςὶν αὐτῷ· κατ' ἐυχὴν γὰρ ἡ τύχη.
Τȣ̃ σώματος γὰρ ἐυθενȣ̃ς δεδεγμένȣ,
Πάντα προχωρεῖ καὶ καταλλήλως ἔχει·
Καὶ πρὸς τὰ συμπτώματα λαμπρῶς ἀντέχει,
Ταχυδρόμȣ γίγαντος ἐμφαίνων τόνον.
Φεύγει γὰρ τὸν βλάπτοντα τὴν ἕξιν κόρον
Παγκρατιαςȣ̃ ζῶν ὁ γεννάδας βίον.

Φ. Ἀρ' * ȣ̓κ ἐπαχθὲς, καὶ τὰ λοιπά μοι φράσον·
Τῆς γὰρ ψυχῆς τὸ κάλλος ἀθρῆσαι θέλω,
Τῶν σωματικῶν ἐμφορηθεὶς φασμάτων.
Ἂν αὐτὸς, ὦ βέλτιςε, καὶ τȣ̃το γράφοις,
Τὸ χρῶμα κιρνῶν τῶν σοφῶν ἐικασμάτων.
Ἐι γὰρ ἐναργῶς ἱςορεῖν τȣ̃τον θέλοις
Δύσιππος ȣ̓δὲν ȣ̓δ' Ἀπελλῆς ἐνθάδε.

N. Θεὸς

† Ἡδ' ἕξις. †† κράσει. ††† δή ποτ'
* f. Ἀν.

V. 169. *ἡ δεξις - τη κραζει*) Futiles lectiones, sed tanto facilius emendandae. *ἡ δ' ἑξις*, *constitutio naturalis corporis*· et rursus: *και το τη κρασει πρεπον*, *consentanea temperamenti* ac salubritatis *ratio*. Denique, *πως δη ποτ' εισι*.

V. 182. *παγκρατιαςȣ - - βιον*) Pugiles ac luctatores tempe-

PH. Habitus vero corporis et temperamenti ratio
Quomodo ſe habent ? Haec enim maxime coluntur ab iis,
Qui victorem heroëm recto iudicio laudant.
Liceat mihi haec omnia diſcere,
Siquidem mihi gratificari vis meque oblectare.
Velim etiam te id dextre ſciteque commemorare,
Neque quicquam, quod voto meo repugnet, afferre.

M. Omnia iſte poſſidet: nam ex voto fortuna fauet.
Vbi enim corpus valide robuſteque conſtitutum eſt,
Omnia ſuccedunt et inter ſe conſentiunt.
Igitur quibusuis infirmitatibus maſcule reſiſtit;
Ac neruos pernicis gigantis prodit.
Fugit enim ingluuiem, quae habitum corporis corrumpit,
Et vitam agit noſter heros prorſus olympici luctatoris.

PH. At caetera quoque expone, neque enim tibi erit moleſtum.
Iam enim ſaturatus ſpecie corporis,
Cupio quoque animi eius decora conſpicere;
Tu ipſa, optima Mens, etiam illa velim pingas,
Coloribus ſapientium imaginum temperatis.
Si enim euidenter deſcribere illum virum velis,
Nihil eſſent vel Lyſippus vel Apelles prae te.

 M. Deus

temperanter et continenter victum inſtituere debuiſſe, ne immoderatior luxus neruorum robur corrumperet, notum eſt et expoſitum ab aliis, vt ab interpretibus Horatii de arte poëtica v. 413.

V. 183. ἀρ' ἂν) Mallem: ἂν ἂν· *niſi eſt moleſtum.*

V. 192.

Ν. Θεὸς μὲν αὐτῷ βάθρον ἐςὶ τῦ βίϐ·
Λογὸς δ' ἀληθὴς, κόσμος εὐθὺς ἐκ βρέφϐς·
Ὅρκον δὲ μισεῖ, καὶ γονεῖς † φριττᾷ βλέπων·
Καὶ σωφροσύνῃ καὶ θέμιδι τέρπεται.
Κτᾶται δ' ὅσα χρὴ· πλὴν ἀποκτᾶται πάλιν,
Φίλϐς τρέφων πένητας ἀθρόϐς, ξένϐς,
Καὶ τϐς ὑπ' αὐτὸν δυσπραγϐ̃ντας ὁπλίτας.

Φ. Τέρας λέγεις ἄνθρωπον εἰς τὸ νῦν γένος.
Πλὴν ταῦθ' ὁ λαμπρὸς εὐτυχεῖ τὰ πρακτέα,
Καὶ τὸν τοσϐ̃τον ὄλβον ἀθροίσας μόνος,
Ἀφιλόκομπός ἐςι καὶ πρᾶος φύσει;
Ὡς γὰρ δανειςὴν τὸν †† δεδακότα τρέμει
Καὶ πᾶν, ὅσον δίδωσιν, ἡγεῖται χρέος.
Ὦ θαῦμα νικῶν τεχνικὸν πάντα κρότον.

Ν. Ἀλλὰ σκόπει, βέλτιςε, καὶ τ' ἄλλα ξένα,
Δι' ὧν ἀτέχνως τόνδε κοσμεῖ τὸν βίον.
Τὸ γὰρ θυμικὸν ὥσπερ ἐκτὸς λαμβάνων,
Ὅταν μὲν εἰς ἄμυναν ἐχθρῶν ἐκτρέχει,
Καὶ πῦρ κατ' αὐτῶν ἀντιπιπτόντων πνέει.
Ὅταν δὲ παίδων ††† τις ἐξαμαρτάνῃ,
Τὸ πῦρ τόδε σβέννυσιν εὐνοίας δρόσῳ.

Φ. Καὶ

† l. φριττει. †† δεδωκότα. ††† τις τί.

V. 192. φριττᾳ) Scribe, φριττει.

V. 198. ἐυτυχει) Mallem, ἐυτυχων· vt conueniat cum ἀθροισας.

V. 201. τον δεδακοτα). Scribas, τον δεδωκοτα· *deum timet*,

M. Deus est vitae eius fundamentum:
Veracitas inde a pueris eius ornamentum:
Odit iurare, et parentes suos conspiciens tremit,
Et castitate ac iustitia delectatur.
Acquirit, quantum opus est: quin acquisita erogat rursus,
Dum amicos nutrit et consertos pauperes, hospitesque
Et subiectos sibi milites, quicunque fortuna affliguntur.

PH. Prodigium hominis mihi narras pro hocce saeculo.
Veruntamen quamuis illustris vir sit fortunatissimus
Et solus possideat tantas opes congestas,
Tamen minime est fastuosus, sed miti ingenio.
Veretur enim, vt creditorem, eum, qui ista dedit,
Et vicissim, quicquid dat, a se deberi credit.
O miram rem, quae omnes laudes poëticas longe superat.

M. Sed considera, vir bone, etiam caeteras mirabiles res,
Quibus is singulariter vitae institutum condecorat.
Namque iram modo veluti foris recipit:
Cum enim ad vltionem hostium excurrit,
Tum contra eos, qui aduersa arma gerunt, ignem spirat.
Cum vero seruulorum aliquid quis delinquit,
Animi aestum beneuolentiae rore restinguit.

PH. Et-

timet, qui ista bona sibi commodauit, non possidenda, sed aliis eroganda. Respici videtur ad 1. Petr. IV, 10.

V. 209. *παιδων τις*) Ad versum integrandum scribamus: *παιδων τις τι ἐξαμ.* aut *παιδιων τις ἐξ.*

V. 215.

Φ. Καὶ τοῦτο κοινὸν, ἀλλὰ τῇ φύσει πρέπον,
Εἰ τῇ φύσει σύνεστιν, ὃ φράζεις, πάθος.
Ὁ δ' οὐκ ὑπείκει τοῖς νόμοις τῆς φύσεως·
Ἀλλ' ἐστὶ παντὸς ἐγκρατέστερος πάθους,
Τῆς φύσεως τὴν ἕξιν εὐλαβουμένης.
Τίς οὖν τὸν ἄνδρα τόνδε κοσμήσει λόγος,
Κἂν ἐκ παλαιᾶς Ἀττικῆς ὑπερβλύσῃ;

Ν. Ἔτι δ' ἔχων ἔμφυτον εὑρεθῇ μόνος
Τὸ μακάριστον ὁ στεφανίτης τόδε.
Ἃ γὰρ ἐπ' αὐτὸν συγκομίζει βιβλία
Τὸ ποικίλον σύνταγμα τῶν στρατευμάτων,
Αὐτὸς καθ' αὑτὸν εὐφυῶς διατρέχει,
Καὶ πᾶσιν ἁπλῶς τὰς περιστάσεις λύει,
Νέκταρ λόγων † ἐκμοῦσον αὐτοῖς ἐγχέων.

Φ. Τί τις ἂν εἰς ἔπαινον ἁρμόζον λέγοι;
Σίγα, Πλάτων, Σώκρατες, αἰσχύνου λέγων,
Δημοσθένους ἔπαρσις εἰς χοῦν ἐκτρέπου.

Πᾶς

† l. ἔμμικτον αὖθις.

V. 215. τ. φ. την ἕξιν εὐλαβ.) Id est, naturae ipsius cupiditates reuerentur viri continentiam et corporis duritiem et victus consuetudinem, neque flagitant tantum, quantum iure suo possent. Itaque dormit parcius, cibum capit pauciorem, irascitur leuiter, quia potest salubritate ac firmitudine corporis naturales cupidines superare.

V. 220. συγκομιζει βιβλια) Vellem, hic euidentius descripsisset poëta illud μακαριστον sui herois. Quid enim quaeso librorum ad imperatorem suum afferre solet miles? Et quas difficultates sibi expediri cupit miles e libris?

PH. Etiam haec vulgaris virtus eſt et ingenio
eius conſentanea,
Si nempe is ita, vt ais, affectus eſt.
At vero is ne naturae quidem legibus concedit,
Sed in quauis animi perturbatione temperantiſſimus eſt,
Ita, vt natura habitum animi eius reuereri videatur.
Quis igitur orator, etiam priſco Atticae flumine
eloquentiae
Abundans, hunc virum ſatis ornauerit?

M. Praeterea vnus hicce triumphalis heros etiam
Hanc beatitatem ſibi inſitam poſſidet,
Quod, quaecunque epiſtolae a variis exercituum cohortibus
Ad eum afferuntur collectae, eas
Ipſe ſeorſim percurrit promtiſſime,
Et omnibus omnino difficultates ſuas expedit,
Dum omnibus politiſſimorum ſermonum nectar
fundit.

PH. Iam quid laudibus ſat aptum proferri a
quoquam poterit?
Tace, Plato: Socrates, pudeat te loqui:
Demoſthenis ſublimitas in puluerem redacta iaceat.
Etenim

bris? Num literatos tirones ſolus habuit Cantacuzenus, vt ne inter arma quidem ſilerent Muſae? Sed βιβλια crediderim eſſe epiſtolas ac libellos ſupplices; quo ſenſu vocem interdum occurrere conſtat. Vide noſtrum Himerium Orat. VI. fine. Laudatur ergo Magnus Domeſticus ob induſtriam, quam impendat precibus pauperum militum cognoſcendis et exaudiendis. Poſtea v. 224. reponas, ἱμμασον· laudatur enim heros, qui non perlegat modo epiſtolas et aerumnas adimat, ſed verborum quoque blandimenta reſponſis addat.

V. 228.

Πᾶς γὰρ σοφιςὴς, πᾶς δὲ πυρίπνȣς † γράφων
Ἡ γλαὺξ τίς ἐςιν εἰς νομὰς φιλεσπέρȣς,
Ἢ καὶ κολοιὸς ἐκμελὴς, ἢ βάτραχος,
Δοκῶν τι σεμνὸν τοῖς παρȣ̃σιν εἰσφέρειν.

Ν. Καὶ τȣ̃το δ' αὐτȣ̃, πάντα γὰρ πράως φέρει,
Ὡς †† ἂν τὸ πᾶν βάρβαρον ἐκπέμπει ξίφη·
Καὶ νηπίων ὅμιλον ἀδρανεςάτων
Τὰς δυσμενεῖς φάλαγγας ἡγεῖται βλέπων,
Ὅλῃ * δὲ χειρὶ συμπλοκῆς ἄχθη ςέγειν.
Ὦ ** τρισαριςεὺς, ȣ̓κ ἀνεκτόν τι κρίνων·
Ἄκροις μόνοις, ὅ φασι, νικᾷ δακτύλοις.

Φ. Μὴ προβλέπων, Ὅμηρε, τὸν γίγαντά μȣ,
Τὸν σόν ποτε ζῶν ἐκρότεις Ἀχιλλέα;
Καὶ μὴν ὁ μὲν συνῆγε τȣ̀ς Μυρμιδόνας,
Στράτευμα συχνὸν καὶ σχεδὸν κρεῖσσον μάχης,
Καὶ τὸν φίλον Πάτροκλον ἐγγὺς ἦν ἔχων.
Ὁ δ' αὐτίκα πρόεισιν εἰς πλείςȣς μόνος
Κἂν τȣ̀ς φίλȣς πόῤῥωθεν ὀκνȣ̃ντας βλέποι.

N. Πα-

† γραφεύς. †† f. ἃ aut ὅσ'. * τῇ.
** ὁ.

V. 228. *πυρίπνȣς γράφων*) Nescio, anne melius sit, *γραφεὺς*, *scriptor*. Sed uix operae pretium facio, verbis sanandis, vbi male sanae sententiae remanent. Quid enim est *γραφεὺς πυρίπνȣς*? Credo, eloquentem et patheticon significari, quem *fulminantem* dixeris cum veteribus.

V. 233. *ὡς ἂν το παν βαρβαρον*) Sensus hic videtur esse: cum vniuersae nationes barbarorum infesta arma intentant inferuntque, has inimicorum cateruas non

secus

Etenim quisque Sophista et ignem spirans scriptor
Aut noctua est in vespertinis tenebris,
Aut raucus graculus, aut rana,
Siquid dignum his rebus a se proferri posse putat.

M. Etiam hoc eius proprium est, quod omnes placide fert;
Quoscunque omnis barbara natio gladios inferat.
Ipseque cateruas imbecillium puerorum esse
Inimicas phalanges existimat, videns
Vel tota manu pugnae onus ab iis esse sustinendum.
Cum contra ipse heros, cui nihil videtur esse intolerabile,
Eos, vt prouerbium ait, modo summis digitis vincit.

PH. Num forsan, Homere, quod praeuidebat heroëm meum,
Ideo tuum olim celebrasti Achillem?
Veruntamen is ducebat Myrmidonas,
Validum exercitum et prope insuperabilem,
Et praeterea iuxta se habebat amicum Patroclum.
Hic vero solus illico aduersus plures hostes prodit,
Etiamsi sodales e longinquo cunctantes videat.

M. Pa-

secus habet ac globum infirmissimorum puerorum, dum eos obseruat πανεθνει et tota manu sua conflictum sustentare: namque ipse summis digitis vincit, seu eductis in aciem paucis militum cohortibus. Verba mendosa facile corrigentur: Παντα γ. π. Φερει, ὅσ᾽ ἀν το π. β. ἐκπεμπει, ξιφη - - - ὁλῃ τῃ χειρι σ. ἀ. στεγειν· ὁ τρισαριστευς etc.

V. 238. ἀκροις δακτυλοις) Prouerbium hoc explanat Erasmus chiliad. I. cent. 9. prov. 94. p. 321.

V. 247.

Ν. Παπαί, παπαί. Κτυπεῖ με τεθρίππου δρόμος
Ἐζευγμένου πτέρυξιν † οὐρανοῦ στόλοις.
Πλὴν μὴ πρὸς αὐτὸν †† ἐνταραχθεὶς τὸν ψόφον;
Συνῆκα γὰρ ὅς ἐστι καὶ χάριν τίνος.
Βούλει μαθεῖν, βέλτιστε, καὶ τάδε φράσω.
Τῶν ἀρετῶν ὁ δίφρος ἐνθάδε τρέχει,
Τὸν ἄνδρα τιμῶν καὶ κροτεῖν τοῦτον θέλων.

ΑΙ ἈΡΕΤΑΙ. Τί τοῦτο, Νοῦ; τί τοῦτο, Φιλῆ, τὸ θράσος;
Ἆρ' οὐκ ἐπαισθάνεσθε τῆς ἀβουλίας;
Ἀρά τι καὶ δοκεῖτε γενναῖον λέγειν,
Ἄνδρα κροτεῖν τοσοῦτον ἐσπουδακότες;
Ὦ τῆς ἐφ' ††† ἡμᾶς εἰσρευσάσης αἰσχύνης!
Ἐκ γὰρ ἀγεννῶν καὶ χαμέρπων κανθάρων
Τίς αἰγυπτιὸς εὐπρεπεῖς ἕξει κρότους;

Φ. Ἴσασι τοῦτο πάντες, οὐχ ὑμεῖς μόνον.
Ἡμεῖς δὲ καὶ δοκοῦμεν ἐξαμαρτάνειν,
Τούτους τάχα πλέκοντες αὐτῷ τοὺς κρότους.
Ἀλλὰ φέρει καὶ τήνδε τὴν παροινίαν,
Σοφῶς ἐπαινῶν τὴν πρὸ τῶν λόγων σχέσιν.
Ὡς φῶς γὰρ ὑμνῶν τὸν θεὸν καὶ δεσπότην
Τρανῶς ὁ Δαυὶδ συγκαλεῖ καὶ τὸ σκότος.

Ν. Ἐπεὶ-

† οὐρανοστόλοις. †† ἐνταραχθῇς. ††† ὑμᾶς.

247. πτέρυξιν οὐρανοῦ στόλοις) Sine dubio est continua voce legendum, οὐρανοστόλοις aut οὐρανουστόλοις· et sequenti versu ἐνταραχθῇς, propter praecedens μή.

V. 257. ἐφ ἡμᾶς) Legendum ἐφ' ὑμᾶς· nempe ad Mentem ac Philam.

V. 266.

M. Papae, Papae! quadrigarum cursus insonat auribus,
Alis coelo demissis exornatarum.
Ne tamen tu hoc sonitu perculsus sis.
Intelligo enim, qualis sit et cuius gratia aduolet,
Et si vis discere, vir bone, tibi id narrabo.
Scilicet Virtutum currus huc devehitur,
Honoraturus hunc virum, et celebraturus.

VIRTVTES. Quae vestra, Mens et Phila, haec audacia?
Nonne temeritatem vestram sentitis?
Nunquid vos speratis posse generosum dicere,
Dum tantum virum celebrare suscepistis?
O quantum opprobrium in vos redundabit!
Num enim aquila unquam ex ignobilibus et humi
Repentibus scarabeis consequetur consentaneas sibi laudes?

PH. Hoc quidem norunt omnes, non vos solae:
Et prorsus nos videbimur peccare
Hasce laudationum coronas ipsi destinantes.
Veruntamen fert ille comiter hancce insipientiam,
Dum sapienter probat magis animi affectum, quam verba.
Etenim qui deum et dominum, vt lucem, cantibus celebrat
David, diserte etiam convocat tenebras.

M. Quan-

V: 266. *συγκαλει και το σκοτος*) Respici videtur ad Psalm. XVIII, 9. 11. *και ἐθετο σκοτος ἀποκρυφην ἀυτȣ*· Contra *lucem* saepe deum vocat regius vates, vt Psalm. CIV, 2.

N. Ἐπείπερ ἡμᾶς ἐνδεεῖς ἐικὸς μένειν·
Αἱρεῖ γὰρ αὐτὸς † ὡς ἀριστεὺς τοὺς λόγους·
Ὑμεῖς κροτεῖτε τοῦτον, ἁγναὶ παρθένοι.
Ὁρῶ γὰρ ὑμᾶς ἐυσταλεῖς καὶ κοσμίας
Ἄνωθεν εἰς γῆν τακτικῶς ἀφιγμένας.
Πλέξατε γοῦν στέφανον αὐτῷ χαρίτων
Ἐκ τῶν παρ' ὑμῖν οὐρανοδρόσων ῥόδων.

ΦΡΟΝΗΣΙΣ. Ἐγὼ τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐκ πρώτης χνόης
ᾤκησα λαμπρῶς, ἀντὶ καινῆς παστάδος.
†† Εἰς τοὺς ἐμαυτῆς δεῦρο συλλέγω τόκους,
Καὶ τήνδε κοσμῶ τὴν ἐμὲ χοῦσαν φύσιν,
Ἔργων μεγάλων πέπλον ἱστουργήσασα·
Πάντας γάρ, οὓς δείκνυσιν ὁ χρόνος ῥέων,
Σκηνὰς πενιχρὰς ἐν πανηγύρει βλέπω.

ΑΝΔΡΕΙΑ. Ἐγὼ δ' ἀπαρχῆς ὀργανῶ καὶ συνδέω
Καὶ παιδαγωγῶ καὶ καταψῶ καὶ τρέφω,
Κρυπτῆς ἀμολγῆς τόνδε πηγνῦσα ζέσει.

Ξύνειμι

† f. ὁ. †† f. καὶ τοὺς aut εἰς ὄν.

V. 268. αἱρεῖ - λόγους) Dubius mihi est huius phraseos sensus, ob ambiguum verbum αἱρέω eiusque perpetuam confusionem cum ἀίρω. Potest enim intelligi ita: ipse, vt summus heros extollit sermonem eumque suis virtutum miraculis reddit magnificum ac sublimem. Etiam ita: ipse heros tollit seu remouet sermones humiles. Caeterum nonne pro ὡς melius scribetur: ὁ ἀριστεύς?

V. 276. εἰς τοὺς) Legas, oportet, καὶ τοὺς· i. e. prudentes cogitationes et salutaria consilia, tanquam Prudentiae foetus, in eius animo parturio.

V. 280. σκηνὰς πενιχρὰς ἐν πανηγύρει) Dicit prudentia, se caeteros huius aeui homines non habere toros

M. Quandoquidem nos negotio inferiores ſine dubio erimus;
Namque ipſe bellator granditatem orationis imperat;
Vos eum celebrate, caſtae virgines.
Video enim vos paratas et in hunc mundum
Deſuper in terram ordine ſtructo demiſſas.
Igitur nectite ipſi coronam gratiarum
Ex veſtris roſis coeleſti rore foecundatis.

SAPIENTIA. Ego hunc virum inde a prima barbae lanugine,
Quaſi nouum aliquem torum incolui exornauique
Et huc congero meos partus
Et tale ingenium, quod me continet, condecoro,
Peplum egregiorum factorum ipſi contexens.
Omnes enim reliquos mortales, quos haecce profert aetas,
Velut pauperculas nundinarum caſas faſtidio.

FORTITVDO. Ego vero ab initio informo et contineo,
Et manuduco et demulceo et nutrio hunc,
Quem occultae generationis calore formaui et compegi.

ros ſuos, neque eos dignari inhabitatione, ſed eos, veluti paupercula tentoria, qualia in nundinis tumultuaria opera conſtrui ſoleant, contemnere ac praeterire, quia in unius herois pectore reſidere cupiat. Videndum tamen, anne legi debeat, ἐν παροράσει, *cum deſpicientia video*, i. e. παρορω παντας· an vero hoc ἐν πανηγυρει ſit intelligendum, *cum faſtidioſo ioco et ludibrio*, ſeu intueor caeteros per contemtum.

283. χρυπτης ἀμολγης) Id eſt *generaui eum* et eius naturam efformaui totam. Locutio videtur capta eſſe ex hoc Iobi X, 10. ἢ οὐχ ὥσπερ γαλα με ἤμελξας, ἐτυρωσας δε με ἰσα τυρῳ.

V. 286.

Ξύνειμι δ' αὐτῷ κἂν ἐπ' ἐχθροὺς ἐκτρέχοι,
Κἂν ἄρκτον αἱρεῖν τὸν θυμὸν παροξύνοι,
Κἂν εἰς μονιὸν τὴν βολὴν ἀκοντίσοι,
Κἂν ἄλλο τι δρᾶν ὁ στεφανίτης θέλοι.

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ. Ἐγὼ δὲ ῥυθμίζουσα τὴν
τούτου φύσιν
Ἀποκρύφου πλάστιγγος εὐαρμοστίᾳ
Ἀπληστίας ἄγευστον αὐτὸν δεικνύω.
Τὸ γὰρ περιττὸν εὐγενῶς ἀποπτύων,
Ζῇ μάλα σεμνῶς τοῖς ἀναγκαίοις μόνοις,
Καὶ τῇ ψυχῇ δίδωσι τὸ κρεῖττον μέρος,
Σοφῶς ταπεινῶν τὴν φορὰν τοῦ μετρίου.

ΣΩΦΡΟΣΥΝΗ. Ἐγὼ δὲ νυμφευθεῖσα τῷ
στεφανίτῃ
Μένω παρ' αὐτῷ δυσχερῶς ὑπερτέρα·

Τῷ

V. 286. μονιον) Aprum intelligi credo, qui non gregatim pascitur, vt caeterae pleraeque ferae. Conf. Suidam v. μονιος ibique Kusterum.

V. 293. τη ψυχη διδωσι) *dat meliorem partem animo.* Num hoc iustitiae aut abstinentiae est? An vero id vult poëta, heroëm incuriosiorem esse pascendi corporis ac potiorem curam impendere nutriendo animo, adeoque cum Maria την αγαθην μεριδα εκλεγεσθαι, ac Marthae aliisque omnibus relinquere anxias rei familiaris curas. An potius poëta, libenter tollens τα ψιχια ab herili mensa cadentia, hic posuerat, τη ψιχι aut τη ψιχη διδωσι· i. e. *ille ficilimentis seu frustulis eleemosynae attribuit potiorem partem* suorum redituum. Non magis perspicua sunt, quae sequuntur, σοφως τ. τ. φ. τ. μετριου. Namque cum de continentia sermo sit, cui ἡ αμετρια et απληστια opponuntur, requirere posses: φορων αμετριας· *sapienter reprimis impetum immodera-*

tae

Comes fum eius, fiue aduerfum hoftes excurrat,
Siue urfum capiendi ftudio exardefcat,
Siue in aprum folivagum iaculetur,
Seu aliud quid triumphalis vir peragere velit.

IVSTITIA. Ego vero occultae lancis aequabilitate
Huius naturam conformo,
Eumque reddo ab auaritia intactum.
Vnde is generofe, quicquid fuperfluum habet, refpuit
Et folis vivit neceffariis rebus, admodum abftinens,
Melioremque partem fuo attribuit animo,
Sapienter deprimens ipfum appetitum eius, quod fatis eft.

TEMPERANTIA. Ego vero triumphali huic viro defponfata
Maneo apud eum - - - - -
- - - - - difficulter fuperior.

L 3 Nam-

tae cupiditatis. Porro, fi pofteriorem emendationem probes, ei conuenienter liceret Φεραν τα μετρια fic interpretari : *coercet prouentum mediocrium opum*, nempe liberaliter erogando neque quantum poffet exigendo. Sed poterunt eadem forfan commode fic intelligi : *fapienter deprimens impetum* cupiditatum *mediocrium*, i. e. intra modum viuens, feu ne moderatis quidem indulgens appetitibus.

V. 296. δυσχερως υπερτερα) Infulfus verfus, quo heros declaratur aut minime caftus aut difficulter caftus. Veruntamen non ita delirauit aut conuiciatus fuit Philes, fed integer verfus periit ac ruina communi etiam bonum fenfum totius loci inuoluit. Cum enim Virtutes verfibus feptenis loquantur idemque numerus in toto hoc dialogo obferuetur, tamen vides Caftitati fex modo verficulos fupereffe, ab errante librario relictos. Hinc obfcuritas vix difpellenda erit.

V. 298.

Τῷ γὰρ χαλινῷ τῆς μεγαλοφυΐας
Ἡνιοχεῖ τὸ σῶμα τῷ † χρόνῳ βρέμον.
Φεύγων δὲ τὸ πρόσκομμα τῶν φιληδόνων
Ἀκωλύτως πρόεισιν εἰς †† ἄλλους τρίβους.

Ν. Βαβαί. Πάλιν ἄλλος με ταράττει κτύπος·
Ἰδοὺ γὰρ ἑσμὸς παρθενικὸς εἰσρέει.
Συνῆκα δ' οὖν καὶ τοῦτον, ὃς δὴ καὶ πόθεν·
Ὁ γὰρ ††† μελισσῶν τῶν ἐν αὐτῷ χαρίτων,
Τῷ τρισαριστεῖ καὶ στρατηγικωτάτῳ,
Φοιτᾷ πρὸς ἡμᾶς ἐξ Ἐδέμ τινος νέας,
Ἀκηράτων στέφανον ἀνθέων φέρων.

ΑΛΗΘΕΙΑ. Ἐμοὶ φίλος παῖς ἐκ τρίχος πρωτονκρόνου *
Καὶ βάθρον ἐστὼς ὁ δρομεὺς οὗτος γίγας.
Εἰ μὴ γὰρ αὐτὸς τοὺς ἐμοὺς εἶργε δρόμους,
Ὡς θριγκὶς χάρακα τὴν γλῶτταν φέρων,
Ἔρημον ἂν ᾤκησα τὴν μακαρίαν,
Τὸ νῦν με λυποῦν ἐκφυγοῦσα πᾶν γένος,
Ὡς στρουθὸς, ἂν δάκνῃ τις ἑρπύσας ὄφις.

ΜΝΗΜΗ. Ἐγὼ δὲ μὴ στέγουσα τοὺς μνησικάκους,
Ἴσχουσι γὰρ θάνατον αἱ τούτων τρίβοι,
Εἰς αὐτὸν ἐσκήνωσα τὸν στεφανίτην,

Ὃς

† f. κρότῳ. †† ἄλλας vel ἄγνας. ††† μελισσῶν. * l. πρωτοχρόνου.

V. 298. τῳ χρονῳ βρεμον) Corpus comparat cum equo freni impatiente; ac ſpumante ac fremente. At quid eſt, *tempore fremens*? Nihil, opinor. Num affuerat, χορτῳ βρεμον· *ob pabuli ſatietatem fremens*· an κροτῳ βρεμον· *fremens cum ſtrepitu pedum et pulſatione terrae.*

V. 300.

Namque freno magnitudinis animi
Regit corpus aetate luxurians.
Dumque libidinoforum vitat offendicula
Sine impedimento in caftis femitis procedit.

M. Papae! Nunc alius me iterum percellit fonus.
En virginum chorum huc confluentem!
Sed et hunc, qualis fit et unde, intelligo:
Namque apiarium gratiarum, quod ipfi ineft
Illi bellatori et fummo imperatori,
Ad nos aduentat ex nouo quodam Edenis horto
Sertum florum integri vigoris afferens.

VERITAS. Mihi quidem carus filius eft inde a primis
Pubertatis annis et ftabile fulcrum hic vegetus heros.
Nifi enim is meum curfum retardaffet,
Lingua fua veluti fepimento muri obiecta,
Iam intra deuotam folitudinem habitarem,
Et ab hocce hominum genere, quod nunc me vexat, aufugiffem
Sicuti paffer, cum arrepens ferpens mordet.

MEMORIA. Ego autem, cum tolerare nequeam iniuriarum nimis memores,
Quorum viae mortem continent, tamen
In huius triumphatoris animo domicilium fixi,

V. 300. εἰς ἄλλους τρίβους) Lege, ἄλλας· *in alias*, quam voluptatis, *femitas*, aut εἰς ἁγνὰς τρίβους.

V. 311. ὡς θριγκὸν χάρακα) Id eft, folus vera loquens *obicem* pofuit aufugienti veracitati.

V. 316. ἴχνεσι γὰρ θάνατον) Ex Prouerb. XII, 28. ὁδοὶ δὲ μνησικάκων εἰς θάνατον.

Ὃς μνημονικός ἐςι τῶν ἄλλων πλέον.
Χρῆται δέ μοι κάλλιςα, δεικνὺς τὴν φύσιν,
Ὡς ἐςι μεςὴ τῶν καλῶν τῶν ἐμφύτων,
Πηγνῦσα τὸν νοῦν τῇ βάσει τῆς κράσεως.

ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ. Ἐμοῦ δὲ τίς ἔμπροσθεν αὐτοῦ βελτίων;
Ἔχει γάρ ὡς νύμφην με καὶ σύνεςί μοι,
Καὶ ζῶ παρ' αὐτῷ καὶ τρυφῶ τῷ νυμφίῳ.
Τηρεῖν δὲ μου τὸ κάλλος ἀκραιφνὸν θέλων
Εἰς τοὺς ἀποκρύφους με θαλάμους ἄγει
Καὶ ζηλότυπός ἐςι καὶ † νιφεῖ βλέπων·
Δέδοικε γάρ, μή τίς με συλήσας λάθῃ.

ΠΡΑΟΤΗΣ. Ἐγὼ δέ σοι τί; μὴ γὰρ οὐκ ἐπιτρέπω·
Καὶ μὴν τὸ πᾶν πρόσωπον αὐτῷ φαιδρύνω,
Καὶ τῆς ῥινὸς τὸ σχῆμα δεικνῦσα θρόνον,
Ἐντεῦθεν αὐτοῦ ζωγραφῶ τὴν καρδίαν.
Εἰκὸς γὰρ αὐτῆς τὰς ἐναργεῖς ἐμφάσεις
Εἰς τὰς παρειὰς εὐπρεπῶς ἀνατρέχειν.
Ἆρ' οὖν ἔχεις κρίνειν με σαυτῆς δευτέραν;

ἈΓΧΙΝΟΙΑ. Πάρειμι κἀγὼ τῶνγε πολλῶν βελτίων·
Κοσμῶ γὰρ αὐτὸν ὥσπερ ἁπλῶς οὐδένα,
Καὶ δείκνυμαι φῶς εἰς τὸ τῆς μνήμης βάθος,
Καὶ

† f. νηφα a. νευα.

V. 326. εἰς ἀποκρύφους θαλάμους) Ex praecepto Christi Matth. VI, 3. 4. Namque perdit gratiam et pulcritudinem liberalitas, quae cum ostentatione exercetur. Postea

Qui magis eſt memorioſus, quam alius quisquam,
Et meo conſortio plurimum vtitur, eoque declarat,
Quam ſit ipſius ingenium innatis bonis inſtructum,
Quod mentem rectam ſtabiliat iuſtae moderationis
fundamento.

MISERICORDIA. Quis autem in oculis eius
potior me eſt?
Me enim vt ſponſam amplectitur et vivit mecum,
Viciſſimque ego apud ipſum vivo eoque ſponſo me
oblecto.
Vt autem pulcritudinem mihi ſeruet illibatam,
In thalamos me ducit abſconditos,
Et zelotypus eſt et cautis oculis me ſpectat,
Semper verens, ne quis me clam ſurripiat.

MANSVETVDO. Ego autem quaenam eſſe tibi
videor? Neutiquam enim concedo.
Etenim totam faciem eius hilarem reddo,
Et ſede mea in naribus eius collocata
Inde eius animum expingo. Huius enim manife-
ſtiora lineamenta, et affectus
Etiam in genas ſe decenter effundere par eſt.
Num ergo me putabis te deteriorem?

SAGACITAS. Et ipſa adſum vobis plerisque
potior.
Sic enim eum orno, vt nullum plane alium,
Et lumen fio ad memoriae penetralia colluſtranda

Poſtea v. 327. Scribe, νηφει βλεπων, *ſobrius*, atque cautus eſt, quoties me conuenit, i. e. caute ac circumſpecte beneficentiam exercet, ne ea afficiantur indigni.

V. 343.

Καὶ γίνομαι πῦρ εἰς τὸ τῆς λήθης βάρος
Καὶ δαπανῶ τὸν ὄκνον, ὡς κούφην ὕλην.
Πρόειμι δ' εὐθὺς, ἀλλ' ὑποςρέφω πάλιν,
Πληροῦσα τὸν νοῦν, μὴ κενὸς δήπου δράμῃ.

ΕΥΘΥΤΗΣ. Εἰ φίλος ἐςὶν ἄλλος αὐτὸς, ὡς λόγος,
Ἐγὼ μὲν αὐτὸς, οὗτοσὶ δ' ἐγὼ πάλιν.
Φιλῶ γὰρ αὐτὸν, ὡς ἐμαυτὴν, ἐκ βρέφους.
Κἄν τις ἔροιτό τινα, τίς ὅδε, ξένε;
Ἐρεῖ παρευθὺς, ὡς ἀμιγὴς εὐθύτης.
Ἅπαντα γὰρ πόῤῥωθεν ἐκκλίνων δόλον,
Τρέχει πεποιθὼς, ὅπερ οὐκ εἴργει σκόλοψ.

ἘΓΚΡΑΤΕΙΑ. Κἀγὼ † μετ' αὐτοῦ πάντα κοσμῶ τὸν βίον·
Ὅταν γὰρ εἰς χρήματα καὶ κάλλη βλέπῃ
Καὶ τῶν τραπεζῶν τὴν ἀπειροκαλίαν,
Καὶ τὸν περιττὸν τῆς κενῆς δόξης τύφον,
Πάρειμι συςέλλουσα τὴν ἀμετρίαν
Καὶ τοῦ κόρου δείκνυμι τὴν ἀκοσμίαν,
Ἄνθρωπος εἶ, λέγουσα τῷ ςεφανίτῃ.

ΤΑΠΕΙΝΩΣΙΣ. Ἐγὼ δ' ἐπ' αὐτῆς ἐμβριθῶς τῆς καρδίας
Ἕλκω τὸν ἄνδρα τοῦτον ὑψόθεν κάτω·

Καὶ

† f. μὲν.

V. 343. Εἰ φίλος ἐ. ἄ. αὐτος) Sumtum dictum ex Aristotele ad Nicomachum lib. IX, 4. p. 157. a. to. III. ἐςι γαρ ὁ φιλος ἄλλος αὐτος.

V. 349. ὅπερ οὐκ εἴργει σκολοψ) *ubi vallus nullus impedit et arcet.* Prouerbialis locutio, e castris petita,

nil

Et calor ſum ad obliuionis ſoporem diſcutiendum
Et cunctationem ſic conſumo, vt leuem ſtipulam.
Procurro celeriter, ſed pedem retraho,
Simulac mentem eius repleui, ne ea ſcilicet vacua et
inanis laboret.

SINCERITAS. Si amicus, vt vult prouerbium,
alter ipſe eſt,
Alter quidem ego is eſt, et rurſus ego ſum alter ipſe.
Amo enim eum a pueritia, vt memet.
Iam ſi quis interroget aliquem, quis hic quaeſo eſt,
hoſpes?
Confeſtim reſpondebit, eſſe eum ſinceritatem non
fucatam.
Etenim ille iam e longinquo omnem declinans
fraudem,
Fidenter procedit ſine vllo obſtaculo.

CONTINENTIA. Et ego quoque eius orno
omnem vitam.
Cum enim is ad opes ſpectare vult aut ad pulcras
formas
Aut ad conuiuiorum ineptias
Aut ad ſuperuacuum vanae gloriae ſplendorem,
Aſſum ei et, quicquid immoderatum eſt, reprimo
Et turpitudinem luxus oſtendo,
Acclamans triumphatori: homo es!

MODESTIA. Ego vero intra ipſum eius pectus
reſidens grauiter,
Hunc virum ex altitudine deorſum traho.

Isque

nil aliud, quam impedimenti omnis abſentiam ac liberam viam declarat.

V. 350. κἀγω μετ' ἀυτȣ) *Ego cum ipſo uitam orno.* At Virtutes non ſunt comites ornatae rectaeque vitae,
ſed

Καὶ πείθεται δὲ, τὸν θεὸν δεῦρο βλέπων
Θνητοῦ γένους πρόσληψιν ἠμφιεσμένον.
Μισεῖ γὰρ αἰθρῶν τοῦ πονηροῦ τὸν τρόπον,
Ὃν ἐκ νεφῶν ἔῤῥιψεν ἀστραπῆς δίκην
Ἔπαρσις οἰκτρὰ μέχρι μυχῶν ἐσχάτων.

Φ. Ὦ νοῦ πάλιν πρόελθε καὶ δίδασκέ με,
Μᾶλλον δὲ τὴν αἴσθησιν ἐγκαίνιζέ μοι.
Καὶ γὰρ ὁ σεμνὸς ὅρμαθος τῶν παρθένων,
Οἷς εὐστόχως εἴρηκεν, ἐξέπληξέ με.
Σὺ δ' ἐξ ὑπαρχῆς ἄλλον † ἅρμοζε κρότον
Καὶ τὸν πολυθρύλλητον ἐξέταζέ μοι,
Ποῦ †† δήπος ἐστὶν; ἀλλὰ καὶ πῶς ἆρ' ἔχει;

Ν. Νῦν βασιλεῖ σύνεστι, καὶ μόνος μόνῳ
Σοφῶς ὁμιλεῖ· τῶνδε γὰρ τούτου δίχα
Κοινωνὸς οὐδεὶς ἐστι τῶν ἀποκρύφων.
Εἰσὶ δ', ἃ φασιν, ὁπλιτικαὶ φροντίδες
Καὶ ποίκιλα σκέμματα τῆς θράκης χάριν,
Μήπου τις ἐχθρὸς αὐθαδῶς ἐπιδράμῃ,
Λαθὼν τὸν ἑσμὸν τῶν παρ' ἡμῖν ταγμάτων.

Φ. Ἆρ' οὐκ ἀγαθὸν καὶ καθεύδειν ἔσθ' ὅτε
Καὶ τοὺς ὑπερβάλλοντας ἀμβλύνειν πόνους;

Ἆρ'

† MS. ἁρμόζει. †† f. δή ποτ'.

ſed auctrices cauſaeque eius. Quare, me iudice, praeſtabit legere: κἀγὼ μὲν αὐτοῦ.

V. 363. ὃν ἐκ νεφῶν ἔῤῥιψεν) Sententia ſumta videtur ex Ieſa. XIV, 12-15. quem locum veteres de Satanae ſuperbi lapſu intelligere ſolebant, ſimulque ex loco Luc.

Isque obtemperat mihi, dum videt deum,
Assumta mortalis generis natura vestitum, hic in terris versari.
Odit enim perspectos Satanae mores,
Quem miserabilis animi elatio ad fulminis instar
Deiecit ex nubibus vsque ad imos terrae recessus.

PH. Rursus, Mens, prodi et doce me
Aut potius meorum sensuum vim renoua.
Nam venerabilis ille virginum coetus
Verbis apposite dictis perculsit me.
Tu vero ab integro alias para laudes
Et inuestiga mihi decantatissimum virum,
Non solum vbi nunc tandem sit, sed etiam quomodo se habeat?

M. Nunc versatur apud Imperatorem et solus cum solo
Sapienter colloquitur: illi enim, hoc viro excepto,
Nullus est alius arcanorum consiliorum particeps.
Spectant autem, vt aiunt, praesentes eius curae bellum,
Et variae consultationes instituuntur Thraciæ causa,
Ne quis eam hostis ferociter aggrediatur,
Fallatque legionum nostrarum vigiles cateruas.

PH. Verum enim vero nonne deberet is interdum dormire
Et modum excedentes labores remittere?

Nondum

Luc. X, 18. ἐθεώρουν τὸν σατανᾶν, ὡς ἀστραπὴν, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόντα.

V. 370. ποῦ δῆποι) Absque dubio scribendum: ποῦ δή ποτ' ἐστιν;

V. 384.

Ἆρ' οὐκ ἔτι κέκμηκεν ἡ τούτου φύσις;
Ἐστὶ γὰρ ἢ σίδηρος, ἢ δρῦς, ἢ λίθος,
Ὅταν ἑκὼν τὸ σῶμα γυμνάζειν θέλοι,
Ἢ καὶ τροφῆς ἄγευστον ἡ πεῖρα κρίνει
Τὸν † ἐκτόπως ἄγευστον αἰθεροδρόμον;

Ν. Ἄσαρκος οὐκ ὤν, ἐστιᾷ μὲν τὴν φύσιν,
Πλὴν ὡς λογικὸς τοῦ περιττοῦ βελτίων,
Ὑπνεῖ δ' ἀμυδρὸν, ὥστε κἀμὲ λανθάνειν.
Τοῦ γὰρ κόρου πέφευγε τὴν ἀμετρίαν,
Ὡς †† ὕβρεως μὲν ἐστι πατὴρ, ὡς λόγος,
Νόσους δὲ γεννᾷ καὶ σθενάρους ἐκλύει
Καὶ τῷ βίῳ κίρνησι τὰς περιστάσεις.

Φ. Ὢ θάμβος ὀφθὲν εἰς τὸ δεῦρο τοῦ χρόνου!
Πῶς εἰς τοσαύτην ἦλθεν ἀκμὴν ἡ φύσις,
Ὡς ἐξενεγκεῖν εἰς τὸ νῦν τοῦτον γένος;
Ὡς ἥλιος γὰρ ἐν βαθεῖ νεφῶν ζόφῳ,
Καὶ ψυχρότης ὕδατος εἰς θῆξιν θέρους,
Ἢ καὶ ῥόδον βρύουσα ††† χειμῶνος δρόσος,
Ὁ παντοδαπὸς οὗτος ἡμῖν εὑρέθη.

N. Ἐκ

† ὡς. †† ὃς. ††† f. λειμῶνος.

V. 384. τον - - - αἰθεροδρομον) Mallem, ὡς ἐκτοπως. Intelligitur autem sine dubio angelus diuinus, qui corpore liber et in coelo vitam agens corporeis alimentis non eget.

V. 389. ὡς ὑβρεως μ. ε. πατηρ) Legatur, ὃς (scilicet κορος) ὑβρεως. Respicitur vero ad prouerbiale effatum Theognidis sentent. v. 154. τικτει τοι κορος ὑβριν· illustratum

Nondum eius natura fatigata ſuccumbit?
Num ille aut ferrum aut quercus aut ſaxum eſt,
Si corporis exercitationibus vacare conſtituit?
An etiam alimentis abſtinere comperitur,
Vt angelus aetheris incola alimentorum mirifice expers?

M. Cum carnem gerat, nutrit quidem naturam,
Sed, vti ratione conſtans ſubſtantia, omne ſuperfluum reſpuit,
Tenuique ſomno reficitur, vt vel ipſa ego non ſentiam.
Fugit enim immodeſtiam ſatietatis,
Quae veteri prouerbio mater petulantiae eſt
Morbosque parit et robuſtos frangit
Et vitam in diſcrimina varia coniicit.

PH. O rem hocce ſaeculo plane ſtupendam!
Quonam tandem pacto natura ad id faſtigium eniſa eſt,
Vt in hocce ſaeculum ederet talem virum?
Qualis enim ſol in profunda nubium caligine,
Qualis eſt frigida aqua in penetrantiſſimo aeſtatis calore,
Qualis eſt hibernus ros roſam fundens,
Talis etiam apparuit nobis hic vir omni reſpectu.

M. Ex

ſtratum ab Eraſmo chil. III, 7. adag. 53. et Pantino ad Apoſtolium centur. XVIII, 73. pag. 361. Conf. noſtrum Himerium Ecl. XX, 6.

V. 392. *χειμωνος δροσος*) Hiberna roſa eſt quidem miraculoſa ſed decus ea quoque omnis tempeſtatis eſt. Quare videndum, anne ſit ſcribendum λειμωνος· *qualis pratenſis ros eſt generans roſam*, talis etiam ille etc.

V. 399.

Ν. Ἐκ τῆς Μυσῶν ἥκουσί τινες ἐνθάδε,
Καὶ τοῦτον ἱστοροῦντες ὡς θαῦμα ξένον,
Εἶτα † πάλιν ἱστοροῦσιν εἰς τὴν πατρίδα,
Καὶ γίνεται τοῖς πᾶσιν εἷς οὗτος λόγος
Καὶ κοινὸν ἐντρύφημα τῶν ἀλλοτρίων·
Τὰς γὰρ παρ᾽ ἐχθρῶν μαρτυρομένας φύσεις
Μόλις ὁ πᾶς δείκνυσι τῷ γένει χρόνος.

Φ. Καὶ τοῦτο δή πως ἀντὶ πάντων ἓν μέγα.
Πλὴν καὶ σὺ, νοῦ βέλτιστε, θαμβεῖς †† τὸν ξένον·
Ὡς τις γὰρ ἐμβρόντητος ἀλγεῖς καὶ στένεις,
Καὶ τοὺς πρὸς ἡμᾶς οὐκ ἀπαρτίζεις λόγους.
Εἰ δ᾽ αὐτὸς ὢν ἄτρεστος ἠχύνθης τάχα,
Τί πείσεται σὰρξ, ἂν τὸ νῦν τέρας βλέπῃ,
Καὶ πρὸς τοσοῦτον ὄγκον ἡ τέχνη τρέχει.

Ν. Σύμφημι· καὶ τὴν ἧτταν οὐ κρύπτειν θέλω·
Σεμνύνομαι γὰρ ὡς ποθεινῷ τῷ πάθει,
Τὸν ἄνδρα τιμῶν καὶ δοκῶν οὐδὲν λέγειν·
Συστέλλομαι δ᾽ οὖν, ὡς ἐν Εὐρίπου ζάλῃ,
Τὸν τῶν λόγων ἴλιγγον οὐκέτι φέρων.

Τῆς

† f. παλινοστοῦσιν. †† τὸ.

V. 399. Ἐκ τῆς Μυσῶν) Hoc eſt, ex *Bulgarorum* terris. Cum enim Bulgari eandem omnino occupaſſent regionem ad dextram Danubii ripam, quae olim *Moeſia* ſeu Myſia fuerat dicta, diu obtinuit vetus nomen, quamuis mutatis terrae incolis. Sic v. c. Nicephorus Gregoras lib. XI. pag. 384. Alexandrum Μυσῶν ἀρχηγὸν nominat, quem antea ſemper Bulgarorum principem dixerat.

V. 401. πάλιν ἱστοροῦσιν) Verſum ſentis abundante ſyllaba laborare ac praeterea inſipide dici, ἱστορεῖν τινα

εἰς

M. Ex Myſia veniunt huc aliqui,
Vt huncce virum cognoſcant tanquam nouum portentum;
Et poſtea in patriam ſuam reuertuntur.
Atque ita hic vnus omnibus fit ſermonum materia
Et communes peregrinorum deliciae.
Namque et hoſtium teſtimoniis comprobata ingenia
Vix vllum ſaeculum terris oſtendit.

PH. Eſt omnino haec res maxima et vna omnium.
Veruntamen et tu ipſa, optima Mens, adſtupeſcis huic miraculo.
Nam veluti fulgure afflata aeſtuas et ſuſpiras
Et inchoatum mecum colloquium non abſoluis.
Si vero tu, quae imperterrita es, prope reuerentia perturbaris,
Quid accidet infirmo mortali, ſi hocce portentum conſpiciat,
Et poëſis ad tantam rerum molem accedere auſit.

M. Conſentio; et me victam abire, nolo negare.
Namque ea animi affectione, vt exoptabili, me iacto,
Quod virum honoro et tamen nil dicere videor.
Igitur, vt in Euripi aeſtu, exhorreo,
Neque amplius fero agitationem vertigine actorum verborum;

Sed

εις τοπον. Mihi ſcribendum videtur, quod propoſito poëtae et legibus metri conueniat, ειτα παλινοςουσιν· *retrocedunt in patriam*, poſtquam virum ſatis cognitum exploraruut.

V. 407. *θαμβεις τον ξενον*) Scribo, *το ξενον*, *mitam rem.*

V. 419. *εισφερων τρεμων*) Alterutrum mutetur, aut *εισφερω τρεμων* aut *εισφερων τρεμω.*

M V. 421.

Τῆς σῆς δὲ φειδοῖ γνωστικῆς δειλανδρίας,
Τὴν τῶν κρότων σύναρσιν † εἰσφέρων τρέμων.

Φ. Ἂν εἰς μέγαν κίνδυνον, ὡς ἔφης, τρέχῃς,
Τί μὴ †† διαδροῖς ἐν μύχοις γῆς εἰσδύνεις;
Ἀλλ' ὡς δικαστὴς ἐμβριθὴς ἐπὶ θρόνου
Τοῖς τῶν κρότων λήμμασι καὶ ††† ψῆφον τίθῃς;
Ἢ καὶ σοφιστοῦ τινος οἰδοῦντος τρόπον
Ὀφρῦς ἀνασπᾷς καὶ λαρυγγίζεις μάτην,
Ἐπὶ * τὸ νικᾷν ὁ στεφανίτις ἔχει.

Ν. Ὡς μὲν τοσοῦτός ἐστι, πᾶς ἄν τις λέγοι.
Καὶ τέττιγες **. δ' οὖν εἰς μεσημβρίαν θέρους
ᾄδουσιν, ὦ βέλτιστε, τῶν πρέμνων μέσον
Τὸ *** συγχυτικόν τε καὶ θορύβῳ δεσμούμενον.
Ἑρμῆν δὲ τιμᾷν τοὺς ἐφημέρους ‡ λόγους
Καὶ τοῦτο αὐτοῖς ἀντιμετρεῖσθαι πάλιν
Τὸ ζῆν τροφῆς πλὴν ἐμφορουμένους δρόσου.

Φ. Σὺ δ' ‡‡ ἂν τι μισθοῦ τῆς ἀνειμένης λύρας,
Τί δήποτ' ἂν ἥδιστα λαμβάνοις, λόγε;

Καὶ

† εἰσφέρω. †† διαδρᾶς ††† MS. ψῆφω. * ἐπεὶ.
** MS. τέττιγγες. *** f. τι συγχυτον και.
‡ f. λογος. ‡‡ f. ἀντι.

V. 421. διαδροις) Hoc vero, vt puto, nihil eſt. Scribendum videtur διαδρᾶς ab διαδιδρασκω.

V. 426. ἐπι το νικᾳν) Neſcio, an ſanitati verborum ſic ſatis conſulatur, ſi interpreteris: *temere calamitas ſuper victoria, quam triumphator habet.* Malo reponere: ἐπει το ν. *quandoquidem* facta eius ſemper *vincunt* tuam garrulitatem.

V. 430. το συγχυτικον) Integro pede abundat verſus. Exprimas cantilenae modum, ſic ſcribendo: τι συγχυτον και θορυβῳ δεσμουμενον· *cantum confuſum et ſtrepitus plenum,*

Sed tuae timiditatis verecundia, cuius probe conſcius tibi es,
Laudum ſublimium vectigal pauida affero.

PH. Si in magnum periculum, vt ais, te coniectura es,
Quin potius auffugiens intra receſſus terrae te abscondis?
Cur vt grauis iudex pro tribunali
Laudationum ſententiis tuum calculum adiicis?
Aut tumentis more Sophiſtae
Supercilia contrahis et temere clamitas,
Cum tamen triumphator multo ſit ſuperior?

M. Eum quidem eſſe tantum virum, quilibet dixerit.
Attamen et cicadae meridiano aeſtatis tempore,
Vir bone, cantillant inter arboreta
Confuſum quid et ſtrepitu plenum.
Mercurium vero, aiunt, probare has diurnas beſtiolas
Atque ipſis hoc praemium rependere,
Vt absque alimentis viuant, rore ſatiatae.

PH. Tu vero pro remiſſa languidaque tua lyra
Quid tandem praemii prae caeteris conſequi velles?

plenum, aut eodem ſenſu: *τι συγχυτικον τε και θορυβητικον.* Sequenti linea pariter in promtu eſt emendatio: *τας ἐφημερας, λογος, και τυτο.* Vetus aliquis ſcriptor, Plato opinor, appellat cicadas *ἐφημερυς*, quaſi breuis vitae beſtiolas et vix *diem viventes.* Eaedem pro continuis cantibus hoc gratiae retuliſſe a Muſis perhibentur, vt poſſint absque cibo viuere, teſte Platone in Phaedro p. 1230. Tamen rore eas ali, tradunt etiam Plinius hiſt. nat. lib. XV, 26. et Virgilius Ecl. V, 77. Conf. Himerium Ecl. XII, 5. et X, 5.

V. 434. *συ δ' ἀν τι μιδε*) Scribas continentibus ſyllabis, *δ' ἀντι μιδε.*

Καὶ γὰρ ἕτοιμός ἐστιν ἀντιδιδόναι,
Μᾶλλον δὲ καὶ δίδωσι, μηδὲν λαμβάνων,
Ὁ ζῶν ἐφ' οἷς δεῖ καὶ † τὸ διδόναι πνέων·
Κἂν οὐδὲ μισθόν τινα λαμβάνειν θέλοις
Οὐκ οἶδ' ὅτι δρᾷς· μὴ γὰρ οὐ τῦφος τόδε;

N. Μῶν οὐκ ἀμοιβὴ καὶ τὸ τολμᾶν τι γράφειν
Καὶ τοὺς κεραυνοὺς μὴ παραυτίκα φλέγειν;
Μῶν οὐκ ἀμοιβὴ καὶ τὸ πρὸς τοῦτον γράφειν,
Τὸν τοὺς λόγους μάλιστα σεμνύνοντά μου;
Σὲ δ' ἄλλο τί χρὴ τῶνδ' ἕκητι λαμβάνειν,
Εἰ μὴ γέλως· γνώριζε τὸ σκέμμα †† φράσαι·
Κρεῖσσον γὰρ ὧν εἴρηκα πῶς ἕξεις λέγειν;

Φ. Ἐγὼ δὲ σιγᾶν κέρδος ἡγοῦμαι πλέον·
Τὸ γὰρ ἀμαθῶς ἐγκυβιστᾶν εἰς βάθος
Πρὸς ἀγχόνην δήπουθεν οἰκτρὰν ἐξάγοι.
Ἐπεὶ ††† πρὸς αὐτὸν τὸν στρατηγὸν τὸν μέγαν
Μαθητιῶσι πάντες, ὡς ὄχλος νέων
Ἐν συστολῇ φοιτῶντες ἐς διδασκάλου
Καὶ τοὺς τόμους φέροντες ἠγκαλισμένους.

N. Καὶ

† f. τῷ. †† f. φράσαι. ††† MS. ἐπεὶ.

V. 438. *και το διδοναι*) Poterit hic locus ſanus exiſtimari, ſic intellectus, *viuens modice et ſpirans dationem*, ſeu avide appetens anhelansque facultatem donandi. Nihilominus dubito, eſſe ſanum, nec tamen ſatis ſcio, an commodus ſenſus affuturus ſit poſt hanc emendationem, *και τῳ διδοναι πνεων*, *et ſpirans eo, quod dat*, ſeu, qui vitam ſibi tum vitalem exiſtimat, cum facultate largiendi

Namque ille paratus eſt ad gratiam referendam:
Quin donat, quamuis nihil accipit,
Cum contentus ſit victu modico, vt par eſt, et liberalitatem anhelet,
Quando vero nullam plane mercedem accipere velles,
Neſcirem ſane, quid ageres. Nonne haec ſuperbia quaedam foret?

M. Nonne ſic ſatis gratiae refertur, quod, cum audeam ſcribere,
Non ſtatim fulguribus demiſſis abſumor?
Nonne id ſatis gratiae eſt, quod ad eum ſcribo,
Qui mea carmina maxime condecorat?
Quid tu vero praemii idpropter accepturus eris,
Niſi ludibrium? Indica quid ſentias, et loquere:
Num enim poteris dicere meliora, quam ego?

PH. Imo iam ſilentium in lucro pono:
Namque ſi inſcienter in abyſſum laudum eius me praecipitarem,
Miſerabilem cruciatum omnino reportarem:
Quandoquidem omnes illius magni ducis naturam
Cognoſcere et perſpicere pruriunt, ſicut turba iuvenum
Cum pauore et verecundia, ad ſcholam conuenit,
Volumina librorum in ſinu geſtans.

 M. Ecquis

largiendi poteſt vti. An vero opus erit maiore mutatione, ζῇφ οἷς δει προς το διδοναι πλεον· *qui intra modum viuit, vt plus donare queat.*

V. 446. γνωριζε το σ. Φρ.) Scribendum arbitror, aut γνωριζεἰ το σκεμμα· Φρασον· aut γνωριζε το σκεμμα Φρασαι.

V. 461.

N. Καὶ τίς φρενῶν τοσοῦτον ἐστερημένος,
Ὡς εἰς καθαρὰν † ἀμβλυωπεῖν αἰθρίαν,
Ἐξὸν †† βλέπειν φῶς καὶ τρυφᾶν τοῖς ὄμμασι;
Τίς δ' ἄρα διψῶν εἰς τὸ ῥεῖθρον οὐ τρέχει;
Τίς δ' ἀρτύσας τράπεζαν οὐκ ἂν ἐσθίει;
Ῥιγῶν δὲ τίς ἥκιστα φιλεῖ τὴν ζέσιν;
Ἢ ††† γυμνὸν εἰ γέγηθεν, εἰ λάβοι σκέπην;

Φ. Λύχνος μὲν οὗτος ἐστὶ καὶ φῶς τῷ χρόνῳ
Καὶ φωσφόρου θάλποντος οὐχ ἧττον ζέων.
Ἀλλὰ δεδοικὼς τῶν * πυραιστῶν τὸν μόρον
Ὡς ** ἀφρόνως ἔλεγχον ἐκ παροιμίας,
Τὸ φῶς ὁρῶ, πῦρ καὶ παρευθὺς ἐκκλίνω.
Θίγων δὲ ταῖς πτέρυξιν τῆς τέχνης μόνον
Εἶθ' ὥσπερ εἰκὸς, πρὸς τὸ φῶς ὑποστρέφω.

N. Οὐκ οὖν ὅ, τι χρὴ τόνδε τὸν μέγαν καλεῖ,
Καὶ τῶν κρότων ῥύθμιζε τὴν μουσουργίαν,
Ὡς ἀρχέτυπόν τινα τὴν κτίσιν βλέπων.
Τὰ γὰρ ὑπὲρ δύναμιν οὐκ ἂν εἰσφέροις,
Οὐδ' ἂν λόγους πρέποντας ἐνθάδε *** γράφεις
Μὴ, παιδαγωγούντων σε καὶ τῶν πραγμάτων,
Ὡς ἂν ἀπ' αὐτῶν τὰς ἀφόρμας λαμβάνοις.

Φ. Ἥλιον

† MS. ἀμβλυωπὴν. †† MS. βλέπον. ††† f. γυμνὸς οὐ.
* πυραυστῶν. ** ἀφρονῶν. *** γράφοις.

V. 461. ἢ γυμνον ει) Mendum sic poterit profligari: ἢ γυμνος οὐ γεγηθεν.

V. 464. πυραυστων τον μορον) Sic sane scribendum est. Rem ipsam explanabit Aelianus de animal. lib. XII, & afferens simul Aeschyli versum: δεδοικα μωρον καρτα πυραυστου μορον. Conf. Erasmus chiliad. lib. IX, 51. p. 312. Postea pro ἀφρονως reponendum est, ἀφρονος aut ἀφρονων ἐλεγχον. Sequenti versu sic videtur interpungendum:

το

M. Ecquis autem adeo veſanus eſt,
Vt in clariſſima coeli ſerenitate oculos claudere velit,
Cum liceat oculis uſurpare lucem eaque ſe oblectare?
Quis tandem ſitiens non currit ad undas?
Quis parata menſa cibum non caperet?
Quis frigore offenſus minus amaret calorem?
Aut quis nudus non gauderet, integumento accepto?

PH. Eſt hicce lumen et lucerna temporibus noſtris,
Ac non minus calefacit, quam Solis aeſtus.
Sed timeo ego fatum pyrauſtae, vtpote
Stulti imaginem, ſecundum prouerbium;
Ideoque animaduertens, lumen eſſe ignitum, ſtatim ab eo deflecto.
Sed poſtquam alis meae artis tetigi ſemel,
Illico, vt par eſt, ad lumen reuertor.

M. Ergo tu modo magnum hunc virum debitis nominibus appella
Et laudationum cantica appara,
Cum eum videas ſingulare hominis exemplar eſſe.
Neque enim dicturus es, quae tuas vires excedunt:
Neque carmen eo ſatis dignum hic ſcribere coneris:
Neque, cum ipſa facta eius te in officio contineant,
Veluti ab ipſis anſam ſcribendi aucuperis.

 PH. So-

το φως ὁρω πυρ, και· *video* illam *lucem*, quam appeto, *eſſe flammam, ideoque cito ab ea recedo.*

V. 471. ἀρχετυπον) i. e. *eum eſſe primigenium aliquod exemplar creaturae,* cuius ſimilis fuerit nunquam ſub ſole et qui proinde multo rarior ſit Phoenice, mille quibuslibet annis ſemel renaſcente. Nugae.

V. 473. ἐδ' ἀν - - γραφεις) Poſco, γραφοις, vt melius conſentiat cum praecedente ἐισφεροις.

V. 480.

Φ. Ἥλιον ἂν ἔιποιμι τὸν Γίγαντά μου.
Καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ κάλλος ἐϛὶ καὶ τάχος,
Καὶ τῶν ἀηδῶν τὸν βαθὺν ζόφον λύει,
Καὶ πάντας ἁπλῶς ἑϛιᾷ καὶ φαιδρύνει.
Ποῖος γὰρ † αὐτοῦ δυϛυχὴς ἀπεκρύβη;
Ἢ τίς πρὸς αὐτὸν ἀκλινῶς ἔχει βλέπειν;
Κἂν ὡς ὁ Λυγκεὺς καὶ τὰ μακρὰν που βλέποι.

N. Ἐγὼ δὲ καὶ πῦρ, ἐι δοκεῖ, τοῦτον κρίνω
Πρὸς βαρβάρων φάλαγγας ἐσκευασμένον·
Ὀξύτερον γὰρ ἀϛραπῆς ἐπιτρέχων
Ὡς χόρτον αὐτὰς ἐκτετηκότα φλέγει.
Θυμοῦ δὲ καπνὸν τοῖς πονηροῖς ἐγχέει,
Καὶ τέφραν αὐτοὺς καὶ ψιλὸν χοῦν δεικνύει.
Ζήλου πνέων ἄντικρυς αἰτναῖον βρόμον.

Φ. Ἐγὼ δέ φημι καὶ πνοὴν χρῆναι κρίνειν
Καὶ ζωτικὴν δύναμιν αὐτὸν ὑψόθεν·
Κεῖται γὰρ ἐις ἅπαντας ἀχρόνῳ †† ξύμη,
Καὶ τοὺς ταπεινοὺς καὶ βραχεῖς ἀναψύχει,
Καὶ μέχρις αὐτῶν ἐυδρομεῖ τῶν ὀϛέων,
Ὡσεὶ ϛαγὼν τοῦ μέλιτος, ἡ ††† τούτου δρόσος
Τῶν ἠπάτων σμήχουσα τὴν καχεξίαν.

N. Ὕδωρ

† f. αὐτῷ. †† f. ῥύμη. ††† f. τις.

V. 480. αὐτου δ.) Posses putare, pro ἀπ' αὐτου positum: *quis miser ab eo absconditur?* Sed praestat legere, αὐτῷ· *quis miser ei incognitus manet?*

V. 487. θυμου δε καπνον) Locutio ex Iesa. 65, 5. et ex 2. Sam. 22, 9. et quae sequitur χουν δεικνυει ex Psal. 18, 42.

V. 489. αιτναιον βρομον) Scilicet, qualis Aetna flammas cum fragore et immani sonitu eructans furit, talis ille in hostes irruit.

V. 492. ἀχρονῳ ξυμη) *Spirat ad omnes celeri flatu,* i. e.

PH. Solem vocare placet heroëm meum:
Etenim in ipſo ineſt nitor et celeritas,
Et ſpiſſas inſuauium rerum tenebras diſcutit,
Et vniuerſos omnino nutrit atque exhilarat.
Quis enim infortunatus ei latet?
Aut quis poteſt in eum immotis oculis contueri,
Etiamſi, vt Lynceus, queat procul diſſita conſpicere?

M. Ego vero eum, ſi lubet, ignem etiam putabo,
Cum contra barbarorum turmas paratus irruit.
Namque fulgure velocius irrumpens
Eas comburit, vt foenum aridum,
Et fumum irae in malos homines effundit,
Eosque ſtatim in cineres et vilem puluerem comminuit,
Palam aetneum ardoris fragorem efflans.

PH. Ego eum etiam flamen habendum aio,
Et ſurſum demiſſam vim vitalem.
Nam vi celerrima ad omnes defertur,
Et humiles paruosque refocillat,
Et ad ipſam oſſium medullam penetrat,
Vti mellis fauus aut ſuccus aliquis
Hepatis morbum extergens,

 N. Quin

i. e. recreat et refocillat omnes afflictos, vti lenis venti ſpiraculo flaccidi flores recreantur. Forſan autem legendum fuerit melius, ἀκρονῳ ῥιπῃ, quod vocabulum de venti ſpirantis aura uſurpari conſtat; quamquam ἡ ῥυμη prope idem ſignificat.

V. 495. ἡ τετα δροσος) Non pes modo abundat, ſed et phraſis, cum δροσος μελιτος idem ſit ac σαγων μελιτος. Intelligo potius alium quemlibet medicatum liquorem ſeu decoctum, ac ſcribo, ἡ τις δροσος των ἡ. σ. Aut, ſi mellis ſuccus intelligendus ſit, ſcribo ὡς σαγων.

V. 506.

N. Ὕδωρ ἐγὼ ζῶν τὸν στεφανίτην βλέπω·
Τοῖς γὰρ ἀγωγοῖς τῆς ψυχῆς τῆς ὀλβίας
Ἀναστομεῖ τὰ ῥεῖθρα τῆς εὐσπλαγχνίας·
Ἀντλούμενος δὲ, πάλιν ἐγκεῖται ῥύδην
Καὶ γίνεται ῥοῦς δαψιλοῦς ἐπομβρίας,
Πᾶν ἄλγος ἁπλῶς καρδιῶν ἀποπλύνων,
Καὶ τοὺς καθ' ἡμῶν δυσμενεῖς ἀποπνίγει.

Φ. Ἐγὼ δὲ καὶ γῆν δεκτικὴν πάντων κρίνω·
Χωρητικὸς γάρ ἐστι τῶν χαρισμάτων,
Ὡς εἰς βάσιν μόνιμον ἐστηριγμένος·
Στέγει δὲ πᾶν δύσοιστον εὐψύχως βάρος
Τῶν πραγμάτων ἥδιστα τὴν βλάστην φύων·
Κἂν που κλονηθῇ, πάλιν ἑδραῖος μένει,
Καὶ τοὺς ἐπεισρέοντας ἀφθόνως τρέφει.

N. Ἆρ' οὐχὶ καὶ θάλασσαν αὐτὸν μοι κρίνεις;
Τί τῆς ἁλυκότητος † ἐξαίρων πάθος,
Εἶναι λέγοις ἄν; ἐστὶ γὰρ οὕτω μέγας.

Ei

† f. ἐξαῖρον aut τό.

V. 506. ὡς εἰς βασιν) Alludit ad Psalm. CIV, 5. nescio, quam pie aut scite.

V. 510. ἐπεισρεοντας κ. τρεφει) Hic haesito. An των ἐπεισρεοντων nomine intelligere licebit homines in terram confluentes et eiusdem fructibus alendos? An vero οἱ ἐπεισρέοντες erunt οἱ κλονουντες, invadentes hostes ac terram concutientes? Tum vero pro τρεφει legendum erit, τρεπει, *fugat et abigit eos.*

V. 512. τι της ἁλυκοτητος) Olim legebam ἐξαιρων

atque

N. Quin aquam viuam esse hunc Triumphatorem video:
Namque in opulenti animi sui canalibus
Fluenta misericordiae aperit;
Et quamuis hauriatur, tamen rursus affluit abunde,
Et largae irrigationis riuos praebet,
Quibus cum omnes pectoris dolores eluantur,
Tum inimici nostri suffocentur.

PH. Ego vero eum esse iudico terram, omnia continentem.
Capax enim est omnium dei donorum,
Veluti stabili fundamento firmatus,
Et sustinet alacriter omne pondus, quantumuis difficulter ferendum,
Et rerum gestarum germina iucundissime protrudit:
Et si quando labascere videatur, tamen stabilis manet,
Et largiter nutrit eos, qui in eam confluunt terram.

M. Sed nonne eum putas quoque mare esse?
Imo, si modo excipias affectum salsuginis, ita eum nomines.
Adeo magnus enim est ille,

Si

atque sic interpretabar, *quid? num tu eum esse dices talem naturam, quae attollat salsuginem? Ita est. adeo magnus et pelago similis est.* At nunc parum verisimile videtur, physices studiosum poëtam voluisse salsam maris naturam dulcissimo heroi suo aptare. solum scribo, το, της ac post παθος interpungo, totumque locum sic intelligo: *At nonne credis, eum quoque pelagus esse? Ita omnino, licet, eum appelles, si modo excipias affectum salsuginis*, cuius ille expers est, *alias ob magnitudinem pelago similis.*

V. 516.

Λύων δὲ τὸν κλύδωνα τῆς ἀθυμίας,
Τῶν δακρύων ἵςησι τὴν ἐπομβρίαν.
Ὦ τόξον ἡδὺ τῶν φίλων ταῖς ὄψεσι.

Ν. Νέφος τι καινόν ἐςιν ὁ ςεφανίτης
Τὸν τȣ̃ κράτȣς ἥλιον ἐν ςέρνοις φέρων.
Ἐκτείνεται γὰρ καὶ χρυσȣ̃ν μάννα βρέχει
Τῶν ὁπλιτικῶν ἐν μέσῳ σκηνωμάτων.
Κἂν τις πονηρὸς εὖ πεπονθὼς γογγύσῃ,
Πάλιν ἐπ' αὐτὸν ἀργυρὰν ὕει δρόσον.
Ὃ δὴ νέφος, βέλτιςε, μὴ λύσαι χρόνος.

Φ. Ἀςὴρ τις ȣ̃τος ἐςὶν ȣ̓ρανόςολος,
Καὶ νυκτομαχεῖν ȣ̓κ ἐᾷ τȣ̀ς ὁπλίτας,
Ὅταν ὁ καιρὸς εὐπρεπὴς ᾖ τῆς μάχης·
Ἀλλ' εὐθέως ἔςηκεν ἀςράπτων μόνος
Ταῖς μαρμαρυγαῖς τῶν ἐπ' αὐτȣ̃ φασμάτων·
Φωτιςικαῖς γὰρ τισιν αὐγαῖς πραγμάτων
Ὁ τȣ̃ κράτȣς ἥλιος αὐτὸν φαιδρύνει.

Ν. Χάλαζα συντρίβȣσα τȣ̀ς ἀλλοτρίȣς
Ὁ λαμπρὸς ἥρως ȣ̃τος, † ὃν κάτω βλέπεις.
Ταῖς γὰρ πονηραῖς ἀμπέλοις τῶν βαρβάρων,
Ὧν ἡ ςαφυλὴ κόνδυ κιρνᾷ †† πικράν - -
Πόῤῥωθεν ἐκσπᾷ τετριγὼς τὰς ἐκφύσεις.

Καὶ

† f. ἂν. †† πικρίας.

V. 541. τον τȣ κρατȣς ἡλιον) Nebuloſa hac allegoria ſignificatur, Cantacuzenum ſolum Auguſti eſſe amicum et ſolum donatiui ac ſtipendii militaris arbitrum. Simul alluditur ad coeleſte manna, quod in deſerto iuxta tabernacula Iſraelitarum cadebat, et ad murmura populi aduerſus Moſem.

V. 554.

Diſcuſſisque triſtitiae fluctibus
Eluuionem lacrymarum compeſcit.
O arcum pluuium amicorum oculis ſuauiſſimum!

M. Mirifica nubes hic triumphator eſt,
Quae maieſtatis ſummae Solem in pectore ſuo continet.
Expanſa enim, aureum manna depluit
Intra militaria tabernacula.
Et ſi quis malignus poſt acceptum beneficium murmuret,
Rurſus eum argenteo rore humectat.
Hanc nubem, vir bone, nulla diſcuſſerit aetas.

PH. Stella quaedam hic eſt, in polo decurrens,
Quae non ſinit milites in obſcuris tenebris prœliari,
Cum idoneum pugnae tempus adeſt,
Sed ſtatim apparet ſolaque rutilat
Suae faciei et praeſentiae ſplendore.
Namque irradiatur ab ipſo maieſtatis Sole,
Lucidis quibusdam rerum geſtarum luminibus illuſtrata.

M. Grando, quae inimicos confringat,
Hic illuſtris heros eſt, ſi eum infra conſpicis in terra.
Namque barbarorum malignis vitibus,
Quarum vuae phialas amaritudinis fundunt,
Eminus extrahit ſurculos, cum ſtridore delapſus.
Atque

V. 554. ὃν κατω) Hoc nihil eſt. Scribo: ἂν κατω βλ. i. e. *ſi eum* non vt ſtellam aut iridem in ſuperiore regione, ſed vt grandinem delapſum hic *in inferiore mundi parte contueris.* Poſthac facile emendatur, κονδυ κίρνᾳ πικρίας· *infundit* barbarum poculum *amaro potu* plenum.

V. 567.

Καὶ τὴν βλάβην πρόῤῥιζον αὐταῖς εἰσφέρει,
Μὴ δευτέροις ὄμφαξιν ἡ βλάστη βρίθοι.

Φ. Ἐγὼ δὲ καὶ πρηστῆρα καλῶ τὸν μέγαν
Ἐκ τῶν ἄνω βρέμοντα δεινῶς ἀνθράκων·
Τοὺς γὰρ ἑλικτοὺς καὶ στυγητοὺς σατράπας
Ὡς δυσμάχους δράκοντας ἁρπάζει φλέγων,
Καὶ τοὺς συριγμοὺς τῶν ἀπειλῶν μὴ στέγων
Θεῖον κατ' αὐτῶν ἀκρατῶς ἐπιβρέχει
Καὶ κινδύνου δύσοιστον ὀσμὴν ἐσχάτου.

Ν. Ὄρος τυρωθέν ἐστιν, ὡς Δαβὶδ λέγει·
Τόδ' αὐτὸ † φιλόμουσε καὶ πῖον γράφει·
Δροσίζεται γὰρ τῷ γλυκασμῷ τῆς τύχης·
Καὶ πᾶς τις ἁπλῶς δυσπραγῶν καὶ δακρύων
Ὡς ἐξ ὕλης ἔλαφος εἰς τοῦτο τρέχει·
Κἀνταῦθα πηγνὺς τῆς ἀγωγῆς τὰς βάσεις
Τοὺς τῆς τελευτῆς οὐχ ὑποπτήσσει βρόχους.

Φ. Δρυμὸς τίς ἐστι καὶ βαθὺς λόχμης τόπος
Τρέφει δὲ καὶ κνώδαλα, θηρίων γέμων.
Τούτων γὰρ εἰς ἕκαστον εὔσπλαγχνος βλέπει,
Καὶ τοῖς τιθασσεύουσι μαλάττει κρότοις
Εἴ τι στεγανὸν τῆς ψυχῆς τῶν ἀφρόνων.
Μᾶλλον δὲ λειμών ἐστιν, οὗ πάντων πέριξ
Βομβοῦμεν ἡμεῖς ἀντὶ κηφήνων φάγων.

Ν. Πηγὴ

† Φιλομούσως.

V. 567. ὄρος τυρωθὲν) Locus extat in Psalm. LXVIII, 15. ὄρος τοῦ θεοῦ ὄρος πῖον, ὄρος τετυρωμένον, ὄρος πῖον.

V. 575. κνώδαλα) *mansuetas bestias* easque parvas. De auibus, que retibus capiuntur, vocem adhibet Phile de animal. pag. 56. quod caput in codicibus sic inscribi docet

Atque funditus eas perdit cladibus illatis,
Ne infelix frutex denuo acerbas baccas proferat.

PH. Ego vero etiam igneum turbinem voco hunc heroem,
Quippe ex supernis carbonibus grauissime infrementem.
Namque tortuosos et detestabiles regulos,
Tanquam serpentes aegre compescendos, sursum raptos comburit,
Et impatiens sibilantium minarum,
Sulphur in eos depluit copiosissime
Et graueolentem extremorum periculorum fœtorem.

M. Est ille mons, vt Dabid ait, butyro delibutus,
Quem simul docte sciteque pinguem putremque dicit.
Namque dulcedine fortunae irroratur
Et quiuis plane infortunatus ac lacrumans
Ad eum, vti e silua ceruus, confugit,
Ibique fixo commorationis gradu
Lethales laqueos formidare desinit.

PH. Nemus et saltuosa regio is est,
Pascuaque animantibus vel minutis praebet, vtut feris scateat,
Quas singulas fouet beneficus
Et cicurat vocibus demulcentibus,
Siqua feritas in animis insipientibus insedit.
Aut potius pratum est, circa cuius solum
Nos susurramus, vti voraces fuci.

M. Fons

docet Fabricius, (biblioth. graec. to. VII. p. 698.) περι της των Θρᾳκων Ͽηρας των κνωδαλων.

V. 578. στγανον) *duritiei*, vt saepe apud nostrum, i. e. ferocitas.

N. Πηγή τίς ἐςιν εἰς μεσημβρίαν θέρους
Καὶ ψυχρὰ καὶ πότιμος εἰς ὥραν πνίγους.
Ἀναςομῶν γάρ τινας ἀῤῥήτους φλέβας
Διψῶντας ἡμᾶς εὐμαρῶς ἀναψύχει,
Λύει δὲ τοῖς πένησι τὴν λειψυδρίαν
Τῇ τῆς ἀγαθῆς δεξιᾶς ἐπομβρίᾳ·
Πτωχοτρόφος γάρ ἐςιν ὁ ςεφανίτης.

Φ. Καὶ δένδρον αὐτὸν αἰθεροδρόμον βλέπω
Φυτευθὲν εἰς αὔλακας εὐθὺς ὑδάτων·
Καὶ γὰρ ἔχει πέτηλα πυκνὰ τοὺς λόγους,
Τὸν κάρπον, ὦ βέλτιςε, τῶν ἔργων φύων.
Τίς οὖν θεωρῶν τὴν σκιὰν καὶ τὴν τρύγην
Καὶ τὴν ἀναψύχουσαν ἐντεῦθεν δρόσον,
Οὐ θαῦμα σαφὲς τὸν ςεφανίτην κρίνει;

N. Ὄχνην ἐγὼ τὸν ἄνδρα καὶ μῆλον μέγα
Καὶ ῥοιὰν ἡδύκοκκον εἰς † δένδρων φθίσιν
Καὶ τῶν ἀφανῶν ἀντιφάρμακον πόνων,
Καὶ πᾶν ὅ, τι χρὴ, τόνδε καλέσαι κρίνω.
Πλὴν τίς τοσαύτην εὗρεν εἰς ταῦτα δρόσον,

Ὅσην

† f. δεινῶν.

V. 589. φυτευθὲν ε. α.) Alludi videtur ad Pf. I. 3.

V. 596. εἰς δένδρων φθίσιν) Num infaniuit poëta, heroem comparans cum pomo *in perniciem arborum* crefcente?

M. Fons ille eſt aeque meridiano aeſtatis tempore frigidus
Ac frigoris tempeſtate potabilis,
Namque reſeratis quibusdam ineffabilibus aquae venis,
Sitientes nos facillime recreat
Pauperesque ab aquae penuria liberat
Munificae dextrae ſuae imbribus.
Namque pauperum nutritor eſt Triumphator,

PH. Etiam arborem, alto cacumine ſurgentem, eum eſſe video,
Ad riuos aquarum plantatam:
Habet enim denſa folia prudentium cogitationum,
In quibus fructus egregiorum operum generantur, o Diua.
Quis igitur, conſpecta eius opacitate et feracitate
Atque inde deſtillante recreandi vim habente liquore,
Non putaret conſpicuum miraculum hunc triumphatorem eſſe?

M. Hunc virum ego etiam pyrum et malum grande
Et cum dulcibus granis malum punicum, quod ad calamitatum
Et occultarum aegritudinum depulſionem ſalutare ſit,
Et quiduis aliud, quod par eſt, eum vocandum eſſe iudico.
Verum quis reperiat etiam in illis tantam ſucci boni vim,

creſcente? Non, opinor. Sed ſcripſerat, εις δεινων φθισιν. Sunt autem τα δεινα, quae poſt πονοις dicit.

V. 600.

Ὅσην ὁ † σεμνὸς τȣ̃ καλȣ̃ γεγευμένȣ,
Οὗ τὴν φύσιν φρίττȣσιν αἱ πάντων φύσεις.

Φ. Ἐξ †† α - - εςιδῶν τὸ χρυσȣ̃ν ἕλκων γένος
Εἶναι κολοιὸς ȣ̓δαμῶς ὅδ' ἂν θέλοι·
Καὶ γὰρ ἔχει βάσανον ἀψευδεςάτην.
Τὸ γὰρ πρὸς αὐτὸν τȣ̃ κράτȣς τὸν φωσφόρον
Ἀσκαρδαμυκτὶ καὶ παραχρῆμα βλέπειν,
Καὶ μηδὲν ἐξ αἵματος ††† ἀλλοῖον φέρειν
Ἢ νωθὲς ἢ κάπηλον ἢ πεφυρμένον.

Ν. Ὠκύτερος γὺψ ȣ̃τος ἐςὶ τὴν φύσιν,
Ὡς θηρατικὸς καὶ νεφῶν μέχρι φθάνων,
Καὶ νεβρὸν εἰς ὄνυχας ἢ ταῦρον φέρων,
Καὶ μὴ καταςπᾶν τὰς ἀναπτήσεις θέλων·
Ἀλλὰ κρεμαςὸν πᾶν τὸ ληφθὲν ἐσθίων,
Ὡς πτηνὸν ἐξίτηλον εἰ κίρκος λάβοι·
Μὴ γὰρ πρὸς ἐχθρȣ̀ς * ȣ̓ κατ' αὐτὸν εὑρέθη.

Φ. Γέρα-

† f. σεμνῶς et γεγευμένος. †† f. ἀετιδῶν.
††† f. ἀλλοῖα φέρει. * f. ȣ̓ καταντῶν.

V. 600. ὅσην ὁ σεμνος) Cenſeo ſcribendum, ὁ σεμνῶς τȣ καλȣ γεγευμενος, ȣ̃. τ. φ. Quamuis illa poma, inquit, poſſideant ſuavem ſalubremque ſuccum, tamen in omnibus illis non facile inueneris tam egregium tamque ſalutarem ſuccum, quam deprehendat in hocce viro ille, qui eius virtutem reuerenter experitur honeſtique illius guſtum capit, cuius honeſti indolem omnium hominum ingenia venerantur.

V. 602. ἐξ α. εςιδων) Non video, quod poni poſſit, praeter ἀετιδων. Eſt autem ἀετιδευς pullus aquilinus.

V. 607.

Qualem deprehendit, qui reuerenter gustauerit illam virtutem,
Cuius indolem omnes omnium mentes reuerentur?

PH. Ex aquilarum genere qui auream ducit stirpem,
Neutiquam velit graculus esse.
Habet enim sui explorandi modum minime fallacem;
Nempe quod valet ad ipsum Maiestatis Solem
Immotos oculos subito attollere neque conniuere cogitur vnquam,
Id indicio est, eum ex peregrino sanguine nihil habere
Aut spurium aut adulterinum aut commixtum.

M. Velocissimus hic est vultur,
Quippe venandi studio vltra nubes volando penetrat
Vnguibusque aut hinnulum aut taurum fert;
Neque vult deorsum volatu suo vnquam contendere,
Sed praedam suam omnem tenens suspensam sic deuorat,
Vti circus auiculam raptam.
Non enim deprehenditur aliter congressus cum hostibus, quam desuper irruens.

N 3 PH. Grus

V. 607. *ἀλλοιον φερειν*) Structurae ratione habita, requiro, *ἐξ αἱματος ἀλλοις φερει*· nempe *το βλεπειν*, illa facultas intuendi solem, non patitur adesse aliquid peregrini sanguinis. Quare non imbellem feroces progenerant aquilae columbam.

V. 615. *ἐχθρας ὃ κατ᾽ αὐτον*) Tueri possum hanc scripturam· *οἱ κατ᾽ αὐτον* sunt *aequales*; ergo *οἱ ὑ κατ᾽ αὐτον* sunt *viribus superiores*. Namque aequalitas et conuenientia quaedam vocula *κατα* significatur, v. c. cum Dio Chrysostomus Orat. XXXI. pag. 339. c. scribit, *ὁτος ἐδοκει ῥωμῃ διενεγκειν των καθ᾽ ἑαυτον*· aut cum Theo progymnas.

Φ. Γέρανος οὗτος ἐςὶν αἰθεροδρόμος·
Ἀφίπταται γὰρ· ἂν δὲ πεζεύειν θέλοι,
Φρουροὺς καθιςᾷ καὶ σκοποὺς φιλεσπέρους.
Τὴν γὰρ κάτω δέδοικε χερσοθηρίαν.
Κἂν εὐτόνοις πτέρυξιν εἰς ὕψος δράμῃ,
Πρὸς τὴν φυσικὴν τακτικὴν ἀποβλέπει
Καὶ ζῇ λύμης ἔρημον ἐμφρόνως βίον.

Ν. Χαραδριός τίς ἐςι, ἰκτέρους λύων·
Ἀνθίςαται γὰρ τῆς ψυχῆς ἡ λευκότης
Τῇ τῶν καθ' ἡμᾶς δυσχερῶν ἀμορφίᾳ·
Τοῦ χρώματος δὲ συμπαθῶς τι λαμβάνων·
Οὐ † τέρπεται γὰρ, ἀλλ' ἐπικλᾶται βλέπων·
Αὖθις δίδωσί τινα τῇ φύσει χρόαν
Παντὸς μολυσμοῦ καὶ τροπῆς †† ἀλλοτρίας.

Φ. Τρυγών τίς ἐςι· ††† συμφρονεῖ γὰρ εὐτόκως·
Ἢ ὡς καὶ χελιδὼν· ὀργανοῖ γὰρ αἰθρίαν,
Παντὸς πόνου θλίβοντος ἐξαίρων ζόφον·

Ἀηδόνος

† f. τρεπεται. †† αλλοτριαν. ††† σωφρονει.

gymnaſ. cap. 8. p. 105. των καθ' αυτον αριστον, *optimum ſuorum aequalium*, dicit. Tamen, vt verum fatear, legendum mihi potius videtur, ε κατευτων· *non delapſus*, more vulturis, deorſum in aues irruentis. Κατευτησαι προς τινα, *deferri in aliquem*, ſine dubio graecum eſt. Ergo ſic interpretor: *nunquam enim conſpectus aliter fuit, quin deſuper irrueret in hoſtes.*

V. 621. φυσικην τακτικην). Reſpicit tota hac ſtrophe ad ingenium moresque gruum, quos ipſe carmine de animalibus pag. 36. deſcripſit, nempe ad eorum aciem ſtructumque agmen et excubias et vigilias.

V. 623. χαραδριος) Vt haec auis intuitu oculorum ictericos homines ſanet, narrat Aelianus de animal.

lib. XVII.

PH. Grus ille eſt per aetherem volitans,
Auolat enim: ſi vero pedibus ire vult,
Cuſtodes collocat et ſpeculatores veſpertinos,
Quia in terra metuit humi venari.
Quamuis autem validis alis in altum attollatur,
Tamen reſpicit ad naturalem officii ſui rationem
Et conſiderate vitam agit ſine labe.

M. Charadrius aliquis is eſt, qui icterum ſanet.
Namque candor animi reſiſtit
Deformitati noſtrarum incommoditatum;
Dumque miſericorditer aliquid icterici coloris
aſciſcit,
Non enim auertit, ſed reflectit ad nos viſum,
Rurſus colorem reddit noſtrae naturae,
Ab omni macula et mutatione liberum.

PH. Eſt ille aliquis turtur: nam prolis foecunditas conſpirat.
Aut ſimilis eſt hirundini, efficit enim ſerenitatem,
Diſcutiens tenebras omnis vrgentis moleſtiae.

lib. XVII, 13. et praeterea Scholiaſtes Ariſtophanis auibus v. 267.

V. 627. ὀ τερπεται) Non τερπει haec lectio. Diſce enim ex Aeliano, qui charadrium ait ἀτρεπτως ἀντιβλεπων intuenti ſe icterico, hic legendum eſſe, ὀ τρεπεται· *non avertit* oculos a noſtris miſeriis. Poſtea legere debebis: τροπης ἀλλοτριων.

V. 630. συμφρονει γαρ ἐυτοκως) Interpreteris hoc, mea pace, *nam prolis foecunditas conſpirat*, ſeu, ille, vti turtures, ſobole multa gaudet. Ego legerim: σωφρονει· *pudicus caſtusque* eſt in τεκτογονια. Caſtitatem turturum celebrat Aelianus de animal. lib. III, 44. ipſe Phile de animalibus p. 52. et infra Carm. XII, 35.

V. 634.

Ἀηδόνες δὲ τινες ἀγρύπνου τρόπον
Τὴν γλῶτταν αἴθροῖ καὶ στομοῖ τὴν καρδίαν·
Καί τινι ῥυθμῷ ζωγραφεῖ τὸν Ὀρφέα
Τὰ † κοινὰ τοῖς ἔγγιστα φορμίζων μέλη.

Ν. Κύκνος τίς ἐστι, μαντικὴν ἔχων φύσιν·
Μάντις γὰρ ἂν κρίνοιτο καὶ πᾶς ἀγχίνους·
Τῆς γὰρ τελευτῆς τὴν ἀπειλὴν προβλέπων,
Καὶ λαμβάνων ζέφυρον ἐκ τῶν γραπτέων
ᾄδει λιγυρὸν καὶ παρευθὺς δακρύει·
Κἂν ὁ Πλάτων εἴρηκε τοὺς κύκνους †† μόνους
Πρὸς τὴν τελευτὴν εὐπρεπεῖς εἶναι πρᾴως.

Φ. Περιστερὰν τὸν ἄνδρα καλέσαι πρέπον·
Μηνύτριαν μὲν τῶν καλῶν τῶν ἐν βίῳ,
Μαιεύτριαν δὲ τῶν βρεφῶν τῶν ὀλβίων·
Καὶ γὰρ ἐλαιῶν πρακτικῶν φέρει κλάδους·
Οἱ δὲ παραγγέλλουσι γαλήνην βίου,
Σοφῶς δὲ τηρεῖ τὰς γονὰς ἀκινδύνους
Τὸν τοῦ φθόνου δράκοντα λυττῶντα βλέπων.

Ν. Φοῖνιξ τις οὗτος ἐστὶ ῥιζόθεν μέγας,
Καὶ τοῖς ἀγαθοῖς βοτρυδὸν πᾶσι βρύων·

Κομᾷν

† f. καινα. †† μόνον.

V. 634. την γλωτταν αἴθροι) Linguam *mutam reddit*, non suam, sed audientium hominum, vt hilari et quasi reserato animo vocem canentis excipiant. Vocabulum αἴθρειν Phile nouasse videtur, quippe lexicis et forsan scriptoribus quoque aliis ignotum, vtut nomen *αἴθρους vacans strepitu* sat vulgare sit. Postea v. 636. *communia* cantica quae sint, non intelligo, sed scribi debere puto, καινα, *admirabilia*, *noua*.

V. 640. λαμβανων ζεφυρον) De olore alis suis fauonium excipiente videas nostrum Himerium Ecl. XIV, 6. et

Luſciniae etiam alicuius inſomnis ritu
Linguam hominum comprimit, pectus recludit,
Et vocis muſica imaginem Orphei referens,
Mirifica cantica prope adſtantibus veluti ad lyram
recitat.

M. Olor is eſt, vaticinandi arte praeditus:
Namque ſagax quisque haberi poterit vates:
Dum enim futurae mortis minas praeuidet,
Excepto e ſacris ſcripturis fauonio,
Canorus canit ſtatimque lacrumat:
Etiamſi Plato perhibet, olores tantum mortis hora
Ad mortem placide obeundam paratos eſſe.

PH. Columbam appellare hunc virum decet,
Quippe indicem bonorum, quae vitae communi
contingant,
Et obſtetricem beatorum pullorum:
Namque geſtat ramos oliuarum actuoſarum,
Qui tranquillitatem hominum vitae praenunciant,
Et prouide ſeruat pullos periculorum immunes,
Cum rabioſum inuidentiae ſerpentem arrepere vi-
derit.

M. Palma hic eſt inde ab radice grandis
Cunctisque bonis cateruatim praegnans:
N 5 Florens

et Orat. XIV, 7. Ei vero antefertur Cantacuzenus, qui non demum ſub hora mortis, vt olor, cantillet, ſed mortem προβλεπων, ad eam ſe mature praeparet, vt Chriſtianus. Quare legas: κυκνας μονον προς τ.

V. 652. βοτρυδον) *ad ſpeciem vuae cohaerentibus bonis.* Debetur hoc vocabulum Homero iliad. B, 89. de apibus canenti, βοτρυδον δε πετονται. Himerius Orat. I, 15. roſas ait βοτρυδον βλαστανειν, *confertim et ad vuae penſilis modum coniunctim naſci.*

V. 653.

Κομᾶν † γὰρ ἀνθῶν εἰς τὸ τῆς ψύχης ἕλος,
Καὶ τοὺς ψυχικοὺς οὐκ ἀπαμβλύνει τόκους,
Τοὺς ἐνθέους ἔρωτας ἐμφύτους ἔχων·
Ἴσως δὲ καὶ πέτηλα †† κευτρώδη φέρει
Πρὸς τοὺς ὑπετρέχοντας αἰλούρων τρόπον.

Φ. Κέδρος τις οὗτος ἐστὶν ἐν τῷ Λιβάνῳ
Τῆς δαβιδικῆς τοῦτο μελπούσης λύρας·
Μᾶλλον δὲ κυπάριττος ὁ στεφανίτης,
Εἰς ὕψος ἐκ γῆς εὐφυῶς ἀνατρέχων.
Καὶ ῥιζόθεν σχήματι συζῶν ὀρθίῳ·
Ἔργων δὲ καρποὺς τινας εὐώδεις φύει,
Τὸν εὐγενῆ λειμῶνα κοσμῶν τῆς ψυχῆς.

Ν. Μάργαρον ἂν εἴπομι τὸν Μέγαν μέγαν
Εἰς ἀστραπῆς ἔκλαμψιν ἐσφαιρωμένον·
Στιλπνὸς γάρ ἐστι τῶν γνωστικῶν φώτων γέμων.
Φαίην ††† δ' ἂν αὐτὸν καὶ φεραυγῆ λυχνίτην
Καὶ πορφύρων ἄνθρακα μικροῦ λαμπάδων·
Τοῖς γὰρ ἀπαυγάσμασι τῶν χαρισμάτων
Ὁ τοῦ βίου στέφανος εἰς τόνδε βρύει.

Φ. Νήσου φέρει μίμησιν ὁ στεφανίτης·
Εἰς ἣν ὁ καιρὸς ἐκφορεῖ τὰς πορθμίδας,
Αἳ τῶν φίλων ἔχουσι τὰς περιστάσεις.
Ὁ γὰρ ἀπὸ κλύδωνος ἐνθάδε τρέχων

Τρυφᾷ

† f. κομᾷ. †† f. κεντρώδη. ††† MS. δ' αὐτον.

V. 653. κομᾶν) Scribe, κομᾷ, vti postea ἀπαμβλύνει sequitur. In *palude* vero *animi* palmam ait luxuriari foliis, quia in locis arenosis quidem, irriguis tamen, haec arbor solet palmularum fructibus foecundari. Simul tamen respicitur ad Psalm. I, 3. vnde phrases versus 653. sq. assumi patet. Post v. 656. portentosum vocabulum

Florens enim abundat foliis iuxta ſtagnum animi,
Et ſpiritales eius partus minime redduntur flaccidi,
Quippe inſito dei amore vegetatur.
Merito tamen fert etiam corticem aculeatam
Aduerſus eos, qui felium ritu, in eam ſcandunt.

PH. Cedrus in Libano ille eſt,
Vt Dabidis lyra canit.
Aut potius cypreſſus eſt Triumphator,
Huino venuſte aſſurgens in altum
Atque inde ab radice formam caudicis rectam tenens,
Qui ſuaveolentes egregiarum actionum fructus edit,
Iisque generoſum animi ſui pratum exornat.

M. Vnionem magnum appellauero hunc magnum purpuratum,
Cum fulguris ſplendore corrotundatum.
Fulgidus enim eſt et lucis intelligentis plenus.
Dixero quoque eum lucidum lychnitem,
Et prope carbunculum cum purpureis ignibus.
Namque diuinorum donorum radiis
Vitae eius corona circumfluit.

PH. Inſulae imaginem refert triumphator,
In quam tempeſtas nauigia ſalua defert,
Quibus amicorum pericula vehuntur.
Qui enim ex procella huc decurrit,

cabulum κεντρώδη extat idque in MSS. obſcure pictum. Ex contextu tamen patet, ſcriptum fuiſſe κεντρῶτα, *aculeis armata*, aut, ſi ita mauis, κεντρώδη. Palmae vero truncum aſperum aculeatumque eſſe, conſtat.

V. 659. Δαβιδικῆς) ex Pſal. 92, 13.

Τρυφᾷ παρ' αὐτῇ· βελτιοῖ γὰρ τὸν βίον·
Τηρεῖ δὲ τὴν ναῦν † τῇ ψυχῇ τῶν ἐλπίδων
Ἐσῶσαν εἰς γῆν δυσχερῶν ἐλευθέραν.

Ν. Ζέφυρος οὗτος ἐστὶ κοινῆς αἰθρίας
Ἐκ τῶν ἄνω, βέλτιστε, θησαυρισμάτων·
Πνεῖ γὰρ ὁμαλῶς καὶ καταστέλλει πρᾴως
Τὸν ἄστατον ῥοῦν τῶν καθ' ἡμᾶς κινδύνων.
Αἱ λειποθυμῶ· πλὴν καθιστῶ τὴν φύσιν
Τὸν νῦν ἔχων ζέφυρον εἰσδύνοντά μοι
Καὶ τὴν ἀναψύχουσαν εὐελπιστίαν.

Φ. Ὁλκάς τις ἐστι σωστικὴ τῶν ἐν ζάλῃ·
Θεὸς γὰρ αὐτὴν ὡς κυβερνήτης ἄγει,
Τοὺς ἐν μέσῳ κλύδωνας εὐτέχνως λύων,
Ὡς ἂν ὁ πορθμὸς ἀσφαλὴς ᾖ τῆς τύχης,
Καὶ μηδὲν ἀγώγιμον αὐτῆς ἐκπέσῃ·
Ναὶ τὴν τρόπιν στήριζε τῆς σου ὁλκάδος
Εἰς τόνδε τὸν πλοῦν, τῶν ψυχῶν ἐπιστάτα.

Ν. Κῆτος τι καινὸν τόνδε τὸν Μέγαν βλέπω
Τὴν τοῦ βίου τέμνοντα ῥαγδαίαν χύσιν,
Ὃς πρὸς φορυτὸν ἀντεπιπλεῖ βαρβάρων,
Καὶ τούσδε χανδὸν ἐκροφεῖ καὶ συμπνίγει
Τὸ στερρὸν ἀμφίβληστρον εὐθὺς ῥηγνύων.

Καὶ

† f. τῇ τύχῃ a. πήξει.

V. 677. τῃ ψυχῃ των ἐλπιδων) Alius dicat, quid sit *spei anima* et qui nauis possit tali anima praestari tuta. Quid? si legerimus, τῃ πηξει, *firmatam spe*, aut τῃ ψυχῃ.

In ea viuit laetus: namque ea vitae cuiusque ſta-
tum reddit meliorem
Seruatque nauim, ſpebus alligatam
Atque in terram ſubductam, ab omni diſcrimine
immunem.

M. Fauonius is eſt communis ſerenitatis,
Ex ſupernis receſſibus, vir bone, deductus.
Flat enim ſedatus et leniter ſupprimit
Fluctus turbulentos periculorum noſtrorum.
Vaeh! animi deliquium patior! Veruntamen ob-
firmo me,
Dum praeſentem Zephyrum me ſubeuntem recipio
Cum ſpe meliore me recreante.

PH. Nauis ille eſt, hominibus tempeſtate agi-
tatis ſalutaris,
Quam deus ipſe gubernat,
Propoſitas procellas ſcite diſcutiens,
Vt ſit fortunae per mare curſus ſecurus
Et onerum merciumque ex ea nihil pereat.
O curator animarum, confirma quaeſo carinam
tuae nauis
Ad hancce nauigationem.

M. Tanquam mirabilem balaenam video hunc
Magnum Domeſticum
Perrumpentem mundi impetuoſos fluctus:
Qui aduerſus barbarorum colluuiem enatat
Eosque plenis faucibus abſorbet et ſuffocat,
Dum rigidum verriculum illico perrumpit

Atque

μυχῷ τ. ἐ. *in ſinu ſpei*? aut putemus ψυχὴν ac ψυξιν hoc loco eſſe *flatum ac ſpiraculum.*

V. 701.

Καὶ πᾶν λύων θήρατρον ἀρχέτε μάχης·
Ὡς πλέγμα λεπτὸν εὐτελὲς ἀραχνίε.

Φ. Πακτωλὸς ὗτός ἐϛι καὶ Νεῖλος ῥέων
Καὶ τὴν ἐμὴν Αἴγυπτον ἀρδεύων † τύχην,
Ἠθῶν δὲ λωτὸν ἐρανοδρόσον φύει,
Ἀρωματικόν τινα δεικνὺς τὸν βίον,
Καρπὲς δὲ ποιεῖ τῷ θεῷ πτωχοτρόφες
Τῆς δεξιᾶς τὸν πῆχυν ἐκτείνων χύδην,
Οἷς ὄμβρος ἐδεὶς τὰς γονὰς ἀναψύχει.

Ν. Θησαυρὸς ὗτος ἐϛιν ὁ ϛεφανίτης·
Κενέμενος δ' ἒν ἀφθονώτερος μένει·
Τὲς γὰρ τόκες τίθησι δαψιλεϛέρες
Πρὸς τὸν δανειϛὴν τῶν καλῶν καὶ δεσπότην.
Μᾶλλον δὲ δῆλός ἐϛιν, ὡς ὗτος λέγει,
Τὸ τῆς τύχης τάλαντον αὐξάνων χύδην,
Ὡς ἂν ἔχοι †† θεράπεσαν ἀντιμισθίαν.

Φ. Ἥλιε

† f. τῆς ἐμῆς et τύχης. †† τερπεσαν.

V. 701. την ἐμην Αἰγυπτον α. τ.) Male. Scripserat poeta: και γην ἐμην Αἰγυπτε ἀρδευων δικην· *qui meum solum ad instar Aegypti irrigat*, aut ita: και της ἐμης Αἰγυπτον ἀρδευων τυχης.

V. 702. λωτον) De *loto* aegyptiaca legi possunt Plinius hist. nat. XIII, 17. et 18. Athenaeus deipnosoph. lib. III. pag. 71. et lib. XIV. p. 651. et Salmasius ad Solinum cap. 46. pag. 693. et de homonymis hylés iatricae cap. 4. pag. 6.

V. 705.

Atque omnia retia intolerabilis pugnae diſſoluit
ita,
Vt tenues vilis araneae telas.

PH. Pactolus hic eſt et affluens Nilus,
Qui fortunae meae Aegyptum irrigat,
Et coeleſti ſucco vigentem bonorum morum lo-
tum elicit,
Qua vitam reddat aromatibus refertam,
Profertque fruges Deo, ad alimenta paupertatis,
Dum dextrae ſuae Cubitum effuſius extendit,
Neque pluvia opus eſt ad frugum foetus re-
creandos.

M. Theſaurus hic eſt triumphator,
Qui quantumuis exhauſtus, tamen locupletior
manet,
Et uſuras pendit vberiores
Creditori tot bonorum domino.
Quin potius ſeruus, vt Dominus ait, ille eſt
Qui fortunae ſuae talentum affatim adauget,
Vt mercedem conſequatur laetiſſimam.

PH. O

V. 705. *τον πηχυν*) Erudite alludit ad Nilometrum illud, quod *πηχυς* ſeu *Cubitus* dicebatur, et quo Aegyptii inundationem fluminis metiebantur. Vide noſtrum Himerium Ecl. XV, 1. Quod ſubiicit, *ὄμβρος ἄδεις*, eo reſpicit ad veterem famam, falſam tamen, in Aegypto nunquam pluuiam cadere.

V. 713. *θεραπευσαν ἀντιμισθιαν*) Contra metrum. Secure lego: *τερπουσαν* aut *πρεπουσαν*. Sententia autem ſumta eſt ex Matth. XXV, 23.

V. 725.

Φ. Ἠλιε γέρων, ἀλλ' ἐνακμάζων πάλιν,
Εἶδες τοσοῦτον ἄλλο γηγενὲς τέρας;
Εἶδες τοσοῦτο θαῦμα κοσμοῦν τὸν βίον;
Εἶδες μίαν δή τινος ἀνθρώπου φύσιν
Ἄνωθεν εἰς γῆν πρὸς τοσοῦτον ὄλβιον;
Τάχα σιωπᾷς· οὐδὲ γὰρ ἔχεις λέγειν,
Ὡς εἶδες ἁπλῶς ἥντινοῦν ἄλλην φύσιν.

N. Οἶμαι τὸν ἄνδρα τοῦτον ὀφθῆναι μόνον
Ἄνωθεν εἰς γῆν, ὥστε κοσμεῖν τὴν φύσιν.
Εἰ μὴ γὰρ αὐτὸν εὗρεν ἡμῖν ὁ χρόνος,
Οὐκ ἂν σαφῶς ἔγνωμεν ἐκ τῶν πραγμάτων,
Ὁποῖον ἦν ἐκεῖνο τὸ χρυσοῦν γένος,
Ὃ δὴ πάλαι τέταχεν εἰς ἡμιθέους
Ἡ τῶν παλαιῶν ἀττικὴ μουσουργία.

Φ. Εἰ παῖδες αὐτὸν εἶδον Ἑλλήνων τότε
Τάχ' ἂν ἀπ' αὐτοῦ τὸ χρυσοῦν ὕμνουν γένος.
Ἐπεὶ δὲ νῦν ἔδειξεν αὐτὸν ὁ χρόνος,
Ἓν χαρίτων ἄγαλμα κοινὸν τῇ κτίσει,
Καὶ τοὺς παλαιοὺς οὗτος ἡμῖν δεικνύτω.

Καὶ

V. 725. χρυσουν γενος) De aurea aetate, quam Hesiodus et Ouidius celebrant, nota omnia.

V. 731. ἓν χαριτων ἀγαλμα) Vere poëticam dictionem tandem aliquando hic deprehendimus. Sic Pindarus nem. III, 21. Aristoclidem χωρας ἀγαλμα, Aeschylus agamemn. 216. Iphigeniam δομων ἀγαλμα, Aristides panathen.

PH. O Sol ſenex, qui tamen rurſus iuueneſcere ſoles,
Numquid unquam tale in terris portentum viri conſpexiſti;
Num tam mirificum vitae communis ornamentum vidiſti vnquam?
Num vllius vnquam hominis ſubſtantiam in terra
Ad tantam beatitatem perductam vidiſti?
Taces tu quidem: neque enim dicere potes,
Te vnquam omnino talem naturam conſpexiſſe aliam.

M. Equidem arbitror, hunc virum plane vnicum extitiſſe
Omnibus retro temporibus in terra, vti ornamento eſſet humano generi.
Si enim hunc non conſecuta eſſent noſtra tempora,
Non certe ſatis euidenter ex rebus ipſis cognoſceremus,
Qualis tandem fuiſſet illa aurea hominum ſoboles,
Quam veterum attica poëſis olim
In Semideorum numero collocauit.

PH. Si Graeci ipſum aliquando ſuis temporibus cognouiſſent,
Ab eo forſan auſpicati auream ſobolem ceciniſſent.
Sed quia hocce tempus eum protulit mundo,
Tanquam vnum aliquod commune Gratiarum decus,
Idem hic et veteres vt nobis reddat, par eſt.
Etenim

athen. pag. 312. Athenas ἀγαλμα κοινον της ἑλλαδος atque Himerius Orat. I, 20. ſponſam ſapphicis verbis καλλιστον Παφιης ἀγαλμα nominat. Vide Doruillium in miſcellan. obſeruat. tom. III. pag. 267. et noſtrum Himerium Ecl. XIII, 13.

Καὶ γὰρ τὰ χωρὶς ἐις ἕκαςον προακτέα
Πάντων μόνος, βέλτιςε, συγκλείσας φέρει.

N. Τίς † εἶδε νοῦν τοσοῦτον ἐις θνητὴν φύσιν;
Τίς δὲ ψυχὴν ἔυτολμον ἐις πᾶσαν μάχην;
Ἢ κάλλος ἀνθοῦν ἐκτὸς τῆς ἥβης ἔαρ;
Ἢ καρδίαν κύματος † ἑςῶτα δρόμον;
Ἢ ῥυθμὸν ἐν σώματι καὶ μέλων τόνον;
Ἢ πρὸς λόγων ἅμιλλαν ἀκμαῖον πλάτος;
Ὀυκ ἐςὶν ὀυδεὶς, ὀυ μὰ τὸν γίγαντά μου.

Φ. Πολὺς ἀριςεὺς ἐις τὸ νῦν οὗτος γένος
Ἄωτον ††† ἀν ἔιποι καὶ τόνδε Πλάτων,
Πλὴν ἐι παρὼν ἔβλεψε τὸν ςεφανίτην
Ἀλλὴν ἂν εὗρε λέξιν αὐτῆς βελτίω·
Ὅσον γὰρ ἐξύμνησιν ἡρῷον γένος,
Ὀυδὲν πρὸς ὃν κροτοῦμεν ἡμεῖς ἐνθάδε.
Ναὶ πίπτε δεινὲ καὶ φθισίμβροτε φθόνε.

N. Χαῖρε

† f. εἶχε. †† ἱςῶσαν. ††† f. ἀνέτατον.

V. 735. τις ἰιδε) Non repudio hanc ſcripturam, commodius tamen ſcribi puto, τις ἐιχε, *quis* veterum heroum *habuit* tot decora totque virtutes?

V. 738. καρδιαν κυματος ἑςωτα) Mendum patet, non aeque emendatio. Praeterea vox κυματος dubiam ſcripturam habet in MSS. vt etiam legi poſſit χυματος aut χειματος. Reponam actiuum verbum, ἱςωσαν, ab ἱςαω *inbibeo*, *reprimo*. Quid vero erit δρομος κυματος, *incurſus fluctuum*? Dubitationes, opinor, fluctuantis et incerti animi; niſi malis ſcribere: τρομον, *pauorem* procellae.

V. 742.

Etenim quae heroum ſinguli ſigillatim fortium factorum ediderunt,
Hic vnus coniunctim complexus habet, o Diua.

M. Ecquis talem mentem in humana conſpexit natura?
Quis tam audacem habuit animum ad quoduis pugnae genus?
Aut florentem pulcritudinem poſt ver pubertatis iam ablatum,
Aut pectus fluctuum curſum inhibens,
Aut concinnitatem corporis et membrorum vires,
Aut ita vigentia latera ad eloquentiae certamina?
Nullus profecto iſtorum; per ipſum heroëm meum teſtor.

PH. Magnus bellator is eſt noſtris temporibus:
Inuulnerabilem eum appellauerit Plato,
Ita tamen, vt ſi coram conſpexiſſet hunc triumphatorem,
Aliam forſan reperiſſet dictionem hac meliorem.
Quantamcunque enim ille celebrauit heroum generationem,
Ea ne comparanda quidem eſt cum hocce viro, quem hic laudamus.
Pereat inuidia et moleſta et hominibus exitialis!

V. 742. πολυς ἀριστευς) *magnus ac celebris.* De quo ſignificatu vocis πολυς vide noſtrum Aeneam Gazaeum in Theophraſto §. 142.

V. 743. ἀωτον) *auribus carentem.* Abſurda lectio et ſimul in metrum iniuria. Difficulter tamen dixeris, quam Platonicam vocem poëta repetierit. Num affuit, ἀνυτατον, *inuulnerabilem*, an homericum illud ἀαατον, *illaeſum?* Plato (de legibus lib. III. p. 805.) quidem de prima hominum aetate diſputat, ſed heroum nulla ibi laus neque commemorabile aliquod vocabulum.

Ν. Χαίρει μὲν αὐτὸς οὐρανὸς τόνδε βλέπων·
Χαίρει δὲ καὶ γῆ καὶ τὸ τοῦ πόντου πλάτος,
Ὅταν πατῶν τὴν χέρσον εἰς τοῦτο βλέπῃ·
Ἂν δὲ πρὸς ἐχθροὺς καὶ τριήρεις ἐξάγοι,
Τὴν ὑγρὰν εἰς ἤπειρον εὐθὺς ἐκτρέπει
Στρωννῦσαν αὐτῷ πανταχῆ νώτων βάσιν,
Ὡς ἂν ἄγῃ σώσουσαν ὁ πλοῦς τὴν τύχην.

Φ. Λέγουσι τὸν Κόροιβον ἐξ ἀβουλίας
Γελᾷν μὲν ἀριθμοῦντα κυμάτων χύσιν,
Κλαίειν δὲ μὴ σθένοντα μετρεῖν εὐστόχως·
Τὸ γὰρ μεταξὺ † συγχύσειν ἱκώμενον
Τούτου πόνου σκόπιμον οὐδὲν δεικνύει.
Μὴ γοῦν Κόροιβος εἰμὶ καὶ γράφω μάτην,
Τὰ ῥεῖθρα μετρῶν τῶν καλῶν τῶν ἐνθάδε.

Ν. Ἐγὼ δέ τις Ἴκαρος ἀντὶ Δαιδάλου.
Πρὸς γὰρ τὸν ἥδυν τόνδε φωσφόρον τρέχων
Ἐκεῖθεν ἀπτὴν †† ὡς θρασὺς ὑποστρέφω,
Ταῖς ἐμπύροις τήκοντος αὐτοῦ λαμπάσι
Τὴν κηρίνην ††† πτέρωσιν, ἣν ἀμπίσχομαι.
Ἐπεὶ πρὸς αὐτὸν πάντες οὐδὲν οἱ κρότοι
Τὸν παντοδαπὸν τῶν ἐμῶν κόσμον λόγων.

Φ. Καὶ

† συγχυσει νικωμενον. †† f. ὁ. ††† MS. κιῤῥινην.

V. 756. τον Κοροιβον) Videas de hoc homine Aelianum var. lib. XIII, 15. ibique Perizonium. Postea repono

M. Ipſe polus gaudet eius conſpectu,
Gaudet etiam tellus et late patens mare,
Cum ille id aſpexerit adſtans in terra:
Cum vero idem triremes aduerſus hoſtes educit,
Statim in continentis terrae naturam conuertit ſe
humidum pelagus,
Ipſi vbique ſubſternens dorſum ſuum,
Vt nauigatio vehere poſſit fortunam, nos ſeruaturam.

PH. Coroebum narrant ex amentia
Laetari conſueuiſſe, ſi vndarum copiam numeraret,
Et rurſus flere, quod non ſuſtineret rectum earum
numerum inire,
Quia, quod interiectum eſſet vndarum, ſtatim
confuſione caeterarum
Superatum, laborem eius redderet inanem.
Nonne igitur Coroebus aliquis ſum et incaſſum
ſcribo,
Dum vndas virtutum huius viri numerare laboro?

M. Ego vero non Daedalus, ſed Icarus aliquis
ſum.
Dum enim obuiam vado huic ſuauiſſimo ſoli,
Inde audaculus ego deplumatus redeo,
Quia ille igneis facibus liquefacit
Cereas pennas, quibus amictus ſum.
Adeo omnes laudes nullo modo aequant huncce
virum
Singularem, qui meis carminibus potius ornamento eſt.

pono ſine haeſitatione, *συγχυσει νικωμενον*, *media quaeuis vnda permixtione caeterarum vincebatur.*

Φ. Καὶ τοῦτο δ' αὐτοῦ πῶς ἔτι παροπτέον,
Ει τὴν φύσιν δείκνυσιν ὀλβιώτεραν·
Ὡς ἥλιος γὰρ ἐξ ἑνὸς δίσκου βρύων
Τῆς γῆς τὸ πᾶν πρόσωπον αὐγῇ φαιδρύνει·
† Καὶ τῆς καθαραῖς τοῦ λογισμοῦ λαμπάσιν
Ἐκ τῆς Θρᾴκης πρόεισιν εἰς πᾶσαν πόλιν,
Ἄρχοντας ἐθνῶν ἱστορῶν πολυσπόρων.

N. Γνῶναι δὲ καὶ πόρρωθεν ἀγνῶτος φύσιν
Ἡ σωφρόνως ἔχουσαν ἢ μὴ σωφρόνως
Τίς ἀσφαλὴς τοσοῦτον, ἢ τίς ἀγχίνους;
Ταῖς γὰρ μεταξὺ συμβολαῖς τῶν ὀφρύων
Τὴν ἔνδον αὐτοῦ μανθάνει κατάστασιν,
Ὡς καὶ πρὸ παντὸς οὗτινος δήπου λόγου
Ἁλωτὸν εἶναι τοῦτον αὐτῷ τὸν ξένον.

Φ. Οὗτος δὲ πᾶς, βέλτιστε, τὸν πάντα χρόνον
Ἐν τοῖς ἐρευθήμασι τῆς ὥρας βρύει,
Κἂν οὐκ ἀθυμῶν, κἂν ἀθυμῶν τυγχάνοι,
Κἂν δυσφορῇ πρός τινα, κἂν πρᾴως ἔχοι·
Ὁρᾷς γὰρ ὡς †† τοῦτον νικᾷ τὴν φύσιν
Τὸ τρεπτὸν ††† ἐμφέρουσαν ἀτρέπτως πάθος,
Ἧς * ἡ κίνησις ἐνταῦθα στάσις.

N. Ἡ

† f. οὕτω καθαραῖς. †† f. τοσοῦτον. ††† f. ἐκφέρουσαν. * ὡς.

V. 774. καὶ τῆς καθαραῖς) Sine dubio restituendum erit: οὕτω καθαραῖς, maxime cum praecedat ὡς.

V. 788. ὡς τοῦτον νικᾷ) Vides verba sine mente et sententiam sine sapientia. Illa restituere conabor, hanc poëtae relinquo. Scribo, ὁρᾷς γὰρ ὡς τοσοῦτον νικᾷ τ. φ. τ. τρεπτὸν ἐκφέρουσαν ἀ. π. ὡς ἐστιν ἡ. κ. ἐ. σ. vides enim, uti

PH. Etiam hocce eius decus num filentio praetermittetur,
Quo naturae eius felicitas maxime declaratur?
Vti enim fol, quamuis ex vno orbe lucem effundat,
Tamen vniuerfam terrae faciem radiis collustrat,
Sic ille cum puris animi prudentis facibus
Ex vna Thracia prodit in omnes vrbes
Et gentium variarum praesides visitat ac spectat.

M. Ad perspiciendum vero, hominis cuiusque quale sit ingenium, ignoti antea,
Et quam sapiat aut desipiat,
Quis adeo cautus adeoue sagax est?
Etenim ille vel ex obtutu oculorum
Statim interiorem hominis affectum coniectat;
Adeo vt hospes prius, quam vllum faciat verbum,
Eius coniecturis sit totus captus et perspectus.

PH. Qui autem fit quaeso, optima Mens, vt ille toto aeuo
Rubore iuuenili floreat,
Siue anxius sit, siue hilaris,
Siue succenseat alicui, siue animo placato sit?
Vides enim, quantopere superet naturam ille;
Quae rem adeo mutabilem tam immutabili ratione aliis aufert;
Sed, quod in aliis mouetur, hic perstat stabiliter.

 M. Na-

vti ille adeo superet naturam, quae aliis sine exceptione aufert fluxam hanc mutabilemque affectionem pulcritudinis, *vt hic tamen ea persistat, quae alias commutatur et abit.* Atque haec vocis ἰμφερῶσαν expulsio mihi tanto facilius condonabitur, quod ea ne graeca quidem est.

V. 801.

N. Ἡ φύσις αὐτοῦ φύσις ἐστὶν ὀλβία
Καὶ Χαρίτων πέλαγος αὐτὸν δεικνύει
Καὶ πᾶσαν ἰλὺν τῆς ῥοῆς ἀποπτύει·
Τὸν βόρβορον γὰρ οὐκ ἐπιτρέπει μένειν
Εἰς τὴν διαυγῆ τῶν καλῶν ἔργων χύσιν,
Ὡς μηδὲ μικρὸν τῶν ἀβουλήτων μέρος
Τὸ τοῦ βάθους ἄκρατον αὐτῷ συγχέειν.

Φ. Ἐγὼ δὲ καὶ τὸ σχῆμα τῶν γυμνασίων
Τί δή ποτ' ἐστὶν, ἐκδιδαχθῆναι θέλω·
Τούτοις γὰρ ἡ φίλοπλος ἐμπρέπει φύσις·
Ὅταν † ἄγει θέατρον ὁ στεφανήφορος.
Πλὴν εἶδον αὐτὸν καὶ κατεπλάγην †† πάλαι
Τρίκογχον ἐκτείναντα Ῥωμαίων ξίφος,
Ὃν ††† εὐθὺς ἐξήνεγκε τῆς ἐφεστρίδος.

N. Ἀγών τις οὗτός ἐστιν, ἢ τέχνασμά τι
Πρὸς τὴν κατὰ πρόσωπον ὁπλομαχίαν·

Ἐρείσ-

† f. οἷς. †† MS. κατεπλαγην. ††† f. ὃ.

V. 801. ὅταν ἄγει) Mendoſe, quia ſyllaba ſuperfluit., Lego ὅτ' ἄγει *quando celebrat ſpectaculum*, aut οἷς, *quibus*, nempe γυμνασιοις, atque tum verbo ἄγει demulcendi oblectandique ſignificatum tribuo.

V. 803. τρικογχον ἐ ῥωμαιων ξ.) Mirum vocabulum. De triclinlis quidem palatiorum et templis triplici concha tectis illud uſurpatur, cum apud architectos ἡ κογχη *concham*, *la cuppole* ſignificet. Vide Freſnii gloſſar. v. κογχη pag. 673. Sed cum de gladio aut haſta dicitur, neſcio, quem ſenſum habere poſſit. Fere ſuſpicor de τριλογχῳ, *tribus cuſpidibus armato*, i. e. praelongo ac praegraui gladio, ſicuti a poëtis Minerua χαλκολογχος vocatur. Etiam vox ῥωμαιων, quia inutilis, non placet: ac forſan finxit Phile vocem ῥωμαιως, pro ῥωμαλεως, *valide* aut pleonaſtice poſuit ῥομφαιαν ξιφας, ἣν ἐυθυς, aut αἰχμαιως ξ.

V. 806. τὴν κατα προσωπον) quaſi *perſonatam* et fictam

M. Natura eius beatissima natura est
Ipsumque reddit Gratiarum pelagus,
Omnem quod eiectat aquosam faecem,
Non enim patitur, permanere coenum
In tam pellucida claraque egregiorum operum abundantia:
Adeo vt neque minima pars inconsideratarum actionum
Profunditatis eius sinceritatem perturbet.

PH. Ego vero etiam edoceri cupio,
Quaenam ratio ac forma sit exercitationum eius.
Eaedem enim ingenio bellicoso decorae videntur,
Quibus victor in palaestra oblectat spectatores.
Etenim olim videbam eum et percellebar,
Cum romanum gladium praegrandem protenderet,
Quem modo ex suo protulerat paludamento.

M. Hoc certamen est et artificium quoddam,
Ad armorum cominus exercitationem conducibile.

O 5 Nam

fictam armorum pugnam, non veram bellicam. Statim enim explanat poëta rationem, cur et quomodo ille *τρικογχον ξιφος protenderit.* Nempe id docet factum esse *ἐρεισματι και σφιγματι.* Itaque hoc vix aliud esse potuit exercitationis genus, quam gladiatorium, cum gladiator aut pugil firmiter consistendo in gradu et protensa manu armata assultum aduersarii expectando, partim fatigabat alterum metu suspensum, partim tolerantiae suae viriumque specimen edebat. Conf. Lipsium saturnal. lib. II, 20. p. 104. et Brouckhusium ad Propertium I, 13. p. 53. Itaque Cantacuzeni *τεχνασμα*, ni fallor, hoc erat: componebat firmiter gradum, quasi eo in statu excepturus irruentem aduersarium, idque *ἐρεισμα* obfirmati pedis erat: simul rigidam protendebat manum, graui ense armatam, valide constringens digitos ad ensem tenendum, et mucronem sine tremore ac motu intendens quasi in os aduersarii, idque *σφιγμα δακτυλων* erat.

V. 809.

Ἐρείσματι γὰρ συμβολῆς ἀντιδρόμȣ
Καὶ δακτύλων σφίγματι χειρὸς ἀτρόμȣ
Τὸ τȣ̃ πόνȣ σκόπιμον εἰς † πέραν τρέχει.
Τίς δ᾽ ἂν ὅλως δύναιτο καὶ τȣ́τοις †† φύσις
Ἔχειν δόκιμον ὡς ὁ τὴν ἕξιν γίγας;

Φ. Ἔχει δὲ καὶ σύναρσιν ἱππηλασίας,
Ὅταν ὁ λαμπρὸς τȣ̃τον ἀγὼν ὁπλίσῃ.
Ἡ χεὶρ μὲν αὐτῷ δυσγενȣ̃ς κρείσσων τρόμȣ,
Πόδες δὲ χαυνότητι λεπτοὶ καὶ κλόνῳ
Τῶν ††† κλιμάτων ψαύοντες, ὡς νάρκης, μόγις.
Ἂν γὰρ τὸ θερμὸν ȣ̓κ * ἀποχρῶντες φέροι,
Πρὸς τὰς μάχας εὔτολμον ȣ̓χ ἕξει σθένος.

N. Ἰȣ̀, ἰȣ̀, βέλτιστε, πῶς τȣ̃το φράσω;
Πρὶν ἂν λάβοιμί τινα φωνὴν ὑψόθεν,
Παγκοσμίȣ κώδωνος εὐηχεστέραν·
Ἄλλος γὰρ ȣ̓δεὶς ἐστιν αὐτȣ̃ βελτίων,
Ἀφ᾽ ȣ̃περ ἱππεῖς εἰς τὸ πᾶν ἦλθον γένος.
Νομίζεται δὲ καὶ σιδηρȣ̃ς τὴν φύσιν
Ὅταν ἐφεστρὶς ἱππικὴ τȣ̃τον λάβοι.

Φ. Ἕλκει

† f. πέρας. †† f. φυσιν. ††† f. κλιμακων.
* f. ἀποχρῶντας.

V. 809. εἰς περαν) Lege: εἰς περας, et postea, τȣτοις φυσιν.

V. 816. των κλιματων) De equitatione sermo est, cui nihil commune cum climatibus. Sed κλιμακας seu scalas, seu *stapedas* iam tum habebant equites: quamuis putabatur ars, parum fidere scalis et aequilibrio potius corporis firmam tenere sessionem. Itaque Cantacuzenus tenebat frenum manu non vacillante et equum insidebat laxatis ac diductis quasique suspensis pedibus et continua succussione agitatis, vt scala non magis tangeretur, quam homo vellet piscem torpedinem, cuius

tactus

Nam ſtatu firmato quaſi ad conflictum,
Et conſtringendis manus intrepidae digitis,
Propoſitum laboris perficitur.
Quis vero omnium poſſit habere naturam hiſce in rebus
Adeo ſpectatam, vt ipſo habitu eam declarat hic heros?

PH. Idem habet quoque adiumentum equitationis,
Cum illuſtris eum ludus in arenam deduxerit armatum.
Manus enim eſt ignobili tremore libera,
Pedes vero expanſione et agitatione facti habiles
Vix ita tangunt, vt torpedinem, equi ſtapedam.
Niſi enim aeſtum, quantum ſatis eſt, toleraret,
Non habiturus eſſet audax ſatis ad proelia robur.

M. Heu, heu, vir bone, quomodo tandem hoc ediſſeram,
Niſi aliquam ex alto accepero vocem
Sonantiorem vniuerſali tuba.
Nullus enim homo eum antecellit,
Quamdiu equites in genere humano reperti fuerunt.
Quin ferreus habetur ille,
Cum equeſtrem armaturam ceperit.

PH. Arcum

tactus membris torporem attrahit, contingere. De hoc autem perfrigido et ſpaſmodico piſce vide praeter veteres, vt Claudianum eidyllio 3. ac Philen de animal. pag. 80. etiam die allgemeine Hiſtorie der Reiſen zu Waſſer und zu Lande, tom. III. lib VI, 20, 2. pag. 343. In ſequenti verſu reponi poterit aut ἐκ ἀποχρωντως aut ἐχ ἀποχρων τις φεροι.

V. 821. παγκοσμιου κωδωνος) Neſcio, vtrum ineptiens poëta reſpiciat ad muſicam coeleſtem Pythagorae, quam planetarum orbes conficiunt, an ad clangorem tubae angelorum in die iudicii nouiſſimi.

V. 829.

Φ. Ἕλκει δὲ πῶς τὸ τόξον; εἰπὲ καὶ τόδε·
Καὶ γὰρ ἐς ὠὸν εὐστοχεῖν τοῦτον, λόγος,
Καὶ τοὺς ὀϊστοὺς αἰθεροδρόμους ἔχειν,
Ἐι μεχρὶς αὐτῶν τῶν ὑποπτέρων λύει,
Βάλλειν δὲ καὶ πόῤῥωθεν ὁρμίσκου στρόφον
Καὶ τρίχα λεπτὴν καὶ κατ' αὐτὴν ὀξέον
Καὶ τοῦδε μηδὲν τὴν βολὴν καταισχύνειν.

Ν. Ὑπερφυὲς καὶ τοῦτο καὶ μεῖζον κρότων·
Ὁ γὰρ ἂν αὐτὸς τόξον εἰς χεῖρας λάβοι,
Κάρφος δοκεῖ παίζοντος ἐν φαύλοις βρέφους·
Ἂν δ' ἐκτιναχθῇ καὶ τὸ † προσφάτως βέλος
Ἐις χαλκὸν ἢ σίδηρον, εἰ πεῖρας δέοι,
Ποῖον τι μηχάνημα συντρίβον λίθους
Τοσοῦτον ἁπλῶς ἐμβαλεῖ πᾶσι τρόμον.

Φ. Καὶ πρὶν ἰδεῖν τοσοῦτον εἰς ἄνδρα σθένος,
Κατεπλάγην, βέλτιστε, καὶ συνεστάλην·
Τῆς γὰρ βολῆς δέδοικα τὴν ὑποψίαν,
Καὶ δεινοπαθῶ καὶ τὸν αἰθέρα βλέπω,
Μήπου τι καὶ λάθοι με συγχέαν βέλος·
Ἄλλῳ γε μὴν ἔρωτος ἀκμαίῳ βέλει
Τεθήρακε φθὰς ὁ γλυκύς με τοξότης.

Ν. Τὰ δ' ἄλλα σεμνὰ τοῦ στεφανίτου πόσα;
Καὶ τίς ἱκανὸς ταῦτα μετρῆσαι λόγος;

Καὶ

† f. προσφατον.

V. 829. ὑποπτερων λυει) *ad aues emittit.* Vix haec videntur sana.

V. 831.

PH. Arcum vero quomodo tendit? dic et hoc.
Etenim vel ouum sagitta ferire posse dicitur
Et tela habere per aërem summum volitantia,
Siquidem ad alites ipsos ea emittat.
Item ferire e longinquo posse et funiculum alicuius monilis
Et tenuem pilum et alligatum ei ossiculum,
Eiusque iactum nulla omnino re fieri turpem.

N. Id quoque admirabile est et laude maius,
Quod omnis arcus, quemcunque manibus acceperit,
Videtur ramulus aliquis esse temere ludentis pueri:
Si vero telum velox inde fuerit excussum
In aes aut ferrum, ad specimen dandum,
Tum quaenam machina saxa confringens
Talem tremorem omnibus incutiat!

PH. Etiam prius, quam animaduertissem tantum huius viri robur,
Percellebar, o Diva, et contremiscebam:
Namque timidus suspectum habebam eius iactum,
Exanimatus et in coelum suspiciens,
Ne quod forsan telum etiam me inopinantem obrueret.
Veruntamen alio me valentiore amoris telo
Suauis ille iaculator dicto citius percussum ceperat.

M. Caetera vero huius triumphatoris decora o quanta sunt!
Et quaenam oratio ea valeat numerare?

Est

V. 831. καὶ κατ' αὐτὴν ὀστέον) Nescio an hoc sit *ossiculum pilo aequale*, an sit de emendatione cogitandum.

V. 853.

Καὶ γὰρ ἄμαχός ἐστιν ἐν μάχαις γίγας·
Σχολῆς δὲ καιρὸς εἴ τις αὐτῷ μετρίας,
Γραφαῖς ὁμιλεῖ καὶ σοφοῖς ἴσως φίλοις
Καὶ ζῇ λογικῶς. Ἂν δὲ πεττεύειν δέοι,
Παιδευτὰ Παλάμηδες αἰσχύνει βλέπων.

Φ. Ἄθυρμα δήπου τοῦτο καὶ νέοις φίλον·
Κεκύφασι γὰρ πάντες ἁπλῶς εἰς τόδε.
Τῷ δὲ στρατηγῷ κέρδος οὐ φαῦλον τόδε·
Διδάσκεται γὰρ καὶ παρ' αὐτῷ τὸν βίον,
Ὃς † ἐστὶ κύβος ἀστάτως κινούμενος·
Ῥίπτει δὲ γοργῶς τὴν βολὴν τοῦ κινδύνου
Πρὸς τοὺς ἀπαγεῖς τῶν φιληδόνων πόνους.

N. Ἔχω τι γυμνάσιον εἰπεῖν σοι ξένον,
Ὃ παιδιᾶς μέν ἐστι καὶ σπουδῆς μέσον·
Τῷ δὲ χρόνῳ, βέλτιστε, λυθὲν ἐκρύβη.
Πλὴν αὖθις αὐτὸ δείκνυσιν οὗτος νέον,
Ἐπεὶ βασιλεῖς καὶ στρατηγοὶ πολλάκις
Καὶ παῖδες αὐτῶν εὐφυῶς ἀνηγμένοι
Προσεῖχον αὐτῷ, †† μὴ περισπώσης μάχης.

Φ. Εἰ μή σύ μοι, βέλτιστε, προσπαίζειν θέλοις,
Ἥδιστ' ἂν ἀκούοιμι τῆς ἐκφράσεως·
Καὶ γὰρ ἔχεις δύναμιν, εἰ βούλει, ξένην,
Καὶ ζωγραφεῖς τὸ πρᾶγμα σαφῶς δεικνύων,
Καὶ τοῦτο μορφοῖς καὶ ψυχὴν ††† ἐπιπνέεις

Ὑπ'

† f. ὡς. †† MS. μα. ††† ἐπιπνέοις.

V. 853. Παλαμήδης) Hunc enim in castris ad Troiam reperisse ac docuisse talarium ludum, fama est,

Vide

Eſt enim in proeliis heros inexpugnabilis:
Si vero opportunitas vel mediocris otii adeſt,
Cum ſacris ſcripturis conſueſcit aut etiam cum ſapientibus amicis
Et prorſus ad rectae rationis ductum viuit. Si vero talario luſu oblectari vult,
Tum vel Palamedes artis repertor ſe fateatur victum,

PH. Scilicet hic ludus etiam iuuenibus gratus eſt,
Cum omnes huc propendeant;
Sed imperatori non exiguum lucrum affert,
Qui eo condocetur, vitam humanam eſſe
Talo ſimilem, qui inſtabili ſede pererret,
Et alacriter iaciendam eſſe aleam periculorum
Aduerſus inſtabiles mollis vitae labores.

M. Potero tibi et aliud mirabile exercitamentum narrare,
Quod ſeuero ſtudio et ludicro ſimul conſtat,
Et vetuſtate quidem abolitum latuit dudum,
Sed ab eo fuit renouatum denuo,
Quando reges et duces ſaepius
Eorumque filii liberaliter educati
Ei operam dederunt, cum a proeliis vacauerunt.

PH. Niſi forſan deludere me vis,
Perlibenter audiam tuam deſcriptionem.
Habes enim eius rei, ſi vis, mirabilem facultatem
Et pingere ſoles res euidentiſſime.
Igitur et hoc velis informare animo meo et afflatu tuo me monere,

Veras

Vide Io. Meurſii graeciam ludibundam p. 52. et Souterii Palamedem.

V. 875.

Ὑπ᾽ ὄψιν ἱστῶν ἀπλανεῖς τὰς ἐμφάσεις
Καὶ ῥυθμὸν ἀντίμιμον ἐντέχνων τύπων.

N. Τοῦτο πλόκαμός ἐστι καὶ φέρει στρόφον,
Ὃν ὁ στρατηγὸς ἐκ λαβῆς ἔχει τρέχων·
Ἄνω δὲ τὸν κύλινδρον αὐτὸν ἐξάγων,
Τοῖς ἀνθελιγμοῖς οὐκ ἐᾷ πίπτειν κάτω,
Καὶ πάλιν αὐτὸν ὥσπερ εἰς νῶτα στρέφει,
Κλέπτει δὲ τὴν αἴσθησιν ὡς πεσούμενος
Κρεμαστὸς εἰς κίνησιν ἑστὼς ὁ στρόφος.

Φ. Πλὴν

V. 875. Τοῦτο πλόκαμος) Hic desidero adhuc laudatam a Phila describendi artem: namque haec lusus descriptio sat obscura est. Quantum tamen potui rimando et scrutando extricare, id conabor proponere. Scilicet erat turbo ligneus, oblongus, forsan cauus, summa parte amplior, ima angustior, vt pes tanquam, ansa aut manubrium posset digitis prehendi et intorqueri. Ergo proprie ἄστατος στρόφος, *instabilis turbo* erat, qui tamen, quia semper volvebatur tortus ac retortus, non immerito κύλινδρος v. 877. diceretur, et forsan, quia ad pilae modum sursum iactabatur et aliquem orbem habebat, etiam σφαῖρα v. 891. appellaretur. Hic turbo totus obuolutus erat filo seu funiculo vndiquaque eum ambiente ac vestiente, quo debebat regi, trahi, retrahi, teneri. Hoc amiculum funis Phila appellat mox πλόκαμον, quia is vorticosam figuram habebat et in cincinnorum contortorumque capillorum modum formatam, quippe turbini circumiectus, mox πλεκτὸν ἀμφίβληστρον, quippe quo veluti reticulo inclusus tenebatur turbo, mox πλέγμα, seu circumnexum funiculum. Quare instrumentum hoc lusus compositum erat ex turbine et filo. Qui eo ludebat, capto funis extremo, digitis et maxime pollice filum tenens velut equi habenam, currebat et inter currendum iactabat turbinem in altum. Ne autem is decideret, natiua grauitate impulsus, semper funis erat retrahendus et in contrariam partem flectendus,

Veras rei ſpecies oculis ſubiiciens
Et eius artificii formam aemulae artis concinnitate exprimens.
M. Scilicet nexile opus eſt in turbine,
Quem anſa arreptum heros tenet in curſu:
Quando autem illud volumen ſurſum in altum proiecit,
Contrariis vorticibus impulſum non ſinit deorſum labi,
Et rurſus id veluti in dorſum circumagit.
Is autem turbo, cum continuo motu ſuſpenſus ſtet,
Oculorum viſum decipit, quaſi caſurus.
PH. Quin

dus, vt retortus turbo penderet in aëre. Namque ob motum currentis hominis et ob regyrationem funis tracti et ob impulſionem manus cogebatur pendere. At diſſolutis funiculi nexibus, in terram defluere turbinem, neceſſe erat, cum amplius regi non poſſet. Quod ne fieret, impedire luſor debebat, eratque omnis ars et officium eius, arreptum funem aſſidue ac velociter retrahere et regyrare inter currendum quaſique recolligere in turbinem, vt, quantum eius diſſolueretur ac deorſum vergeret, tantum retorſione digitorum et contrariis vorticibus agitatum retraheretur ſuſpenſumque teneretur. Talem, inquam, fuiſſe illum ludum autumo. Addit poëta v. 863. antiquum fuiſſe, poſt obſoleuiſſe. Quem vero innuit veterem ludum? An' Οὐρανίαν? quod pilae genus deſcribit Meurſius graeciae ludibundae p. 48. cum nempe pila in ſublime eiiciebatur et ab aſſiliente puero prius, quam in terram recideret, rapiebatur. An potius Τροχὸν ſeu Βέμβηκα, memoratum ab eodem Meurſio p. 61. cum turben ligneus, flagello percuſſus, in vertiginem rotabatur, mox procurrens, mox fixo veluti pede ſeu centro in ſe ipſum circumactus. Recentiores Graeci, Freſuio teſte, hunc ῥόμβα appellant: isque luſus iam Biantis et Pittaci temporibus fuit vſitatus, vt ex epigrammate Callimachi in Anthologia lib. III, 33. p. 422. intelligitur. Cantacuzeni luſus ex

 vtroque

Φ. Πλὴν ἀλλὰ τὸν κύλινδρον ὠθεῖ καὶ πρόσω
Καὶ πρὶν πεσεῖν ἄνωθεν αὐτὸν λαμβάνει·
Ἔχει γὰρ † ἀντίχειρα τὸ πλέγμα φθάνων
Ὡς γοργὸς ἱππεύς· ἂν δὲ καὶ τέως πέσῃ
Τὸ πλεκτὸν ἀμφίβληστρον ἐκδὺς ὁ στρόφος,
Κάτωθεν αὐτὸν ὡς κρεμαστὸν ἁρπάσας
Ὁ γεννάδας ἔκρυψε τὴν πτῶσιν πάλιν.

Ν. Ἐγὼ δὲ σοὶ μεῖζόν τι καὶ τούτου φράσω·
Καὶ γὰρ ἀπ' αὐτῆς τῆς ἕδρας τοῦ πλέγματος
Κατωμαδὸν τὴν σφαῖραν ὁ χρυσοῦς φέρει
Καὶ πάλιν αὐτὴν †† ἀττικῶς ἀντιστρέφει
Καὶ πρὸς τὸ λεπτὸν τῆς λαβῆς ἀπευθύνει
Σταθμοῖς τε πυκνοῖς καὶ καθεστῶσι δρόμοις
Τὴν ἐσχάτην πνέουσαν εὑρίσκει βάσιν.

Φ. Ἀφεὶς τὰ λαμπρὰ τῶν ἀγώνων φάσματα
Τὸ σφαιρόπαικτον ὥς τι καινὸν εἰσφέρεις·

Καὶ

† ἀντίχειρι. †† f. ἀτεχνῶς.

vtroque videtur fuiſſe compoſitus, cum iactatione in altum et circumrotatione ſimul conſtaret. Notes autem, v. 884. ἀντιχειρι, *pollice*, ſcribendum eſſe.

V. 890. ἀπὸ τ. ἕδρας τ. πλ.) *ab ipſa ſede lapſi.* Aenigma, an narratio haec eſt? Interim putabo, τὴν ἕδραν τ. π. eſſe *quietem* delapſi iamque turbine liberati funiculi, et, quod poſthac commemoratur, veluti μεῖζον ludus, id putabo tale aliquid fuiſſe. Simulac reſedit turben exſolutus filis et in terram lapſus, vt denuo circumagi in aëre nequeat, ipſe turbo ſolus attollitur in humerum et humero ſuſtinetur. Hoc in loco, denuo digitis impulſus venuſte circumagitur, vt, ſtatutus in pedem ſeu tenue manubrium ſeu centrum imum, ſic ſuper humero ſtans in vertiginem rotetur et centro ſeu pede ſuo humerum veluti terebret. Ne autem ſic ro-

tatus

PH. Quin etiam volumen et vlterius propellit ante se
Atque prius id, quam desuper cadat, recipit:
Namque ante arreptam texturam tenet pollice,
Vti agilis eques habenam: quod si vero tandem ceciderit
Turbo, retis circumnexi vinculis exsolutus,
Tunc ipsum, veluti pendentem adhuc, rapit sublatum
Atque ita lapsum eius occultat vir egregius.

M. Ego vero adhuc maius quiddam dicam tibi.
Etenim aureus ille vir, simulac resedit illud rete,
Illam turbinis pilam humeris suis gestat
Eamque rursus retorquet lepide,
Et per tenuem illam ansam dirigit;
Atque ita turbo crebris stationibus certisque iterum cursibus libratus,
Invenit imi pedis vigentem stabilitatem.

PH. Tu vero sepositis illustrioribus certaminum spectaculis
Pilae lusum, veluti mirabile aliquid, memoras:

tatus turbo ex humero defluat, homo ludens mox consistit, mox procurrit et recurrit corpore librato, vti scilicet aequalem planumque humerum turbini, tanquam basin, praebeat, vtque is turbo semper motus, quasique vivens et spirans, consequatur semper fundamentum, cui innitatur. Secundum hanc explanationem facilis erit verborum quoque intellectus et emendatio. Nempe v. 892. pro ἀττικως secure ponas ἀςικως, *festiue*, nisi malis ἀτταοαν *subsilientem*. In v. 895. forsan posceres πνεουσα, nempe pila; tamen mihi adhuc obscurum manet, quid sit, ἐσχατη βασις· suspicor tamen, esse imum pedem turbinis, qui tum *spirat* ac vivit, cum firmo talo innititur neque decidit.

Καὶ μὴν ἔτι σκώπτουσα τὴν παροινίαν
Στρόμβους φέρειν εἴρηκεν ἡ παροιμία.
Τί γὰρ ἔχει θαύματος ὁ στεφανίτης,
Ἂν εἰς ὄχημά τινος ἀστάτου στρόφου
Τηρεῖ βεβηκὸς τὸ σκέλος τῆς φύσεως;

N. Ἀλλὰ τὰ λαμπρὰ τοῦ στρατηγοῦ πρακτέα
Καὶ πορφυροῦν δέδοικα σιδήρου πλέον·
Τὰ σμικρὰ δ᾽ ὡς εὔληπτα πολλάκις λέγων
Τὰ κομψὰ καὶ τέρποντα χωρὶς λεπτύνω,
Καὶ τοὺς βαρεῖς πόρρωθεν ἐκκλίνω λίθους
Τοὺς μετρίους κέκληκας † ἐυλέγειν θέλων,
Ὡς παῖς τις ἁπλοῦς ἀδρανεῖς κτίσων βάσεις.

Φ. Ἀλλὰ παρ᾽ αὐτῷ φαῦλον οὐδέν τι βλέπω·
Κἂν τὸ πλαταγώνιον αὐτὸ δεικνύοις
Ὃ νηπίοις δίδωσιν ἡ †† θριγευ κινη.
Ἀστράγαλοι γὰρ ὥσπερ ἐν θέσει κύβων
Καὶ καρύων ἥδιστος ἐν στίχοις κτύπος
Ἔχουσι τοῖς παίζουσι καὶ σπουδῆς μέρος,
Τάδ᾽ ἐστιν ἁπλῶς οὐδὲ συγγνώμην φέρον.

N. Οἶκος

† f. ἐκλέγειν. †† θριδακινή.

V. 899 στρομβους φερειν) Hoc prouerbium ignoro.

V. 902. το σκελος της φυσεως) i. e. pedem seu crus turbinis, quod antea λαβην et mox, vt puto, ἐσχατην βασιν dixerat, in quo turbo consistit et currit et circumvertitur. Φυσις est *res*, de qua sermo est.

V. 908. κεκληκας ευλεγειν) Puto ἐκλεγειν scribendum. Namque ad figendum pedem se ait vitare saxa et quaerere stratos lapillos.

V. 911. πλαταγωνιον) *crepitaculum.* i. e. si ludicras quoque oblectationes infantis adhuc illius herois mihi obiiceres.

Quamuis hanc stoliditatem illudens prouerbium
Sic turbines proferri pronunciat.
Quid enim singulare habet triumphator,
Si ansam instabili turbini suppositam absque lapsu
seruat?

M. Sed ego illustres res ab hoc duce gestas
Eiusque purpuram magis vereor, quam ferrum.
Dum vero minores res, vt mente facile concipien-
das, crebrius memoro,
Gloriosiores et iucundiores parcius tango:
Et graviora saxa e longinquo devito,
Cupiens modo lapillos modicos eligere,
Vt simplex aliquis puer infirmis progressurus gressib9.

PH. Veruntamen apud ipsum nil plane vile
conspicio,
Etiamsi ipsum crepitaculum mihi produceres,
Quod pueruli sibi ex herbarum foliis faciunt.
Vti enim tali in alea positi
Et nucum vti iucundissimus in lineis crepitus
Etiam seriae rei aliquid apud ludentes habent,
Ita hoc simpliciter nullam excusationem requirit.

obiiceres. Sic apud Theocritum idyll. ια. v. 57. papauer dicitur ἐρυθρὰ πλαταγώνια ἔχειν, seu habere rubra folia ad crepitum percussione edendum: vbi graecus Scholiastes pag. 104. annotat, amantes ex iis diuinasse, an redamarentur ab amatis, si scilicet folium inter pollicem et indicem cauo situ locatum et alterius manus palma percussum, ederet crepitum. At quid fiet cum illo monstro lectionis, ἢ δρίγευ κινῆ, quod sequitur? Equidem pro eo substituerim ἢ θριδακίνη· *lactuculae folium*, ex θρίδαξ *lactuca*, qua pueri omnino vti possunt ad crepitum ludicrum complosione edendum.

V. 919.

N. Οἶκος μὲν ὐδεὶς ἐστιν ἐκ τῶν χεϱμαδων,
Ἂν ὐκ ἔχῃ σύνδεσμον ἐκ τῶν ὀστϱάκων·
Καὶ ναῦς ἀπαγὴς, εἴπεϱ ὐκ † ἔχει †† τϱόπιν·
Κύκλος δὲ πᾶς ἄκεντϱος ὐ κύκλος τάχα·
Καὶ παῖς ἀγαθὸς παιδιᾶς τινος δίχα
Τὸν τῆς τελειότητος ὐ τϱέχει δϱόμον·
Καὶ γαϱ τὰ μικϱὰ τῶν μεγάλων αἰτία.

Φ. Τί δεῖ λόγων, βέλτιστε, μακϱῶν ἐνθάδε;
Πάϱεστι δὴ, πάϱεστιν ὁ στεφανίτης,
Ἔνοπλος ἱππεὺς ἐξιὼν τῶν ταγμάτων·
Σὺ δ' ἐξαναστὰς εἰς ὑπαντὴν πϱοσκύνει
Καὶ τῦτον ††† εὐχαῖς δεξιῷ πολυτϱόποις,
Τὴν τῶν κϱότων ἅμιλλαν ἀσμένως λύων,
Ἐπείπεϱ εἰκὸς λῆξιν εὑϱεῖν τὸν πόνον.

N. Ὡς τῦδε * ταῦτ' ἂν μέμψιν εἰς τῦτον φέϱοι,
Τὴν τῦ βϱέφυς θέλξαντα μετϱίως φύσιν·
Εἰ μὴ γαϱ ὡς ἄπλαστος εὐθὺς ἐτϱάφη,
Τίς ἂν ὅλως ἄνθϱωπον αὐτὸν ἐφϱόνει,

Τῶ

† marg. ἴσχει. †† MS. τϱόπον. ††† MS. εὐχαὶκ. * f. Ὡς ὐδέ.

V. 919. ὐκ ἔχει τϱοπον) In margine codicis appositum extat, ἴσχει· quod idem valet, ac το ἔχει. Alterum, τϱοπον, plane ineptum est, et statim a me correctum. Τϱοπις *carina* est, vilior et inferior nauigii pars, necessaria tamen.

V. 922. τον της τελειοτητος) *non currit ad adultam aetatem.* Hoc est, quod Horatius (sermon. lib. II, 1, 60.) de praecocibus ac nimium seueris puerorum ingeniis pronunciat: *o puer, vt sis vitalis, metuo.*

V. 931. ὡς τυδε ταυτ' ἂν) Scribendum videtur:

ὡς

M. Nulla domus constat meris lapidibus,
Quin iuncturas habeat ex calce:
Neque nauis est bene compacta, nisi habeat carinam:
Circulus quoque amplior absque centri puncto ne circulus quidem est:
Et bonae frugis puer sine ludo
Curriculum perfectionis haut currit.
Namque paruae sunt res maiorum rerum causae.

PH. Sed quid opus est longis verborum ambagibus?
Adest iam, adest ipse triumphator,
Armatus eques e legionibus prodiens.
Tu vero assurge ei, occurre, adora
Eumque variis votis excipe;
Iam bona cum gratia finias plausuum certamen,
Quia iam par est, vt labor consequatur finem.

M. Adeoque ne ista quidem ei ignominiam afferunt,
Quae quondam pueri ingenium modice oblectarunt.
Nisi enim tanquam rudis olim educatus esset,
Quis omnino hominem eum esse suspicatus fuisset,

ὡς ἄδε aut ὡς' ἄδε τ. Namque illud τυδε ad neminem potest referri. Sensus hic est: Quin ne ista quidem ludicra, quae olim pueri eius ingenium modice oblectarunt, poterunt ei nunc viro cedere opprobrio: nam si talis, qualis nunc apparet, statim venisset in mundum, nec per rudes pueritiae annos transiisset, neque ingenium eius artibus disciplinisque informatum, excultum, politumque hic fuisset, non solum καινη φυσις, sed plane deus aliquis fuisset habitus. Ergo illa puerilia debent eum hominem eumque quondam rudem, declarare.

Τῷ νῦν βίῳ δείξαντα καινὴν τὴν φύσιν;
Ὡς μηδὲ τὴν ἄμαχον ἰσχὺν τῶν λόγων
Πρὸς τοῦτον ἀρκεῖ εἰσενεγκεῖν τι πρέπον.

Φ. Αὐτὸς δὲ τί δρᾷς; ποῦ δ' ἀναστρέφειν θέλεις;
Ἡττημένου γάρ τινος ἐμφάσεις ἔχεις.
Βούλει δὲ τὴν πτέρωσιν ἐντεῦθεν λύειν,
Ἡμᾶς ἀτέχνως ὀρφανὲς παρατρέχων;
Πλὴν αὖθις ἡμῖν εὐσταλὴς παλινδρόμει
Καὶ μειζόνων φρόντιζε τῇ τέχνῃ κρότων,
Ἐπείπερ ἀθρεῖς εὐμενῆ τὸν δεσπότην.

Ν. Ἡττημένος μέν εἰμι καὶ φεύγειν θέλω·
Τὸ γὰρ ἐπαχθὲς οὐ φέρω τῆς αἰσχύνης,
Τὸν ἄνδρα τιμαῖς αὐθάδως καθυβρίσας.
Αὖθις δὲ καὶ πρόσειμι καὶ ξύνειμί σοι
Καὶ πρὸς τὸν αὐτὸν, εἰ καλεῖς, ἆθλον τρέχω,
Καὶ γίνομαι σὸς, καὶ τρανῶς πάντα βλέπων.
Καθίσταμαί σοι † τὸν βίον διδάσκαλος.

Φ. Ὦ χαῖρε λαμπρὸν τῆς ἐμῆς φῶς καρδίας,
Μᾶλλον δὲ τοῦ σύμπαντος ἀνθρώπων γένους,
Πόθεν πρὸς ἡμᾶς τοὺς θρασεῖς καὶ μετρίους
Ὁ καινοφανὴς Τηλέμαχος ἦλυθες;

Ἀρ'

† f. τοῦ βίου.

V. 951. τὸν βίον διδάσκαλος) Ferri potest accusatiuus et explicari, *per totam vitam*, *semper*. Facilior tamen erit lectio, τοῦ βίου, *vitae tuae magistra*.

V. 955.

Qui nunc huic saeculo mirificam naturam ostendit?
Adeo, vt neque valentissima eloquentiae vis
Sufficiat, ad aliquid eo satis dignum canendum.

PH. Ipsa vero tu quid agis? quo te conuertis?
Victi enim alicuius et fugientis speciem praebes.
Vis nunc desinere, nos afflatu tuo animare et eleuare?
Num plane orbos nos derelinques?
Veruntamen ipsa ad nos expedita reuertere
Et arte tua maiores meditare laudes,
Cum dominum videas esse beneuolum.

M. Victa quidem sum et aufugere cupio,
Cum molestiam pudoris ferre nequeam,
Quod tantum virum, dum honorare volui, praefracte dehonestaui;
Tamen redeo ad te et assum tibi,
Atque ad idem certamen, si ita tibi videtur, me accingo,
Tuaque sum socia, et, quia cuncta euidenter animaduerto,
Tua sum maneoque vitae magistra.

PH. O salue splendida lux mei pectoris
Aut potius generis humani vniuersi,
Vnde quaeso ad nos audaculos et exiguos homines
Veluti aliquis recens conspectus Telemachus venis?

V. 955. ὁ καινοφανὴς Τηλ.) Alloquens primumque salutans Cantacuzenum, recens aduenientem, comparat cum Telemacho Vlyxis. Causam comparandi non intelligo.

Ἀρ' εἰς ἀμοιβὰς εὐπρεπὴς εἶ τῶν κρότων;
Ἢ τοῦ θράσους ἔλεγχος ὀφθήσῃ; Φράσον.
Συστέλλομαι γὰρ καὶ μαθεῖν τὸ πᾶν θέλω.

Ὁ μέγας Δομέστικος.

Μὴ μὴ] πτοηθῇς· ἐντελὴς γὰρ ἡ σχέσις,
Καὶ πᾶν ὅσον δίδωσιν ἀκμαῖος πόθος
Οὐκ ἐστὶ μικρὸν τῷ σκοποῦντι σωφρόνως.
Σαίνει δὲ καὶ ψέλλισμα † πατέρα βρέφους·
Ἡ γὰρ φύσις τίθησι τὰς ψήφους τέως.
Ἐγὼ δὲ τὸν σὸν τεχνικὸν τόνδε κρότον
Ἐρῶντος ἀνδρὸς ἀκριβὲς δεῖγμα κρίνω.

† MS. τὸν πατέρα.

Num paratus es ad gratias referendas pro laudatione tua
An ideo ades, vt meam audaciam redarguas? Responde:
Namque paueo et rem totam cognoſcere cupio.

MAGNVS DOMESTICVS.

Noli pauere: namque integra animi affectio
Et quicquid vigens amor donat,
Non ducuntur parui ab eo, qui ſapienter rem expendit.
Etiam infantis balbuties patrem mulcet
Quippe natura ipſa ſuffragante.
Ego vero tuam hancce poëticam laudationem
Inſigne ſpecimen amantis me hominis eſſe iudico.

CARMEN VI.

SEU

EPIGRAMMATA PHILE.

Ex Fabricii Bibl. Graeca, tom. VII. p. 711. repetita.

Ἐις τὲς τρεῖς μεγάλες μάρτυρας, Θεόδωρον, Δημήτριον καὶ Γεώργιον.

Δρακοντοφόντης, γοργόπες, † μυροβλήτης,
Ἐκ τῆς ἑώας, ὁ γλυκὺς ςρατηλάτης.
Τῆς γὰρ νοητῆς τέκνον ἐςὶν ἡμέρας·
Ἐξ εὐχαρίτων ἡ Θεοδώρε χάρις,
Μήτηρ γὰρ εὐκτῶν τῶν θεȣ̃ δωρημάτων.

Ἐις τὸν θυμὸν Λικινίȣ

Ἐι χαλδαϊκὴν τȣ̃ θυμȣ̃ καίει φλόγα
Ὁ Λικίνιος κατὰ τȣ̃ ςρατηλάτȣ

Καὶ

† f. μυροβλυτης.

Verſ. 1. Μυροβλητης) Sic iterum v. 22. μυροβλησιαν· vtrobique mendoſe, hic quoque contra metrum. Scribo μυροβλυτης et μυροβλυσιαν· a βλυζω.

V. 2. ἐκ της ἑωας) Patriam Theodori innuit, quam in carminis I. prologo iam diximus fuiſſe orientalem regionem. Gregorius Nyſſenus panegyrico S. Theod. p. 1013. a. ſcribit, πατρις τῳ γενναιῳ ἡ προς ἡλιον ἀνισχοντα χωρα· ἐυγενης γαρ και ὅτος κατα τον Ἰωβ των ἀφ' ἡλιȣ ἀνατολων και της πατριδος ἐκεινῳ κοινωνων.

V. 3. τεκνον ἐ. ἡμερας) *Aurorae filius*, qualis a poëtis fingitur Memnon fuiſſe. Scilicet patriam Theodori

CARMEN VI.

EPIGRAMMATA PHILAE.

1. In tres magnos martyres, Theodorum, Demetrium ac Georgium.

Serpentis occiſor, celer pede, vnguenta deſtillans
hic dulcis miles,
Ex Oriente eſt. Nam aurorae ſpiritualis is proles eſt.
Venit igitur ex gratioſis gratia Theodori,
Gignens expetenda dei dona.

2. In furentem Licinii iram.

Etiamſi Licinius contra ſanctum militem babyloni-
cam irae
Suae

dori accommodat poëta ad myſticam generationem ex Chriſto, qui lux eſt et dies, ipſe Sol iuſtitiae illuminans omnes homines in mundum miſſos, et ἀνατολη ἐξ ὑψους, (Luc. I, 78.) ex quo qui naſcuntur, merito ὑιοι φωτος και ὑιοι ἡμερας (in 1. Theſſ. V, 5.) dicuntur. Vnde addit poëta, ἐξ ἐυχαριτων *e gratioſis locis* ac beneficis oriundum martyrem eſſe, quia nil amabilius et beneficentius lumine, nil inſuauius caligine και σκια του θανατου eſt.

V. 6. θυμου καμινι φλογα) Canitur fornacis ardor, quo Theodorum toſtum fuiſſe, in prologo Carm. I. dixi-

Καὶ † μύριον πῦρ μαςίγων ἀναφλέγει,
Πλὴν ἀλλ' ἐπῆλθεν ἡ †† συρίζουσα δρόσος.

Εἰς Λικίνιον, τοῖς τοῦ ἁγίου αἰδοίοις ἐνυβρίζοντα.

Τῆς αἰσχύνης, ἥλιε, χωρὶς αἰσχύνης·
††† Τὴν σοῦ βλαὶξ ἐμβάλλουσιν οἱ τῆς αἰσχύνης
Τῆς μαρτυρικῆς αἰσχύνης τῷ χωρίῳ.
Καὶ πρὸς τὸ ῥῆμα μὴ ῥαγῇς μοι * καρδία.

Εἰς τὸν ἅγιον ἐπὶ τροχοῦ τεινόμενον·

Ἐζεχιὴλ ὁ μὲν προφητῶν ἀκρέμων·
Ἀφεὶς θεωρῶν τοὺς τροχοὺς τοὺς ἐμπύρους·
Τὸν μαρτυρικὸν, εἰ δοκεῖ, τροχὸν βλέπε
Καὶ συγκρίνας θαύμαζε τὸν τροχηλάτην.

Εἰς

† f. μυρίων. †† f. στηρίζουσα. ††† της σε· Λαὶξ.
* cd. καρδίαν.

diximus, et confertur cum babylonica fornace Nebucadnezaris, tribus Iudaeis comburendis destinata. Dan. III, 20.

V. 8. μυριὸν) Forsan rectius scribetur, μυριων.

V. 9. ἡ συριζουσα) *Sibilantem* rorem exsibilandum iudico ac reponendum, ἡ στηριζουσα· *liquorem corroborantem.* In actis Theodori tironis apud Gregorium Nyssenum nil huius portenti legitur, quod potius huc translatum est ex commemoratione de supplicio alius cuiusdam Theodori, qui sub Iuliano apostata fustigationem perpessus fuit. Is enim, vt narrat Sozomenus, (hist. eccles. lib. V, 20. pag. 628.) sibi adstitisse iuuenem confirmauit ac tenui linteo sudorem abstersisse frigidaque aqua cruciatus suos restinxisse: τους ἱδρωτας ἀποματτων ἠ και ὑδωρ ἐπιχεων ψυχροτατον, ᾧ τας φλεγμονας ἐπαυε και τους πονους ἀνεψυχε.

V. 11.

Suae flammam incendit et infinitum flagrorum aestum excitat;
Tamen ros martyrem corroborans defluit.

3. In Licinium pudendis S. martyris insultantem.

O pudendum diem! absque pudore lucis tuae!
Pudendi homines pudendis partibus martyris insultant calcibus.
Nonne vel ad hoc verbum dissiliat mihi cor?

4. In Sanctum in rota extentum.

Ezechiel, vatum surcule, mitte spectare istas ignitas rotas:
Contuere potius, si placet, hanc martyris rotam,
Et comparans vtrasque, admirare hunc rotae agitatorem.

5. In

V. 11. την σκ βλαξ) Forsan sic scribendum et interpungendum, αἰσχυνης της σκ· λαξ ἐμβαλλεσιν· *absque verecundia solis. Calcibus irruunt.*

V. 13. ῥαγῃς καρδια) Non, καρδιαν. Extat phrasis tota apud Eustathium: (de amoribus Ismeniae lib. VII. pag. 257.) θυμα δε, ἀλλα μη μοι καρδια ῥαγῃς, Ὑσμινη παρθενος· *victima vero, sed hic rumpuntur mihi ilia, erat Hysmine virgo.*

ἐπι τροχȣ τεινομενον) S. Georgius hic est, celebrior, quam meretur, martyr: quippe cuius Acta esse commentitia et ineptiarum plena, ipse Baronius fatetur. De eo legantur, si tanti facis, Nicephorus Callistus hist. Eccl. lib. VII, 15. pag. 459. Baronius martyrolog. rom. 23. April. p. 228. Tillemontius mem. hist. eccles. to. V. Parte II. pag. 10. Nicomediae anno 303. eum varias mortes passum fuisse, ferunt, et inter alia supplicia etiam

Ἐις τὴν διὰ ξίφȣς τελείωσιν Νέςορος.

Ὡς † βαλλικὰς τὰς ἀμοιβὰς λαμβάνεις,
Κύδιςε Νέςορ, τῆς σφαγῆς τȣ̃ βαρβάρȣ.
Τῶν μαρτύρων γὰρ τῷ ςρατῷ συνεγραφῆς, ††
Καὶ συμμερίζῃ τὰ ςέφη Δημητρίῳ.

Ἐις τὴν μυροβλησίαν. †††

Τίνος, μέγιςε * Σαλαμῶν; κλῆσιν λέγεις
Μύρον κενωθὲν; οἶμαι γὰρ Δημητρίȣ·
Ἐξ ȣ̃ τὸ μύρον ὤκα ** σανίζον ῥέει,
*** Τ' ἀντλῶ μὲν ȣ̓δεὶς ἐκκενώσει τὴν χάριν.

† f. καλλινικας. †† f. συνεγγραφῃ. ††† f. μυρυβλυσιαν. * l. Σαλομῶν. ** f. ῥανίζον. *** f. ἀντλωμεν.

etiam rotam mucronibus vndique praefixam. Τροχῳ κατετεινετο, inquit Nicephorus. Hanc rotam poëtaster ieiune admodum contendit cum quatuor candentibus rotis in visione Ezechielis cap. I, 15.

V. 18. ὡς βαλλικας) Insana lectio. Restituo: καλλινικας· quod et metro et scriptoris menti plane aptum est; et litteras quidem κ ac β creberrime confundi, exemplo Cersoclepti in Himerio ecl. I. ostendi, ac graece dici, το καλλινικον λαμβανειν, dubio caret.

V. 19. κυδιςε Νεςορ) De hoc homine legi possunt Nicephorus hist. eccl. VII, 15. p. 460. et Tillemontius mem. hist. eccl. tom. V. Part. I. note 63. sur la persecution de Diocletien pag. 398. Fertur gladio peremtus Thessalonicae, Maximiani Herculii iussu, cum amatum ab eo gladiatorem Lyaeum iugulasset. Mirabile factum, impurum gladiatorem Nestorem inter martyres a Graecis et Romanis recensitum esse, vt simul honores summos ferret, qui sceleris sui poenam tulerat. In actis autem Demetrii, quae Simeoni Metaphrastae, fabula-

rum

5. In caedem Neſtoris gladio confecti.

Quam triumphale ornamentum eſt, quod tu, clariſſime Neſtor,
Viciſſim accipis pro caede, quam paſſus a barbaro es!
Namque inſcriberis in catalogum martyrum
Et communem cum Demetrio capis coronam.

6. In vnguentum emanans.

Eccuius tu nomen, maxime Salomon, appellas exhauſtum vnguentum?
Demetrii, opinor: quippe ex quo celeriter ſtillans vnguentum
Defluit, et hauriens nemo illam gratiam exhauriet.

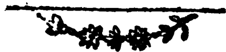
rum progenitori, debentur, iſtud fatum Neſtoris commemoratur; idque noſter v. 21. innuit.

V. 20. ϛρατῳ συνεγραφης) Verbum συγγραφειν prorſus non eſt huius loci: namque ad catalogum militarem reſpicit poëta, cui inſcribebantur tirones. Quare repono: συνεγγραφῃ.

V. 22. Σαλομων) ex Cantic, I, 3.

Ibid. Δημητριȣ) Hunc ferunt Theſſalonicae anno 311. Maximiani iuſſu haſtis confoſſum interiiſſe. Vide Nicephorum loc. cit. p. 460. Baronium l. c. 8. Octob. p. 559. et Tillemontium to. V. P. I. perſecution. de Dioclet. art. 58. pag. 246. ex note 64. ſur la perſecution p. 400. Ex eius ſepulcro manaſſe oleum odoriferum tradunt, quod ei cognomen τȣ μυροβλυτȣ peperit. Ἐs δευρο, inquit Nicephorus, τας ἀκενωτȣs των μυρων ἀναβλυζει πηγας.

V. 24. σανιζον) Mendoſe. Scribi debuit aut συνοζον, aut σκαριζον, aut, ſi ex ἡ ῥανις fingere verbum poëta voluit, ῥανιζον. In ſequenti verſu legere licebit aut ita: ἀντλωμεν· ȣδεις ἐ. τ. χ. *Hauriamus. Nemo enim exhauriet*: aut ita: και ἀντλων ȣδεις· *et hauriens nemo* etc.

CARMEN VII.

Ab Hontero ex Britannia allatum et inter carmina Theodori Prodromi folio ξ 4. graece editum.

ΤΟΥ ΦΙΛΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ, ΟΤΕ ΕΠΙ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ † ΜΕΤΑΒΛΗΘΕΙΣ ΑΠΗΤΗΘΗ †† ΟΡΜΟΝ ΠΕΡΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ.

Μαρτύρομαι τὸν ὄντα καὶ πρὸ τῶν χρόνων,
Τὸν δημιουργὸν ††† αὐσοναρχην τῶν χρόνων·
Οὗ * τοι μέγαν κυκλοῦσιν ἄγγελοι θρόνον,

Ὃς

† f. διαβληθείς. †† f. ὅρκον. ††† f. Αὐσονάρχα.
* f. τόν.

μεταβληθεις απητηθη ὁρμον) Scribit de hoc carmine I. A. Fabricius biblioth. Graecae to. VII. p. 710. „ Extant praeterea iambi XXXII. ad Imperatorem, quibus „ securitatem postulat, cum delatus esset propter ea, quae „ in Chronographia scripserat. " Scilicet proscripta verba parum intellexit vir summus: neque enim *postulat* quicquam poëta, sed quod *postulatum* fuerat, dat. Nempe mendosum vocabulum, ὅρμον, verborum intellectum impediebat. Scribe pro eo, ὅρκον. Est enim totum carmen, nil aliud, quam ὅρκος seu *iusiurandum* per omnia sacra praestitum, quo asseuerat poëta, se nihil unquam ignominiosum dixisse de Augusto Andronico seniore, sed potius nominis eius celebritatem sermonibus scriptisque suis diuulgasse ac posteritatis omnis memoriae commendasse, vera beneuolentia et in Augustum amore summo impulsum. Quod vero legitur, μεταβληθεις, *mutatus*, non alium sensum habere potest, quam

poëtam

CARMEN VII.

PHILAE AD AVGVSTVM, QVANDO EI, PROPTER CHRONOGRAPHIAM IN SVSPICIONEM ADDVCTO, ERAT AD FIDEM FIRMANDAM IVSIVRANDVM DELATVM.

Teſtor eum, qui ante ſaecula fuit, Auguſte Cæſar,
Conditorem ſaeculorum, cuius auguſtum thronum
Circumſtant angeli, qui tam ample extendit cœlum,

 Qui

poëtam reſipuiſſe et facti poenitentia ductum mutaſſe mentem. At hoc confitentis delictum eſt, non iureiurando negantis; atque carmine non palinodia, ſed iusiurandum continetur. Quare laudatus Fabricius merito ponit: *cum delatus eſſet*, quod ſane intelligendum eſt. Ergo ſcribamus, διαβληθεις aut καταβληθεις, *ſuſpicione laborans et accuſatus.* Nempe cum ſuſpectus eſſet poëta de iniurioſis aut contumelioſis in Auguſtum verſibus in chronographia ſcriptis, ipſeque id negaret factum, iuſſu Auguſti confirmare ſinceritatem fidemque ſuam hoc iureiurando debebat.

V. 2. ἀυσοναρχην) Diſplicet haec lectio: teſtor *creatorem imperatorem ſaeculorum auguſtum*, partim quod copula και deficit, partim quod abſurdum videtur, deum appellare ἀυσοναρχην, i. e. *romanorum imperatorem ſemper auguſtum.* Malo ſcribere: ἀυσοναρχα, vt etiam allocutionem habeat poëma.

V. 12.

Ὃς ȣ̓ρανὸν τοσȣ̃τον ἐξέτεινέ μοι
Καὶ γῆς βάσιν ἄβατον ἐςήριξέ μοι,
Καὶ πνεῦμα καὶ πῦρ ἐζυγοςάτησέ μοι,
Ὃς τῶν ὑδάτων τὴν φύσιν συνήγαγεν,
Ὃς οἶδε μετρεῖν τȣ̀ς τοσȣ́τȣς ἀςέρας,
Ὃς τήνδε τὴν γῆν καὶ κλονεῖ καὶ πηγνύει,
Ὃς κρίνα κοσμεῖ καὶ χλοάζȣσαν πόαν,
Ὃς δημιȣργεῖ καὶ ψυχῶν ζωσῶν γένη·
Καὶ † γὰρ κατȣ̃χον τὸν †† γονάρχην δεικνύει,
Ψυχὴν λογικὴν ††† ἐκφυτεύσας τῇ πλάσει·
Ὃς τῆς Ἐδὲμ τὸν κῆπον εἰργάσατό μοι,
Καὶ τῆς τιμῆς τὸν ὄγκον ἐγνώρισέ μοι,
Καὶ τȣ̃ ξύλȣ τὴν γεῦσιν ἀπείρηκέ μοι·
Ὃς τὴν πονηρὰν τῆς προμήτορος πλάνην
Εὐσπλαγχνίας κρίμασιν ἀῤῥήτοις λύει,
Διδȣ̀ς τὸν υἱὸν ἀντὶ λύτρȣ τῇ κτίσει,
Ἐξ ἁγίȣ πνεύματος ὠργανωμένον
Καὶ παρθενικῶν, ἄτερ ἀνδρὸς, αἱμάτων
Εἰς τὴν ἀληθῆ σάρκα τῆς μετȣσίας
Καὶ πλὴν * τρίτης τηρȣ̃ντα τὴν πρώτην φύσιν.

Τȣ̃

† f. γῆς κληρȣ̃χον. †† f. γενάρχην. ††† ἐμφυτεύσας. * f. τροπῆς.

V. 12. και γαρ κατȣχον τον γοναρχην) Duo verba video perperam scripta. Posterius facile emendo, γεναρχην· prius, dubito, an dextre satis mutaturus sim. Scribo tamen aut, και γης κληρȣχον· *haeredem terrae*, aut και ταμιȣχον· *dispensatorem constituit*: postea v. 13. sine dubio reponendum erit, ἐμφυτευσας.

V. 15. της τιμης τον ὀγκον) Ambigua hic est interpretatio, quia ἡ τίμη et *honorem* et *mulctam* significare potest, et vtroque modo sensus prodit non incongruus. Primum sic potest intelligi, quod Deus, homine in hortum paradisi intromisso, ipsi *amplitudinem dignitatis* suae et *imperii sui potentiam* ob oculos posuerit, et quantum

Qui inaccessa terrae fundamenta stabiliuit,
Qui ventos et ignem aequa lance librauit,
Qui aquas compulit in vnum, qui nouit tot stellarum
Inire numerum, qui hanc tellurem et concutit et stabilit,
Qui exornat lilia et herbarum viriditatem,
Qui animantium varia genera procreat et stirpis
Nostrae auctorem terrae constituit dominum, inspirata
Ei anima ratione praedita; qui hortum Edenis construxit,
Et nostrae dignitatis amplitudinem manifestauit,
Et gustu arboris interdixit:
Qui etiam prauum primae matris errorem
Ineffabilibus misericordiae decretis emendauit,
Dum nobis Filium suum dedit ad redemtionem,
Informatum a Spiritu Sancto, ex Virginis sanguine,
Absque mare, natum, in verae carnis humanae
Consortio conspicuum et tamen primam naturam
Sine vlla commutatione seruantem,

quantum mutis praestet animantibus, quod dominium in eas habeat, quam iucundo domicilio et quanta rerum omnium affluentia ditatus sit, et quam praeclaris animi corporisque virtutibus circumfluat, ostenderit. Deinde ita interpretari possum: deus ei *poenae grauitatem* manifestauit, mortemque interminatus tristissimam fuit, siquidem praecepta diuina migrasset.

V. 19. ἀντι λυτρȣ) Propter verba Pauli 1. Tim. II, 6. mallem, ἀντίλυτρον.

V. 23. πλην τρειτης) Hoc nihil est. Scribo, πλην τροπης· i. e. prout in symbolis suis loquitur ecclesia christiana, ἀτρεπτως. Videtur enim poëta orthodoxophilus

Τȣ̃ σȣ̃ κατειπεῖν ȣ̓κ ἐτόλμησα κράτȣς·
Ὀυ μὰ τὸ φῶς ἐκεῖνο τῆς ἀφθαρσίας·
Ἐυνέςατον δὲ καὶ † διάπυρον πόθον,
Ὡς οἰκέτης ἄμεμπτος. εἰσήνεγκα σοι
Καὶ γλῶσσαν αὐτὴν καὶ γραφὰς ἡμετέρας,
Ὡς ἀν πανταχȣ̃ διελθεῖν γῆς ἰσχύσῃς
Ταῖς τȣ̃ λόγȣ †† πτέρυξιν τὸν πάντα χρόνον,
Καὶ γνῶ τὸ μέλλον ἅπαν ἀνθρώπων γένος,
Ὁποῖον εἶδεν αὐσονάρχην ἥλιος.

† MS. διὰ πυρῶν. †† MS. πτέριξιν.

philus aeque ſe velle a Neſtoriano errore remouere ac Eutychiano. Quare praecedentis verſus fine ponens, σαρκα της μετασιας, communionem duarum Chriſti naturarum innuit; nunc addens, πλην τροπης, confuſionem et conuerſionem naturarum tollit. Πρωτη φυσις autem eſt *natura diuina* et aeterna.

Sic ego nunquam auſus fui de tua male dicere maieſtate;
Nunquam profecto, per lucem illam immortalitatis!
Potius ex beneuolentiſſimo feruidoque tui amore,
Vti innocens ſeruus, ad tuas vtilitates contuli et linguam
Meam et ſcripturam; nempe vt tua per omnem terram
Penetraret fama, per omnia tempora carminis mei
Alis eleuata, atque vti omnis hominum
Cognoſceret poſteritas, qualem nunc Romanorum
Imperatorem Sol conſpiciat.

V. 25. ἐ μα το φως) i. e. quam cupio immortalitatem beatam conſequi, tam ſincere vera loquor.

V. 26. και διαπυρον) Sic ſcribendo et rationem et Fabricii exemplum ſequor, quamuis editio habeat, και δια πυρων ποθον.

CARMEN VIII.

DE ELEPHANTE.

INTRODUCTIO.

Carmen hoc et regio Parisino codice, vbi Labbeus id legi testatur, et Bodleiano alio codice conseruatum, ex posteriore luci publicae donauit vir summus Io. Alb. Fabricius bibl. Graec. to. VII. pag. 699. Separatum est et peculiare quasi opus, non particula maioris libri PHILAE DE ANIMALIBVS. Vnde non est magnopere irascendum Cornelio de Pauw, qui in nouissima huius libri editione, nullam plane carminis mentionem iniecit, idque prorsus ignorasse videtur cum caeteris a Fabricio primum publicatis Philae poëmatiis. Visum autem mihi fuit non indignum iterata editione, maxime cum magnus Bibliothecae Graecae conditor

tor nullam adiecerit interpretationem, neque vlla cura eius attigerit emendationem, ſine qua tamen in tot mendoſiſſimis locis vix crediderim carmen intelligi poſſe. Praeterea apographum Cl. Reimari nactus id conferre cum editione potui et loca nonnulla eius beneficio emendare, vtut plerumque ingenii coniecturae medelam afferre debuerint.

Inſcribitur carmen Auguſto Imperatori, vt ex primo et vltimo verſu patet: Ἀυτοκρατωρ μεγιςε, τȣ γενȣς λεον. Ex hoc verſu iam Philippus Labbeus (in noua bibliotheca manuſcriptorum) apud Oudinum (de ſcriptor. Eccl. tom. III. p. 842.) opinatus fuit, id dicatum eſſe Leoni Auguſto. Poſtea Doruillius (in Miſcell. Obſeruat. to. II. p. 431.) ex eadem ratione conficere voluit, id antiquioris cuiusdam Philae eſſe, inſcriptum Leoni VI. ſapienti, qui Baſilii Macedonis filius ann. DCCCCXI. vitam finiit: namque Manuele Phila viuente nullum Leonem imperaſſe. Eximamus

eruditis viris hunc errorem. Taceo, nuspiam extare Philae alicuius, qui ſaeculo X. vixiſſet, memoriam: taceo, genus iſtud verſuum politicorum aeuo Leonis ſapientis nondum inualuiſſe, demum in citerioris aeui barbarie inuentum; id unum obſeruari velim, ſingularem quandam reperiri et ſententiarum et dictionum affinitatem inter hoc de elephante et iſtud noſtrum tertium ἐις ἀυτοκρατορα, non profecto caſus temeritati debitam, quam ſolicite in obſeruationibus meis ad iſtud carmen notaui, et quam attente qui conſiderauerit, non amplius, quin idem vtriusque auctor ſit, dubitauerit. Magnum denique apud me pondus eruditiſſimi Fabricii auctoritas habet, qui, vtut probe cognitum haberet, nullum Leonem aetate Manuelis Philae regnaſſe, tamen, praeterita iſta Labbei opinione, carmen de Elephante Manueli Philae tribuit et ſub nomine eius diuulgauit. Rectius ſcilicet, quam illi, allocutionis iſtius verba intelligebat. Etenim qui το Λεον nomen

Impe-

Imperatoris esse volunt, dicant quaeso, quid το Λεων τȢ γενȢς significare possit. At nomen id allegoricum est, *regem* significans: *o imperator maxime, humani generis leo*, i. e. qui ita inter homines, vt leo inter animalia, regnas. Scilicet το βασιλικον persona leonis est: quod Dio Chrysostomus (orat. II. de regno pag. 33.) aliique plures et ipse etiam Philes docet: (carm. de animalibus p. 78.) Ͽηρων δε βασιλευς ὁ Ͽρασυς ἀναξ λεων. Neque vero gratis assumi hanc interpretationem, sed idem sibi velle Philem, cognoscas e primis carminis lineis, vbi versificator, coeptae allegoriae inhaerens, Imperatorem iis appellat nominibus, quae propria sunt leonis; dicens βρυχητιαν, Ͽηροκτονον, φρικτον κ. τ. λ. Regerat aliquis, ergo nomen Imperatoris prorsus abesse et cui inscriptum carmen sit, nesciri. Abest nomen, fateor; nude enim proscribitur: ἐις τον βασιλεα. Sed eodem modo abest, vt a nostro carmine III. et IV. et VII. Contra, additum expresse

nomen

nomen MICHAELIS eſt carmini de animalibus. Scilicet hoc iuueni regi, qui viuo patre dignitatem nomenque regium, non poteſtatem, habebat, dicatum indiget nomine proſcripto: illa vero tria ſeniori vereque regnanti imperatori dedicata, eo non egebant, cum Auguſti nomen per ſe notum legentibus eſſet neque ambigua dedicatio. Scilicet λεων τȣ γενȣς intelligendus eſt ANDRONICVS PALAEOLOGVS ſenior, eruditus et ſapiens vir, ſummoque ingenio, qui illas, quas ei hoc carmine tribuit Philes, merebatur laudes. Huic etiam conueniunt, quae in illo carmine de Imperatoris fortuna familiaque dicuntur, nempe ἐυτεκνȣ και ἀνακτοπαιδος v. 5. et quod ſit κοσμος της πορφυριδος, της γονης, της ἑςιας v. 337. Erat enim Andronicus ἐυτεκνος multa prole, maſcula ac femella, imprimis collega filio Michaële: erat etiam ἀνακτοπαις, filius imperatoris Michaëlis ſenioris, qui Cpolin recuperauit· erat quoque Auguſti filii, της γονης, decus.

cus. Quodsi carmen, vt alterum de animalibus, Michaëli iuniori dicatum esset, additum, vt puto, fuisset, *και πατρος* aut *τȣ γεννητορος κοσμος*. Has igitur ob rationes carmen de Elephante et ANDRONICO SENIORI inscriptum et a Manuele Phila profectum esse arbitror, oblatum forsan anno 1308.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΑ.

Αὐτόκρατορ μέγιϛε, τȣ̃ γένȣς λέον,
Ὡς θερμὸς, ὡς ἄμαχος, ὡς βρυχητίας,
Ὡς ϛεῤῥὸς, ὡς ἄγρυπνος, ὡς θηροκτόνος,
Ὡς ὀξὺς, ὡς κράτιϛος εἰς θῆραν λόγων,
Ὡς φρικτὸς, ὡς εὔτεκνος, ὡς ἀνακτόπαις,
Ὡς ἐκ μόνης ὄνυχος ἀκμῆς † μετρίας
Τῶν σῶν ἐφ' ἡμᾶς ἀρχικῶν σπȣδασμάτων
Τοῖς εὐϛόχως κρίνȣσι δεικνὺς τὴν φύσιν.
Ἐκ τῆς ὑλακῆς τῶν ἐμῶν περιδρόμων
Δέχȣ τὸν Ἐλέφαντα, καθάπερ φόρον,
Ὃν εἰς λόγων θήρατρον ἐζώγρησά σοι,
Κρυπτὴν ἐπελθὼν γνωϛικῆς λοχμῆς τρίβον·
Ὡς ἂν ἔχῃς ἥδυσμα τὸν θῆρα ξένον
Τρυφῆς λογικῆς εὔπορον, ἄτερ πόνων.
Θέλω γὰρ εἶναι φιλοδέσποτος κύων
Ὁρῶν ἐπ' αὐτὰς τῆς τραπέζης τὰς ψίχας.

ΕΙΣ

† ed. μητρίας.

Ad Verſ. 3. ὡς ἄγρυπνος) De vigilantia leonum vide Aelianum de natura animalium lib. V. cap. 39. quo in capite, vt obiter dicam, poterit inſigne mendum beneficio codicis Auguſtani expurgari. Editur p. m. 297. και ἐϛι φιλοπαις, και παν ὁ, τιαν ὑπομενει πραονως, τῳ τροφει χαριζομενος. Conr. Geſnerus in prolegom. Aeliani pag. 25. vocabulum πραονως inter ſingularia Aeliani memorat, idemque quod miror, Abr. Gronouius retinuit. At laudatum codicem, teſtor, perſpicue ſcribere · ὑπομενει

μενει

AD IMPERATOREM.

Imperator maxime, hominum leo, quam feruidus es, quam insuperabilis,
Quam vocalis rugitibus, quam strenuus manu, quam vigil, quam madidus
Ferarum cruore, quam acer, quam praestabilis in eruditione venanda,
Quam terribilis, quam felix sobole, quam beatus paterna purpura!
Quam belle tu vel ex vngue aetatis adhuc parum prouectae, nempe
Ex tuis studiis consiliisque, quae in nostro imperio moderando adhibes,
Naturam tuam cuique intelligendam das sagaciter iudicanti!
Ex meis quaeso gannitibus, te circumambientis,
Recipe hunc Elephantem, veluti tributum,
Quem eruditionis cassibus tibi cepi viuum, occultam semitam sapientis
Saltus ingressus; vt nempe tu sine labore consequereris hanc peregrinam
Feram, tanquam bellarium aliquod, voluptatis animi efficax.
Cupio enim canis esse, heri sui amans, et ad ipsas micas herilis mensae respicio.

IN

μενει πρωον, ὡς τῳ τ. χ. Et paullo post idem codex habet: των κωμωντων διαφερων ἐδεν· pro κομωντων.

V. 6. ἀκμης μητριας) Audacter repono: μετριας. Quo enim tempore carmen hoc canebatur, Andronicus fere quinquaginta annos habebat, aetatem inter iuuentutem et senium mediam.

V. 12. κρυπτην ἐ, γνωσεως λοχμης τρ.) Haec λοχμη, in qua carmen hoc venatus Philes fuit, est Aeliani liber laudatus et forsan Aristoteles.

V. 25.

ἘΙΣ ΤΟΝ ΕΛΕΦΑΝΤΑ.

Ζῶον τὸν ἐλέφαντα † τετράπȣν σκόπει,
Ἐυρὺ, σθεναρὸν, ἐμβριθὲς, μέλαν, μέγα,
Κεκυφὸς, ὀξύφωνον, ἀμβλύ τι βλέπον,
Ἰταμὸν, ἀπρόσιτον ἐξ ἐρημίας,
Ἱλαρὸν, εὐάγωγον ἐκ παροικίας,
Πολλῶν παρ᾽ Ἰνδοῖς δεκτικὸν μαθημάτων,
Βȣβαλίδος μίμημα, χερσαῖον τέρας,
Ἴλυσι καὶ τέλμασι καὶ λόχμαις φίλον
Καὶ τῇ δοκήσει τῆς φορᾶς παρειμένον.
Τȣ͂το προελθὸν μητρικῶν ἐξ ὀργάνων
Ἐικάζεται μὲν εὐτελεῖ †† βολοθρίῳ
Καὶ δελφακίζει κλαυθμυρίζον ὀξέως·
Ὑπέρχεται δὲ τῆς λεχȣ͂ς τὰς ὠλένας,
Ἃι τȣ̀ς ἀγωγȣ̀ς τῆς τροφῆς ἔχον μέσȣς.

Ἡ

† edit. τὸν τετρ. †† f. πωλαρίῳ.

V. 25. της φορας παρειμενον) Mens poëtae dubia est. Poterit enim sic intelligi: quantum ex externa specie colligere licet, est haec bellua languidior ac remissior, quam vt impetuosius irruere et tumultus facere velit. Poterit etiam ita: est, vt videtur, ad prolem faciendam languidior adeoque fere sterilis. An vero scripserat ille: της φθορας· *videtur bellua esse exemta interitus*, seu esse tanta, vt perdi nequeat.

V. 27, ἐυτελει βολοθριῳ) Quid hoc est? Putare posses, affuisse βωλοθριῳ aut βωλαριῳ, *vili glebae aut massae*, siquidem elephas existimaretur informem rudemque foetum edere, lambendo demum efformandum, vti pullos ursorum nasci creditum fuit. (Vide Aelian. nat. anim. II, 19.) At veterum nemo de elephante ita mentiri voluit. Quin aiunt porci aut vituli magnitudine gigni elephantem, nempe δελφακος similem (apud Ae-

lianum

IN ELEPHANTEM.

Cerne elephantem, animal quadrupes, corpore
amplo, robuſtum, ſeuerum,
Nigrum, praegrande, capite prono, acuta voce,
viſu hebete,
Procax, in ſaltuoſa ſolitudine intractabile, ſed hi-
lare ac manſuetum,
Si domeſticum eſt, multarum capax diſciplinarum
apud Indos,
Vri ſilueſtris ſimile, terreſtre monſtrum,
Limo et palude et denſis ſaltubus gaudens,
Et, vt videtur, ad foecunditatem languidius.

Id ſimulac ex materno prodiit vtero, vilis pulli
ſimilitudinem
Refert ac porcelli magnitudinem, et acute vagiens
grunnit:
Subit autem matris vlnas,
In quarum medio alimenti lactei canales haerent.
Mater

lianum VIII, 27.) aut ἀσπλεκει μοσχῳ ἐνιαυσιαιῳ, (ibid. IV, 31.) et ὅσον μοσχος διμηνος ἠ τριμηνος (ſecundum Ariſtotelem hiſt. animal. lib. V, 14. p. 302. to. II.) Num ergo legi debebit: βοϊδαριῳ· *buculae* ſeu *iuuencae*? an κολαβριῳ *porcello?* namque ἡ κολαβρος· *porcellus* a lexicis agnoſcitur. Securius ſcribes: πωλαριῳ· *pullo equino*, niſi pro eo finxerit poëta vocabulum πωλοθριῳ. Namque elephantorum pulli pariter πωλοι ac σκυμνοι et σκυλακες vocantur.

V. 30. αἱ - - ἐιχον μασας) Iuxta pectus ad anteriores pedes vbera gerit elephas, teſte Aeliano IV, 31. et Ariſtotele de partibus animal. lib. IV. 10. p. 562. et hiſt. animal. lib. II, 1. p. 214. a. et p. 217. d. ὁ ἐλεφας ἐχει τας μασας δυο περι τας μασχαλας. (vt recte legit Sylburgiana p. 31. non, τας μεγαλας, vt editio noua Du Vallii habet.)

Ἡ δ' ἐυθὺς ἐξάρασα τȣ̀ς ἐμπροσθίȣς,
Καὶ μικρὸν ὀκλάσασα τȣ̀ς ὀπισθίȣς
Ὀυ κατὰ † τὴν κάμηλον ἐις γόνυ κλίνει·
Πῶς γὰρ, ἀνάρθρων τῶν μελῶν ἐιργασμένων,
Ἐι μὴ Φυσικῶς ἀντικάμψει τὸ σκέλος,
Χαλῶσα λοξῶς ἐις τὰ νῶτα τὴν πλάτην,
Ἑκατέραις ἔθρεψε θηλαῖς τὸ βρέφος;
Φασὶ γὰρ αὐτὴν ὁι σοφοὶ θηροτρόφοι
Παρακρατȣ͂σαν τὴν γονὴν ὑπεξάγειν
†† Ἔτȣς τοσȣ́τȣ· κἂν δοκῇ τισι ξένον.
Τȣ́τῳ σίφων ἕτοιμος, ἐι θέλει θλίβειν,
Ὀυχ ἡ προβοσκίς ἐςιν, ἀλλὰ τὸ ςόμα,
Μή πως τὸ τȣ͂ γάλακτος ἀμβλύνῃ ζέον.
Ἡ πρὸς τὸν αὐλὸν ἐκδρομὴ τῶν ῥευμάτων,
††† Μὴ καὶ τὸ πυκνὸν τῆς πνοῆς ἀντιςρέφῃ
Λίχνοις ἀνάγκαις πνευςιῶν τὸ σκυμνίον,

Τῆς

† ed. τὸν. †† f. ἔθει τοιȣ́τῳ. ††† f. ἢ.

V. 33. *κατα την καμηλον*) Ita reperi in apographo Reimariano· pro quo editum eſt *τον*, vitio non magno. In ſequentibus interpunctionem valde mutaui, ſine qua nihil extricari potuiſſet.

V. 35. *ει μη Φ. ἀντικαμψει*) Forſan ſcribendum *ἀντικαμψε* aut *ἀντικαμψῃ*. Scilicet, vt docet Ariſtoteles hiſtor. anim. II, 1. p. 214. elephanti crura poſteriora non inflectuntur extrorſum, vt caeterorum quadrupedum, ſed more humanorum pedum verſus ventrem introrſum. *συγκαθιζει και καμπτει τα σκελη· conſidendo crura inflectit*; tamen ob grauitatem, inquit, molemque corporis nequit in vtrumque crus ſimul reſidere, ſed ſe flectens in alterutrum latus aut laeuo aut dextro cruri incubat. Itaque Philes ait lactantem matrem inflexo poplite pauliſper reſidere et anteriorem pedem attrahere ſurſum, vt ita nudetur pectus et mamma praebeatur.

V. 40.

Mater ſtatim attollit anteriores pedes
Et poſterioribus pauliſper ſubſidit,
Non tamen, vti camelus, in genua recumbit.
Namque cum eius membra articulis careant,
Quomodo poſſet ambobus vberibus nutrire pullum,
Niſi naturaliter crus reflecteret
Et, verſus dorſum ſublato armo, coſtas oblique nudaret.
Aiunt enim periti beſtiarii, eam hocce modo, quamvis idem
Videatur multis mirum, pullum nutrire et ita roboratum educere.
Pullo autem, ſi lac vult exprimere, pro ſiphone
In promtu os eſt, non promuſcis:
Nam lactis calor minueretur,
Si is liquor per tibiam promuſcidis decurrere deberet,
Et ipſe pullus, auidae ſitis neceſſitate anhelans,
Ab vberibus repelleretur, ſiquidem crebrius reſpirare cogeretur,

V. 40. ἐτει τοσατε) *in tanto anno.* Miſera lectio, quocunque modo ſpectetur. Lego, ἐϑει τοιατῳ· *hac ratione et conſuetudine lactationis*, quae deſcripta hucdum fuit, enutritur pullus et iam confirmatior robuſtiorque factus educitur. Sex annos vberibus alitur elephas, teſte Strabone geograph. lib. XV. pag. 485. vt παρακρατων fieri omnino poſſit.

V. 42. ἀλλα το στομα) Teſte etiam Ariſtotele hiſtor. anim. VI, 27. p. 356. et de partibus animal. lib. II. p. 508. et Aeliano IV, 31. σπᾳ της ϑηλης τῳ στοματι.

V. 45. μη και) Lego, ἢ και, vt verſ. 47. ἢ τῳ. Nam varias proferre vult cauſas naturales, cur ore, non proboſcide, ſugat pullus, easque vocula *aut* connectit. Poſtea v. 50. lego, χανον· *hians.*

Τῆς εἰσαγωγῆς ἐμφραγείσης τῶν πόρων,
Ἢ τῷ διαστήματι τῶν ἔνδον δρόμων
Ἢ τῆς ἀμολγῆς ἐμβραδύνῃ γοργότης,
Εἴργον δὲ τὴν ὄρεξιν ἢ † χαῖναν μάτην
Εὐθὺς ἀπαρχῆς δυσφορήσῃ τὸ βρέφος.
Πλὴν ἡ προβοσκὶς ἀντὶ χειρὸς εὑρέθη·
Χεὶρ δὲ βρέφους κίνησιν εὐθὺς οὐκ ἔχει
Πρὸς τὰς μεταξὺ τῆς τροφῆς ὑπουργίας.

Τούτῳ κεφαλὴ καὶ μέτωπα καὶ τρίχες
Καὶ βλέμμα καὶ ῥὶς, ἄχρι τῆς προβοσκίδος,
Καὶ δέρμα καὶ τράχηλος, ἀλλὰ καὶ στόμα
Σαφῆ μονιὸν ζωγραφοῦσι μακρόθεν·
Ὅταν ῥεουσῶν τῶν τριχῶν ὡς ἐκ νόσου
Δοκῇ σεσηρὼς τὴν δορὰν ὥσπερ γέρων,
Πηλοῦ κναφευθεὶς ἐμβροχαῖς δυσεκπλύτοις.
Χαίτης γε μὴν τὸ βρέχμα καὶ λάχνης ξένον,
Ὡς καὶ τὰ νῶτα μέχρι τῶν ὀπισθίων,
Οἷα φαλακρὸν ἐκ πυράγρας †† ἀξύλου,

Καὶ

† f. χαῖνον. †† f. ἀξύρου.

V. 57. *και δερμα*) *cutem.* Quidni enim diceretur elephantis cutis habere similitudinem apri vetuli ac morbosi eoque glabri? At quia statim mentio *τραχηλου* additur et caput modo elephantis cum capite apri comparatur, inducor in suspicionem, anne Philes scripserit, *και δερη*, *et ceruix*. Quod postea v. 60. ponitur, *σεσηρως την δοραν*, non illepidum est, cum, quod proprie dicitur de rictu oris seu renidente aut hiante ore, transfertur ad cutis rugas patulas, vt nempe elephantis *cancellata cutis* et profundis rugarum sulcis notata indicetur.

V. 62.

Cum ſpiritus per nares meatus ſit obturatus;
Etiam nimis tarde et languide emulgeretur lac,
Si tam longo interuallo intra promuſcidem decurreret:
Quin ſtatim initio indignaretur et male ſe haberet pullus,
Si aut reprimere auiditatem aut fruſtra hiare deberet.
Nempe proboſcis ipſi pro manu data eſt,
Atqui infantum manus non ſtatim ſui mouendi facultatem
Habent ad alimenta ſibi ſubminiſtranda.

In hac bellua caput et frons et pili
Et oculi et naſus, ad proboſcidem vsque,
Et cutis et collum, quin et os,
Siquis e longinquo intueatur, prorſus apri imaginem ſiſtit;
Quando is nempe iam vetulus, excidentibus ob morbum pilis,
Cum cute rugoſa appareat, luti aſpergine tenaci tinctus.
Sinciput quidem eſt ſetarum et pilorum prorſus expers,
Vti et dorſum vsque ad nates, quaſi forcipe retuſa vulſum,

 Et,

V. 62. λαχνης ξενον) Teſte etiam Ariſtotele hiſt. anim. II, 1. pag. 215. c. et Plinio hiſt. nat. VIII, 10. *ſetarum nullum tegumentum, ne in cauda quidem.* Dictionem Philae nolo ſolicitare aut requirere, κενον· namque et infra v. 129. vocabulum ξενον pro ψιλος aut κενος adhibitur.

V. 64. πυραγρας ἄξυλα) Stulta lectio. Repone certa emendatione, ἀξυρα· *ex forcipe retuſa ac hebete.* Sequenti verſu ſcribe, ει το παν· *forma capitis, ſi id ſpectetur*

Καὶ κωνοειδὲς, † εἰς τὸ πᾶν σχῆμα βλέπεις,
Καὶ ξυντετηκὸς προσφυῶς τοῖς ὀστέοις·
Τὰ δ' ὦτα λεπτὰ καὶ παρατεταμένα,
Καὶ καθάπερ †† θώρακες ἐσφαιρωμένα
Καὶ τοῖς ὁρᾶν θέλουσιν ἀνεπτυγμένα
Καὶ τὰς βάσεις ἔχοντα χονδροσυνθέτους
Καὶ συστολὴν ††† πάσχοντα καὶ τοὐναντίον
Καὶ πρὸς μάχας βλέποντι σύντονον * στάσιν.
Ἆρ' οὖν ἔδει, Κράτιστε, τῶν ἄλλων μόνον
Ἄοπλον εὑρεῖν προσβαλὸν τὸ θηρίον,
Ὅταν ὁ καιρὸς ἀντιτάττῃ πρὸς μάχην;
Οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. Ἡ γὰρ εὔτεκνος φύσις
Λέοντι μὲν δίδωσιν, ὡς καὶ παρδάλει,
Τὰς ἐξ ὀνύχων δραστικὰς ἀντισπάσεις·
Τοῦτον δὲ τὸν μέγιστον ὁπλίζει ξένως
Κέρασι διττοῖς, ὡς τομοῖς ἀκοντίοις,
Ἃ καὶ περισφίγγουσι τὴν προβοσκίδα
Κολουροειδῶς ἐν μέσῳ κεχυμένην·

Τούτων

† f. εἰ. †† θυλακες. ††† λάσχοντα R.
* ed. στάσει.

spectetur totum, conica est, non, vti aliorum animalium, oblonga et praeacuta, sed assurgens in conum, fronte extuberante.

V. 68. *καθαπερ θωρακες ἐσφαιρωμενα*) *aures ad instar loricae corrotundatae.* Ecqualis vero similitudo pendularum amplarumque aurium cum thorace? Non credo, tam inepta imagine vti voluisse Philam. Cum sacco potius dependente eas comparasset. Forsan scripsit, *καθαπερ θυλακες ἐσφ.*

V. 69. *ἀνεπτυγμενα*) *patulae, expansae*, ab *ἀναπτυσσω*. Non placet: neque enim magis explicatae sunt aures belluae, si contemplaris eas, quam si non intuearis.

Potius

Et, ſi totum cernas caput, turbinatum
Ac, perinde vt oſſa, emaciatum.
Aures ſunt tenues et expanſae
Et ad ſaccorum inſtar corrotundatæ et aſpectu fœdæ:
Habent cartilaginoſas radices,
Vt poſſint contrahi et dilatari:
Ad pugnam vero paratis ſtant arrectae.

Num vero fas fuiſſet, Auguſte, ſolam hanc
Feram ad impetum faciendum manere inermem,
Quando temporibus in aciem progredi cogeretur?
Non ſane. Namque naturae liberorum ſuorum prouida
Benignitas dedit ad reſiſtendum leoni et pantherae
Vnguium vires; ita et huic maximae ferae mirabilia tribuit arma,
Nempe geminum cornu, quaſi duo acuta tela,
Quae vtrinque coërcent proboſcidem,
Inter ea mediam, longe protentam, vt ſpeciem duorum

Potius ſcripſiſſe Philes videtur, ἀνεπτυσμενα ab ἀναπτυω· *aures deſpuendae aſpicientibus*, ſeu aſpectu foedae.

V. 71. παχοντα) Sic editum. Sed in apographo Reimari extat, λαχοντα, eodem ſenſu.

V. 72. συντονον στασει) Lege στασιν, ſcilicet λαχοντα· *habent rigidum intentumque ſtatum, ſi belua pugnam expectat.* Quod confirmat Aelianus VIII, 10, p. 484.

V. 82. κολχροειδως ἐ. μ. κ.) Mirabile vocabulum. Κολχρος in ſphaera eſt concurſus linearum ſemet mutuo ſecantium et quaſi decuſſantium. Ita ergo compoſitionem dentium cum proboſcide exprimit, vt figuram decuſſatam vocet, quia dentes horizontali motu excurrant ex maxillis, recta prominentes, proboſcis vero inter eos fere perpendiculari ſitu deorſum pendeat.

Τέτων τὸ μὲν δίδωσιν, ὡς τομὸν ξίφος,
Ὠθεῖν κατ' ἐχθρῶν ὁ βραβεὺς τὴν γεννάδα·
Τὸ δὲ σκαφεὺς τίς ἐςι τὸν θῆρα † τρέφων
Καὶ ῥιζορύκτης καὶ σπαράκτης τῶν κλάδων.
Εἴποι τις ἂν πόῤῥωθεν εἰς ταῦτα βλέπων
Ὀδόντας ὀξεῖς εὐτυχεῖν τὸ θηρίον,
Καμπυλοειδεῖς †† ἀντικάμψας ἐκτάσεις·
Οὐ γὰρ ††† ἔφυη κρόταφος, ἀλλὰ τὸ ςόμα.
Καὶ θαῦμα τἔτο, πῶς οὐδὲς κέρας μένει,
Ὀδόντος ἢ κέρατος ὄντος τἒ ξίφες.
Σκόπει δὲ καὶ τὸ χῆμα τῆς προβοσκίδος·
Αὐλός τίς ἐςιν ἐκ δορᾶς καὶ σαρκίε
Καὶ σφαιρομόρφε ξυμβολῆς εἰργασμένος
Χόνδρον μαλαχθὲν εἰς τομὰς κεκλασμένας
Νεῦρον χαλαθὲν εἰς πλοκὰς ἀγχιςρόφες.

Ἑρπυ-

† ed. τρεφον. †† αντικαμψαν. ††† f. φυει.

V. 83. τετων το μεν etc.) Optime haec explanat Aelianus VI, 56. vtriusque dentis usum docens: χρωνται τῳ μεν των ὀδοντων ὡς ὁπλῳ και τεθηγμενον ἀυτον φυλαττεσιν, τῳ δε ὡς σμινυη· και γαρ ἐν ἀυτῳ ῥιζας ὀρυττεσι και δενδρα ἐκμοχλευοντες ὑποκλινεσι. Plinius VIII, 3. *alterius mucroni parcunt, ne ſit proeliis hebes, alterius operario vſu fodiunt radices, impellunt moles.* Verſu 85. legas, τρεφων.

V. 89. καμπυλοειδεις α'ντικαμψας ἐκτασεις) Dentes belluae ob prominentem longitudinem ἐκτασεις, et ob recuruam reduncamque figuram καμπυλοειδεις appellat. Scribe autem ἀντικαμψαν, nempe θηριον, ac ſequenti verſu φυει· nempe, quia eburneae illae haſtae non cornuum more e fronte extuberant, ſed radicem in maxillis fixam habent, magis *dentes* merentur dici et apri fulmina, quam cornua.

V. 91.

Circulorum semet mutuo secantium exhibeant simul.
Horum alterum, veluti acutum gladium, deus, rerum arbiter,
Forti belluae dedit, in hostes valide imprimendum;
Alterum cornu est quasi rastellum ad effossiones radicum
Et ad ramos destringendos, quo bellua se alit.
Quodsi procul spectes ea cornua, feram putes acutis
Dentibus armari, iisque exertis et recuruis.
Namque non in fronte, sed ex ore nascuntur.
Idque ipsum mirum est, quod dens manet cornu,
Cum tamen gladius sit ille siue dens siue cornu.

Porro specta formam promuscidis.
Est ea tubus ex pelle et carne compositus,
In rotundam figuram contractus,
Ex molli cartilagine et multis articulis orbiculatim
Vertebratis constans, neruosus, vt intendi et laxari

V. 91. πως ὀδων κερας μ.) Perspicua sunt verba, sed elumbis et humilis sententia: *mirum est, quomodo dens maneat cornu, cum belluae gladius sit ille siue dens, siue cornu.* Adest mendi suspicio, sed non in promptu remedium.

V. 96. χονδρον μαλαχθεν) Non ignoro, ex auctorum graecorum usu debere masculino genere dici, χονδρος μαλαχθεις· neque tamen quicquam ausim mutare, cum saepe permutentur nominum genera grammatica. Τομας κεκλασμενας autem seu *fractae sectiones* proboscidis sunt illi annuli et articuli orbiculati inter se iuncti, e quibus tota proboscis composita est et quorum iuncturis vertebrisque agilitas huius manus debetur: vt sit pro arbitrio belluae mox προμηκης seu in longitudinem exerta, mox ἑρπυστικη seu in curuam tortuosamque figuram sinuata.

Ἑρπυστικὸς δὲ καὶ προμήκης ἐκθέων
Ἐις πᾶσαν ἁπλῶς φυσικὴν ὑπεργίαν,
Στενοῖ τὸν ὁλκὸν καὶ πλατύνει τὸ στόμα,
Καὶ τὴν ἐδωδὴν ἐμβιβάζει τοῖς γνάθοις,
Καὶ πρὸς τὸ παχὺ τὴν ὀπὴν διευρύνει,
Καὶ πρὸς τὸ λεπτὸν τὴν λαβὴν συνεισάγει,
Καὶ συστολὰς τίθησι καὶ παρεκτάσεις
Πρὸς τὰς ἐν ὄγκοις καὶ βραχύτησι χέσεις.
Πόδες δὲ τούτω θαῦμα καὶ σαφὲς τέρας,
† Ὅυς, ὃ καθάπερ ἄλλα τῶν ζώων γένη,
Ἔιωθε κινεῖν ἐξ ἀνάρθρων κλασμάτων·
Καὶ γὰρ στιβαροῖς συντεθέντες ὀστέοις
Καὶ τῇ πλαδαρᾷ τῶν σφυρῶν καταστάσει
Καὶ τῇ πρὸς ἄρθρα τῶν σκελῶν ὑποκρίσει
Νῦν εἰς τόνους ἄγουσι, νῦν εἰς ὑφέσεις
Τὰς παντοδαπὰς ἐκδρομὰς τοῦ θηρίου.
Πλὴν ἀλλὰ καθ' ἑκάστον αὐτῶν ἡ φύσις
Ὡς ὑπὸ †† κυκλῷ τῆς ὀπτῆς τῷ χωρίῳ
Τριγωνοειδεῖς πέντε δακτύλους φύει,

Οἱ

† ed. ὡς. †† ed. κυκλωτῆς f. ὑποκύκλου τ. ὁπλῆς.

V. 99. εἰς - - ὑπεργίαν) Vtilitatem et miniſteria proboſcidis pluribus doceat Ariſtoteles hiſt. anim. lib. I, 11. p. 204. a. et lib. II, 1. p. 213.

V. 107. ὡς ὃ) Recte interpungendum et ſic ſcribendum, ὅς. ὃ κ. - - γενη.

V. 110.

Verſatili flexione et celeri poſſit,
Tortuoſe ſinuatus, praelongus et protentus,
Et ad omne omnino miniſterium, quod natura requirit, aptus:
Is fauces claudit, et os dilatat,
Et cibum in maxillas infert,
Et cauum foramen ſuum ample patefacit
Ac viciſſim manubrium ſuum in anguſtum contrahit,
Facitque contractiones et extenſiones, prout neceſſe eſt,
Ad varios vſus ſiue maiorum ſiue minorum operarum.

Pedes eius vere ſunt prodigioſi,
Quippe quos ſine articulatis verticulis mouere ſolet,
Contra morem caeterarum animantium.
Namque compoſiti e craſſis ſolidisque oſſibus
Et ſucculenta malleorum ſubſtantia
Et cruribus, articulorum indolem ſimulantibus,
Efficiunt varios ferae greſſus et curſus, dum ſe mox intendunt,
Mox neruos remittunt. Veruntamen in pede vnoquoque
Et eo quidem ſubrotundo loco, quo vngula ſedere ſolet,
Natura profert quinos digitos triangulares, eosque parum

Ab

V. 110. τῃ πλαδαρᾳ) *humida* ſeu ſucculenta et carnoſa. Plinius VIII, 8. *pedes molliſſimos* dicit.

V. 115. ὡς ὑπο κυκλωτης ὀπτης τῳ χωριῳ) Nihil ſani. Tamen quid dicere velit Philes, non latet, nempe in ima parte pedum naſci digitos, i. e. eo loco, vbi in equis ſolent eſſe ungulae. Quare ſcribendum puto: *ἐν ὑποκυκλῳ της ὁπλης τ. χ. in rotunda ungulae ſede.*

V. 117.

Οἱ μακρὰς ἐκ ἔχεσι τὰς ἀποςάσεις·
Ἦ γὰρ ἂν ἔπλει νηκτικῶς καὶ συντόνως
Ὁ θὴρ ποταμοῖς καὶ βυθοῖς ἐντυγχάνων·
Τέως † δὲ τὲς ὄνυχας ἐν τέτοις φέρει
Ὥσπερ λεπίδας ὀςρακώδεις ἰχθύων.
Βραχυτέρες ὄντας δὲ τῶν ὀπισθίων
Ἀναμφιλέκτως οἶδα τὲς ἐμπροσθίες.
Τέτοις ἐλέφας ἐνταθεὶς ὥσπερ ςύλοις
Ὀρθοςάδην ἀκάματος ὑπνώττων μένει·
Διπλῆς δὲ φασὶν εὐπορῆσαι καρδίας·
Καὶ τῇ μὲν εἶναι θυμικὸν τὸ θηρίον
Εἰς ἀκρατῆ κίνησιν ἠρεθισμένον·
Τῇ δὲ προσηνὲς καὶ θρασύτητος ξένον,
Καὶ πῇ μὲν αὐτῶν ἀκροᾶσθαι τῶν λόγων,
Οὓς ἄν τις Ἰνδὸς εὖ τιθασσεύων λέγῃ,

Πῇ

† τε R.

V. 117. μακρας ἐκ ἐχεσι τ. ἀποςασεις) Aristoteles hist. anim. III, 9. pag. 250. ὁ δε και δακτυλες ἀσχιςες και ἠρεμα διηρθρωμενες και ὀνυχας ὁλως ἐκ ἐχει. Aelianus IV, 31. ἐχει δε καθ᾽ ἑκαςον ποδα δακτυλες πεντε, ὑποφαινοντας μεν τας ἐκφυσεις, ἐ μην διεςωτας.

V. 118. ἡ γαρ ἐπλει νηκτικως) Nempe nisi fissas haberet plantas, egregie nataret bellua, vt aliae animantes, quarum coniuncti sunt pedum digiti eoque ad remigandum apti. *Non possunt natare*, inquit Plinius VIII, 10. vt et Aelianus IV, 31. non quidem secundum codicis Augustani lectionem, quae ita se habet, post illa, quae memoraui, verba: ταυτα τοι και νηκτικος ἐςι· μαζοι δε αὐτῳ προς ταις μασχαλαις εἰσι· tamen secundum editionum meliorem scripturam: ταυτα τοι και νηκτικός ἐςιν ἡκιςα· σκελη δε προσθια των κατοπιν βραχυτερα ἐςι· μαζοι δε αὐτῳ etc. Contra id Strabo XV. p. 485. belluam testatur posse scite natare, νειν καλλιςα: credo posse, vt equum; commode et diu posse, non credo.

V. 120. ὀνυχας - - - φερει) Aristoteles l. c. plane negat

Ab se mutuo discretos. Alias fera, cum incidit in flumina
Et profunda loca, valido natatu remigare posset.
Interim in illis digitis gerit vnguiculos, testaceis piscium
Squamis non dissimiles. Anteriores vero pedes certo scio
Esse posterioribus paullo breuiores.
His pedum fulcris velut columnis incubans elephas,
Erecto corpore dormit sine vlla molestia sua.

Aiunt gemino corde praeditam esse belluam: altero
Esse iracundam, impotenti animi motu concitatam:
Altero placidam esse et a ferocia alienam: atque inde
Mox ipsis etiam vocibus obedire ac regi,
Quas Indus, bene tractans et mulcens, eloquatur,

Mox

negat eam vnguibus praeditam esse; scilicet iis, quibus aut canes aut leones armantur, non unguiculis iis, quibus teguntur digiti hominum.

V. 122. βραχυτερας - ἐμπροσθιας) Eadem sententia Aeliani loc. cit. sed contraria Aristotelis hist. anim. II, 1. pag. 213. a. τα περι τας δακτυλας ἀδιαρθροτερα ἔχει των ποδων και τα προσθια σκελη πολλῳ μειζω· ἐςι δε πενταδακτυλον και προς τοις ὀπισθιοις σκελεσι σφυρα ἔχει βραχεα. Quantum e picturis iudicari potest, vera scribit Aelianus; tamen anteriores pedes crassiores posterioribus videri, non nego, vt Aristoteles quoque, si id sibi voluit, non errauerit.

V. 124. τατοις ε. ἐνταυθεις) Crediderim ponendum esse, ἐνςαθεις. Rem ipsam confirmat Aelianus IV, 31. καθευδει ὀρθοςαδην.

V. 126. διπλας - - - καρδιας) Ex Aeliano XIV, 6.

V. 130. ἀκροασθαι τ. λογων) Quin intelligi a bellua sermonem Indorum, tradunt Plinius VIII, 1. et Aelianus IV, 24. XIII, 22. Conf. Lipsium epist. l. 50. p. 56.

V. 134.

Πῆ δὲ πρὸς αὐτοὺς τοὺς νομεῖς † ἐπιτρέχων
Εἰς τὰς παλαιὰς ἐκτραπὲν κακουργίας.
Τούτω φίλη τράπεζα πᾶς ἕλους τόπος,
Ἔνθα κλάδους φοίνικος ἐσθίειν ἔχει,
Καὶ †† χοινίον ἢ δρῦν ἢ φυτῶν ἄλλων κόμας,
Ἢ κιττὸν, ἢ πέταλον, ἢ ζῶσαν χλόην,
Ἢ ῥίζαν, ἢ λάχανον, ἢ βλάστην βάτων.
Ἄρτι δὲ καὶ σαφίδες ἡμερουμένω
Κριθῆς τε χυλὸς καὶ παρὸν χύδην μέλι
Καὶ μῆλα καὶ κρόμμυα καὶ γλυκὺς πέπων
Εὐωχίας ἔχουσι τῷ κτήνει κρίσιν.
Ὕδωρ δὲ πίνει συγχυθὲν, πρὶν ἂν πίνῃ·
Τὸ γὰρ διειδὲς ἀκριβῶς διαπτύει.
Οἴνου δὲ τὸν τοσοῦτον εὐφραίνει κύλιξ,
Ὃν ὁ τρυγητὴρ ἐκκενοῖ τῶν βοτρύων.
Ὀρεκτιῶν δὲ καὶ σφαδάζων εἰς μάχην
Τοῦ ἀπὸ λωτοῦ καὶ ††† τῶν ἀπὸ φοινίκων
Καὶ τῆς ὀρύζης ἐκροφεῖ τῆς ἀγρίας·
Ὡς ἂν ὁ θυμὸς ἀκρατῶς ὑποζέων
Ἀντιστατικῶς καρδιώττειν ὀτρύνῃ.

Καὶ

† f. ἐπιτρέχειν. †† l. χοινον. ††† f. τόν.

V. 134. και χοινιον) De pastu elephantis vide Aelianum VII, 6. pag. 404. et X, 10. pag. 581. Lege modo χοινον, ne versus abundet.

V. 143. πινει συγχυθεν) Aelianus IV, 31. πινει δε ὑδωρ ου διειδες ουδε καθαρον, αλλ' όταν ὑποθολωσῃ τε και ὑποταραξῃ· In codice Augustano extat, ὑποθολωσηται και ὑ. Eadem narratio repetitur lib. XVII, 7. διειδες δ' ὑδωρ και ακραιφνες ἐλεφαντι πιειν ἐχθιστον ἐστι· τεθολωμενον δε και ῥυπαρον ἡδιστον πωματων ἡγειται. (Codex laudatus exhibet ἡγεῖσθαι.) In hocce capite incipiente plura desunt, quae editiones, forsan ex Aristotele sumta, addide-

Mox vero in ipſos rectores ſuos impetum facere,
Ad vetera maleficia conuerſam.

Ei grata menſa eſt quiuis paluſtris locus,
Vbi comedere poteſt palmarum ramos et iuncum
Et quernas aliarumve arborum frondes,
Aut hederam et herbam et viride gramen,
Aut radicem et olera, aut ruborum fruticem.
Praeterea manſuefactis, vuae et hordei ſuccus et
Praeſens copia mellis et poma et cepæ et dulcis pepo
Numerantur in deliciis paſtus.
Aquam bibit, ſed antequam bibat, turbatam;
Namque pellucidam penitus reſpuit.
Etiam poculo vini exhilaratur tanta beſtia, quod vindemiator
Ex vuis expreſſerit. Cum vero ea prurit in pugnam pedibusque
Iam tumultuatur, exſorbet poculum ex loto aut ex palmis
Aut ex agreſti oryza paratum; vti nempe aeſtus animi
Validius efferueſcens belluam ad virtutis ſenſum et ad fortiter

Agen-

addiderunt. Scribitur modo: μακεδονικυς ἐννεα· ἀλφιτων δ. et paulo poſt: της δαλης ἐπιπινειν, ζ. pro edito, η.

V. 148. τυ ἀπολωτυ) Lego, τον ἀπο λωτυ ſcilicet οἰνον aut κυλικα. Rem narrat quoque Aelianus XIII, 8. τον (οἰνον) ἐξ ὀρυζης χαρυργυσι, τον δε ἐκ καλαμυ. Oryza absque dubio eſt illud aſiaticum frumentum, quod *le ris* vocatur. Calamus vero, quem Philes λωτον dicit, videtur eſſe canna indica, e cuius medulla *ſuccharum* coquitur, cuius appetentiſſimos conſtat eſſe elephantas.

V. 154.

Καὶ γὰρ τὸ θερμὸν φυσικῶς ἧττον φέρει
Τῶν ἀκροθέρμων εἰς ῥοπὰς ἐναντίας
Ὁ θὴρ ὁ μακρὰν εὐτυχῶν ἴσως ῥῖνα.
Καὶ πάλιν ὡς ἂν † ἐνδρομῇ πρὸς τὴν νίκην
†† Ἡ κέρκος ††† αὐτὸν μαστιγοῖ πρὸ τῆς μάχης,
Ὡς ἰσχίον λέοντος * ἀλκαίας τόνος.
Ἡ δὲ προβοσκὶς καὶ πρὸ τῆς κέρκου θλίβει.
Καὶ σῦς γὰρ οὐκ ἂν εἰς τὸν ἔχθιστον δράμῃ,
Πρὶν τοὺς ὀδόντας ὑποθῆξαι τοῖς λίθοις.
Πήχεις δὲ μήκους τοῦτον αὐχεῖν ἐννέα,
Λέγουσιν οἱ κρίνοντες ὀρθῶς τὰς φύσεις,
Καὶ πέντε, μετρεῖν εἴπερ ἐν εὖρος θέλῃς.
Ἀλλὰ τοσοῦτον εὑρεθὲν τὸ θηρίον
Ἔρως ὁ δεινὸς ἀκρατῶς ** ὑποφλέγει.

Πρηστῆρα

† f. ἐκδρομῇ aut ἐνδρ. †† f. ἡ. ††† αὐτὴν R.
* ed. ἀλκαίαι. ** f. ὑποφλέγων.

V. 154. ὁ θὴρ - - - ῥῖνα) Horum verſuum interpunctio mihi valde dubia videtur. Imo, an hic omnino de elephante ſermo ſit, dubito, primum, quod nulla apparet ratio, cur a longo naſo elephas inſigniatur, niſi naſi nomine propendens proboſcis ſignificetur, deinde quod neque Aelianus neque Ariſtoteles confirmant, a ſua cauda belluam ad pugnas exſtimulari, et tandem, quod bellua ob breuitatem caudae plane nequit hoc ſtimulo vti. Imo corrigi ſcriptura debet ὁ κέρκος et ſic intelligi: Elephas μακρόθυμος eſt, cuiusſ affectionis index praelongus promuſcidis naſus eſt: quare ad iracundiam indiget ſtimulo, non quidem cauda, vt leo, tamen ſua promuſcide, longa et ad ſtimulandum multo aptiore.

V. 157. ὡς ἰσχίον λ. ἀλκαίας) Non difficilis eſt mendi huius correctio. Scribe, ἀλκαίας τόνος, *caudae rigor*.

Agendum exstimulet. Namque haec fera, merito
longis naribus praedita,
Ad hostiles impetus naturaliter possidet minus fer-
uoris, quam aliae iracundae.
Porro, vt ad victoriam appetendam dextre excur-
rere velit, non
Cauda eam verberat ante pugnam, sicuti caudae
flagrum leonis
Lumbos stimulat: Promuscis enim magis, quam
cauda, eam vellicat.
Etenim et aper in feram, quantumuis inimicissi-
mam, non facile
Irruet, nisi prius dentes ad lapides acuerit.

Dicunt autem, qui de natura animalium recte
iudicant,
Eam longitudine gaudere nouem cubitorum, et la-
titudine
Quinque cubitorum, si quis recte eam emetiatur.

At

gor· namque in leone ἀλκαια vocatur, quod in aliis animalibus κερκις est. Conf. Scholiasten Apollonii Rhodii argonaut. lib. IV. 1614. pag. 524. Leonem cauda se ad pugnam exstimulantem iam facit Homerus il. Υ, 170. Diserte Aelianus VI, 1. ait: τῃ ἀλκαιᾳ ἑαυτον ἐπεγειρει μαστιζων. De elephante idem paullo post: οἱ δε ἐλεφαντες τῃ προβοσκιδι ἑαυτους παιουσιν, εἰς τον ἀγωνα ἐξαπτοντες, ὁταν τουτου ἡ καιρος.

V. 161. πηχεις - και πεντε - -) Ex Aeliano XIII, 8.

V. 165. ἐρως ὁ δεινος) De his amoris furiis lege Aristotelem hist. anim. VI, 18. pag. 345. c. Aelianum IV, 31 med. Plinium hist. nat. VIII, 9. Lipsium epist. select. I, 50. p. 56. Vt autem iuncturae versuum consulatur, scribe ὑποφλεγων aut ποιων.

Πρηςῆρα ποιεῖ τοῖς φυτοῖς κεράσφορον·
Καὶ γίνεται πῦρ † ἔμπεσον τοῖς ἀψύχοις
Ὁ πρὶν γαληνὸς ἐξ ἐθῶν χειροτρόφων.
Μόνους δὲ τοὺς φοίνικας αἰδεῖται βλέπων·
Φιλεῖ γὰρ ὡς ἔρωτος αὐτοὺς ἐργάτας
Καὶ δημιουργοὺς τῆς τροφῆς τῶν ἀκρίδων.
Οὕτω κυρίττων καὶ σφριγῶν πρὸς τὸν γάμον,
Κλῶνας καθαιρεῖ καὶ πλοκὴν λόχμης λύει,
Καὶ τὴν περισπέδαστον ἐκζητεῖ δρόσον,
Τὴν ὑποκυμαίνουσαν ὠδίνων ζέσιν.
Καινὸν γὰρ οὐδὲν, ἐκνικᾶσθαι πρὸς γάμον,
Τὸν ἀπὸ γάμου καὶ σπορᾶς παρηγμένον.
Πῦρ δὲ πτοεῖται καὶ κριὸν κερασφόρον,
Καὶ τῶν μονιῶν τὴν βοὴν τὴν ἀθρόαν.

Ἀσπα-

† ed. ἔμψυχον.

V. 166. πρηςῆρα) Senſus patet, nempe ab elephante arbores impulſu proſterni; ſed qua cum re hunc impulſum comparet poëta, dubium videri poteſt, cum preſtere, ſeu cornigero ſerpente, an cum preſtere, tempeſtuoſo et fulminante vento. Namque epitheton κερασφορου animal impetuoſum indicare videtur, et tamen preſteres ſeu dipſades noxam ſiluis profecto nullam inferre valent. Credo, poëtam τον κερασφορον poſuiſſe pro κεραυνιῳ ſeu κεραυνοφορῳ atque intellexiſſe vehementiſſimum venti turbinem, fulminibus et impetu arbores proruentem.

V. 167. πυρ ἐμπεσον) Lectio apographi Reimariani haec eſt: tamen ex apographo Wolfiano ipſo Fabricius edidit

At tam grandem belluam miserabilis amoris furor impotenter vrit atque efficit, vt ea
pestis fiat et pernicies arborum.
Itaque, quae antea moribus mansuetis fuerat placida, cum
Incidit in brutas res animaque carentes, degenerat in flammam
Omnia perdentem. Solas palmas reueretur, cum adspicit.
Amat enim eas, vt amoris sui fomitem et vt parentes frondium,
Quibus vescitur. Itaque petulcus et ad coitum pruriens
Tollit ramos et densitatem siluae discutit et anquirit
Illum summo studio appetendum succum, interno ardore
Cruciatus. Neque enim mirum est, appetitione coniunctionis
Eum superari, qui ipse ex coitu sit ortus.

Ignis flammam vero reformidat et corniger um arietem
Ac grunnitum aprorum frequentium.

 Appetit

edidit, πυρ ἐμψυχον, errore calami, vt puto. Ἀψυχα intelligit poëta casas rusticas et macerias et sepes et cymbas, et quaecunque furens bellua proterere ac subvertere solet.

V. 175. τ. ὑποκυμαινουσαν ὠδινων ζεσιν) *quando semel praecordiis suis concepit amoris ardorem sub pectore aestuantem*, aut ita: *quando torquetur et cruciatur intestino calore, sub pectore aestuante.*

V. 178. και κριον) Aelianus I, 38. ὀῤῥωδει κεραστην κριον και χοιρȣ βοην.

V. 180.

'Ασπάζεται δὲ τὴν † χλίδην τῶν ἀνθέων,
Καὶ θέλγεται μὲν ταῖς λιβάσι τῶν μύρων,
Ὥσπερ τις ἁβρὸς εἰς τρυφὰς πολυτρόπους.
†† Λουτρὸν δὲ ποιεῖ τὴν σκιὰν καὶ τὴν δρόσον,
Ὅταν τις ἀκτὶς ἐξ ὀπῆς ὑποδράμῃ·
Λυπεῖ γὰρ αὐτὸν ὁ κρυμὸς τῆς ἑσπέρας.
Αὖθις δὲ τοῦ θάλποντος ἐνστάντος θέρους,
Τὸ σῶμα πηλῷ δαψιλεῖ περιχρίει,
Καὶ ψυχαγωγῶν τὴν δορὰν ††† σαίνει κρύει,
Τὴν ἡλιακὴν ἀντικλῶν οὕτω φλόγα.
'Ερᾷν δὲ φασιν ἀκρατῶς τὸ θηρίον,
Ὡραν γυναικὸς συμβιοῦν * ἠθισμένον·
'Ευθὺς γὰρ αὐτὴν μαστροπεύειν τῇ σχέσει,
Καὶ καθάπερ λιβάδι τῇ προβοσκίδι

Σοφῶς

† ed. χλόην. †† f. λεκτρον. ††† aut ῥαίνει aut βρύει. * f. ἠθισμένης.

V. 180. την χλιδην των ἀνθεων) Iterum Reimarianam lectionem praefero, quae *delicias luxuriantis floribus prati, nitorem amoenitatemque florum et luxuriam odorum* exprimit, cum Fabriciana χλοη modo *viriditatem et florem* indicet. Quam appetens vero ſit elephas harum deliciarum, diſcas ex Aeliano I, 38. et XIII, 8.

V. 183. λουτρον δ. π. τ. σκιαν) Quid? lauari umbra et rore belluam dicit? Imo ſcriptura delirat, quae perperam exhibet λουτρον loco του λεκτρον. Nempe anquirit bellua *cubile opacum et humidum*, quod confirmat etiam Aelianus IX, 56. et IV, 24. ἀσπαζεται ὁ ἐλεφας τα ἐνδροσα χωρια και μαλακα (Auguſtanus habet και μαλα,) και φιλει το ὑδωρ, και ἐν τοισδε τοις ἠθεσι διαιτασθαι ἐθελει, (laudatus codex habet ἐθελοι,) και ὡς ἀν εἰποις, ἑλειος ἐστιν. Sed cubile tale quaerit, inquit noſter, quod non omnem arceat ſolem, nimia arborum denſitate, et pro umbra frigus praebeat, ſed in quod

ἐξ

Appetit vero florum amoenitatem et oblectatur liquoribus
Odoriferis, quaſi lautus aliquis homo, variarum appetens deliciarum.

Cubile ſibi parat opacum et vuidum; in quod tamen
Radii ſolares per ramorum ſpatia penetrare poſſint, quippe
Veſpertino frigore offendi ſolitus. Viciſſim cum aeſtatis
Calor imminet, corpus ſuum largo limo oblinit
Et cutem mulcet frigida aqua inſperſa; atque
Ita flagrantis ſolis ardorem retundit.

Aiunt autem hanc feram ſuae coniugis formam ac decus
Perdite amare, cum qua conuiuere conſueuit.
Statim enim mas habitu corporis omni, eius formae lenocinatur

ἐξ ὀπης, per ramorum ſpatia radii ſolares penetrare queant et vbi tepida ſit tempeſtas.

V. 187. πηλῳ δ. περιχριει) Vide Aelianum IX, 56.

V. 188. κ. ψ. τ. δορην σαινει κρυει) Poſſis explicare: *et recreans cutem frigore mulcet.* Mallem tamen, ῥαινει κρυει, *frigida aqua irrigat et conſpergit.* Ψυχος ἑαυτῳ παρεχει, inquit Aelianus. An vero ſcribendum σαινει βρυῳ· *alga ſe mulcet*, ſeu algae foliis facit ſibi ventum cutemque titillat aut obtegit?

V. 191. ὡραν γ. σ. ἠθισμενον) Ocius ſcribe, ἠθισμενης· *feminae conuiuere ſuetae.* Namque traduntur illae belluae non vago et promiſcuo coitu vti, vt canes aut boues, ſed turturum more connubia habere. Την συννομον appellat Aelianus VIII, 17. elephantis coniugem.

Σοφῶς διασπᾷν τȣ̃ προσώπȣ τὴν χνόην,
Καὶ τὰς ῥυτίδας ἀσφαλῶς † ἀποξέειν,
Καὶ κάλλος αὐτῇ φυσικὸν μετεγγράφειν,
Ὡς †† τεχνίτȣ πάρυφον εἰ θέλει γράφειν.
Διδάσκεται δὲ καὶ γραφὰς ταύτῃ γράφειν,
Ὡς γραμματεύς τις εὐφυὴς τῷ καλάμῳ,
Δεικνύντος Ἰνδȣ̃ τὰς πλοκὰς τῷ δακτύλῳ.
Ὡς ἂν καταγράφῃ τις ἐκ μελανδόχης.
Αὐλοῖς δὲ καὶ σύριγξι καὶ χειρῶν κρότοις
Καὶ πᾶσιν ἁπλῶς τῶν μελῶν τοῖς ὀργάνοις
Ὁ θὴρ, καταστὰς εὐμαθὴς * χοροστάτης
Ἄττει πρὸς ** εἱρμὸν *** ἐμβολῆς ἀγχιστρόφȣ,
Καὶ πρὸς τὰς ᾠδὰς ἀντιβάλλει τὰ σκέλη,
Καὶ σχηματίζει τὰς ῥοπὰς πρὸς τȣ̀ς τόνȣς,
Ὀρχηστρίδος λύγισμα δεικνὺς τὴν βάσιν·
Καὶ πῆ μὲν ὁρμᾷ καὶ προβαίνει μετρίως,

Τȣ̃

† ed. ἀποξεαν. †† f. τεχνιτης. * f. χοροστάτῃ.
** ed. εἰργμόν. *** f. συμβολῆς.

V. 194. την χνοην) Seu χνȣν· *lanuginem* pilorum aut muſcum algae, et quicquid paluſtri belluae adhaeret. Sequenti verſu ſcribe: ἀποξεαν.

V. 197. ὡς τεχνιτȣ παρυφον ει θ. γ.) Poteris forſan tueri ſcripturam, ſic interpretando: *quaſi is vellet pingere alicuius artificis texturam.* Facilius tamen intelliges, ſic ſcribendo, ὡς τεχνιτης, παρυφον ει θ. γ. *ſicuti textor, qui vult praetextam aut velum acu pingere.* Tamen το παρυφον non praeciſe *limbum praetextum* aut circumtextum veſti ornamentum, ſed quoduis ὕφασμα, quod coloribus variis intextum eſt, intelligo.

V. 198. γραφας τ. γραφειν) Scriptorem elephantem cognoſcas ex Plinio VIII, 3. et Aeliano II, 11. pag. 90. quo loco codex Auguſtanus bene ſcribit: το δε αρτεως ἑωρα κατω·. quam ſcripturam etiam Gronouiana editio habet, cum Caſaubonianae dederint, ὁ δε αρτεως etc.

V. 204.

Et promuſcide ſua velut aquae guttis dextre abſtergit a facie
Omnem muſcum et rugas plane expolit et natiuam pulcritudinem in ea rurſus pingit, ſicut textor, qui acu pingit.

Eadem probofcide docetur etiam pingere literas,
Non aliter ac ſcriba calami ducendi peritus,
Dum Indus ei ductus literarum digito monſtrat,
Quaſi quis ex atramentario ſcriberet.

Porro haec fera magiſtro chori docilem ſe præbet
Ad tibias, fiſtulas, manuum plauſus et ad quaeuis
Omnino muſices inſtrumenta.
Tum nempe exſilit ad choream verſatilis inceſſus et crura
Agitat ad cantilenas et motus ſuos figurat ad numeros modosque
Et greſſus facit ſaltatricis alicuius flexibus conformes:
Mox enim incedit ac progreditur moderate,

 Dum

V. 204. ἐυμαθης χοροσατης) De ſaltatore elephante vide Plinium VIII, 2. et Aelianum II, 11. pag. 83. itemque de omnibus eius artibus circenſibus et amphitheatralibus accurate commentantem Iuſtum Lipſium epiſt. ſelect. centur. I, 50, p. 59. ſq. Simul vero conſidera, an bellua commode dicatur χοροσατης, i. e. praeſultor ac dux chori, praeſertim cum ſimul ἐυμαθης, i. e. quaſi docilis diſcipulus habeatur, an vero τον χοροσατην generatim intelligere liceat ſaltatorem ac chori ſocium. Malo legere χοροσατε· nempe *docilis eſt tibiis et inſtrumentis praeſultoris ſeu moderatoris chori.*

V. 205. ἀττει π. ἑιρμον ἐμβολης) Nempe ob nexum brachiorum et complicatas ſaltantium manus, ἑιρμον ponit et ob conuerſiones, inflexiones, reflexiones choreae, ἀγχιστροφον nominat, ſed ἐμβολη quid eſt? Suſpicor, hoc pro συμβολη *congreſſus, coniunctio*, eſſe poſitum, aut hoc ipſum vocabulum illius loco eſſe reſtituendum.

V. 214.

Τȣ̃ κιθαρῳδȣ̃ ταῖς λαβαῖς τῶν δακτύλων
Τὸ γοργὸν ἀμβλύνοντος εὐρύθμως μέλος·
Πῆ δ' εὐθὺς ἠχήσαντος ἐκ τȣ̃ συντόνȣ,
Σφριγᾷ πρὸν ὀξὺν εὐπετεῖ ῥύμῃ δρόμον,
Καὶ καθάπερ μάστιξιν ἠρεθισμένος
Ὀκλὰξ περικλᾷ καὶ προβάλλει τȣ̀ς πόδας
Καὶ πρὸς τὸ παρὸν * ἐνδρομεῖ τῶν ᾀσμάτων.
Τȣ̃το προσηνὲς ** εὑρεθὲν τὸ θηρίον
Ὅταν *** προληφθῇ καὶ μαλαχθῇ σκυμνίον
Καὶ σωφρονισαῖς ἐκδοθῇ διδασκάλοις,
Καὶ πρὸς τὰς ἀφὰς μετριάζειν εὖ μάθῃ,
Τῆς ἀντιτέχνȣ φλεγμονῆς κινȣμένης,
Κἂν μαστιγȣ̃ν θέλῃ τις, εὐψύχως † φέρει,
Καὶ γίνεται παῖς σωφρονεῖν πεπεισμένος
Τȣ̃ μυσταγωγȣ̃ τῷ θυμῷ καὶ τῷ ξύλῳ.
Σόλων μὲν ȣ̃ν δίδωσιν ἀνθρώποις νόμȣς
Καὶ παιδαγωγῶν εὐγενίζει τὸν βίον.

Καὶ

* ἐνδρομει R. ** ευρηθεν ed. *** f. προσληφθη. † ed. φέρῃ.

V. 214. μαστιξιν ἠρεθισμενος) Ex Aeliano l. c. p. 86. ἦν δε ἐκεινα διδαγματα ἀνδρικα, προς την της πληγης καταφοραν μη θυμȣσθαι, μηδε μην ἀναγκαζομενȣς λυγιζειν τι των μελων και καμπτειν ὀρχηστικως τε και χορικως, ἐιτα ἐις θυμον ἐξαπτεσθαι.

V. 216. ἐνδρομει) Sic editum: praefero tamen ἐνδρομει ex apographo Reimari, vt etiam postea, εὑρεθεν, pro edito ευρηθεν. Sequenti v. 218. defendi poterit το, προληφθη· tamen melius est, προσληφθη· quod e coniectura

Dum citharista digitorum pulsibus concinne reprimit concitatos modos:
Mox prurit ad concitatiorem cursum impetu leui faciendum, si musicus sonum edit intensiorem:
Tum, quasi flagris compelleretur, inflectit proiicitque pedes et genua curuat
Et ad praesentes carminis modos dextre ambulat.

Placidum esse solet hoc animal,
Siquidem tenera adhuc aetate sit exceptum et mitificatum
Et magistris commissum, vt castigatum et doctum ab iis,
Aequo animo ferre didicerit tactus et contrectationes:
Tum, etiamsi quodam ardore, arti aduersario, commoueatur,
Tamen verbera et flagra fert patienter: atque ita, tanquam
Aliquis puer, sapienter ac sobrie viuere discit,
Doctoris sui animo et baculo morigerans.

Solon hominibus fert leges, et mores informat et vitam
Communem ad honestatem componit nouamque concinnitatem

iectura reponi iubeo, aut συλληφθῃ, quod vocabulum adhibet Aelianus IV, 24. de hac captura pullorum loquens.

V. 226. ἐυγενίζει τ. βιον) Verbum ἐυγενίζειν lexicis et scriptoribus ignotum est, tamen infra v. 378. recurrit. Si audaculus essem corrector, statim rescriberem, ἐυπρεπίζει *adornat, instruit*, commodo sensu, aut ἐυτειχίζει, *munit*, aut ἀυχενίζει, *frenat*, *gubernat*. Sed malo existimare

Καὶ ῥυθμὸν ἐντίθησι τῇ φύσει ξένον·
Ὅταν δὲ τοῖς γέρουσι πατράσι γράφῃ
Τιμὰς παρ' αὐτῶν καὶ τροφὰς τῶν φιλτάτων,
Πολλοὺς αἰνιῶν εἰς κενὸν κράζει κτύπον.
Μόλις γὰρ ἄν τις τοὺς τροφεῖς ἀντιτρέφῃ,
Τοὺς τῶν πελαργῶν εὐλαβούμενος νόμους,
Οὓς ἀγράφῳ τίθησιν ἡ φύσις κρίσει.
Ὁ θὴρ δὲ κοινῇ τοῦ γένους τοὺς πρεσβύτας
Οἶδε πρὸ τοῦ Σόλωνος ἀῤῥήτως τρέφειν.
Ἤδη δὲ καὶ κάμνοντας ἐν μάχαις βλέπων,
Ἐξὸν παρελθεῖν τοὺς διώκτας μακρόθεν,
Τέως μὲν, ὡς δύναμις, † ἀναλαμβάνει
Γοργῶς τὰς αὐτῶν ἐκδρομὰς ἀνατρέπων,
Καὶ τὰς μετάρσεις τῶν βελῶν καὶ τοὺς κύνας
Καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς ἀντανείργων ὁπλίτας.
Ὅταν δ' ἐπιστῇ τῆς τελευτῆς ὁ χρόνος,
Κοινοῦ τέλους ἄμυναν ὁ ξένος φέρει.

Νῦν,

† f. ἀντιλαμβάνει.

stimare, Philam, more forsan loquendi suae aetatis, fecisse verbum ex ἐυγενης seu ἐυγενεια ductum, ita, vt ἐυγενιζειν sit *nobilitare*, generosum honestumque reddere, et nobilitatem animi, morum. famae conciliare.

V. 228. πατρασι γραφη - - τροφας) De hac lege Solonis, τα τροφεια imperantis liberis parentum senum, videas Meursii themidem atticam I, 3. p. 7. ac Petitum in leges atticas pag. 163. et sententiarum Philae fontem Aelianum nat. anim. IX, 1. p. 512.

V. 232. των πελαργων ε. νομους) Vide Aelianum III, 23. p. 160. ipsumque Philam de animal. pr. 30.

V. 235.

Indit naturae. Cum autem ſenio confectis parentibus
Nutrimenta et honores ſancit, a cariſſimis pignoribus offerendos,
Tum multos offendit et ſurdas aures verberat.
Vix enim quisquam, ductus verecundia ciconiarum, quibus
Naturae tribunal leges amoris in parentes, ſine ſcripta lege, fixit,
Suos nutritores viciſſim nutrire cupit. Iſta autem bellua vel
Ante Solonem norat, mirum dictu, communiter alere generis ſui ſenes.
Vnde cum videt eos in pugna laborare, quamuis
Liceret venatorem eos perſequentem e longinquo praeterire,
Tamen pro viribus opitulatur et perſequentium inſultus
Maſcule repellit et pro ſenibus telorum iactus et canes
Et iis iunctos armatos venatores excipit et ab iſtis arcet.
Quando vero mortis maturitas affuerit, etiam alienus
Mortuo iuſta funebria, quaſi communi naturae debita, perſoluit.

Nunc

V. 235. *οἱδε - - τρεφειν*) Legatur Aelianus VI, 61 et VII, 15. pag. 423.

V. 238. *ἀναλαμβανει*) *excipit*. Non damno; libentius tamen legerem, *ἀντιλαμβανει*, *opitulatur*.

V. 243. *κοινη τελους ἀμοιβαν ὁ ξ. φερει*) *peregrinus fert retributionem communis finis*. Huic verſui videtur non lectore, ſed Apolline, opus eſſe. Ego certe quidem nunquam intellexiſſem, niſi fontem ſententiae in Aeliano lib. V, 49. pag. 309. bono fato reperiſſem. Is comme-

Νῦν, ὦ Βασιλεῦ, δεξιῶν ἔργων φύσις
Ξένης μάχης ἄκουσον, ὡς ἔχει, τρόπον.
Ἐχθιστός ἐστιν ὁ δράκων τῷ θηρίῳ·
Δράκων δ' οὖν † Ἰνδοῖς θαῦμα. τίς γὰρ ἢ δράκων
Ὀξὺς, πονηρὸς, ἐμβριθὴς, γλίσχρος, μέγας,
Φθορεὺς, ἰταμὸς, ἀνθρακῶδες ἐμβλέπων,
Ψυχρὸς, πλαδαρὸς, ἐνδακῶς ἐπειγμένος,
Ἕρπων, συρίττων, ἐξεμῶν, ἀντιπνέων,
Καὶ τοῖς ἑλιγμοῖς ὡς πτεροῖς ἐπιτρέχων;
Οὗτος τὸν ἐλέφαντα μακρόθεν βλέπων.
Ἐπὶ τρύγην ἥκοντα λεπτῶν ἀκρίδων,
Πυκνοῖς καλυφθεὶς ἐξεπίτηδες κλάδοις
†† Κεῖται κατ' αὐτοῦ προσβαλόντος ††† ἀθρόως
Καὶ τὰς μὲν ὄψεις ἀσφαλῶς ἀποθλίβει,
Ὥσπερ τομὸν τέρετρον ὠθῶν τὸ στόμα·
Οἰκτρὸν

† f. Ἰνδός. †† ed. χεῖται. ††† ἀθρόοι.

commemorat, mortuum elephantum non relinqui vspiam inhumatum, ſed iuſta funebria perſolui a bellua praetereunte quauis, ſiue humo ingerenda, ſiue ramum in cadauer proiiciendo: οὐκ ἂν παρελθοι μη γην ἐπιβαλων, ὁσιαν τινα ἀπορρητον ὑπερ της κοινης φυσεως τελων και φευγων ἀγος· - - - και ἄπεισι, το κοινον ἁπαντων τελος μη ἀτιμασας· *iniecto ter puluere currit, praeſtito ſepulturae officio*, quia omnes una manet nox, et idem praemium omnes ab aliis exſpectant.

V. 244. δεξιων ἐργων φυσις - - τροπον) *audi, vt natura dextrorum operum habeat morem peregrinae pugnae.* Vix haec ſunt ſana. An debebunt ita intelligi: audi, vt haec bellua egregiorum factorum auctrix, nempe pietatis in parentes et in mortuos cultrix, cogatur ſubire mirabile certamen? Placeat haec interpretatio, cui vult. Mihi eſt ſuſpicio, priora verba continere aliquam Imperatoris laudationem, forſan ſic ſcribenda: ὦ Βασιλευ, δεξιων ἐργων κριτα aut φυτορ aut φυλαξ· audi,

Nunc, rex optime, rectorum factorum auctor,
Accipe, vt sese habeat mirabile aliud certamen.
Serpens est isti belluae inimicissimus. Est vero indicus serpens
Verum portentum, cum non sit alia vlla bestia tam celeris, tam maligna, tam torva, tam lubrica, tam grandis, tantus vastator,
Tam temeraria, tam fulgurantibus oculis, frigida, humida, morsibus inferendis promta, repens, sibilans, evomens, afflans et suis flexibus tanquam alis irruens.
Hic, procul conspecto elephante, qui ad vindemiam
Tenuium frondium accedit, ex aduerso in insidiis
Iacet absque strepitu, densis ramis de industria absconditus:
Ac primum belluae oculos impune elidit, dum rostrum suum

Veluti

di, rex, rectorum operum sator et custos, mirabilis pugnae modum, vt is se habeat.

V. 247. δρακων δ' ἐν Ἰνδοις θαυμα) Non Indis profecto serpens mira res est, quem crebro et vbique vident; sed scribendum, ἰνδος, pro ἰνδικος· namque magnitudine et furore et natura sua Indici dracones miraculo sunt. De iis legatur Aelianus XVI, 39. et XVII, 1. et 2. vbi obiter obseruo, hoc capite I. p. 963. diserte in codice Augustano legi, μεγισαι προειχον το ἐκηρτημενον· quod acutissimus Criticus Trillerus, V. C. ex ingenio restituit, cum editiones, ipsaque Gronouiana, corruptam vocem προχειχον haberent. Ita ingeniosam emendationem, hucdum coniecturalem, veteris codicis fides comprobat redditque certam.

V. 253. ἐτος etc.) De hac serpentis Indici cum elephante pugna conferas Aelianum VI, 21. p. 346. ac Plinium VIII, 11. et 12.

V. 263.

Οἰκτρὸν δὲ λοιπὸν εὑρεθέντα τὸν μέγαν,
Καὶ πρὸς μάχην ἄτολμον ἐξ ἀβλεψίας
Σφαιρῶν τὸν ὅλκον ἐγκρατῶς ἀποπνίγει.
Τούτους, Βασιλεῦ, τοὺς καλοὺς θῆρας, λόγος,
Θεσμοῖς φυσικοῖς τακτικοῖς ὠθισμένους
Τηρεῖν ἀκραιφνῆ τὴν φιλάλληλον σχέσιν.
Καὶ γὰρ νέοι γέροντας αἰδοῦνται βλέπειν,
Καὶ συλλυποῦνται δυσπραγοῦσι τοῖς φίλοις,
Εἰς ἀφρόνων ἔλεγχον ἀνθρώπων φίλων
Τὸ κοινὸν εἰσφέροντες, ὡς † ἅλως τρύφος,
Καὶ τοῖς ἐν ἀκμῇ συμμαχοῦσιν †† ἐκθύμως,
Ἰνδῶν ἐπ' αὐτοὺς δυσμενῶν πεφραγμένων
Σάλπιγξι, πυρσοῖς, φασγάνοις, ἀκοντίοις,
Καὶ τοῖς μεταξὺ μορμολύττουσι ψόφοις.
Ἐστὶ δ' ὅτε θνήσκουσιν ἀλλήλων χάριν,
Καὶ μᾶλλον αὐτῶν τῆς γονῆς τῶν σκυμνίων.
Ὅταν δὲ τὴν σύῤῥηξιν ὁ χρόνος λύσῃ
Καὶ τὰς παρ' ἀμφοῖν τῆς κονίστρας ἐνστάσεις,
Σκοποῦσι τοὺς κάμνοντας ἐκ τῶν τραυμάτων,

Καὶ

† f. ἅλος. †† ἐκτόμως R.

V. 263. *θεσμοῖς φ. τακτικοῖς*) *Τάξιν* intelligit noster *officium* omne, quod diuinis humanisque legibus debetur, seu omnem honestatem morum. Mallem legere *θ. φυσικῆς τακτικῆς*. De elephantum vero moribus videas Aelianum VI, 61. VII, 15.

V. 268. *ὡς ἅλως τρύφος*) Sine dubio scribendum, *ἅλος*, *quasi micam salis*, i. e. imbelles adhuc et iuuenes elephanti aliquid ad communes vtilitates conferunt, quantumuis id exiguum sit.

V. 270.

Veluti acutam terebram intrudit; tum ſi grandis beſtia
Miſerabiliter afflicta, prae coecitate ad pugnam timidior
Eſt, eam ſpiris ſuis implicat et valide praefocat.

Has egregias belluas, optime Imperator, fama eſt,
Naturalibus officiorum legibus impulſas, illibatum
Seruare humanitatis amorisque mutui ſenſum.
Etenim iuuenis reueretur vetuli conſpectum, et cum amicis aliquo
Infortunio affectis dolet, et, veluti micam ſalis, in commune confert
Sua officia, profecto ad pudorem hominum amicitiam ſimulantium,
Et vna proelium init animoſe cum gregalibus aetatis robore
Valentibus, cum inimici Indi in eos inuadunt, tubis et
Facibus armati et enſibus et haſtis et terriculamentorum
Vario ſtrepitu. Interdum quoque vnus pro altero mortem oppetit,
Ac potiſſimum pro ſobole pullorum parentes.
Cum vero tandem deſiit conflictus et exceſſum ex arena vtrinque
Eſt, ſpectant eos, qui vulneribus laborant et omne telum promuſcide
Extrahunt,

V. 270. *Ἰνδων ἐπ' αυτους* etc.) Videas Aelianum VIII, 10. pag. 486.

V. 274. *α. της γονης τ. σκυμνιων*) Nihil impedit, quo minus recte dicantur mori *χαριν γονης σκυμνιων*, *propter ſobolem ſuorum pullorum*: tamen, neſcio cur, magis lubet legere: *αυτων δε γονεις τ. σ. potiſſimum parentes pro ipſis pullis.* Rem ipſam tradit Aelianus IX, 8.

V. 278.

Καὶ πᾶν μὲν ἐξαίρουσι τῇ προβοσκίδι
Βέλος πεπηγὸς εἰς μυχοὺς ἀποκρύφους.
Ὡς ἂν δὲ μηδεὶς φλεγμονῆς ὄγκος πάλιν
Εἰς ὑποθέρμους ἐκτροπὰς ἀντισπάσῃ,
Τὴν πικρὰν † ἐκχέοντες ἀλόης δρόσον
Παρῆκαν αὐτοὺς ἐνδρομεῖν ἀκινδύνους.
Τούτοις δὲ πᾶσαν ἡμερουμένοις νόσον
Οἶνος μέλας ἔλυσεν ἀνθ᾽ Ἱπποκράτους.
Ὦ τίς Γαληνὸς ἢ Γαληνοῦ βιβλίον
Τούτους διδάσκει φαρμακεύειν τὰς νόσους;
Πόθεν δὲ θηρσὶν ἡ σοφὴ χειρουργία
Καὶ τὸ κρίνειν δύναμιν †† ἁπλοῦ φαρμάκου;
Τίνας δὲ τέχνας ἀκριβοῦντες εὐστόχως
Αἱμοῤῥαγούσας ἐμπεδοῦσι τὰς φλέβας;
Οὗτοι ποταμὸν ἐμπερᾶν ἠπειγμένοι
Πτύσσουσι τοῖς κέρασι τὴν προβοσκίδα,
Μήπως τὸ ῥεῖθρον ††† εἰσρυῇ τοῖς ἐγκάτοις
Καὶ * συμποδισθῇ τὸ σφυρήλατον σκάφος
Ὑγροῖς χαλασθὲν δυστυχῶς ἐφολκίοις.

Ὑπαινέ-

† f. ἐγχέοντες. †† f. ἁπλῶς. ††† ed. εἰσροῇ.
* f. συμποντισθῇ.

V. 278. ἐξαιρουσι τ. π. βελος) Ex Aeliano VII, 45. et Plutarcho de ſolertia animal. p. 974. d.

V. 280. ἐκχεοντες ἀλοης δροσον) Imo, ἐγχεοντες· *infundentes*. Oliuo ſanari ab iis vulnera tradit Aelianus II, 18. Num igitur ſcribendum hic erit, ἐλαιας δροσον? Non credo. Nam et aloë purgat ſanguinem, et Philae narrationem confirmat ex Iubae commentariis Philoſtratus vita Apollonii lib. II, 16. pag. 68. δακρυον της ἀλοης ἐπαλειφουσι τοις τραυμασιν, περιεστωτες ὥσπερ ἰατροι.

V. 285. οἰνος μελας) Teſtis eſt Aelianus XIII, 7. et Strabo lib. XV. p. 485.

V. 289. ἁπλου φαρμακου) Scribo ἁπλως idque cum verbo κρινειν conſtruo.

V. 293.

Extrahunt, quod in penetralibus corporis haeret.
Ne vero tumor inflammationis postea accedat et calida
Malignitate vlceratum vulnus vrat,
Infundunt amarum aloae succum, ac tum eos
Sinunt, periculo liberatos, abire.
Iisdem vero iam mansuefactis
Vinum nigrum loco Hippocratis omnem morbum adimit.
At quis Galenus aut Galeni liber eos docuit mederi suis morbis?
Vnde ferae consecutae sunt illam sapientem chirurgiam,
Aut omnino illam facultatem dignoscendi medicamentorum vires?
Ecquas artes illi tam sagaciter excoluerunt, vt obligare
Norint venas sauciatas?

Iidem, cum transfretare fluuium contendunt, cornibus
Suis comprimunt proboscidem, ne scilicet aqua perfluat
In ventrem, et pedibus agitata cymba, humido onere
Infeliciter distenta ac praegrauata, mergatur.

Eadem

V. 293. πτυσσουσι τ. κ. τ. προβοσκιδα) Non confirmant hoc caeteri auctores; potius Aristoteles de partibus animal. II, 16. pag. 508. et Aelianus VII, 15. tradunt, elephantos, aquam ingressos profundiorem, attollere ac sublimes protendere suas proboscides, vt et respirare sub aqua possint et influxum aquae in proboscidem caueant.

V. 295. συμποδιωθη το σφυρηλατον) Non damno vocem συμποδιζειν, imbelliorem tamen, *ne grauetur et impediatur natans*. Grauius vocabulum foret, συμποντιωθη

Ὑπανέχειν δέ φασιν αὐτῇ τὰς τόκους,
Ἀγωνιῶντας πρὸς τὸ ῥεῦμα † τοῦ πόθου.
Ὅταν δέ τις ὄρυγμα βοθρεύσας μέγα
Τούτους νομίζῃ συμπεσόντας ἀσκόπως
Καὶ προστριβέντας ἐν βραχεῖ συλλαμβάνειν,
Ὠθοῦσι τὸν μέγιστον αὐτῶν εἰς μέσον,
Καὶ καθάπερ †† γεφύραν εὐτυχηκότες
Τὸ δυσχερὲς φεύγουσι τῆς ῥύμης βάθος.
Τὸ γὰρ κεχηνὸς τοῦ κενοῦ πληρούμενον
Ἤγαγεν αὐτοὺς εἰς τὸ τῆς ὄχθης πέραν,
Βάδην πατοῦντας ἐξ ἀνάγκης τὸν φίλον.
Καὶ τις προτείνας τὸν βαρύσφυρον πόδα
Παρῆκεν αὐτῷ συμβαλεῖν εὖ τὴν ῥίνα·
Ἄλλοι δὲ πλεῖστα συγκομίσαντες ξύλα
Ῥίπτουσιν αὐτῷ δραστικῶς πρὸς τοὺς πόδας·
Καὶ κατὰ μικρὸν τοῦ βάθους ᾠδηκότος
Καὶ τῆς ξένης κλίμακος ἐξειργασμένης,
Ὀξυδρόμως ἔξεισι πρὸς τοὺς ξυννόμους,
Σωθεὶς ὁ σωτὴρ ὑπὸ τῶν σεσωσμένων.

Ἄξιον

† ποτάμου. †† ed. γεφύρας ἐντυχ.

τιθῇ pro *καταποντιθῇ*, *ne mergatur*. Apposite autem corpus praegrande natantis belluae vocat *σφυρηλατον*, quasi *σφυροις ἐλαυνομενον σκαφος*, *nauigium pedum remis agitatum*, ac simul solidum nullisque rimis fatiscens. Neque minus venuste undam ventre haustam cum ἐφολκίῳ comparat, seu appensa cymba, quam nauis trahere debet, vt et suo et cymbae onere simul grauetur.

V. 297. *ὑπανεχειν αὐτη τ. τοκους*) Sed in dentibus ferri pullos a transfretantibus, perhibet Aelianus VII, 15. *τα ἀρτιγενη πωλια ἐπι των ὀδοντων ἡ κερατων φερουσιν αἱ μητερες.* In sequenti versu insigne mendum est, *ῥευμα του ποθου*· *unda desiderii.* Legas aut *του βοθρου* aut *ποταμου*.

V. 299.

Eadem proboſcide ſuppoſita pullos ſuos ſuſtinent
Vndam fluuii perhorreſcentes.

Cum vero venator amplam foueam depreſſit ac
ſe, credit, eos
Inconſiderate illapſos et lapſu laeſos, breui com-
prehenſurum,
Illi gregalem, corporis mole caeteros antecellen-
tem, in mediam foueam
Detrudunt atque ita pontem nacti, inimicam pro-
funditatem viae effugiunt.
Cum enim hiatus vacui ſpecus ita repletus eſt, in
Marginem alterum foueae ſecuri tranſeunt, dum
neceſſitate
Coacti ſodalem ſuum pedibus calcant.
Poſthac vnus eorum protendit capto ſuum pedem,
Vt ei dextre implicet proboſcidem:
Caeteri congeſſa ligna plurima alacriter
Deiiciunt et pedibus eius ſubſternunt.
Ita paullatim ſpecus expletur et ſolum aſſurgit et
mirabilis
Scala perficitur. Quo facto, captus ille velociter exit ad
Gregales ſuos, ſeruatus viciſſim ab iis, quos ſerua-
verat.

V. 299. Ὅταν δέ τις etc.) Narratio eſt Aeliani VIII, 15. Poſtea v. 303. pro edito γεφυρας ἐντυχηκοτες, legendum eſt γεφυραν ἐντυχηκοτες, *pontem conſecuti*, nempe dorſum ſui gregalis. Porro v. 309. το παρηκαν συμβαλλειν την ῥινα ſic eloquitur Aelianus l. c. παρεχει την προβοσκιδα περιπλεξαι. Nempe quidam eorum, qui libere tranſierunt foueam, pedem ſuum porrigit ei, qui in fouea ſedet, vt is proboſcide amplectatur pedem atque eius ope leuatus attollatur.

Ἄξιον ὖν καὶ τῦτο θαυμάσαντά σε
† Μηδὲν παρελθεῖν τῦ προσήκοντος λόγυ·
Καὶ γάρ τινος βάλλοντος αὐτὸν τοξότυ
Καὶ τῷ ϛοχασμῷ συγκινῦντος τὸν τόνον,
Αὐτὸς θεωρῶν τὰς βολὰς ἀντιϛρέφει
Καὶ πήγνυσι τὸ †† σῶμα δίκην ἀσπίδος
Ἐν τῇ συνάρσει τῶν μελῶν ἐσφιγμένον.

Ἀλλ', ὦ δικαϛὰ τῶν σοφῶν πάντων λόγων,
Καὶ νῦ καθαρὲ, τῶν ψυχῶν ἐπιϛάτα,
Καὶ τῶν ἐπὶ γῆς δυσμενῶν ἀντιϛάτα,
Καὶ τῶν παρ' ἡμῖν εἰσφορῶν ζυγοϛάτα,
Καὶ τῆς φυσικῆς μυσικῆς χοροϛάτα
Καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς φύσεως πρωτοϛάτα,
Καὶ φῶς ἐναργῶς ἐξελέγχον τὰς φύσεις,
Καὶ πῦρ δαπανῶν τῆς ψυχῆς μυ τὺς πόνυς,
Ὦ γλυκύτης ἄῤῥητε καὶ θυμηδία,
Καὶ τερπνότης ἄφραϛε καὶ καταρχία

Νικῶσα

† f. μηδε.   †† f. ϛόμα.

V. 317. μηδεν παρελθειν) Melius erit, μηδε. Videtur enim ordo hic esse: ἄξιον, σε μηδε τυτο τυ προσηκοντος λ. παρελθειν, θαυμασαντα.

V. 320. ἀντιϛρεφει κ. πηγνυσι τ. σωμα) *reflectit se et obfirmat corpus in adiumentum membrorum*, i. e. corporis. Vix credo, haec sana esse. Forsan narrat poëta, quod de irruente elephante tradit Aelianus VIII, 10. pag. 485. nempe eum, quasi nauem rostro ferreo, sic capite prono ac proiecto impetum facere, promuscide incuruata· ἐπισιμωσαντες την προβοσκιδα και ὑπο τοις κερασι πηξαντες. Eadem autem si renarrat poëta, scribere debeo, πηγνυσι το ϛομα, ac locum sic intelligere: elephas, cum animaduertit iaculo se peti, non auertit se aut latus praebet, sed caput obuertit venatori et proboscidem contrahit et corrugat et sub dentes retrahit,

vt

Etiam hoc adhuc, quod omnino memoria dignum est, meretur
Abs te suspici et neutiquam ignorari. Scilicet cum sagittarius
In elephantem iaculatur et, dum collineat, neruum mouet,
Ille praeuidens sagittam, reflectit se
Et os suum, veluti clypeum, obiicit firmiter,
Ad tutelam caeterorum membrorum constrictum et compressum.

Sed tu, quorumque doctorum sermonum iudex
Et pura mens et animorum curator et inimicorum nostrorum
In terra repulsor et nostrorum tributorum arbiter,
Et naturalis musicae praesultor et humanae naturae antesignane,
Et lumen, quo ingenia omnia manifeste arguuntur,
Et ignis, quo animi mei aerumnae consumuntur,
O inenarrabilis dulcedo et suauitas
O consummatissima hilaritas et gratia,

T 3 Qua

vt ita proboscidem, veluti umbonem clypei, curuatam dentibusque armatam praeduris obiiciat eoque reliquum corpus muniat et defendat.

V. 323. Hic poëma ipsum de elephante desinit, conuertiturque sermo ad Imperatorem Andronicum, qui talibus laudum encomiis ornatur, qualia profecto a sapientia τȣ σοφωτατȣ φιλȣ non exspectasses, et quae interdum ob sublimitatem dictionis intelligi nequeunt. Quale est, quod cum v. 324. ψυχων ἐπιστατην appellat, cum in animos non detur regnum, et v. 327. χοροστατην φυσικης μȣσικης, cum bonus ordo et concinnitas naturae a deo pendeat, etc.

V. 333. κατωρχια) Aut plane corruptum aut fictum a poëta hoc vocabulum est: quod neque explanare ne-

q' e

Νικῶσα καὶ κρύπτουσα πᾶν λόγου σθένος,
Ὦ πάντα κινοῦν εἰς Θεοῦ δόξαν στόμα
Καὶ γλῶττα λαμπρὰ καὶ θεόφθογγε φράδη,
Καὶ σῶμα καινῶν δεκτικὸν χαρισμάτων,
Καὶ πνεῦμα † κοινὸν εἰς πνοῆς λειτουργίαν,
Ὦ κόσμε τῆς γῆς, τῆς φυλῆς, τῆς ἀξίας,
Τῆς πορφυρίδος, τῆς γονῆς, τῆς ἑστίας,
Τῆς τοῦ στέφους χάριτος, ὡς καὶ τοῦ θρόνου,
Τῆς τοῦ βίου πλάστιγγος, ὡς καὶ τοῦ τρόπου,
Τῆς τοῦ λόγου σάλπιγγος, ὡς καὶ τοῦ κράτους,
Σοῦ πάντες ἁπλῶς ἀγνοοῦμεν τὴν φύσιν·
Τὸ γὰρ ἀκατάληπτόν ἐστί σοι φύσις
Θεοῦντι μικρὸν τὴν κατ᾽ ἄνθρωπον φύσιν.
Πῶς δ᾽ ἂν βλέπειν γένοιτο κανθάρων γένη
Τὸν αἰγύπτιον, τὸν φρικώδη, τὸν μέγαν;
Τί δ᾽ ἂν ψοφεῖν δύναιντο καὶ πιθηκίδες,
Ὅταν βρυχηθμῶν ἐξερεύγεται κτύπους
Λέων ἐπ᾽ αὐτὰς ἐκδραμὼν τῆς παστάδος;

Ἡ

† f. καινόν.

que emendare audeo], quamuis varia succurrant, quae sensui conuenienter reponi possent, vt κ᾽ ἀγαθαρχια, vt μεσαρχια, vt χαρμοσυνη, vt καταχαρις.

V. 337. κ. πνευμα κοινον εις πνοης λειτουργιαν) o communis *spiritus in ministerio halitus.* Ex Heraclito, an ex fanatico Plotino haec verba sumta sunt? Interim ea sic intelligam, vt dicatur Imperatoris animus, deo deuotus et S. Spiritu afflatus, offerre deo et subministrare communes preces et suspiria et cantus pro omni subiecto sibi populo. Aut scribas καινον, idque sic intelligas:

Qua omnis vis orationis vincitur et debilitatur,
O ſacrum os, omnium ora ad dei gloriam commovens,
O ſplendidiſſima lingua et deum ſonans prudentiſſima loquela,
O corpus mirificorum dei munerum capax,
O ſpiritus admirabilis in ſuſpiriis deo offerendis,
O ornamentum terrae, nationis, dignitatis tuae, purpurae, ſobolis, domus,
Clementiſſimae coronae, vt et throni,
Regulae communis vitae, vt et morum,
Grandiſonae eloquentiae, vt et maieſtatis;
Tuam omnes omnino ignoramus naturam:
Namque, quod incomprehenſibilis es, id tibi natura eſt,
Dum humanam in te naturam prope diuinam reddis.

Quomodo tandem id contingeret ſcarabaeorum generi,
Vt intuerentur aquilam tremendam et magnam?
Quid tandem ſonare poſſent paruae ſimiae,
Cum leo e cubili ſuo prorumpens eas inuadit et rugituum fragores eructat?

telligas: *o admirabilis ſpiritus in miniſterio piarum precum*, i. e. cuius animus ſummo ardore pietatis deum colit.

V. 341. *βιυ πλαστιγγος*) *Lanx vitae*, opinor, leges ciuitatis ſunt. Poſtea *ſermonis tuba* eſt vocaliſſima et grandiſona eloquentia.

V. 347. *αιγυπιον*) Aegypium eſſe inter vulturem et aquilam medium genus, credit Aelianus II, 46. Intelligit noſter ſine dubio regium alitem aquilam, vti ſupra Carm. V, 258.

Ἢ μαινίδων ὅμιλος, εἰ κῆτος βλέποι
Τέμνον τὸ ῥεῦμα τοῖς πτεροῖς τοῖς ἐνύδροις;
Ὁ φιλοπαίστης ψαλμικῶς ἕρπει δράκων.
Σὺ μετριάζων εὐμενῶς πάντας βλέπεις·
Καὶ γίνεται τὸ βλέμμα τοῖς κακουμένοις
Σαφὴς γλυκασμὸς καὶ θεόβλυστος δρόσος.
Ὅταν δὲ τὴν σὴν χεῖρα κινῇς ὀξέως
Καὶ τὰς ἐν ἡμῖν συμφορὰς ἀνατρέπῃς,
Ἐκ τῆς ἐρυθρᾶς τῶν γραφῶν πανοπλίας
Ἐνταῦθα πόλλους τοὺς δορυκτήτους ἄγεις·
Ὡς καὶ πρόδηλόν ἐστι, κἂν μηδεὶς λέγῃ·
Κράζει δὲ πάντως, εἰ θελήσει, καὶ λίθος,
Ὡς σὺ καθαρῶς ἐκνικᾷς πᾶσαν φύσιν.
Ἡμεῖς δὲ παταγοῦμεν ὥσπερ ἀγέλαι
Πτηνῶν, Βασιλεῦ, τοῦτο δὴ τῶν ἐμψύχων,
Ὅταν ὁρῶμεν ἀπὸ γῆς μετάρσιον
Ταῖς τῶν φρενῶν πτέρυξιν ἐσκιασμένον
Τὸν ἀετόν σε τὸν θεόπτην τοῦ κράτους.

† Ἀλλ'

V. 353. φιλοπαίστης) Pro φιλοπαίκτης. Se autem intelligit poëta et cum ſerpente comparat ob humilitatem perſonae et carminis.

V. 359. ἐκ της ἐρυθρας τ. γ. πανοπλιας) *ex rubra ſcripturae armatura captiuos ducis.* Quid hoc? Conabor mentem poëtae indagare, quam feliciter ſim aſſecuturus, iudicet lector. Conſtat, illis temporibus nemini praeter Imperatorem licuiſſe rubro colore ſcribere aut rubra cera vti. Igitur epiſtolas et mandata is ſubnotabat pictura ſui nominis rubra; cuius moris exempla occurrunt in Cantacuzeni hiſtor. lib. IV, 23. pag. 800. et lib. III, 84. pag. 641. et beneficia proinde, quae conferri in quemquam e fiſco iubebat, ex rubra hac ſcriptura pendebant. Quare dicit poëta, ab Imperatore beneficentiſſimo multos captiuos duci, ſeu multorum inopum animos munificentia capi et irretiri et in ſerui-

tutem

Aut quid proferret turba maenularum, si balaenam videt
Roscidis alis suis fluctus secantem.
Arrepit serpens carmina ludens.
Tu vero minime superbus omnes adspicis benigne
Isque aspectus tuus afflictis fit palam
Mellita quies et medicatus liquor diuinitus effusus.
Cum vero manum tuam scite moues
Et ex rubro scripturae armario
Calamitates nostras dispellis,
Tum multos tibi captiuos mancipio accipis:
Quod, etiamsi nemo id dicat, apertum cuiuis est.
Quin vel lapis, si lubet, clamat, a te omne prorsus superari ingenium.

Nos autem, optime Imperator, circumstrepimus te
More cateruae alitum crepitantium,
Cum te, maiestatis aquilam et in Deum intuentem,
Sapientissimae mentis pennis tectum,
Videmus e terra sublimem attolli.

tutem quasi addici, quando is *mouendo acute manum* seu epistolam scribendo eamque ex armario *rubri coloris subnotando*, munera et beneficia assignet, et hac sacrarum largitionum copia *τας συμφορας aerumnas* et inopiam ab hominibus repellat et *auertat*.

V. 362. *κραζει - - λιθος*) Locutio ex Luc. XIX, 40.

V. 365. *τουτο δη των εμψυχων*) Non ausim asseuerare, haec verba recte se habere. Poterunt forsan sic intelligi: *nos crepitamus, quod scilicet animantes facere possunt*, non exspectantes, donec lapides clamitent. Obseruo, similem nostro esse locum Carm. III, 6. ex quo emendatio forsan, durior ea quidem, arcessi possit: *πτηνων, β. ουτιδανων εμπιδων· vt greges volatilium culicum vilissimarum:* aut haec *πτηνων, βοσ. ορνιθων των εμψοφων*, vt greges *auium sonantium*.

† Ἀλλ' εἴγε, φασὶ, Βασιλεῦ, τὸ θηρίον
†† Ὁ μηδὲν εἰς ὄνησιν ἀνθρώποις φέρει,
Κἂν τισιν ἴσως τὴν γλυφὴν τῶν ὀστέων
Πρὸς θρύψιν ἁβρότητος ἀπλήστου τρόπου,
Εἰς τρεῖς ἑκατὸν συντεθέντας ζῆν χρόνους.
Σὺ παντὸς ἐλέφαντος ὀφθείης πλέον,
Βιοὺς δι' ἡμᾶς τῶν ἐτῶν σου τὸν δρόμον·
Ἐχθρὸς δὲ πᾶς, ἢ δῆλος, ἢ κεκρυμμένος,
Πρὸ τῶν ποδῶν σου χοῦς βραχὺς γένοιτό σοι·
Θεοῦ τὸ σεπτὸν εὐγενίζοντος κράτος,
Καὶ τῆς ἀληθοῦς τοῦ θεοῦ λοχευτρίας,
Ἐφ' ἣν βεβαιοῖς τῆς ψυχῆς τὰς ἐλπίδας,
Αὐτοκράτωρ μέγιστε, τοῦ γένους λέον.

† Ἀλλά γε. †† ὁ - - φέρει ed. omit.

V. 369. ἀλλ' εἴγε) Credo, scribi debere, ἀλλά γε, φασι· nam conditionalis voculae nullus hic usus est. Sequens versus 370. ὁ μηδὲν εἰς ὄνησιν ἀνθρώποις φέρει, casu quodam in editione Fabricii omissus, nunc ex apographo Cl. Reimari restitutus est, ac sine eo contextum verborum esse nullum, patet.

CAR-

Veruntamen, Imperator, ferunt iſtam belluam,
Quae nullam hominibus vtilitatem praeſtat,
Niſi iis forſan, quibus ea eboris ſui ſculpturam
Ad lautitiarum auaritiaeque luxum confert,
Producere vitam ad trecentos continuos annos.
Tu ampliorem, quam vllus vnquam elephas, noſtro
commodo
Permetiaris vitae curſum:
Quilibet autem hoſtis, ſiue apertus, ſiue clan-
deſtinus
In puluerem comminutus ad pedes tuos proſternatur:
Sic Deus auguſtiſſimam tuam maieſtatem fortunet
Et vera dei genitrix, in qua animi tui ſpes figis,
O Imperator maxime, humani generis leo.

V. 373. δὶς τρεῖς ἑκατόν) Longaeuitatem belluae docent Ariſtoteles hiſt. anim. VIII, 9. pag. 388. Strabo XV, pag. 485. Aelianus IV, 31. XVII, 7. Plinius VIII, 10.

V. 380. ἐφ' ἣν βεβαιοῖς) Conf. ſupra Carminis III. finem.

CAR-

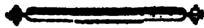

CARMEN IX.

DE BOMBYCE.

Ex Doruillii miſcellaneis obſeruationibus, tom. VI. pag. 166. repetitum.

ΠΕΡΙ ΣΗΡΟΣΚΩΛΗΚΟΣ.

Σπόρος τίς ἐϛιν ἐξ ἰπῶν ὑποπτέρων,
Βραχὺς, ἁπαλὸς, ἐμβριθὴς, γλισχρὸς, † μέγας,
Ὃς δὴ ψυχῆς δύναμιν ὑπνῦσαν φέρει.
Ὅταν πυρωθῇ, ῥήγνυσι μὲν τὸν τόκον,
Ποιεῖ δε νωθρὸν ἐκλεπισθὲν τὸ βρέφος·
Ὃ καὶ τρέφει τὰ φύλλα τῶν συκαμίνων
Πρὸς τὴν †† ἐπιτρέπϰσαν ἀκὴν τῶ χρόνῳ·

Παχύ-

† f. μέλας. †† ἐπιτρεπ. ἀκμην.

Verſ. 2. ἐμβριθης, γ. μεγας) Dubitari poſſet de vocis ἐμβριθης ſanitate, notantis plerumque *grauitatem ponderis*, quae profecto ouis vermium tribui nequit: et ſubſtituerem, ἐμβρυος, *prolificus*, niſi notio *ſolidi*, quae vacuo et cauo opponitur, vocabulo poſſet aptari. De poſtremo autem, μεγας, nullus plane dubito, quin mendoſum ſit, cum idem ouum paullo ante nominetur βραχυ. Commode reſtituo, μελας. Nam, vtut recentia oua habeant flauum ac pallidum colorem, tamen iam tepefacta et ad excludendum vermem parata nigreſcunt aut ſaltim ſubnigra apparent.

V. 3. ὁς δη) Vt ſtructurae verſuum et interpunctioni conſulatur, malo legere: ὡς δη - - - φερει, ὁταν

CARMEN IX.

DE BOMBYCE.

DE VERME SERICO.

Eſt quoddam ſemen ab alatis vermibus profectum, minutum,
Tenerum, ſolidum, viſcoſum, nigrans. Quod cum vim animae
Intus contineat ſopitam, ſimulac incaluit, rumpitur partu
Et putamine liberatum edit foetum languidum.
Hic foliis mori alitur, quoad id tempeſtas vigoris eorum fert,
Et

ὅταν etc. Porro πυρᾶσθαι ait oua, dum nempe ſoli exponuntur; ſed Procopius de bello Gothico lib. IV, 17. pag. 613. c. docet, ab Indis ea fimo obtegi, vt tepeſiant.

V. 7. ἐπιτρέπουσαν ἀκην) *ad cuſpidem tempori permittentem.* Inſana haec eſſe, quilibet videt. Legendum eſt aut: ἀκμην του χρονου· *vsque ad permittentem vigorem temporis*, ſeu *quamdiu vigor foliorum nondum exoletus ſinit erucam foliis paſci*; aut: ἐπιπρέπουσαν ἀκμην, *usque ad vigorem tempori conſentaneum.* Opponitur enim hicce verſus verſui 15. et τῃ παρακμῃ foliorum.

V. 9

Παχύνεται δὲ τοῖς ὀποῖς τοῖς ἐμφύτοις,
Οἱ δρῶσιν † ἁβρὰν καὶ προμήκη τὴν πλάσιν,
Εἰς †† αὐτὸ μὲν ἕλικας ἐπαραμένην.
Τῆς γε κεφαλῆς ἠρέμα κινουμένης
Πρὸς τὴν ποθεινὴν συλλογὴν τῆς βρώσεως,
Κεῖται τὸ κάτω σῶμα καθάπερ λίθος
Τὰ τῆς ὕλης ἄδηλα συλλέγων βάρη.
Ὅταν δὲ καὶ τὸ φύλλον, ὃ τρέφει τέως,
Ἀποτραχυνθῇ τῇ παρακμῇ τοῦ χρόνου,
Καὶ τῆς χλιδῆς τὸ σῶμα τῷ κόρῳ ††† βλίσῃ,
Ὁ τρὼξ ὁ νωθὴς τοὺς χυμοὺς ἀναπτύει
Καὶ τὴν κεφάλην ὡς ἀπὸ κάρου στρέφει·
Τὸ λεπτὸν ἀπόσφαγμα συνδεῖ τοῖς κλάδοις,
Καὶ γίνεται τὸ νῆμα σῆμά τι ξένον
Καταπιληθὲν τῆς πλοκῆς τῇ συνθέσει,
Ἐν ᾗ παρευθὺς ἀποληφθεὶς ἐκπνέει·
Καὶ πάλιν εἰς φῶς ἐκ ταφῆς ἀνατρέχει,
Πτεροῖς ἑαυτὸν ὁ φθαρεὶς καθοπλίσας.
Ἐξίπταται γὰρ τοῦ καθ' αὐτὸν θριγγίου,
Καὶ δημιουργεῖ τῷ τροφεῖ νέους σπόρους,
Ἄλλῳ συναφθεὶς ἐκ πυγῆς ὑποπτέρῳ.
Ὁ δ' ὑποληφθεὶς τοῦ παλιμβίου δόμος
Ἀναλυτικοῖς ἐξυφαίνεται στρόφοις.

† Χωνοῖ

† f. ἀδρὰν. †† f. αὐτας aut αὐτοῦ. ††† βλύσῃ.

V. 9. ἁβρὰν) *efficit creaturam illam lautam seu delicatam.* Equidem in eruca illa *lautitias* nullas intelligo, sed scribendum iudico, ἀδρὰν. Namque pastu quoduis animal ἀδρύνεται, viresque acquirit; idque melius conuenit cum eo, quod προμήκης fieri dicitur.

V. 10. εἰς αὐτο μεν) Palpabile mendum. Ἕλικας intelligit poëta aut illos articulorum annulos ac circellos versatiles, quibus erucae corpus absoluitur ac mouetur, aut illas pedum clauiculas et cirros, quibus serpit

Et crassescit succo iis insito, quo redditur vermis
Validus et longus et in pedum clauiculas attollitur.
Dum autem caput sensim commouet ad carpendum cibum
Sibi expetitum, inferior pars corporis iacet ad instar
Lapidis, luti onera sensim colligentis.
Cum vero folia, quibus hucdum fuerat nutritus, maturitate
Temporis diriguerint durata, iamque corpus eius saturitate
Luxuriantis pastus turguerit, tum lentus vermis
Humores haustos exspuit et caput agitat quasi
Sopore grauatum. Hoc tenue excrementorum stamen
In ramis suspendit; idque nema fit mirabile sepulcrum,
Filorum tricis contextum: quo ille receptus statim
Exspirat. Sed ex sepulcro ille, qui iam interierat,
Rursus in medium prodit, et alis quidem armatus.
Euolat enim e claustro suo et, postquam se clunibus
Alati papilionis alius exaptauit, nutritori suo procreat
Noua semina. Domus autem eius, iam in vitam restituti,
Vacua euoluitur et in fila tenuatur, fuso inducta.

Namque

pit et se promouet et folia complectitur. Vnde scripserim: *εις ἑαυτης ἑλικας* aut *εις αὐτας γε ἑλικας.*

V. 17. *βλισῃ*) Scribe, *βλυσῃ· scateat.*

V. 28. *συναφθεις*) Ita enim psychae seu papiliones solent coire, sobólis causa.

V. 29. *ὑποληφθεις - δομος*) Illud textile sepulcrum iam vacuum, inquit, *excipitur*, ramisque detractum retorquetur, vt fila applicentur fuso. Non damno hanc scripturam; tamen nescio, anne scriptum affuerit: *ὁ δ' ὑπολειφθεις·* arcula, quae vacua *relicta* est.

V. 31.

† Χαυνοῖ γὰρ αὐτῷ τοὺς †† πιλνιθέντας μίτους
Ἐπ' ἀνθράκων νήματος ††† ὑπτία ζέσις.
Κἀντεῦθεν ἡμῖν ἡδέως ὑφαίνεται
Πέπλος καθαρὸς τεχνικῶς νενησμένος·
Μᾶλλον δὲ καὶ παιδευμα σωφρόνως ἔχον,
Ὦ τὸν περιττὸν ἀποκοσμοῦμεν τύφον,
Ταλαισία σκώληκος * ἐγκοσμούμενος
Οὐκοῦν πρὸς ἡμᾶς τόνδε τὸν πέπλον δίδου,
Χιτὼν λογικὲ πρακτικῆς ἐνεργείας,
Καὶ τῶν ὅλων ἄριστε κοσμήτορ ** φίλων.
Περιστελεῖς γὰρ ἄνδρα *** γενναῖον φίλον,
Ὃν ‡ ἔτος ὁ κλῶψ ἀπεγύμνωσε χρόνος,
Ὡς ὑπὸ λῃστῇ τῷ φθορεῖ πάντων φθόρων.

† l. χαυνοι. †† πιλνηθέντας. ††† l. ἰπνία.
* f. ἐξογκούμενον. ** f. φυλων. *** f. γενναίως. ‡ ἔτως.

V. 31. χαυνοι - - πιλνιθεντας) Lege, χαυνοι, *laxat* et πιλνηθεντας aut forsan πιληθεντας, *intricatos*. Postea ὑπτια ζεσις, *resupinus calor* nil aliud, quam supina negligentia librarii est. Sine haesitatione scribo, ἰπνια, *furnaceus calor* ab ἰπνος, *furnus*, vbi carbones sunt. Equidem vidi, texta bombycum potius calida aqua explicari, cum glutinosus viscus, quo fila inter se cohaererent, omnino sit calore discutiendus; tamen alii id faciunt in foculo aut in furno, carbonum vi, vt docet Salmasius ad Tertullianum de pallio pag. 238. vbi docte et copiose de omnibus, quae ad bombycum curationem et nemata pertinent, commentatur.

V. 37. ἐγκοσμουμενος) Hic et scriptura et interpunctio laborat. Ne multus sim, legendum contendo; ἐξογκουμενον. Nempe superbiunt homines et ἐξογκουνται holosericis vestimentis; at minus tumerent, inquit, si perpenderent, ea vermis esse texta et vermis excrementa et vermis sepulcra. Tamen tolerari posset ἐγκοσμουμενοι· *dum vermis textura nos ornari credimus*.

V. 39. χιτων λ. π. ἐνεργειας) Sic alloquitur poëta patronum Imperatorem, a quo vestimentum petit. Eum

Namque furni calor ſuper carbonibus laxat textilis operis
Implexa et condenſata fila. Atque ex hiſce filis
Venuſte texitur nobis purum veſtimentum artificioſa tela:
Quin texitur etiam ſalutare praeceptum, quo ſuperfluum faſtum
Repellamus, textura vermiculi tumentem.
Igitur nobis dona hoc veſtimentum,
O tunica ſpirans et ſapiens practicae textrinae et optime vniuerſarum
Moderator gentium. Liberaliter enim conueſties bonum
Virum eumque tibi amicum, quem furacitas temporis ſic
Denudauit, quaſi incidiſſet in latronem eum, qui omnia caduca deuaſtat.

Eum, nominat *χιτωνα*, non tam veſtientem pauperes liberaliter, quam ipſam veſtem pauperum: eum ait contextum *practica textura*, vt *πραξεις* eius ſeu munificentiſſima facta collaudet. Verſo 40. lego *φυλων omnium tribuum* ſeu populorum, vt infra Carm. XII, 25.

V. 43. *ὡς ὑπο ληςῃ τῳ φϑ.*) Sub ingreſſum in portum ſcopulus malignus hic eſt, ad quem, metuo, ne ars critica impingat. Variae ſubnaſcuntur coniecturae, quarum nulla hucdum placet. Forſan ſic licebit emendare: *ὡν ὑπολῃςης τῳ φϑ. quod edax tempus eſt latrunculus ſubſerviens deſtructori* communi, ſeu morti: ſi nempe, vt *ἀρχιληςην*, ita *ὑποληςην* dicere licet, ſicuti *προφητην* et *ὑποφητην*. Audacior iam foret haec correctio: *ὁ φιλοληΐος φϑορευς π. φ. tempus, praedae amans, et deſtruens omnia caduca.* An vero licebit totam ſcripturam retinere, ſic interpretandam: denudauit ita, *ſicut* nudatus fuiſſet *ab illo latrone*, qui omnia caduca et fragilia perdit, i. e. a morte, ſeu ſub manibus mortis, quae vt nudos accepit in mundum miſſos, ſic nudos emittit e mundo.

CARMEN X.

SEU

EPIGRAMMATA VARIA.

Ἐις ἐγκόλπιον τȣ̃ ςαυρȣ̃. Ἐμμανȣήλȣ τȣ̃ Φιλῆ.

Ἐν αἰχμαλωσίᾳ σε τὸν φύλακά μȣ,
Ῥύςην πάλιν εὕροιμι καὶ φρȣρὸν μέγαν.
Χριςὸς γὰρ αὐτὸς χεῖρας ἐν σοὶ τανύσας
Τὴν τῶν ψυχῶν † ἔλυσσεν αἰχμαλωσίαν.

Ἐις τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν χρυσόςομον.

Νῦν μὲν σιωπᾷς ὑπὸ τῆς ἀσιτίας·
Ἀεὶ δὲ λαλεῖς ἀπὸ τῶν βίβλων, Μάκαρ.
Ἡ γὰρ χάρις πόῤῥωθεν ἐςόμωσέ σε,
Κώδωνα χάλκευσασα λαμπρὸν τῇ κτίσει.

Τȣ̃

† l. ἔλυσεν.

ἐις ἐγκολπιον) Conceptaculum hoc erat crucis, quod maxime ſacerdotes et monachi ſemper ſecum ferebant, pectori appenſum. Vide Cangii gloſſarium graecum v. ἐγκολπιον pag. 345. Eſt autem hocce epigramma editum, neſcio, vnde, ab Leone Allatio in excerptis rhetorum ac ſophiſtarum pag. 399.

Ἐμμανȣηλȣ) Vix dubito, quin ab Allatio ficta ſit haec inſcriptio, cum codex haberet nude, Τȣ φιλη. Namque Graeci *Manuelem* eum vocare et ſcribere ſolent.

Ἐις

CARMEN X.

SEV

EPIGRAMMATA VARIA.

1. Epigramma in thecam S. Crucis.

Te, quae in captiuitate mea fuisti custos, rursus, precor, experiar
Seruatricem et praesidium potens. Christus enim ipse, dum in te
Manus suas dispandit, discussit ita captiuitatem animarum.

2. In S. Ioannem Chrysostomum.

Nunc quidem ob ieiunia tua siles, vir sanctissime, tamen
Semper per libros tuos loqueris. Gratia enim Dei dudum te fecit
Vocalem atque humano generi tanquam egregiam tubam excudit.

Ἐις τ. ἁ. Ιωαννην) Haec duo epigrammata in Ioannem Chrys. pariter ex Allatio hic repeto. Eadem in bibliotheca Caesarea extare docet Lambecius lib. VIII. cod. 50. pag. 466. qui tamen Ioanni Philae auctori tribuit, certo errore. Eadem memorantur a Caueo.

V. 5. ὑπο της ἀσιτιας) De continentia eius legatur Palladius in dialogo de vita Io. Chrysostomi p. 102.

Τοῦ αὐτοῦ.

Ἡ σὴ κεφαλὴ ζῶσα μὲν τέως, Μάκαρ,
Πηγὰς λογικὰς τοῖς βροτοῖς ἀνεστόμει.
Νυνὶ δὲ πιστοῖς ἐξ ἐνίκμων ὀστέων
Τεραστίων θάλασσαν ἡδίστην χέει.

Ἐις Γρηγόριον τὸν θεόλογον.

Τὸν ἄστυκον θόρυβον οὐ † στέργων, πάτερ,
Ἐις Πόντον ἐκπλεῖς, ἀλλ᾽ ὑποστρέφεις πάλιν·
Ἐκεῖθεν ἡμῖν ὄλβον οὐ φαυλὸν φέρων.

Ἐις εἰκόνα τῆς Πηγῆς.

Ζωῆς ἐγὼ †† βλέπων σε πήγην, πάρθενε,
Πᾶσαν φλόγα ††† σβεννύεις πάντος κινδύνου.
Σὺ γὰρ ἀναψυχεῖς με τοῖς τεραστίοις
Ἀφθαρσίας φέρουσα τοῖς κόλποις φλίβα.

Ἐις

† στέγων Lambec. †† f. βλέπω. ††† f. σβεννύειν.

εἰς Γρηγοριον) Nempe Philes noster, vt in prologo nostro diximus, reliquit nouem epigrammata seu hypotheses Orationum Gregorii Nazianzeni. Horum primum est, quod exhibemus, primum editum a Lambecio in Commentar. de bibl. Caesar. lib. III. cod. 80. pag. 184. et iteratum a Iac. Tollio in insignibus itinerarii italici pag. 200. Hic modo vnam vocem aliter exhibet; nam cum versu 13. Lambecius ediderit στεγων, Tollius scribit, στεργων, discrimine aut nullo aut leui: namque aliquis dici potest, μη στεγειν τον θορυβον· non *sustinere* non ferre aequo animo, tumultum. Pertinet vero hocce epigramma ad Orationem primam Gregorii, eiusque com-

3. In eundem.

Caput tuum, quoad vixiſti, beatiſſime vir, fontes ſpirituales
Mortalibus reclufit: nunc vero eiusdem arida oſſa dulciſſimum
Mare prodigiorum fidelibus effundunt.

4. In Gregorium theologum.

Quia ſtrepitum vrbanum non amas, pater, nauigas in Pontum:
Mox tamen inde reuerſus, felicitatem nobis affers non contemnendam,

5. In imaginem Mariae Peganae.

Vitae te fontem video, beata virgo: namque omnis
Periculi reſtinguis flammam, et miraculis me refocillas tuis,
Dum immortalitatis venam tuo fers ſinu.

complectitur argumentum. Ea enim in Operibus eius ſic inſcribitur: *Γρηγορια ἀπολογητικος της ἐις τον Ποντον Φυγης ἑνεκεν και ἀυθις ἐπανοδα ἐκειθεν μετα την τα πρεσβυτερα χειροτονιαν.*

V. 16. *ἐις ἐικονα τ. Πηγης*) Editum hoc epigramma eſt a Cangio in Conſtantinopoli Chriſtiana lib. IV. c. 15 De ipſo fonte Pegano dixi ſupra in annotationibus ad Carmen ſecundum. Menda quaedam parua tamen eliminanda ſunt. Nempe ſcribamus verſu 16. *βλεπω* et v. 17. *σβεννυειν video te exſtinguere*, vt habeamus conſtructionem faciliorem.

Ἐις τὸν Ἀβραὰμ ξενίζοντα τὴν ἁγίαν τριάδα.

Τί ταῦτα ποιεῖς; βουθυτεῖς, Ἀβραὰμ γέρον;
Οὐκ· ἀλλὰ δεῖπνον καὶ τράπεζαν ἀρτύω.
Ὁ δαιτύμων τίς, ᾧ τὸ δεῖπνον ἀρτύεις;
Ἡ τριὰς αὐτή. Καὶ θεὸς βοῦν ἐσθίει;
Οὐ γὰρ ἐρευνῶ τοὺς ἀποῤῥήτους λόγους.
Ὡς ὑπέρευγε πίστεως τῆς σῆς, γέρον,
Ὡς ὑπέρευγε τοῦ φιλοξένου βίου.
Καρπὸν γὰρ ἀμφοῖν, καρπὸν ὀσφύος † θύεις.

PRECES AD SPIRITVM S. CVM INTERPRETATIONE LATINA COTELERII.

Τὸ πνεῦμα τὸ ζῶν, ἡ θεόδροσος χύσις,
Ἡ καινοποιὸς καὶ παράκλητος χάρις,

Τὸ

† f. κυεῖς.

V. 20. εἰς τον Ἀβρααμ) Repeto hoc epigramma ex I. A. Fabricio bibl. Graecae tom VII. pag. 714. qui antea ἀνεκδοτον publicauit. Conſtat autem dialogo inter Hoſpitem quendam interrogantem et Abrahamum reſpondentem. Itaque diſtinxi perſonas et recta interpunctione carmen elucidaui. Reſpicitur autem ad Geneſ. XVIII.

V. 24. ου γαρ ἐρευνω) Ad quaeſtionem Hoſpitis, an deus poſſit conuiuio frui, quod apparetur, recuſat Abraham reſpondere, ſeque ait acquieſcere modo in voluntate dei, qui diuertere apud ſe et conuiuio excipi voluerit:

6. In Abrahamum S. triadem hoſpitio excipientem.

H. Cur iſtud agis? tune ſenex immolas taurum?
A. Non, ſed prandium menſamque apparo.
H. Conuiua tuus quis erit, cuius cauſa apparas prandium?
A. Ipſa Trias dei. *H.* Etiam deus comedit bouem?
A. Equidem non perſcrutor arcana dei verba.
H. O terque quaterque macte hac tua fide, ſenex,
Macte hac tua hoſpitalitate.
Namque vtriusque virtutis fructum, nempe corporis tui foetum gignis.

PRECES AD SPIRITVM S.

Spiritus vivens, dei roſcida effuſio,
Innouans et paracletica gratia,

 Viuifi-

voluerit: caeterum ſe ait nimis curioſe non diſquirere decreta et acta dei, eoque ſe ignorare, an et quomodo comedat deus.

V. 27. θυεις) *ſacrificas.* Scribae huius carminis in mente verſata fuit immolatio Iſaaci. At ille promittebatur tum, non mactandus erat. Repono certa coniectura κυεις· *oſcularis* filium, aut gignes filium. Namque hoc eſt, quod deus Gen. XVIII, 14. tanquam ξενιον δωρον Abrahamo pollicetur.

V. 28. Το πνευμα) Vulgauit hoc carmen Io. Bapt. Cotelerius monumentorum eccleſiae Graecae tom. III. p. 520.

Τὸ ζωτικὸν φῶς, ἡ πνοὴ τῶν ἀγγέλων,
Ἡ τῶν ἀγαθῶν ἄφθονος χορηγία,
Τὸ δημιουργὸν τῶνδε τῶν ὁρωμένων
Καὶ συστατικὸν τῶν ἀφανῶν κτισμάτων,
Ἡ πάνσοφος δύναμις, ἡ καινὴ δόσις,
Τὸ τῶν ἐπιστημῶν τε καὶ τεχνῶν κράτος·
Ἐν ᾧ πνέω, ζῶ, φθέγγομαι, χαίρω, γράφω·
Μένοις μεθ' ἡμῶν πανταχοῦ πάντα χρόνον.

pag. 520. ex eoque repetiit Fabricius bibl. graec. to. VII. p. 711. omiſſa tamen, quam Cotelerius appoſuerat, latina interpretatione. Memorat idem Caueus p. 655. et principium ſimul carminis: τον ἁγιον και ζωοποιον πνευ-

Viuificum lumen, angelorum ſpiritus,
Bonorum largiſſima erogatio,
Opifex harum, quas videmus, rerum,
Et inuiſibilium creaturarum conſlitutor,
Sapientiſſima virtus, nouum donum,
Scientiarum artiumque robur,
In quo ſpiro, viuo, loquor, gaudeo, ſcribo:
Vbique nobiſcum maneas per omne tempus.

μκ· quod tamen principium, credo, quod feſtinans Caueus errauit, vehementer differt ab edito verſu primo, aut potius non principium carminis, ſed inſcriptio fuit: ἐις το ἅγιον κ. ζ. π.

CARMEN XI.

EPITAPHIVM GEORGII PACHYMERAE.

Ἄλλον μὲν ἄνδρα ζωγραφεῖν ἴσως θέλων
Καὶ τῷ θεατῇ γειτνιῶντι δεικνύειν
Ἐκεῖνον αὐτὸν ἐν † σοφῷ κεκρυμμένον,
Συνηγόρους ἂν εἶχον εὐθὺς τοὺς λόγους,
Ὡς καὶ †† πνοὴν κιρνῶντας ἰσχὺν τοῖς τύποις.
Ἐπεὶ δέ σου θανόντος, ὦ διδάσκαλε,
Δοκοῦσι νεκραὶ τῶν λόγων αἱ χάριτες,
Δέδοικα, μὴ δύσφραστον εἰσοίσω κρότον
Ἀνδρὶ σοφιστῇ καὶ παθῶν ἐλευθέρῳ.
Πλὴν εἰ περιὼν ἐξ ἀτύφου καρδίας

Καὶ

† l. σορῷ. †† l. πνοῆς.

Hocce Carmen primus vulgauit Leo Allatius in diatribe de Georgiis pag. 373. sine dubio ex Vaticano codice, postea repetiit Fabricius bibl. Graecae tom. X. p. 718. Idem extat Parisiis in codice 1779. regio, teste Oudino tom. III. p. 678. Dicatum est memoriae *Georgii Pachymerae*, Dicaeophylacis in aula Michaëlis Palaeologi et Protecdici ecclesiae Constantinopolitanae, eruditissimi viri, theologi, historici, philosophi, mathematici, oratoris, multis librorum monumentis clari: de cuius tamen vita et scriptis differere supersedeo, cum id fecerint dudum multi alii, vt Hanckius de scriptoribus Byzantinis Part. I. cap. 34. p. 566. Du Pin bibliotheque des auteurs ecclesia-

CARMEN XI.

ELOGIVM PACHYMERAE.

Alium quidem forſan virum ſi vellem deſcribere et ſpectatori, quaſi
Ad tabulam accedenti, monſtrare alium iam ſepulcro conditum,
Statim adiutrix mihi foret eloquentia atque meae picturae aliquam dicendi
Sublimem vim inderet. Cum autem, te extincto, optime magiſter, ipſae
Eloquentiae Veneres videantur extinctae, admodum vereor, ne duram
Laudandi prouinciam ſim nactus, difficulter ornaturus virum et tam
Eruditum et a perturbationum vitio remotum. Veruntamen cum tu,

Adhuc

ecclesiaſtiques tom. X. p. 95. Fabricius biblioth. graeca tom. VI. p. 458. Oudinus de ſcriptoribus eccleſ. to. III. pag. 671. Leo Allatius loc. cit. Caueus, aliique. Anno circiter 1310. vitam cum morte commutaſſe videtur, iudice Fabricio, vt proinde eodem anno hocce carmen a Phila ſcriptum fuiſſe, veriſimile ſit.

Verſ. 3. ἐν σοφῷ) Scribendum aut ἐν σορῷ aut ταφῷ· et verſu 5. pro πνοην omnino πνοης. Eſt autem ἰσχυς πνοης ſpiritus poëticus et vires numerorum, quas ſuis verſibus, cum nolit eſſe languidos et elumbes, ab eruditione exſpectat.

V. 12.

Καὶ τῶν ἀμαθῶν ταῖς γραφαῖς ἐπεκρότεις,
Ὡς ἂν † ἔχει πρόθυμον ἡ φύσις δρόμον·
Νῦν τάφον οἰκῶν καὶ σιγῆς λίθον στέγων
Καὶ βιβλίων ἔρημον εὑρὼν πυθμένα,
Πῶς ἂν παρ' ἐδὲν τὲς ἐμὲς †† ἄγεις λόγες,
Καὶ ταῦτα ††† μικρὲ συντελευτῶντας χάριν;

Ἀλλ' ὦ πόλεις, πενθεῖτε κοινῇ τὲς νόμες·
Ὁ γὰρ παρ' ὑμῖν εὐσεβὴς Δημοσθένης
Τῆς ῥητορικῆς ἐ σκαλεύει τὴν φλόγα·
* Μὴ χέρσος ὀφθεὶς τῶν δικαστῶν ὁ θρόνος
Ἔγκεντρον ἐνδίδωσι λημμάτων βάτον.
Ὅμηρε πῶς τοσῦτον ἠρεμεῖς χρόνον;
Ἰλιάδα γράφειν σε δευτέραν δέον
Καὶ τὴν παλαιὰν δυσπραγῦσαν δακρύειν.
Ἐι μὴ γὰρ ἦν ἐκεῖνος ἐν διδασκάλοις

Ὁ

† f. ἔχοι. †† f. ἄγοις. ††† f. ἐ μικραν σοι τελευτας. * f. καὶ.

V. 12. ὡς ἂν ἔχει) De ſenſu dubito. An hic eſt? *vti nempe benigna et indulgens natura viri id ferebat*· vt δρομος προθυμος ſit propenſio ignoſcendi vitiis et excitandi ingenia laudationibus? An vero id refertur ad τες ἀμαθεις? *vti nimirum iuuenilia ſcripta minus elaborata, magis deproperata ſe habere ſolent*, vt nempe venia potius, quam laude videantur digna? An tandem legendum erit, ὡς ἂν ἔχοι· *eo conſilio, vt ingenia excitarentur et alacriter auderent ſcribere.*

V. 16. μικρε συντελευτωντας χαριν) Hoc nihil eſt. Scribas, niſi melior in promptu emendatio eſt: και ταυτα σοι μικραν συντελευτας χαριν· *praeſertim cum ea oratio tibi gratiam referat quantumuis paruam*, aut ita: και ταυτα ἐ μικραν σοι τελευτας χαριν· *praeſertim*

tibi

Adhuc ſuperſtes, animi tui modeſtia impulſus, vel
indoctorum ſcriptis
Applaudere ſoleres, vti ita promtius ingenia exci-
tares, nunc, quando
Iam ſepulcro teneris et ſaxum ſilentii ſuſtines et
fundum habitas libris
Defectum, num meam orationem nihili facies,
maxime cum ea
Tibi aliquam gratiam referre ſtudeat?

Sed communiter iam lugete leges, o ciuitates.
Non enim amplius
Flammam eloquentiae ſuſcitat pius veſter Demo-
ſthenes, ac deſolata
Iam iudicum ſubſellia meras ſermonum ſpinas et
Sentes proferunt. Et tu, Homere, cur tamdiu
quieſcis, cum alteram
Debeas ſcribere Iliadem ad deplorandam prioris tuae
calamitatem?
Niſi enim ille vir, qui, proh! nunc tacet in ſe-
pulcro dormiens,
Inter

tibi perſoluentes gratiam non paruam. Praecedente verſu forſan ponendum fuerit, ἄγοις.

V. 21. ἐγκεντρον - βατον) *deſolatum tribunal non profert ſentes argumentorum.* Ego vere ſenticoſam ſententiam proferri video. In laudem conuerti ea poſſet, ſcribendo ἐγκεντρων· *non profert amplius rubum acutarum et grauium ſententiarum*, quae oratore dignae relinquant aculeos in auditorum mentibus. Malo tamen pro μὴ ponere, και χερσος· i. e. in tribunali infelix lolium et ſterilis iam dominatur auena, ſeu deſerta ſunt iudicum ſubſellia et ſquallent ſentibus ineloquentium ac rudium cauſidicorum.

V. 24. παλαιαν δυσπραγκσαν) Ilias Homeri dicitur *calamitoſa*, quia interpretem ſuum perdidit et nunc iacet non intellecta.

Ὁ νῦν σιωπῶν καὶ καθεύδων ἐν τάφῳ,
Τίς ἂν τὸ βαθὺ τῆς πλοκῆς λύσας νέφος
Ἀνῆκε λαμπρὰν † τῆς γραφῆς τὴν αἰθρίαν;
Νῦν καὶ σὺ, νῦν τέθνηκας, ὦ γέρων Πλάτων·
Οὐ γὰρ μετεμψύχωσις, οὐδὲ Σωκράτης,
Γλώττης δὲ ταυτότης σε καὶ τέχνης κράτος
†† Ἐμπνοῦν καθαρῶς ὠργάνουν τῷ κειμένῳ.
Ἀριστοτέλες ἆρα κομπάζεις ἔτι;
Καὶ μὴν κρυβῆναι δεῖ σε καὶ σιγὴν ἄγειν,
††† Κλύσαντα σαυτοῦ δυστυχῶς τὰ βιβλία.
Ὁ γὰρ κατὰ σὲ τεχνικὸς διδάσκαλος
Ἄριστον ἐκτήσατο καὶ φίλον τέλος
Ἀναλυτικῶς ἐκδοθεὶς τοῖς πατράσιν.
Ῥώμη νέα, στέναζε καὶ θρήνους πλέκε.
Τῶν γὰρ λόγων ὁ κόσμος εἰς γῆν ἐκρύβη.

Πλὴν εἰ πάλιν αἴσθησιν εἰς λόγους * ἔχεις,
Παχυμέρη, προέλθε καὶ λογογράφει
Καὶ τοὺς τὰ μαθήματα συνθέντας νίκα,

Καινὰς

† f. τῇ γραφῇ. †† f. συμπνοῦν. ††† l. κλαύσαντα. * edit. ἔχοις.

V. 32. ἐμπνουν - - τῳ κειμενῳ) *te formarunt spirantem mortuo.* Senſu nullo. Namque et Subſtantiuum deeſt cum ἐμπνουν conſtruendum, et Datiuus τῳ κειμενῳ non habet, vnde regatur. Scribo, συμπνουν· *conformem, conſpirantem.* Nempe ſtili ſimilitudo et artis rhetoricae ſtudia Platonem reddunt cum Pachymere conſentientem.

V. 35. κλυσαντα) Quid eſt, *eluentem libros?* Lege, κλαυσαντα. Nempe varios commentarios et paraphraſes in Ariſtotelem reliquit Pachymeres, teſte Fabricio l. c. p. 466. Nunc hoc interprete mortuo, Ariſtoteles quieſcit

neque

Inter grammaticos fuiſſet, ecquis tandem ſpiſſam nubem
Tuarum tricarum diſcuſſiſſet et ſplendidam perſpicuitatis lucem
Tuis ſcriptis affudiſſet? Nunc etiam tu, ſenex Plato, nunc mortuus
Iaces. Non enim transanimatio aliqua, neque Socrates,
Sed linguae ſimilitudo atque eruditionis vis te reddidit ei
Prorſus conſpirantem et eundem atque hunc mortuum.
Et tu adhuc ſuperbis, Ariſtoteles? Quin te deceret latebras quaerere
Et quieſcere, infelix librorum tuorum fatum deplorando.
Namque artium tuarum doctor nunc optimum et optatum finem
Nactus eſt, reſolutus et ad patres ſuos miſſus.
Suſpira quoque, noua Roma, et lugubres necte cantus.
Namque ornamentum eruditionis in vmbras abiit.

Veruntamen ſi vllum adhuc habes eruditionis ſenſum, Pachymera,
Prodi et libros compone et vince eos, qui mathematicas diſciplinas
Tractant

neque legitur, cum propter ſtili obſcuritatem ſine interprete legi nequeat et clanſus videatur. Sin obſcuritatem nolis philoſopho exprobrari, legas mea pace κλαυσαντα· *defleas tuos libros*, interprete orbatos. Poſtea v. 38. alludit poëtaſter ad libros *Analyticos* Ariſtotelis, memorans Pachymerae beatam ἀναλυσιν.

V. 43. *τα μαθηματα συνθεντας*) Reſpicit ad mathematica ſcripta Pachymeris, quae facile ex Fabricio cognoſci poſſunt.

V. 55.

Καινὰς ἐπ᾽ αὐτοῖς ἐκδιδάσκων εὑρέσεις.
Ἵνα δὲ τὰ πρέποντα συλλήβδην φράσω,
Ὁ σύλλογος πᾶς τῶν σοφῶν κόπτεσθέ μοι.
Ἡ γὰρ κιβωτὸς τῶν καθ᾽ ἡμᾶς βιβλίων
Εἰς τὴν κιβωτὸν τῆς φθορᾶς ἀνετράπη.
Δικαιοφύλαξ, εἰ μέτεστί σοι πάλιν
Θεσμῶν φυλακῆ, καὶ βραβεύεις ταῖς δίκαις,
Θέσπιζε, δογμάτιζε, τὰς στάσεις λύε,
Τὴν ἀπροσωπόληπτον ἐξάγων κρίσιν.
Ζῆλος γὰρ ὁ πρὶν οὐ συναπέθανέ σοι.
Ἄρ᾽ οὐχὶ καὶ ζῶν τὴν τελευτὴν ἐσκόπεις
Καὶ τόνδε καλῶς ἐτραγώδεις τὸν βίον;
Ὦ κύκνε λευκὲ, τῷ πρεπώδει τοῦ χρόνου
† Ἐκεῖνο τοῦτο· καὶ τοσούτων φεῦ πόνων
†† Τὸν τοῦ τέλους τρίπηχυν ἀνθεῖλου τάφον.
Ὦ γλῶσσα δεινὴ καὶ γραφῶν θεῖον στόμα,
Καὶ νοῦ καθαρὲ, ποῦ ποτ᾽ ἐκρύβης; λέγε.

Ἰδὼν ἔγωγε, φησὶ, τὸν θνητὸν βίον
Ὡς ἐστιν οὐδὲν, ἢ σκιᾶς ἴνδαλμά τι
Καὶ φάσμα ῥευστὸν ἐν μετάρσει Εὐρίπου,

Καὶ

† f. ἐποιεις.   †† f. τῶν τοῦ μέλλει.

V. 55. ἐτραγώδεις) Phrafis haec, τραγῳδειν τον βιον, fignificat *deplorare vitam humanam* eiusque agnofcere et recenfere calamitates; quod poftea fit verfu 61.

V. 57. ἐκεινο τουτο· και τοσουτων)] Mendum video, bonam emendationem non video. Interim fcribo:

ἐποιεις

Tractant, atque eos doce noua inuenta huius disciplinae.
Et vt omnia, quae opus est, vno verbo complectar,
Vniuersus sapientum coetus mecum plangat. Lugete.
Namque nostrorum librorum loculi in loculum corruptionis
Transvecti sunt. O Dicaeophylax, iustitiae tutor,
Si habes denuo penes te aliquam legum custodiam, si tribunalibus
Denuo praesides, cognosce, edicta fac, responde de iure, controuersias
Tolle iudicio sincero absque partium respectu. Namque tuus pristinus
Iustitiae amor neutiquam tecum emortuus est.
At nonne etiam, viuus adhuc, ad finem vitae respexisti
Et huius vitae incommoda grauiter deplorasti?
Omnino, candidissime olor, eo, quo decebat,
Tempore, id fecisti et pro tantis tui cantus laboribus
Nil aliud, quam trium cubitorum loculum retulisti.
O eloquentissima lingua, o diuinum os sanctis scripturis plenum,
O purissima mens, vbi lates? quorsum secessisti? Dicito.
Obseruans ego, inquis, mortalem vitam nihil
Amplius esse, quam vmbrae aliquod simulacrum et fluxum
Spectrum, Euripi fluctibus inconstantius,

ἐποίεις τȣτο, και τ. φ. π. των τȣ μελȣς τριπηχυν ἀ. τ. Tu tanquam olor conuenienti tempore deplorabas vitam, et pro his cantibus tuis recipis sepulcrum trium cubitorum.

Καὶ πομφόλυξ καὶ τέφρα καὶ καπνοῦ χύσις.
Ἢ παικτὸς ἀστράγαλος ἐν μειρακίοις
Ἢ κύβος ἑστὼς εἰς ἀσύστατον βάσιν,
Παρῆλθον εἰς τὸν δεῦρο τῆς ταφῆς τόπον,
Ἀναμένων σάλπιγγος ἐσχάτης κτύπον,
Ὑφ' ἧς ἐπαρθεὶς εἰς συνάντησιν φθάσω
Τοῦ τὴν κτίσιν κρινοῦντος ἐνδίκῳ λόγῳ.
Τὸ γοῦν ἀφιλόκομπον ἐνθάδε γράφων,
Σίγα τὰ σεμνὰ τοῦ γένους ἀθύρματα.
Ἡ γὰρ ταπεινὴ καὶ πατουμένη κόνις,
Κἂν ἐκριπισθῇ καὶ πρὸς αἰθέρα δράμῃ,
Ἀλλ' οὖν πάλιν κάτεισιν, οἷάπερ κόνις,
Ὅταν ὁ κλωστὴρ τῆς ζωῆς παραδράμῃ.
Βίβλοι δὲ πᾶσαι καὶ λόγοι καὶ σχήματα
Καὶ συλλογισμοὶ καὶ προτάσεις καὶ στάσεις,
Εἰς οὐδὲν ἐρρέτωσαν, ὡς ὄναρ μόνον.
Ἡ γὰρ τελευτὴ συμπεραίνει τὸν βίον.
Εἰς τὴν ἀναπόδεικτον †εὐετηρίαν.
Σὺ δ' ἀλλὰ †† μὴ θαύμαζε τῶν ἄλλων πλέον

Αὐθαί-

† f. ἐφημεριαν. †† ἀλλα μου aut μοι.

V. 74. ἐκριπισθη) Phrasis psalmi I, 4.

V. 78. προτασεις και στασεις) Ad scripta Pachymeris logica et philosophica et rhetorica, quae multa sunt, respicit et potissimum forsan ad eius μελεται εις τα προγυμνασματα και εις τας στασεις, quas Fabricius pag. 468. memorat. Rhetorum vero στασεις sunt illi quatuor causae iuridicialis status.

V. 80. συμπεραινει) *mors concludit ad indemonstrabilem abundantiam.* Quando logici hominis syllogismos et praemissas nominauit, nunc mortem non illepide Conclusionem vocat et inde efficit ευετηριαν αναποδεικτον. In se ευετηρια est fertilitas agrorum atque exinde oriunda

Et inanem bullam et fauillam et multum fumum,
Aut lusoriam tesseram Puerorum
Et talum instabili talo iacentem;
Igitur huc secessi in sepulcri domicilium,
Et operior hic postremae tubae clangorem,
Ab qua excitatus statim occurram obuiam ei, qui omnem mundum iustissimis iudiciis diiudicaturus est.
Tu ergo de me nihil, nisi quod gloriatione
Vacet, scribe: mitte generis mei splendidas nugas.
Etenim humilis et proculcata puluis, etiamsi vento excitata ad aetherem vsque euolet,
Tamen, vt puluis, rursus decidit,
Simulac vitae fusus ad finem decurrerit.
Libri autem omnes et disciplinae et schemata
Et syllogismi et propositiones ac causarum status
Valeant, abeant, vt mera somnia.
Namque mors conclusionem facit vitae in breuitatis summam vix monstrabilem.
Tu potius alia mearum rerum admirare

X 2 Ac

oriunda annonae vilitas frugumque abundantia: hic autem notat, vt puto, inenarrabilem beatae vitae faustitatem et summam copiam bonorum, in coelo piis mentibus destinatam. Non nego tamen, proditurum sensum contextui conuenientiorem, si legas ἐφημερίαν· *mors concludit vitam spatio vnius diei, vix percipiendo et prope indemonstrabili.* Ad indicandam vitae breuitatem saepe mortales nominantur ἐφήμεροι· vt a Platone de republ. lib. X. pag. 763. e.

V. 82. μὴ θαυμάζε) Certa coniectura repono, μοι. Defunctus vult se laudari a morum probitate: antea voluit, se non laudari ab eruditione.

V. 86.

Ἀυθαίρετον πενίαν, ἦθος μέτριον,
Βίε τε παντὸς ἐμμελῆ μεσεργίαν
Καὶ τῆς ψυχῆς τὸν φθόγγον, ει βέλει † ξένε,
Δι' ὃ τὰ δεῖνα τῶν παθῶν †† ἦγε θράση,
Λύρας μεσικῆς ἐκμιμέμενος τόνες.

Ὡς εὖγέ σοι γένοιτο καὶ τῶν νῦν λόγων
Τῷ μυςαγωγῷ τῶν σοφῶν παιδευμάτων.
Ου γὰρ σιωπᾷς, ἀλλὰ κἀνταῦθα πλέον
Τῆς ἀρετῆς τὸ χρῆμα δεικνύεις ὅσον,
Ὥςε χεδὸν ζῆς καὶ δοκεῖς τι συγγράφειν,
Οικῶν, σοφιςὰ, τὴν ςοὰν τὴν ἐχάτην
Καὶ τὴν περισπέδαςον ††† ἀποδημίαν
Ἢ τὴν πρὶν Ἀθήνησιν ἀκαδημίαν.
Ἔγωγε δὲ μάλιςα νῦν μαθὼν ἔχω
Ὅτι δίκαιος, ἂν τελευτῆσαι φθάσῃ,
* Ἔςαι πρὸς ἀνάπαυσιν, ὁ γραφὴ λέγει,
Καὶ ζῇ καθαρὸν καὶ παθῶν ξένον βίον,
Εις φῶς μετελθὼν ἐυτυχῶς ἐξ ἑσπέρας.

† f. , ξένον. †† f. ἦχα. ††† ἀκαδημιαν.
* f. ἐςι.

V. 85. ἦγε θραση) Scribo: ἦχα aut ἦξα ab ἄγνυμι seu ἄγω *frango*. De metaphora scientiae musicae ad concinnitatem vitae videas Himerium eclog. 37, 3.

V. 94. περιςπεδαςον ἀποδημιαν) Cum Pachymerem, ait, incolere *extremam porticum*, alludi ad Zenonis porticum intelligo: cum vero eum ait *expetitam pere-*

CAR-

Ac prae caeteris voluntariam paupertatem, moderatos mores,
Vitae totius modum et concinnitatem, quauis lyra aptiorem,
Et rarum animi mei, si placet, sonum, quo ferociam
Animi perturbationum et calamitatum compescui,
Tenoremque imitatus sui concinne sonantis lyrae.
Macte esto, sapientium disciplinarum antistes, hoc sermone.
Gratulor hanc orationem. Non enim siles, sed hic multo magis,
Quam vnquam, quanta sit virtutis dos, nobis demonstras,
Ita prope viuis et scribere aliquid videris, Magister,
Quantumuis iam verseris in extrema Porticu
Et in illa expetenda Academia, quae multo est praestabilior
Illa vetere Athenarum Academia.
Ego vero nunc quam maxime exploratum habeo,
Iustos viros, qui cito mortem oppetierint,
Esse in requietem traditos, vti Scriptura loquitur,
Ac viuere vitam veram et puram et omnis infortunii
Expertem, quippe e tenebris ad lucem felicissime transgressos,

grinationem incolere, nil intelligo. Sed si reponas, ἀκαδημιαν et simul mente teneas το μαλλον, quod in adiectiuo περισπεδαστος latet, tunc intelligo allusionem ad Platonis scholam, cui coeleste Gymnasium anteferatur.

V. 98. ἴτας προς ἀναπαυσιν) Alludit ad Hebr. IV, 3. et Iesa. LVII, 1. et versu 100. ad Eph. V, 8.

CARMEN XII.

EPITAPHIVM IN IO. PHACRASEM.

Οἶον τὸ συμβάν; Φακρασῆς γὰρ ἐνθάδε
Θρήνων ἀφορμή; Φακρασῆς; ὦ τῆς τύχης!
Τί γὰρ τοσοῦτον ἄλλο δεινὸν τῷ χρόνῳ;
Τῆς φύσεως τὸ θάμβος ἐν τοῖς ἀψύχοις·
Τῶν πραγμάτων ὁ κόσμος ἐν τάφῳ κόνις·
Τὸ κάλλος εἰς γῆν· ἀπρεπὴς ἡ σεμνότης·
Ἡ δόξα καπνὸς, ἐν σιγῇ τὰ τῶν λόγων·
Ὁ πλοῦτος ἀργός· εὐτελὴς ὁ πᾶς βίος·
Ὁ καλλίπαις ἔρημος. Ὦ ζῶντος πάθος
† Ἀνδρὸς τελευτῆς ζῆν ἀτεχνῶς ἀξίου.
Λειμὼν γὰρ ἦν ἐκεῖνος εἰς τὸ πᾶν γένος·
Τῇ τῶν ἀγαθῶν ἐντελεῖ βλάστῃ βρύων,
Ἡ χαρίτων θαλάμος, ἡ Μουσῶν τόπος,

† f. ἄτερ.

Hoc Carmen, quod tamen in fine mutilum est, primus edidit Leo Allatius in diatribe de Georgiis. Inde repetiit Fabricius B. G. tom. X. pag. 542. atque ex eo hic denuo exhibetur. Dicatum est memoriae Ioannis Phacrasis, Magni Logothetae sub Michaële seniore, vt in Praefatione diximus, atque scriptum forsan anno 1302. est.

CARMEN XII.

ELOGIVM PHACRASAE.

O qualis caſus? Phacraſes num hic eſt lamentationis materia? Phacraſes? O fortuna, quid audes? Ecquae alia calamitas his temporibus aeque grauis accidit? Illud ingenium, quo obſtupeſcebamus, in res inanimes relatum eſt: ornamentum rei publicae iam puluis in ſepulcro eſt: pulcritudo ſub terram iuit: grauitas morum perdidit decorem: gloria euanuit: eloquentia ad ſilentium redacta: opes otioſae vacant: omne vitae inſtitutum euiluit: cinctus multa ſobole nunc ſolitarius eſt. O triſte fatum viuentis! o mortem viri, prorſus vita digniſſimi ſempiterna!

Erat enim ille in tota natione pratum maturo
variorum bonorum germine ſcatens:
Erat thalamus Gratiarum et ſedes Muſarum:

V. 9. ὠ ζωντος παθος ἀνδρος τελευτης) Haec intelligi nequeunt. Anceps tamen emendatio et interpunctio. Poteſt ſic ſcribi: ὠ ζωντος παθος! Ἀνδρος τελευτὴ, ζῆν α. α. *O calamitoſum me ſuperſtitem! o mortuum virum diuturniore vita dignum!* Aut ita: ὠ ἀνδρος παθος, ἀτερ τελευτης ζῆν. *O fatum viri, qui absque morte prorſus viuere debuiſſet!*

Ἡ καταγωγὴ τῶν Θεοῦ προσταγμάτων,
Οἷς ἐκ βρέφους † ὤπλισσε λαμπρῶς τὸν βίον,
Ἀντικαταστὰς πρὸς τὰ τῆς ὕλης πάθη.
Τίς ἱκανὸς τοσοῦτον πενθῆσαι τέρας;
Ἥλιε καὶ γῆ καὶ τελευταῖοι †† κρότοι,
Κἂν ἐκ θαλαττῶν συνάγῃ τὰ δάκρυα.
Πρεσβύτατον γὰρ καὶ πρὸ τῆς ἡλικίας
Ἐκεῖνον εὑρὼν καὶ περὶ λόγους μέγαν,
Αὐτὸς βασιλεὺς, ὁ σκοπῶν εὖ τὰς φύσεις,
Ἀνῆκεν αὐτῷ τὰς λαβὰς τῶν πραγμάτων.
Ὁ δ' εὐθὺς ἦν ἄγρυπνος ἐν τούτοις φύλαξ,
Σοφῶς κυβερνῶν τῶν φυλῶν τὴν ὁλκάδα·
Καὶ Λογοθετῶν ἐγκριθεὶς ††† τοῖς * ὀλβίοις
Ὁσημέραι προὔκοπτεν εἰς τὰ βελτίω.

Τοῦ

† l. ὤπλισε. †† f. βροτοί. ††† edit. τῆς.
* f. ὀλκίοις.

V. 15. ὤπλισσε) Non dubito, quin haec lectio ab Allatio profecta sit, vt supra carmine X, 4. ἔλυσσεν. Voluit enim metro iambico consulere, literam geminans. At Philae consuetudo syllabas numerat, non ponderat, non poëtica licentia formas grammaticas mutat, non geminat litteras.

V. 16. ὕλης πάθη) *Materia* h. l. corpus est seu caro, vt Scriptura loquitur.

V. 18. τελευταῖοι κρότοι) *Extremos plausus* inuocat poëta, non meriturus profecto criticorum plausum. Veruntamen mutes non interpunctionem modo, coniungens versum 17. cum 19. sed etiam hanc vocem, reponens, *βροτοί, o postremi mortales. O sol atque terra et seri posteri, vestram fidem!* Licebit etiam scribere καὶ τελευτῆσαι κρότους *et debitos plausus ei reddere.*

V. 20.

Erat domicilium praeceptorum diuinorum, quibus
inde a pueritia vitam ſuam
Egregie muniuerat, maſcule repugnans perturba-
tionibus mentis prauis.
Ecquis tandem, o Sol, o terra, o poſteri omnes,
ſatis idoneus erit
Ad tantum hominis portentum rite deplorandum,
etiamſi vel ex maribus omnibus
Colligat lacrymas! Huic enim, cum vel ante aeta-
tis maturitatem
Senex et in diſciplinis eruditis magnus appareret,
ipſe Imperator
Isque ingeniorum diiudicandorum apprime peritus,
commiſit reipublicae
Adminiſtrationem. Tum ille ſtatim elucebat vigi-
lantiſſimus
Negotiorum procurator et tanquam ſapientiſſimus
gubernator
Ad clauum tot gentium ſedebat, atque ita guberna-
culis Logothetarum admotus, in dies
proficiebat plurimum.

V. 20. πρεσβυτατον - προ - ἡλικιας) Canum mente, non mento, et in iuuenta praeditum ſenili grauitate et prudentia laudat. Conf. noſtrum Himerium Eclog. XIII, 24. Imperator autem, qui illas animi virtutes intellexit et praemiis condecorauit, Michaël Palaeologus ſenior fuit.

V. 26. Λογοθετων - τοις ὀλβιοις) Hi *fortunati Logothetarum* quales ſint, alius dicat. Ego, cum vbique literas β et κ confundi ſciam, ſecure repono, τοις ὀλκιοις · *admotus gubernaculis Logothetarum*, i. e. magnus Logotheta creatus. Το ὀλκιον *clauum gubernatoris* denotat, et vti το πηδαλιον et οἱ οιακες, ad regimen adminiſtrationemque reip. paſſim transfertur. Ipſi Logothetae erant ſcribae rationum: ſed magnus Logotheta erat quaſi Cancellarius aulae, qui diſponebat mandata et aureas bullas Impe-

Τȣ͂ δὲ φθόνȣ πνεύσαντος αὐτῷ πρὸς βίαν,
Καὶ τὴν ἀγαθὴν παρενεγκόντος τύχην,
Ὁ παῖς βασιλεὺς, τȣ͂τον ††† εὑρὼν πατρόθεν,
Τὰς ἰδίας πρȣ͂θηκεν αὐτῷ φροντίδας.
Κἀνταῦθα δειχθεὶς ὑπὲρ ἀνθρώπȣ φύσιν,
Ἐδυσφόρει μὲν κατὰ τῆς φαύλης τύχης,
Ἔχων δὲ τὴν σύνευνον, ἑδραίαν βάσιν,
(Ἐπεὶ βοηθὸς καὶ τρυγὼν ἦν τὸν τρόπον,
Καὶ τῇ κατ᾽ αὐτὸν †† προσφυῶς ὄντως φύσει,)
Πέπονθεν ȣ̓δὲν ὑπὸ τȣ͂ δεῦρο κλόνȣ·
Ὤφθη δὲ τȣ͂ θλίβοντος αὐτὸν βελτίων,
Καὶ τȣ͂ βίȣ κάλλιστα τὸν πλȣ͂ν ἰθύνας
Καὶ λαμπρὸν ὑπόδειγμα φανεὶς τῇ κτίσει.

† f. αἴρων. †† l. προσφυὴς.

Imperatoris ad praesides prouinciarum, vt ait Curopalata de officiis aulae Cptanae p. 59.

V. 31. τας ιδιας πρ. φροντιδας) Ait Andronicum seniorem, Michaelis filium, ei, quem a patre relictum inuenisset, commisisse priuatas *curas suas*. Vbi neque scio, quodnam aulae officium his verbis innuat, nisi forsan *Domestici* aut *Protosecretarii*, neque certus sum, anne reponere praestet, τȣτον αιρων πατροθεν, *a patre eum sumens*. Vnde sensus prodit commodior; nempe Phacrases

Vbi vero violentus inuidiae ventus eum afflabat et a fortunae
Curſu abreptum iactabat, tum iunior imperator eum ex
Paterna aula abductum ſuis ipſius rebus curandis praeficiebat.
Hic vero ille plane humana ſorte auguſtior apparebat:
Namque tolerabat quidem multa a ſiniſtra fortuna, tamen
Quia validiſſimum habebat praeſidium in optima coniuge,
Quae et adiutrix et morum caſtitate turtur et ingenio erat eius ingenii ſimillimo praedita,
Nihil grauius ab illa tum rerum perturbatione patiebatur.
Apparebat enim multo praeſtantior eo, qui eum tum vrgebat,
Et cum vitae ſuae curſum ſapienter direxiſſet
Aque illuſtre exemplum omnibus viſus eſſet, etc.

mala fortuna afflatus in Michaelis offenſionem incurrerat; quare auferebatur ex eius aula et transferebatur ad aulam Andronici, forſan pariter Logothetae dignitate.

V. 36. προσφυως όντως φυσει) Laborabit conſtructio, niſi ſcribas προσφυης nempe συνευνος. Felicem praedicat poëta iſtum, quod habuerit vxorem ſimillimi ingenii eamque expertus fuerit caſtam, more turturis, et fidam periculorum ſociam et auxiliatricem.

CAR-

CARMEN XIII.

IN

TEMPLVM EVERGETAE.

INTRODVCTIO.

CAROLVS DV FRESNE, DOM. DV CANGE, in Conſtantinopoli Chriſtiana lib. IV. cap. 1. pag. 79. haec ſcribit: „EVERGETAE, ἐυεργέτȣ, monaſterium Chriſto Saluatori ſacrum. - - - „ Ex quibus monaſterii ſitus quodammodo „ percipitur, fuiſſeque proximum Blacherniano et Freto abunde intelligitur: quod „ et firmat Pachymeres lib. V, 10. vbi ait „ portum, quo Latini ſeu Franci, dum Vrbem tenebant, vtebantur, adiacuiſſe Monaſterio Euergetae. Vnde forte colligi „ poteſt

„ poteſt per. την προς τω Νεωριω ἐκκλη-
„ σιαν, in qua muſiuo opere deſcriptae Aca-
„ cii Patriarchae etiam ſuperſtitis imagines
„ dicuntur apud Suidam in illius elogio,
„ eam eſſe, quae Ευεργετȣ dicta eſt.
„ Meminit denique iſtius Monaſterii Can-
„ tacuzenus lib. III, 79. quod μονην χριςȣ
„ τȣ Σωτηρος και Ευεργετȣ vocat: vt et
„ Pachymeres lib. IX, 5. XIII, 8. Haben-
„ tur in Bibliotheca Regia ſequentes verſus
„ Philes, qui dicuntur fuiſſe inſcripti in
„ templo Saluatoris Euergetae, codice
„ MMLVI. ex quibus Sanctimonialium ac
„ Virginum fuiſſe docemur. Hos, haud
„ magni licet momenti, hic deſcripſimus. "
Deſcripſit omnino 24. verſus quaſi geminae inſcriptionis Cangius, ſed vt legi nequeant et merito videantur, ita quidem ſcripti, eſſe nullius plane *momenti*. Namque nuſpiam ſtructura recta, nuſpiam lineae cohaerent, nuſpiam ſanus ſenſus, ſcopae diſſolutae vbique. Nimirum accidit bono viro, ea carmina deſcribenti, quod ſupra

carmine

carmine IV. accidiſſe vidimus. Coniunxit is duas lineas, quae in codice regio ſtabant oppoſitae, primam cum tertia, quintam cum ſeptima, viceſimam tertiam cum ſecunda et ſic porro, vt mera exiſteret confuſio linearumque perturbatio et vt carmen ſecundum, quod linea XIII. incipit, cum linea XIX. incipere videatur. Quem errorem ſimulac intellexi, latere enim nequibat, duas columnas linearum ordinaui, et vtrique duodenos verſus attribui atque ita vtrumque carmen in ordinem reuocaui iuſtum, vt legi et intelligi queat. Iam verſus primus cum decimo tertio, ſecundus cum decimo quarto et tandem duodecimus cum viceſimo quarto apte cohaeret ipſaque epigrammata ſunt diſtincta. Vtrumque poëmation eiusdem eſt argumenti continetque deſcriptionem picturae in templo Evergetae ſuſpenſae, quae exhibebat Chriſtum humana figura pictum, de coelo deorſum proſpicientem ac manibus paſſis coetum monachorum fortunantem, circum-

ſtante

ſtante angelorum choro et Chriſtum religioſe adorante. Quod vero Cangius ex hoc poëmate elicit, Monialium fuiſſe illud Euergetae coenobium, ex eo elicere nequeo, potius Coenobitarum marium habitaculum fuit.

ΣΤΙΧΟΙ ΤΟΥ ΦΙΛΗ, ΓΡΑΦΕΝΤΕΣ ΕΝ ΤΩ ΝΑΩ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΥ ΗΜΩΝ ΤΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ.

Θεὸς μεθ' ἡμῶν ὀυρανὸς τάχα κλίνας,
Πλὴν ὀυκ ἐπὶ γῆς ἀλλ' ἐφ' ὕψους ἠρμένος,
Τὴν συναγωγὴν ἐυλογεῖ τῶν ἀζύγων·
Καὶ δείκνυται σὰρξ ἐυπαθὴς, μὴ κομπάσας·
Ὡς ἂν ἐπ' αὐτὸν μυςικῶς † ἀναδράμῃ
Καὶ μὴ φύγῃς, ἄνθρωπε, τὴν σωτηρίαν.
Ἐξίςαται δ' ὀυν ὁ ςρατὸς τῶν ἀγγέλων,
Ὁρῶν πρὸς αὐτὸν, ὡς ὁρᾷς, ὀυκ ἰσχύων.
Ἐι δ' †† ὀυχὶ καὶ ††† πρεκύπτει αὐτὸς ὑψόθεν
Δεικνὺς ἑαυτὸν, ὡς δοκεῖ, * βιβλίῳ·

Πῶς

† ἀναδράμῃς. †† ὅτος. ††† f. προκυπτει.
* ἐν βιβλιῳ: aut ἐγκυκλιον.

Γραφεντες ἐν τῳ ναῳ) Intelligo *inſcriptos in templo illo*, nempe additos ad inſtar inſcriptionis tabulae cuidam in templo pictae, quae referebat monachos canentes, Chriſto deſuper in eos proſpiciente inter angelorum catervas.

V. 1. Θεος μεθ' ἡμων) Nempe Chriſtus Immanuel, cui ſacrum eſt templum.

ὀυρανες τ. κλινας) Alludit poëta ad 2 Sam. XXII, 10. και ἐκλινεν ὀυρανες και κατεβη.

V. 3. συναγωγην ἀζυγων) Societatem hanc coenobitarum innuit, quos infra v. 18. μοναςας et v. 13. νυμφας, hic ἀζυγας nominat, ſolitariam et coelibem vitam indicans. Ἐυλογειν autem apud Chriſtianos eſt *benedicere*, bene precando et gratias fortunasque conferendo.

V. 4.

VERSVS PHILAE, SCRIPTI IN TEMPLVM SERVATORIS CHRISTI AC DEI NOSTRI EVERGETAE.

Coniunctus nobiscum deus declinat coelum, non tamen in terra conspicuus
Sed in sublime elatus, hic prosperitatem confert in coetum coelibem:
Seque absque iactantia ostendit in caduca carne,
Vt nempe tu, homo, cum mente tua ad eum accurras neque tuam salutem refugias.
Stupet igitur exercitus angelorum, non valens, vt vides, ad eum prospicere.
Si vero ipse ex alto prospicit ille,
Seque, vt videtur, in libro tabulae conspiciendum praebet,

Quo-

V. 4. *μη κομπασας*) Christi *ταπεινοφροσυνην* ita indicare vult, respiciens ad Philip. II, 5. 6. Postea legas, *ἀναδραμης*.

V. 8. *ὁραν - ὀυκ ἰσχυων*) Sine dubio sacri Genii in illa pictura exhibebantur in terram proni, more Orientalium adorantium, aut facie alis obtecta, vt apud Iesa. VI, 2.

V. 9. *Ἐι δ' ὀυχι κ. προκυπτα*) Plane mendosus hic cum sequenti versus est. An reponendum: *ἐι δ' ὁυτως και π. - - δοκει, ἐν σαρκιῳ·* Quodsi Christus se prospiciens ostendit incarnatum. Durior tamen ea emendatio. Mollior forsan haec: *ἐν κυκλιῳ* aut *ἐγκυκλιον·* *ostendens se cinctum et circumdatum*, nempe v. 16. angelis. An scribendum, *ἐι δ' ὁυτος και προκυπτει - δοκει, ἐν βιβλιῳ.* *Cum vero ille ipse* Christus *ex alto prospiciat seque, vt videtur, in hac pictura*

Πῶς ἂν ἐσίγα ταῦτα μικρᾶ τὰ ςίφη,
Οἷς καὶ πνοῆς δύναμιν ἡ τέχνη γράφει;

*Ἕτερον.

† Νυμφὸν ὁρῶν ἐνταῦθα †† τῆς ἐκκλησίας
Σκόπει, θεατὰ, καὶ τὸν ὕψ8 νυμφίον,
Ὃν ἄςρα μικρὸν καὶ πολύχρωμος πέλος
Καὶ δυνάμεις κυκλᾶσι καὶ τ᾽ ἄλλα ςίφη·
Θεὸς γάρ ἐςι καὶ προκύπτει καὶ βλέπει,
††† Τᾶ τῶν μοναςῶν ἀκροώμενος μέλος.
* Ὢ τῆς νοητῆς ἐκταθείσης πάςαδος
Ὡς ** ἀντίπαις ἔλαμψεν ἡ σωτηρία.
Πλὴν πάντα καινὰ καὶ *** χὲ ἐυζῶντες τύποι

Φρίτ-

† f. Νυμφῶν. †† f. τὴν ἐκκλησίαν. ††† τὸ
* ὧν. ** ἐντυπκὰς aut ἀντικροὺξ.
*** σχεδὸν ζῶντες.

pictura ac tabula ostendat, quomodo tacere de eius laudibus possent *hi ordines religiosi*?

V. 12. πνοῆς δ. ἡ. τ. γραφει) *quibus ars* pictoris *tribuit vim spiritus*, i. e. quorum pietatem et precum ardorem ipse gestus vultusque et oris lineamenta in pictura exprimunt ac produnt.

V. 13. Νυμφον- ἐκκλησιας) Legendum videtur: νυμφῶν ὁρᾳς ἐντ. την ἐκκλησιαν. *Conspicis hic aedem Sponsarum*, nempe ipsum monasterium Euergetae, quod incolitur ab ἀζυγοις, coelibibus, sponsis Christi spiritualibus.

V. 19. ὢ της ν. ἐ. π. ὡ. ἀντιπαις ἐ. ἡ. σ.) Multa menda. Quid, si scriberem: ὧν τῃ νοητῃ ἐκταθειση παςαδι ὡς ἐν τυποις ἔλαμψεν ἡ σωτηρια· *cuius spirituali thalamo allucet salus in typis picturae*. Thalamus Christi ecclesia est. An hoc erit melius: ὧν της ν. ἐ. παςαδος ὡς ἐντυπως ἐ. ἡ σ.

quorum

Quomodo haecce cohors vnquma ſileret,
Cui pictoris ars vim ſpiritus tribuit?

Aliud.

Dum eccleſiam ſponſarum hic cernis, Spectator,
Contemplare etiam ſublimem ſponſum,
Quem ſtellae et diſcolor coelum
Et poteſtates caeteraeque cohortes prope ambiunt.
Is deus eſt et proſpicit deorſum,
Dum cantum audit coenobitarum.
Horum ſpiritualis thalamus, cum ſit paratus et extenſus,
Salus quaſi remuneratio ſponſalis elucet.
Veruntamen ſunt hic omnia admirabilia et figurae prope viuentes

quorum monachorum *ſpiritualis thalami ſalus lucet in pictura.* i. e. ipſa tabula declarat ſummam felicitatem ac beatam vitam, cuius compotes fiant ſponſae Chriſti in hoc templo, tanquam ſpirituali ſuo thalamo. Aduerbium *ἐντυπως impreſſe* explanat Heſychius. Aut ſcribe, quod verius puto: *ὧν τ. γ. ε. π. ὡς ἀντιπροιξ ἔλαμψεν ἡ σ.* coenobitarum ſpiritualis thalamus cum expanſus eſt, exiſtit ſtatim et apparet ſalus et beatitudo tanquam ſponſi munus in vicem dotis datum. Hoc enim eſt *ἀντιπροιξ*, quod *ἀντι προικος* datur. Nempe monachi ſaluantur per Chriſtum, quia eum vt ſponſum ſuum colunt.

V. 21. *και σχε ἐυζωντες τυποι*) Monſtrum lectionis. Facile leges: *και σχεδον ζωντες*, idque ſic intelliges: omnia hic ſunt mirabilia et pictura prope viuit, ſiſtens pios monachos ad gratiam Chriſti adſtupentes quaſique attonitos. Nempe pictura *δυναμιν πνοης* affectumque pietatis v. 12. expri-

Φρίττουσι τὴν ἐφθεῖσαν ἐξ ὕψους χάριν.
Μὴ κατὰ μικρὸν γειτνιῶν ὁ δεσπότης
Ἡμᾶς πάλιν κάτωθεν ἑλκύσαι θέλει;

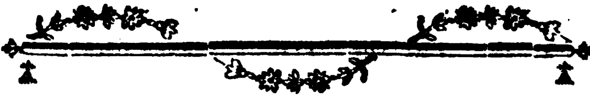
Obſtupeſiunt tanto beneficio, quod ipſis ex alto confertur.
Nonne Dominus, dum paullatim nobis appropinquat, iterum
Vult nos hinc ad ſe trahere ſurſum?

exprimens, iam την φρικην ſeu ſacrum horrorem, dei metuentiſſimum et redemtionis ſuae dignitatem animo ponderantem, quaſi viuis coloribus adumbrat.

V. 24. ἑλκυσαι) Reſpicit phraſis ad Ioan. XII, 32.

INDEX

INDEX

RERVM ET RARIORVM VOCABVLORVM IN CARMINIBVS PHILAE ET ANNOTATIONIBVS EDITORIS.

Numerus Romanus cum numero arabico significat carmen eiusque versum. Litera n. significat versui adiectam annotationem, praef. praefationem editoris in paragraphos distributam, et post numerum romanum prol. carminis notati prologum.

A.

B.

C.

D.

E.

F.

G.

H.

I.

K.

L.

M.

N.

O.

P.

Panis

R.

S. Saccha-

S.

T.

Tro-

V.

